

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ В УКРАЇНІ

ДОВІДНИК

Видання друге, перероблене і доповнене

За редакцією
члена-кореспондента НАПН України
М. М. СЛЮСАРЕВСЬКОГО

Київ
Талком
2019

УДК 159.9 (082)
С 69

Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту соціальної та політичної психології НАПН України
(протокол № 17/19 від 19 грудня 2019 р.)

Упорядники:
І. І. Ревера, С. Є. Фіськович

Інформацію про ключові постаті історії соціально-психологічної думки
в Україні у XIX – першій половині XX століття підготовлено
Ю. С. Кальницькою за участі **В. Ф. Моргуна** та **С. Є. Фіськович**

Соціальна психологія в Україні : довідник / за ред.
С69 М. М. Слюсаревського ; упоряд. І. І. Ревера, С. Є. Фіськович ;
Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. – Вид. друге,
перероб. і допов. – К. : Талком, 2019. – 324 с.

ISBN 978-617-7832-50-7

Довідник продовжує започатковану його першим виданням традицію створення довідкової літератури з питань стану та розвитку вітчизняної соціально-психологічної науки. Подано інформацію про Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, найбільш відомі в країні відділи, лабораторії, кафедри соціально-психологічного профілю. Вміщено біографічні довідки учених, чия наукова діяльність репрезентує сьогодення вітчизняної соціальної психології. Порівняно з першим виданням значно розширено історичну частину довідника: наведено біографічні дані мислителів і науковців, які зробили найбільший внесок у розвиток соціально-психологічної думки в Україні у XIX – першій половині XX ст. Про відродження та розвиток соціальної психології на вітчизняних теренах у другій половині XX ст. дають уявлення окремі статті, що публікувалися в різні роки українськими вченими.

Для працівників науки та освіти, аспірантів і студентів, політиків і підприємців, усіх, хто цікавиться соціальною психологією і відчуває потребу у кваліфікованій соціально-психологічній допомозі.

УДК 159.9 (082)

© Інститут соціальної та політичної психології
НАПН України, 2004

© Інститут соціальної та політичної психології
НАПН України, 2019

ISBN 978-617-7832-50-7

ЗМІСТ

Переднє слово	5
На шляху до самодостатності (Переднє слово до першого видання)	9
Уживані скорочення та абрєвіатури	19
1. Сьогодення вітчизняної соціальної психології	21
НАУКОВІ ТА НАВЧАЛЬНІ ЦЕНТРИ	22
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України	22
Відділ соціальної психології Інституту соціології НАН України	30
Лабораторія організаційної та соціальної психології Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України	32
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи НАПН України	38
Кафедра соціальної психології факультету психології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка	42
Кафедра загальної і соціальної психології та психотерапії Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова	43
Кафедра соціальної психології і психології управління Дніпровського національного університету ім. Олєся Гончара	46
Кафедра соціальної та практичної психології Житомирського державного університету ім. Івана Франка	49

Кафедра соціальної і прикладної психології факультету психології та соціальної роботи Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова	50
Кафедра соціальної психології та психології розвитку Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.....	52
Кафедра загальної та соціальної психології і соціології Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки.....	54
Кафедра практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля	56
Кафедра прикладної психології Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна	59
Кафедра загальної та соціальної психології Херсонського державного університету	60
Кафедра загальної, вікової та соціальної психології ім. М. А. Скока Національного університету “Чернігівський колегіум” ім. Т. Г. Шевченка	62
Кафедра організації соціально-психологічної допомоги населенню Чернігівського національного технологічного університету	64
Кафедра психології, глибинної корекції та реабілітації Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького	66
ПЕРСОНАЛІЇ.....	68
ТІ, ХТО НАЗАВЖДИ З НАМИ	266

2. Історія розвитку соціально-психологічної думки в Україні у XIX – першій половині XX століття.

Ключові постаті..... 274

3. Соціальна психологія в Україні у другій половині XX століття. Окремі сторінки історії..... 286

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Минуло півтора десятиліття відтоді, як побачило світ перше видання довідника “Соціальна психологія в Україні”. За ці роки країна пережила чимало драматичних подій, потрясінь, крутих поворотів історії, що істотно вплинули на українське суспільство, стан його свідомості та вектори розвитку. Періоди ентузіазму від переможного завершення масових народних повстань – Помаранчевої революції та Революції Гідності – чергувалися з несправдженими очікуваннями, глибоким невдоволенням діями “постмайданних” владних команд, ексцесами збайдужіння та апатії, які вмילו підігрівалися із закордону, роз’їдаючи суспільний організм. Одначе попри припливи і відпливи суспільних настроїв, пережиті розчарування, матеріальні труднощі, корупційні скандали та незжиті бюрократичні перепони, що нерідко морально пригнічували людей, породжували втому і зневіру, суспільство все ж розвивалося по висхідній, дедалі більше утверджувалося в усвідомленні неминущої цінності української державності, патріотичних почуттях, набувало громадянської зрілості.

Українці вистояли у протистоянні з озброєним до зубів російським агресором та його найманцями, відродили власну армію, розгорнули безпрецедентний за масштабами і дієвістю волонтерський рух. Хоч і не без пробуксовувань та збоїв, але набирають обертів давно назрілі реформи в освіті й медицині, в оборонній і правоохоронній сферах, інших сегментах державного і суспільного життя. Значно зріс авторитет України на міжнародній арені, вона зробила вирішальні кроки в напрямку незворотності свого геополітичного вибору і як ніколи досі відкривається цивілізованому світові. Підписано Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, запроваджено безвізовий режим з понад ста країнами, законодавчо закріплено курс на вступ до ЄС і НАТО. Нація крок за кроком позбувається нав’язаних їй імперськими правителями передсудів і світоглядних стереотипів обтяжливої тоталітарної спадщини. Це засвідчують не лише повернуті історичні та нові назви міст і сіл, майданів і вулиць, а й принципи зрушення в громадській думці, ціннісних пріоритетах людей. Одне слово, за минулі півтора десятиліття обличчя країни помітно змінилося.

Разом з країною змінювала своє обличчя і вітчизняна соціально-психологічна наука. Інакше, власне, й не могло бути. Адже соціальна психологія належить до тих наукових дисциплін, які за самою своєю

сутністю, предметом та завданнями покликані найчутливіше і найоперативніше реагувати на суспільні перетворення, здійснювати їх наукове супроводження, прогнозувати їхні можливі наслідки та пов'язані з ними ризики, давати своєчасні рекомендації тим, хто ці перетворення ініціює та реалізує або так чи інакше опиняється в зоні їхнього впливу. Простіше кажучи, соціальна психологія покликана допомагати людині в умовах суспільних перетворень ефективно працювати, уникати можливих невдач, протистояти труднощам, зберігати та примножувати свій життєвий ресурс. Для цього вона має як належний теоретико-методологічний потенціал, так і методичний інструментарій, який постійно вдосконалює.

Тож природно, що у відповідь на наявні суспільні реалії, внутрішні та зовнішні виклики у вітчизняній соціальній психології окреслилися нові напрями досліджень, спричинені, з одного боку, завданнями реформування суспільства, з другого – потребами країни, яка змушена реформуватися фактично у стані війни. Можна навіть сказати, що проблематика соціально-психологічних досліджень переорієнтувалася значною мірою на воєнний лад – на розроблення концепцій і технологій психологічної підготовки людини до взаємодії зі страхом смерті, профілактики посттравматичних стресових розладів та відновлення психологічного здоров'я осіб, які від таких розладів потерпають. Значно розширилася також сфера практичної діяльності соціальних психологів, які ще під час Революції Гідності разом з іншими колегами надавали дієву психологічну підтримку активістам Євромайдану. Нині соціальні психологи, як і вся психологічна спільнота України, не лише готують відповідні практичні посібники та рекомендації, а й самі працюють на волонтерських засадах із постраждалими в зоні бойових дій, проводять виїзні консультації для поранених, телефонні консультування, індивідуальну та групову роботу із сім'ями загиблих і тих, хто воює на сході, внутрішньо переміщеними особами та їхніми дітьми. Щодо затребуванішими стають соціально-психологічні послуги і при вирішенні проблем суто мирного життя – у царинах управління, бізнесу, медицини тощо.

Нові напрями досліджень і розширення сфери практичної діяльності, зрозуміло, потягли за собою певні зміни в інфраструктурі соціальної психології як наукової та навчальної дисципліни. З'явилися новостворені наукові підрозділи та університетські кафедри соціально-психологічного профілю, реорганізувалися або перебудували свою діяльність і відповідно отримали інші назви деякі з тих, що були раніше. Унаслідок переміщення низки закладів вищої освіти з окупованих російським агресором територій дещо змінилася й географічна конфігурація інфраструктури вітчизняної соціальної психології.

Очевидних змін зазнав також персональний склад українських соціальних психологів та представників суміжних дисциплін. Наші лави поповнило багато молодих учених, які захистили кандидатські чи й докторські дисертації. А старші колеги підвищили свій науковий статус, почасти обійняли інші посади, почасти змінили місце роботи або й проживання, зокрема у зв'язку з переїздом із захоплених ворогом теренів. На жаль, поряд з набутками маємо і прикрі втрати, адже час невблаганно бере своє. Відійшли в засвіти, назавжди залишаючись у нашій пам'яті, І. Г. Білявський, М. Й. Боришевський, О. В. Киричук, Н. Л. Коломінський, О. М. Лактіонов, Л. Й. Марисова, Н. В. Паніна, В. В. Третяченко та інші відомі вчені, що плідно працювали в галузі соціальної психології та суміжних наук. Є серед наших шановних колег і такі, що вже перебувають на заслуженому відпочинку, а з кимось було втрачено зв'язок з початком російсько-української війни. Усе це зумовлює потребу нового видання довідника "Соціальна психологія в Україні".

Не без гордості слід зауважити окрім того, що від часу першого видання українська соціальна психологія істотно просунулася вперед у пізнанні свого минулого, відновленні своєї історичної пам'яті, заповненні наявних у ній численних "білих плям". Досліджено різні періоди розвитку соціально-психологічної думки в Україні. Уперше захищено дисертацію та видано монографію із цієї тематики¹. Це дало змогу значно розширити історичну частину довідника порівняно з його першим виданням.

Нове, перероблене і доповнене, видання довідника складається з трьох розділів.

У першому розділі представлено наукові й навчальні центри, що спеціалізуються на соціально-психологічній і пов'язаній з нею проблематиці, та біографічні довідки вчених, чия наукова діяльність репрезентує сьогодення вітчизняної соціальної психології.

Другий розділ довідника присвячено ключовим постатям в історії розвитку соціально-психологічної думки в Україні у XIX – першій половині XX століття. Наводяться біографічні дані мислителів і вчених – як широковідомих (наприклад, М. П. Драгоманова та І. Я. Франка), так і призабутих (наприклад, М. Я. Грота та Б. О. Кістяківського).

До третього розділу, як і в попередньому виданні, увійшли передруки опублікованих у різні роки оглядових статей, що відображають окремі сторінки історії вітчизняної соціальної психології у другій половині XX століття, коли відбувалося її відродження чи, радше, нове народження після ідеологічного погрому сталінських часів. Писалися

¹ Кальницька Ю. Історія соціальної психології в Україні: друга половина XIX – початок XX ст. : монографія / Юлія Кальницька ; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. – Київ : Талком, 2019. – 148 с.

вміщені в третьому розділі статті, зрозуміло, з іншою метою, але сьогодні, на нашу думку, вони мають переважно довідкове значення і, сподіваємося, певною мірою компенсують брак систематизованих відомостей про цей складний і суперечливий період в історії дисципліни, який залишається все ще належно не дослідженим і не осмисленим.

На завершення варто додати, що більшість матеріалів довідника підготовлено на основі анкет, заповнених самими вченими, з якими вдалося встановити контакт. Зважаючи на це, ми не претендуємо на абсолютну всеосяжність у висвітленні нинішнього стану соціальної психології в Україні і задалегідь просимо вибачення в колег, якщо той чи той центр, ті чи ті персоналії опинилися поза нашою увагою. Просимо вибачити також за поодинокі неточності, які могли вкратися при обробці анкет або виникнути внаслідок неповноти інформації та її швидкого старіння. Будемо вдячні за всі зауваження та пропозиції і в наступних випусках довідника постараємося заповнити допущені прогалини, виправити можливі непорозуміння.

Микола СЛЮСАРЕВСЬКИЙ

НА ШЛЯХУ ДО САМОДОСТАТНОСТІ (Переднє слово до першого видання)¹

Ця книга мислиться як перший крок у напрямку створення довідкової літератури про вітчизняну соціальну психологію в її інституціональному і персональному вимірах. На нашу думку, потрібна вона насамперед самим соціальним психологам України – аби повніше осягнути наявні ресурси, більше дізнатись один про одного, про те, хто над чим працює, відрефлексувати власні можливості і відтак вийти на новий рівень координації зусиль наукових та навчальних центрів, що опікуються соціально-психологічною проблематикою, здійснюють дослідницьку і науково-практичну роботу в цій галузі, готують для неї кадри. Гадаємо, книга стане в пригоді й тим, хто сьогодні обрав чи обирає соціально-психологічний фах – студентам та аспірантам, а також нашим потенційним замовникам з найрізноманітніших сфер діяльності (від науки і освіти до політики та бізнесу), що потребують допомоги професійних соціальних психологів.

Навряд чи у передньому слові до пропонованого довідника було б доречно намагатися подати довершену картину стану соціальної психології в Україні – про це читач складе уявлення й сам з тих довідкових матеріалів, якими матиме змогу послуговуватися завдяки цьому виданню. Не менш сумнівною, і в певному сенсі навіть легковажною, була б також спроба претендувати на повноформатне відтворення історії чи передісторії становлення вітчизняної соціальної психології. Розв'язати це завдання – настільки ж складне, наскільки й відповідальне – не можна без ґрунтовних спеціальних досліджень, яких, на жаль, поки немає, що й зумовило відсутність у довіднику систематизованих відомостей історичного плану, персоналій тих учених, котрі закладали на вітчизняних теренах підґрунтя соціально-психологічної науки і вже пішли із життя або ж перебувають сьогодні поза межами країни чи на заслуженому відпочинку.

І все ж сказати бодай кілька слів з приводу особливостей становлення соціальної психології в Україні видається конче необхідним. Зробити це потрібно хоча б з елементарного почуття вдячності до наших попередників. При цьому слід пам'ятати, що працювалося їм нерідко значно важче, ніж нинішньому поколінню науковців, а за право займатися улюбленою справою часом доводилося розплачуватися ціною не тільки матеріального добробуту, а й непоправних моральних втрат, якщо не самого життя.

¹ Друкується з незначними скороченнями.

Процеси формування та розвитку соціально-психологічних знань були в Україні у своїй основі тотожними тим, що відбувалися за рубежом. Але водночас мали місце й деякі істотні відмінності, про які піде мова далі.

Як і в країнах Західної Європи та Північної Америки, соціальна психологія в Україні пройшла етапи зародження в межах філософії, суспільних та природничих наук і поступового відмежування від них наприкінці XIX – на початку XX століть. Певні соціально-психологічні ідеї простежуються в українській філософській думці ще від часів Стефана Яворського, Феофана Прокоповича, Георгія Кониського, Григорія Сковороди. Дальшого розвитку набули вони в XIX ст., скажімо, у творчості видатного історика, філософа, етнографа М. І. Костомарова, який, осмислюючи феномен нації, розглядав її як єдине ціле, об'єднане незмінним комплексом спільних психологічних рис. Виповнені соціально-психологічним змістом і блискучі мовознавчі та етнографічні студії О. О. Потебні, його послідовників і спадкоємців.

Іншими словами, українська філософська і наукова думка явно резонувала з першими соціально-психологічними теоріями, що виникли на Заході в середині XIX ст. (у цьому плані прикметною є, приміром, та обставина, що той же Потебня прихильно ставився до концепції “психології народів” В. Вундта). Однак, незважаючи на майже синхронну появу в Україні оригінальних соціально-психологічних протоїдей, доводиться констатувати, що ні тоді, ні пізніше останні не привели до формування власних потужних соціально-психологічних шкіл, які б давали підставу говорити про тяглість традицій вітчизняної соціальної психології як наукової дисципліни.

І на те були вагомі причини, що зазвичай не мали нічого спільного ні з внутрішньою логікою розвитку науки, ні з потребами та запитамі українського соціуму. На процеси виокремлення і розвитку соціальної психології на вітчизняних теренах наклало свій драматичний відбиток перебування України у складі Російської імперії та Радянського Союзу.

По-перше, від самого початку вона розвивалася як складова системи соціально-психологічних знань, що формувались у цих державних утвореннях, і відтак була приречена на певну периферійність і вторинність. Це, звичайно, не означає, що в Україні не з'являлось непересічних соціально-психологічних розробок. Такі розробки були і часом не поступалися працям російських учених, але мали вони, як правило, все ж локальне наукове та практичне значення. Головні напрями досліджень визначались у Москві та Петербурзі (Ленінграді) і, щоб здобути там визнання, слід було орієнтуватися саме на них, мимоволі граючи в піддавки з метрами російської психологічної та соціологічної наук, або ж намагатися потрапити в їх когорту, переїхавши ближче до

кремлівських курантів. Тому про вітчизняну соціально-психологічну традицію імперських та радянських часів слід говорити з тими ж застереженнями, з якими можна вважати українським ученим, наприклад, одного з найвидатніших психологів минулого століття Г. І. Челпанова, котрий, як відомо, розпочав свій творчий шлях у Київському університеті, а в 20-х роках, очолюючи Психологічний інститут у Москві, одним з перших у СРСР наполегливо обстоював необхідність існування соціальної психології поряд із психологією індивідуальною.

Українська роль відіграло й те, що українські науковці, як представники периферії, здебільшого не мали прямого виходу на зарубіжжя і з тим, що відбувалося в західній соціально-психологічній науці, яка попри всю неоднозначність та суперечливість колізій її розвитку загалом завжди випереджала російську та радянську, змушені були знайомитися частогусто лише за посередництвом російських колег і з помітним запізненням. Тобто так чи так “законодавцями моди” в загальноросійській (загально-радянській) соціальній психології (як і в абсолютній більшості інших наук, і передусім соціальних) залишалися Москва та Ленінград. За таких умов годі було сподіватися, що саме в Україні міг би статися прорив у теорії та методології соціально-психологічного пізнання і що українські соціальні психологи могли б заявити про себе в європейському чи світовому масштабі.

По-друге, після більшовицького перевороту 1917 р. молода радянська, а отже й українська, соціальна психологія перебувала під постійним ідеологічним та адміністративним пресингом, що відволікало вчених, які прагнули працювати в цій галузі, від вирішення конкретних наукових та практичних проблем, деформувало дослідницькі настанови, спонукало до свідомої чи мимовільної світоглядної мімікрії, некритичного засвоєння і механістичного застосування марксистської парадигми, з одного боку, та огульної критики зарубіжних наукових шкіл, з другого, втягувало у нескінченні виснажливі дискусії на тему “Марксизм і психологія”, за великим рахунком схоластичні й безплідні. Більше того, навіть не встигнувши як слід зіп’ястись на ноги, соціальна психологія разом з генетикою, кібернетикою, деякими іншими галузями наукового знання, що стрімко прогресували на Заході, потрапила до чорного списку наук “буржуазних” і через те “шкідливих”.

Ще від початку 30-х років утвердилася вражаюча своєю недолугістю і недалекоглядністю думка про те, що така наука взагалі не потрібна, оскільки, мовляв, усі психічні явища є соціальними і тому їх належить вивчати лише в межах загальної психології. Остаточного ж удару соціальній психології, яка попри теоретичний погром та ідеологічні шельмування впродовж першої половини 30-х років зберігала і навіть примножувала свої емпіричні здобутки у прикладних галузях, особливо в

педології та психотехніці, завдала сумнозвісна постанова ЦК ВКП(б) 1936 р. “О педологических извращениях в системе наркомпросов”. Вона поклала початок більш ніж чвертьвіковому періоду, який прийнято називати періодом стагнації соціальної психології в СРСР, що закінчився фактично аж у 60-ті роки.

Про те, як і з яких причин відбулося в Радянському Союзі відродження соціальної психології, написано вже чимало¹, тому не бачимо необхідності зупинятися на цьому питанні докладно. Зазначимо лише, що головну роль тут відіграв, напевне, той самий чинник, що й свого часу на Заході, – усвідомлення “сильними світу цього” необхідності певної перебудови виробничих і суспільно-політичних відносин. Після викриття сталінських репресій комуністичний режим уже не міг і далі робити ставку на тотальне насильство над людьми, час вимагав звернення до наукових засад управління суспільством, і це закономірно “виводило” на соціально-психологічну проблематику. Такі імпульси з боку влади поєдналися з професійними та громадсько-політичними амбіціями радянських науковців, особливо представників їх нової генерації, яким було затісно в лоні традиційної психології, де всі “командні висоти” давно посіли “живі класики”. Окрім того, дедалі очевиднішою ставала абсурдність того факту, що марксистська психологія виглядала все більш асоціальною порівняно з “буржуазною”. У сукупності ці чинники й зумовили реанімацію соціально-психологічної науки в суспільстві “розвинутого соціалізму”. Спершу серед лєнінградських, а потім і московських учених з’явилася ціла плеяда її першопрохідців (Є. С. Кузьмін, Б. Д. Паригін, О. О. Бодальов, О. Г. Ковальов, Ю. О. Шерковін, К. В. Шорохова та ін.).

Помітний поштовх до відродження соціальної психології в Україні дав III з’їзд психологів СРСР, що відбувся 1968 р. у Києві. На з’їзді розгорнулася дискусія не лише з приводу перших підсумків її відновлення як самостійної наукової дисципліни, а й щодо її предмета, основних напрямів досліджень. Гостро говорилося про відставання радянської психології від західної, про те, що вона вивчає індивідів, вилучених із соціальних реалій. Це сприйняли в Україні як своєрідний сигнал.

Головними осередками відродження вітчизняної соціальної психології стали Науково-дослідний інститут психології УРСР (нині Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України), Інститут філософії АН УРСР, Київський державний (нині національний) університет

¹ Див.: Андреева Г. М. Социальная психология. – Москва : Аспект-Пресс, 2003. – 363 с.; Орбан-Лембрик Л. Е. Социальная психология: – Київ : Академвидав, 2003. – 448 с.; Основы социально-психологической теории / под общ. ред. А. А. Бодалева и А. Н. Сухова. – Москва : Междунар. пед. академия, 1995. – 421 с.

ім. Т. Г. Шевченка. Перші кроки на шляху її відродження (а фактично нового народження) були пов'язані передусім з іменами трьох відомих учених, що працювали тоді у згаданих інститутах та університеті й очолили створені там відділи та кафедри. Це – Лідія Василівна Сохань, Людмила Йосипівна Марисова, Рафаїл Хайруллович Шакуров. Порізному склалися їхні особисті наукові біографії, як і долі очолюваних ними підрозділів, але саме їх численні колеги та учні сьогодні справедливо вважають фундаторами соціальної психології в Україні.

Предметом особливої гордості українських соціальних психологів є те, що біля витоків вітчизняної соціальної психології на рубежі 60–70-х років стояв патріарх української психологічної науки, тодішній директор НДІ психології УРСР Григорій Силевич Костюк. З його ініціативи у травні 1969 р. в інституті було створено відділ соціальної психології, перейменований згодом на лабораторію. Г. С. Костюк особисто розробив програму наукової діяльності нового відділу, а очолив його колишній аспірант Григорія Силевича, кандидат психологічних наук Р. Х. Шакуров. Під керівництвом останнього розгорнулися дослідження із соціально-психологічних проблем управління педагогічним колективом, формування особистості директора школи, стилю його роботи, взаємин учнів і вчителів тощо. Результати цих досліджень у концентрованому вигляді знайшли відображення в монографії Р. Х. Шакурова “Директор школи і педагогічний колектив” та захищеній ним докторській дисертації.

На рубежі 70–80-х років (після від'їзду з України Р. Х. Шакурова) лабораторією керував нинішній директор Інституту психології ім. Г. С. Костюка, академік-секретар Відділення психології, вікової фізіології і дефектології АПН України, видатний український психолог С. Д. Максименко. Завідувачем лабораторії була також Л. А. Лепіхова, нині – провідний науковий співробітник Інституту соціальної та політичної психології АПН України. В різні роки у відділі (лабораторії) працювали Б. Г. Іванченко, Е. О. Карандашова, В. В. Ковальов, В. М. Островерх, Г. С. Полякова, Г. П. Чернишова, З. І. Швець. Тут проводив свої дослідження й аспірант Г. Д. Долинський, який, захистивши у 1973 р. в Ленінграді кандидатську дисертацію, став першим в Україні дипломованим фахівцем вищої кваліфікації із соціальної психології. На жаль, у зв'язку з черговою реорганізацією, що була проведена в інституті, лабораторія соціальної психології у 1983 р. припинила своє існування як самостійний науковий підрозділ.

Окрім працівників цієї лабораторії, до розробки соціально-психологічної проблематики більшою чи меншою мірою впродовж 70–80-х років долучалися й інші науковці інституту. Так, у лабораторії методології психологічних досліджень під керівництвом академіка В. І. Войтка здійснювалися науково-дослідні роботи за темою “Соціально-

психологічні закономірності педагогічного процесу”. Певний внесок у вивчення соціально-психологічних проблем зробила й створена в 1979 р. лабораторія психології пропаганди, яку очолювали спочатку кандидат психологічних наук Т. К. Чмут, а з 1983 р. – автор цих рядків.

Одним з головних осередків відродження соціальної психології в Україні, як уже зазначалося, був Інститут філософії АН УРСР, де в 1971 р. за ініціативою Л. В. Сохань почав працювати відділ філософських проблем психології. Провідним напрямом роботи відділу стали дослідження з методологічних проблем соціальної психології. Активно розроблялися також соціально-психологічні аспекти управління суспільними процесами, керівництва трудовими колективами, способу життя людей, розвитку особистості в умовах науково-технічної революції, теоретико-методологічні засади соціального прогнозування. Серед перших працівників відділу були Р. А. Ануфрієва, В. О. Тихонович, К. К. Грищенко, С. Г. Москвичов. У ньому розпочали свій шлях у велику науку широко відомі сьогодні в Україні та за її межами соціологи і психологи – Є. І. Головаха, О. А. Донченко, О. О. Кронік, М. О. Шульга та інші.

Цей науковий підрозділ, незмінним завідувачем якого до 1989 р. залишалася Л. В. Сохань, успішно функціонує й нині – як відділ соціальної психології Інституту соціології НАН України. Його своєрідною “візитною карткою” є розроблена Лідією Василівною соціально-психологічна концепція життєтворчості людини, її приватного життя, що здобула багато послідовників. Очолює відділ один з його ветеранів – В. О. Тихонович. Продовжує працювати в ньому й Л. В. Сохань – на посаді головного наукового співробітника. Вона член-кореспондент НАНУ, заслужений діяч науки України.

А того пам’ятного для вітчизняної соціальної психології 1971 року, коли утворився відділ в Інституті філософії, в Україні зорганізувався також іще один соціально-психологічний центр. У Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка було відкрито кафедру соціальної та педагогічної психології (нині кафедра соціальної психології). Це була друга в СРСР кафедра такого профілю – перша з’явилася перед тим у Ленінградському університеті, а в славнозвісному МГУ¹ аналогічну кафедру було створено лише через рік.

Ініціювала відкриття кафедри соціальної та педагогічної психології і зробила все можливе для того, щоб воно відбулося, заступник декана філософського факультету, доцент Л. Й. Марисова, котра й очолювала її протягом 15 літ. Під керівництвом Л. Й. Марисової кафедра забезпечила систематичне вивчення студентами основ малодоступної тоді соціально-психологічної науки, а з 1974 р. здійснювала вже й набори до аспірантури.

¹ МГУ – Московский государственный университет.

Тим самим було закладено передумови вирішення ключової для дальшого розвитку вітчизняної соціальної психології проблеми – підготовки кадрів.

Поряд з організацією навчального процесу, розробленням нових навчальних курсів, створенням посібників кафедра вела наукові дослідження з проблем взаємодії особистості і суспільства, розвитку студентського колективу, міжособистісного спілкування тощо. У другій половині 80-х – на початку 90-х років очолювали її відомі українські психологи О. В. Киричук та Л. Ф. Бурлачук. Понад 20 років на кафедрі також працював і першим з українських психологів захистив докторську дисертацію за спеціальністю “соціальна психологія” нинішній завідувач лабораторії психології політичного вибору Інституту соціальної та політичної психології АПН України професор В. П. Казміренко. З 1992 р. завідує кафедрою доцент М. Н. Корнев, який працює на ній від часу створення.

Окрім ентузіастів, що об’єдналися у згаданих колективах науковців і викладачів, після III з’їзду психологів СРСР до соціальної психології потяглися й інші українські вчені – як у Києві, так і в регіонах. Свій внесок у відродження вітчизняної соціально-психологічної науки зробили співробітники Львівського відділення Інституту економіки АН УРСР, Інституту педагогіки УРСР, Харківського державного університету, Київського і Дрогобицького педінститутів, інших наукових установ та навчальних закладів.

Були захищені докторські дисертації з педагогіки, які мали виразну соціально-психологічну спрямованість (О. В. Киричук, С. В. Кондратьєва, М. Ю. Красавицький). Соціально-психологічні теми одними з перших заторкували також О. К. Дусавицький, В. С. Макешин, А. В. Місуно, В. А. Міщенко, В. В. Москаленко, Є. П. Поліщук, Г. К. Серєда, Л. М. Сніжко, В. Є. Хмелько, Л. П. Шеремет, В. М. Якушев. Їхні праці публікувались у науковій і громадсько-політичній періодиці, виходили й окремими виданнями.

Про зміст і характер цих публікацій дає уявлення вміщена в останньому розділі довідника оглядова стаття, написана 1973 р. зовсім ще молодими тоді вченими Є. І. Головахою та М. О. Шульгою, яку видрукував (щоправда без підписів) авторитетний науковий часопис “Філософська думка”. І хоча деякі узагальнення та констатації статті, що створюють враження надто бурхливого розвитку соціальної психології в Україні зразка 70-х років, сьогодні слід вважати, безперечно, перебільшенням, авторів можна зрозуміти. Їхніми устами молода українська соціально-психологічна наука чи не вперше з такою широтою погляду та амбітністю публічно заявляла, що вона існує, встигла нагромадити неабиякий потенціал і їй під силу вирішувати суспільні

проблеми найвищого рівня складності, які видавалися тоді найбільш актуальними.

Природно, доробок українських соціальних психологів як 70-х, так і 80-х років не піддається однозначній оцінці. Положення та висновки, що витримали випробування часом, коректні емпіричні дані в ньому густо пересипані кондовою ідеологічною заангажованістю, і тепер важко сказати достеменно, чого в тій заангажованості було більше – відвертої кон'юнктурищини, політичної наївності, що спричинювалася до широкого прагнення “олюднити” соціалістичний лад, чи просто камуфляжу, який давав право писати на дражливі теми. Але за всіх застережень цей доробок у цілому заслуговує на шанобливе ставлення, адже зрозуміло, що, якби його не було, сьогодні навряд чи взагалі можна було б говорити про соціальну психологію в Україні як таку.

Водночас ми поділяємо тезу Л. Е. Орбан-Лембрик про те, що в період свого відродження (70–80-ті роки) вітчизняна соціальна психологія ще не сформувалась як самодостатня наука¹. Під самодостатністю мається на увазі, зрозуміло, не самоізолюваність чи хворобливе несприйняття зовнішніх впливів, а подолання вторинності, набуття здатності, якщо можна так висловитись, до розширеного теоретико-методологічного самовідтворення на власній основі. Самодостатньою в цьому сенсі наша соціально-психологічна наука в радянську епоху так і не стала.

Не завершився, по суті, навіть процес її виокремлення із суміжних наук. Про складність перебігу цього процесу свідчить хоча б така красномовна деталь: у назві створеного в Інституті філософії за ініціативою Л. В. Сохань відділу слова “соціальна психологія” вперше з'явилися лише через 13 років по тому. Ніхто, звичайно, не каже, що соціально-психологічні проблеми можуть ефективно розроблятися тільки в підрозділах з відповідними назвами – їх, зрештою, можна розробляти і зовсім не вдаючись до соціально-психологічної термінології. Але й назва, яка є необхідною передумовою наукової ідентичності, рефлексії науки, теж важить немало. Недаремно ж, як слушно зауважила колись Лідія Васиївна, у стародавніх легендах момент угадування справжнього імені героя часто пов'язувався з перемогою над силою, що йому протистоїть.

Перипетії становлення вітчизняної соціальної психології ще раз довели: будь-яка галузь знань може повноцінно розвиватися лише в тому разі, якщо має розгалужену інфраструктуру як наукова і навчальна дисципліна. Таку інфраструктуру за радянських часів українським соціальним психологам розбудувати не вдалося. Це завдання почало

¹ Див.: Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: – Київ : Академвидав, 2003. – 448 с.

розв'язуватись у загальнонаціональному масштабі тільки після здобуття Україною державної незалежності.

У системі АПН України постав перший і поки єдиний на пострадянському просторі Інститут соціальної та політичної психології, який за 10 років існування перетворився на потужний науковий центр. Знову (вдруге) було відкрито лабораторію соціальної психології в Інституті психології ім. Г. С. Костюка. З'явилася низка нових кафедр, що спеціалізуються на соціально-психологічній проблематиці, – у Прикарпатському національному університеті ім. Василя Стефаника, Харківському національному університеті ім. В. Н. Каразіна, Дніпропетровському національному університеті, Волинському державному університеті ім. Лесі Українки, Чернігівському державному педагогічному університеті ім. Т. Г. Шевченка, інших навчальних закладах.

Таким чином, є всі підстави стверджувати, що протягом останнього десятиріччя ХХ ст. – перших років ХХІ ст. в Україні склалися належні науково-організаційні умови для самодостатнього функціонування і розвитку соціальної психології. Проте, як на наш погляд, період набуття нею справді самодостатнього статусу ще триває.

Нинішній розвиток соціально-психологічної науки в Україні характеризується суперечливими тенденціями. Позитивним є те, що вона вивільнилася від ідеологічної зашореності, диктату марксистських догматів та ізоляціонізму, активно засвоює психоаналітичні, інтеракціоністські, феноменологічні та інші впливові на Заході теоретичні підходи, опановує новітні техніки вивчення суспільних процесів та практично зорієнтовані технології впливу на їх перебіг. Разом з тим у вітчизняній соціальній психології посилюються негативні тенденції, пов'язані з еkleктичністю в її теорії та методології, штучним обмеженням нею фундаментальних аспектів свого предмета, мовчазним табуванням “незручних” проблем і водночас тяжінням до суто екстенсивного способу розвитку. Відтак назріває потреба, з одного боку, дальшого поглиблення та інтеграції концептуальних засад вітчизняної соціальної психології, а з другого – їх принципового перегляду з метою кардинального підвищення наукового рівня і практичної значущості здійснюваних досліджень.

У згаданій вище статті Є. І. Головаха та М. О. Шульга понад 30 літ тому писали: “Соціальним психологам України належить розв'язати серйозні завдання – поглибити розробку методологічних питань соціально-психологічної науки, розширити експериментальну базу, узагальнити досвід конкретних досліджень, скоординувати роботу наукових центрів республіки”. На жаль, якщо абстрагуватися від призабутого в подібних контекстах поняття “республіка”, важко позбутися відчуття, що тільки-но зацитовані слова лягли на папір буквально вчора. І це зайвий раз засвідчує незавершеність процесу становлення української соціальної

психології. Тож хотілось би, щоб розв'язанню цих завдань, зокрема останнього з них, яке стосується консолідації зусиль соціальних психологів України, прислуживсь і підготовлений нами довідник.

При підготовці книги використано матеріали, люб'язно надані завідувачем кафедри соціальної психології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка М. Н. Корневим і старшим науковим співробітником Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України Г. С. Поляковою, за що редактор та упорядники висловлюють їм щирі вдячність.

Микола СЛЮСАРЕВСЬКИЙ

Уживані скорочення та абрєвіатури

австр.	австрійський	екол.	екологічний
акад.	академік	економ.	економічний
акмеол.	акмеологічний	етн.	етнічний
амер.	американський	експерим.	експериментальний
АМН	Академія медичних наук	європ.	європейський
	англійський	журн.	журнал
англ.	Академія	заст.	заступник
АН	наук	заг.	загальний
АПНУ	Академія педагогічних наук України	за сумісн.	за сумісництвом
	антитерористична операція	зб.	збірник
АТО	антитерористична операція	ЗВО	заклад вищої освіти
	бібліотека	ЗЗСО	заклад загальної середньої освіти
б-ка	бібліотека	ЗНЗ	загальноосвітній навчальний заклад
бюл.	бюлетень	зовн.	зовнішній
ВДНГ	виставка досягнень народного господарства	ЗОШ	загальноосвітня школа
	видавництво	інж.	інженерний
вид-во	видавництво	інформ.	інформаційний
вихов.	виховний	інозем.	іноземний
від.	відділ	ін-т	інститут
від-ня	відділення	ІППО	інститут
відп.	відповідальний		післядипломної педагогічної освіти
ВІЛ	вірус імунодефіциту людини	іст.	історичний
	Всесоюзний науково-дослідний інститут	кадр.	кадровий
ВНДІ	вищий навчальний заклад	каф.	кафедра
	внутрішній	канд.	кандидат
ВНЗ	внутрішній громадський організація	керів.	керівний
	головний	колект.	колективний
внутр.	головний	коорд.	координаційний
ГО	господарський громадський гуманітарний	констит.	конституційний
	державний	культ.	культурний
голов.	дефектологічний	лаб.	лабораторія
госп.	дисертація	літ.	літературний
громад.	дистанційний	машинобуд.	машинобудівний
гуманіт.	дошкільний	МАУП	Міжрегіональна академія управління персоналом
держ.	навчальний заклад		Міністерство внутрішніх справ
дефектол.	дослідний	МВС	Міністерство внутрішніх справ
дис.	доцент (вчене звання, посада)	мед.	медичний
дис. дистанц.	доктор	метод.	методичний
ДНЗ		міжнар.	міжнародний
		міжрегіон.	міжрегіональний
дослід.		м-во	міністерство
доц.		мол.	молодший
д-р		молад.	молодіжний

МОН	Міністерство освіти і науки	ред.	редактор
навч.	навчальний	рос.	російський
НАНУ	Національна академія наук України	РФ	Російська Федерація
		СЗСШ	спеціалізована загальноосвітня середня школа
НАПНУ	Національна академія педагогічних наук України (до 2010 – АПН)	славіст.	славістичний
		соц.	соціальний
		соціол.	соціологічний
нар.	народний	співавт.	співавтор
народ.	народився (-лась)	СПТУ	спеціальне професійно-технічне училище
наук.	науковий		століття (з цифрою)
нац.	національний	ст.	старший
НДІ	науково-дослідний інститут	ст. наук.	науковий
НДІ психології	назва, яку мав	співроб.	співробітник (вчене звання, посада)
УРСР	до 1992 р.		суспільство
	Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України	сусп-во	суспільний
		спісл.	середня школа
НДР	Німецька Демократична Республіка	СШ	східний
		сх.	теоретичний
		теорет.	технічний
		техн.	технологічний
НПЦ	науково-практичний центр	технол.	товариство
		т-во	український
обл.	область, обласний	укр.	університет
організ.	організаційний	ун-т	упорядник
осн.	основний	упоряд.	Українська
пед.	педагогічний	УРСР	Радянська
пол.	польський		Соціалістична
політ.	політичний		Республіка
політехн.	політехнічний	уч-ще	училище
почат.	початковий	учн.	учнівський
почес.	почесний	фіз.	фізичний
пров.	провідний	філол.	філологічний
проф.	професор (вчене звання, посада)	філос.	філософський
		фр.	французький
профес.	професійний	ф-т	факультет
психол.	психологічний	ЦК	центральний комітет
р. н.	рік народження	часоп.	часопис
р-н	район	чл.-кор.	член-кореспондент
рад.	радянський	юрид.	юридичний
		япон.	японський

Примітка: Деякі прикметники і дієприкметники скорочено відсіканням закінчень із суфіксами -ський, -цький, -зький, -ичний, -ічний, -ний, -овий, -ований, -альний, -ельний.

1. СЬОГОДЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Наукові та навчальні центри

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Директор – чл.-кор. НАПНУ, канд. психол. наук Слюсаревський Микола Миколайович (з 1994). Заст. директора з наук. роботи – чл.-кор. НАПНУ, д-р психол. наук Найдьнова Любов Антонівна; заст. директора з наук.-метод. роботи – канд. юрид. наук, доц. Сіверс Зінаїда Феодосіївна; вч. секретар – канд. пед. наук, доц. Григоровська Любов Володимирівна.

Ін-т створено 26.01.1994 р. як Наук.-практ. центр політ. психології АПНУ. 14.10.1996 р. набув статусу ін-ту. Єдина в Україні наук. установа такого профілю.

Основними наук. підрозділами Ін-ту є лабораторії: методології психосоціальних і політико-психологічних досліджень (завідувач – Суший О. В., д-р наук держ. упр., доц.); соціальної психології особистості (завідувач – Дворник М. С., канд. психол. наук); психології мас та спільнот (завідувач – Коробка Л. М., канд. психол. наук, ст. наук. співроб.); психології малих груп та міжгрупових відносин (завідувач – Чорна Л. Г., канд. психол. наук, ст. наук. співроб.); психології спілкування (завідувач – Бевз Г. М., д-р психол. наук, проф.); психології масової комунікації та медіаосвіти (завідувач – Найдьнова Л. А., д-р психол. наук, чл.-кор. НАПНУ); психології політико-правових відносин (завідувач – Духневич В. М., канд. психол. наук, ст. наук. співроб.); психології політичної поведінки молоді (завідувач – Жадан І. В., канд. психол. наук, ст. наук. співроб.).

В Ін-ті працювали такі відомі укр. вчені: Роменець В. А., акад. АПНУ, д-р психол. наук, проф. (1926-1998); Барішполець О. Т., канд. іст. наук, доц. (1937 р. н.); Донченко О. А., д-р соціол. наук, проф. (1950 р. н.); Казміренко В. П., д-р психол. наук, проф. (1946 р. н.); Маноха І. П., д-р психол. наук, проф. (1966 р. н.); Лепіхова Л. А., канд. психол. наук, ст. наук. співроб. (1936 р. н.); Мар'єнко Б. С., д-р мед. наук, проф. (1929-2011); Найдьнов М. І., д-р психол. наук (1959 р. н.); Петрунько О. В., д-р психол. наук, ст. наук. співроб. (1957 р. н.); Полунін О. В., д-р психол. наук (1968 р. н.); Хазратова Н. В., д-р психол. наук, проф. (1967 р. н.); працюють нині: Титаренко Т. М.,

акад. НАПНУ, д-р психол. наук, проф. (1950 р. н.); Гнатенко П. І., чл.-кор. НАПНУ, д-р філос. наук, проф. (1937 р. н.); Татенко В. О., чл.-кор. НАПНУ, д-р психол. наук, проф. (1947 р. н.); Васютинський В. О., д-р психол. наук, проф. (1955 р. н.); Горностай П. П., д-р психол. наук, проф. (1955 р. н.); Малхазов О. Р., д-р психол. наук, проф. (1948 р. н.); Климчук В. О., д-р психол. наук, доц. (1979 р. н.); Кочубейник О. М., д-р психол. наук, ст. наук. співроб. (1970 р. н.); Плющ О. М., д-р психол. наук, ст. наук. співроб. (1961 р. н.); Яремчук О. В., д-р психол. наук, доц. (1969 р. н.). Загальна кількість працівників – 93, з них наук. співробітників – 73, академіків НАПНУ – 1, чл.-кор. НАПНУ – 4, д-рів наук – 13, канд. наук – 37.

Відповідно до викликів сьогодення Ін-т спрямовує свою наук.-дослідну і наук.-організаційну роботу на оновлення теорет. засад і метод. інструментарію соц.-психол. науки, пошук шляхів якомога повнішого задоволення нею суспіл. запитів; на відстеження та прогнозування найважливіших тенденцій суспіл. розвитку; на протидію негативним психічним явищам, спричиненим зовнішньою воєнною агресією проти України; формування позитивної громад. думки щодо освітніх реформ, упровадження в освітній процес психологічно обґрунтованих інновацій, зокрема пов'язаних з потребою кардинального підвищення рівня медіаграмотності дітей та молоді і суспільства в цілому.

Основні напрями досліджень: теоретико-методологічні засади соціальної та політичної психології; комплексний аналіз соціальної ситуації особистісного та громадянського розвитку дітей і молоді; психологічні механізми соціалізації особистості, підвищення її соціально-адаптаційних можливостей, особистісного зростання; проблеми групової динаміки, міжособових та міжгрупових стосунків; стан, закономірності й тенденції розвитку масової свідомості та поведінки; соціально-психологічні чинники становлення політико-правової свідомості молоді; соціально-психологічні умови та чинники участі особистості в політичному житті, підготовки молоді до свідомого політичного вибору; проблеми психології влади і політичного лідерства; соціально-психологічні аспекти масової комунікації, організації медіаосвіти молоді, формування у неї психологічної стійкості до соціально шкідливої інформації; технології соціально-психологічного консультування і прогнозування суспільно-політичних процесів та впливу на їх перебіг; соціально-психологічний супровід процесів модернізації освіти і суспільства; технології соціально-психологічної реабілітації осіб, що пережили травматичні події.

Учені Ін-ту складають ядро заснованої академіком В. А. Роменцем наук. школи психології вчинку, примножують надбання укр. школи психології переконувальної комунікації, що має вже сорокарічні традиції.

За час існування установи склалися і здобули визнання також наук. школи історії соціальної психології (М. М. Слюсаревський), психології особистісного життєтворення (Т. М. Титаренко), психології влади і спільнот (В. О. Васютинський), соціальної психодрами (П. П. Горностаї), медіапсихології (Л. А. Найдонова). Вчені Ін-ту здійснили першопрохідницький внесок у розвиток в Україні медіаосвітнього та арттерапевтичного рухів.

Поряд з фундаментальними наук. розробками проводяться прикладні дослідження, що мають на меті створення ефективних соціально-психологічних засобів розв'язання проблем, породжених актуальною соціально-політичною ситуацією, зокрема: посилення готовності конструктивно діяти у надзвичайних ситуаціях, розвитку громадянської компетентності молоді, підвищення її медіаграмотності та спроможності протистояти шкідливим інформаційним впливам; вироблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо забезпечення підтримки реформ у галузі освіти, розроблення технологій соціально-психологічної підтримки представників меншин, які зазнають стигматизації в різних суспільних та освітніх середовищах.

Ін-т є одним із центрів вивчення громад. думки. У його активі кількості усеукраїнських репрезентативних опитувань з актуальних проблем суспіл. розвитку та реформування освітньої галузі, за даними яких підготовлено понад 440 інформаційно-аналітичних матеріалів, поданих до центральних органів державної влади. Ін-т співпрацює з Офісом Президента України, Верховною Радою України, Конституційним судом України, МОН України, Нац. радою України з питань телебачення і радіомовлення, іншими центральними органами державної влади, а також із сектором безпеки та оборони, передусім з Нац. гвардією України та Держ. службою України з питань надзвичайних ситуацій.

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: Усеукр. конгрес із соц. психології (2010, 2019), Усеукр. наук. конф. “Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави” (1995, 1997, 2001, 2005, 2008, 2011, 2014, 2017), щорічна Всеукр. міждисциплін. наук.-практ. конф. з міжнар. участю “Простір арттерапії” (з 2003), щорічна наук. конф. “Соціальна і політична психологія сьогодні: здобутки, проблеми, нові рубежі” (з 1994), Всеукр. наук.-практ. конф. “Соціально-психологічні особливості професійної діяльності працівників соціальної сфери” (2007, 2008, 2009, 2011, 2012, 2014, 2016, 2018), Всеукр. наук. конф. “Актуальні проблеми психології малих груп” (2009; 2013; 2015; 2017; 2019), щорічна Міжнар. наук.-практ. конф. “Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні” (з 2005), щорічний міжінститут. семінар з медіапсихології та медіаосвіти (з 1996, спільно з Ін-том журналістики Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка).

Наук. доробок Ін-ту складають понад 7 тис. публікацій.

Основні колективні праці

Наукові видання (монографії): Психологія масової політичної свідомості та поведінки / відп. ред. В. О. Васютинський (1997); Психологія життєвої кризи / відп. ред. Т. М. Титаренко (1998); Основи фрактальної психології: Проект психоекологічного оновлення / за ред. О. А. Донченко (2006); Життєві домагання особистості / за ред. Т. М. Титаренко (2007); Соціальні уявлення молоді: особливості та шляхи формування / за ред. І. В. Жадан (2007); Інтеграційні процеси в суспільстві та політичний вибір особистості / за ред. В. П. Казміренка (2008); Інформаційний вплив: теорія і практика прогнозування / за ред. П. Д. Фролова (2011); Російськомовна спільнота в Україні: соціально-психологічний аналіз / за ред. В. О. Васютинського (2012); Історіографічні та методологічні координати теорій соціальної психології / за ред. М. М. Слюсаревського (2013); Модернізаційні процеси в освіті та суспільстві: психотехнології супроводу / за ред. П. Д. Фролова (2013); Динамічні процеси в малій групі: соціально-психологічний вимір освітнього середовища / за ред. П. П. Горностая (2014); Медіапсихологія на перетині інформаційного та освітнього просторів / за ред. Л. А. Найдьонової (2014); Формування навичок ефективної політичної участі молоді: технології психологічного супроводу / за ред. Л. О. Кияшко (2014); Психологія життєтворення особистості в сучасному світі / за ред. Т. М. Титаренко (2016); Соціальна психологія бідності / за ред. В. О. Васютинського (2016); Свідоме і несвідоме у груповій взаємодії / за ред. П. П. Горностая (2018); Соціально-психологічне мислення: генеза, основні форми та перспективи розвитку / за ред. М. М. Слюсаревського (2018); Соціальний діалог у вимірах когнітивного спілкування / за ред. О. М. Кочубейник (2018); Спільнота в умовах воєнного конфлікту: психологічні стратегії адаптації / за ред. Л. М. Коробки (2019).

Навчальні та виробничо-практичні видання: Основи соціальної психології: підручник / за ред. М. М. Слюсаревського (2018); Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: навч.-метод. посіб. / за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця (2010); Профілактика порушень адаптації молоді до повсякденних стресів і кризових життєвих ситуацій: навч. посіб. / за ред. Т. М. Титаренко (2011); Соціально-психологічні чинники престижності професій: підготовка молоді до активного самоздійснення на сучасному ринку праці: навч. посіб. / за ред. М. І. Найдьонова, Л. В. Григоровської (2013); Соціальне навчання: механізми розвитку політичних ставлень молоді: наук.-метод. посіб. / за ред. І. В. Жадан (2012); Прикладні аспекти становлення політико-правової свідомості молоді: посібник / за ред. З. Ф. Сіверс (2017); Соціально-

психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій: практ. посіб. / за ред. Т. М. Титаренко (2019); Соціальна ситуація в Україні: особливості відображення трансформаційних процесів у громадській думці (2014-2018): довідник / М. М. Слюсаревський, О. І. Гуменюк, М. С. Дворник, Л. П. Черниш (2019).

Праці окремих авторів

Наукові видання (монографії): Гнатенко П. І. Український національний характер (1997); Слюсаревський М. М. Ілюзії і колізії: Нариси, статті, інтерв'ю на теми політичної та етнічної психології (1998); Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності (2003); Васютинський В. О. Інтеракційна психологія влади (2005); Горностай П. П. Личность и роль: Ролевой подход в социальной психологии личности (2007); Лазоренко Б. П. Проблемна молодь: шляхи самоздійснення (2007); Татенко В. О. Соціальна психологія впливу (2008); Кочубейник О. М. Автентичність у життєвому просторі особистості: модуси, процеси, статуси (2010); Петрунько О. В. Діти і медіа: соціалізація в агресивному медіасередовищі (2011); Донченко О. А. Архетиповий менеджмент (2012); Найдьонова Л. А. Рефлексивна психологія територіальних спільнот (2012); Барішполець О. Т. Брехня в інформаційному просторі та міжособовій комунікації (2013); Найдьонов М. І. Психологія престижності професій (2013); Татенко В. О. Психологія інтимного життя (2013); Губеладзе І. Г. Сільська молодь у місті: пошук ідентичності (2015); Гнатенко П. І. Психологія людської агресивності (2017); Плющ А. Н. Социально-психологические механизмы информационного влияния (2017); Татенко В. О. Методологія суб'єктно-вчинкового підходу: соціально-психологічний вимір (2017); Гриджук В. Д. Громадянська освіта: суб'єктно-вчинковий підхід (2018); Титаренко Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомоги в умовах тривалої травматизації (2018); Кальницька Ю. С. Історія соціальної психології в Україні: друга половина XIX – початок XX ст. (2019); Слюсаревський М. М. Несходимі терени Психеї: маршрути наукового пізнання: вибрані праці (2019).

Навчальні та виробничо-практичні видання: Роменець В. А., Маноха І. П. Історія психології XX століття: навч. посіб. (1998); Титаренко Т. М., Лепіхова Л. А. Психологічна профілактика стресових перевантажень серед шкільної молоді: наук.-метод. посіб. (2006); Титаренко Т. М. Життєві кризи: технології консультування: навч. посіб. (2007); Вознесенская Е. Л. Учитесь никогда не рано. Учебник для неравнодушных родителей (2012); Чорна Л. Г. Рольова ідентичність старшокласників : посібник (2014); Вознесенська О. Л., Сидоркіна М. Ю. Арт-терапія у подоланні психічної травми: практ. посіб. (2015);

Найдьонова Л. А. Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу: підруч. для слухачів системи післядиплом. освіти (2015); Слюсаревський М. М., Блинова О. Є. Психологія міграції: навч. посіб. (2013, 2018); Горностаї П. П. Консультативна психологія: Теорія і практика проблемного підходу (2018); Слюсаревський М. М., Хазратова Н. В. Соціальна психологія: навч. посіб. (2019).

Основні проєкти, розробки: Психологічні передумови підвищення престижності україномовного спілкування в студентському середовищі (2007-2010); Соціально-психологічна профілактика порушень адаптації молоді до повсякденних стресів і кризових життєвих ситуацій (2007-2010); Науково-методичні засади соціально-психологічної допомоги сім'ї (2008-2010); Історіогенез і методологічний простір побудови соціально-психологічних теорій (2008-2012); Особливості становлення і розвитку форм соціально-психологічного мислення (2013-2016); Націєтворчий та конфліктологічний потенціал форм соціально-психологічного мислення (2017-2019); Соціальні діалоги у вимірах когнітивного спілкування (2013-2016); Науково-методичні підходи до конструювання комунікативних технологій врегулювання соціальних конфліктів (2017-2019); Життєві завдання як передумова особистісного самоздійснення в соціумі (2007-2010); Соціально-психологічні практики особистісного життєконструювання в сучасному світі (2011-2015); Соціально-психологічні чинники інтеграції російськомовної спільноти в сучасне українське суспільство (2007-2010); Соціально-психологічні чинники подолання бідності як стилю життя (2011-2015); Соціально-психологічні та психолого-педагогічні умови організації медіаосвіти молоді (2014-2016); Медіапсихологічні засоби профілактики та подолання наслідків деструктивних інформаційних впливів на дітей та молодь (2017-2019); Особливості групової динаміки в умовах реформування загальноосвітньої школи (2006-2008); Свідоме та несвідоме як чинники регуляції групової взаємодії суб'єктів освітнього процесу (2014-2017); Психологічні феномени групової взаємодії в складних соціальних ситуаціях (2018-2020); Науково-методичні засади прогнозування та коригування соціальної напруженості (2003-2006); Теоретичні та методичні засади прогнозування наслідків інформаційного впливу на політичні настанови особистості (2005-2007); Науково-методичні засади моніторингу соціальної ситуації особистісного та суспільного розвитку (2007-2010); Особливості динаміки ситуаційних чинників особистісного і суспільного розвитку в умовах соціальних змін (2011-2015); Суспільствознавча освіта як чинник формування соціальних уявлень молоді в контексті Болонського процесу та профілізації старшої школи (2004-2006); Соціальне навчання як механізм політичної соціалізації молоді в умовах модернізації освіти (2007-2010); Трансформація комунікативних практик як чинник громадянської та національної

самоідентифікації молоді різних регіонів України (2016-2018); Соціально-психологічні умови формування у молоді мотивації та навичок політичної участі (2009-2013); Психологічні чинники становлення політико-правової свідомості молоді в умовах модернізації українського суспільства (2014-2016); Технологічні складові формування в громадській думці позитивного образу освітніх і суспільних інновацій (2008-2012); Організаційні форми та методичні засоби психотехнологічного супроводу освітніх та суспільних реформ (2016-2018); Соціально-психологічне забезпечення підтримки педагогічною спільнотою та громадськістю реформ у сфері загальної середньої освіти (2019-2021); Технології соціально-психологічної підтримки стигматизовуваних меншин (2019-2021); Науково-методичні засади відстеження динаміки престижності професій, що користуються попитом на ринку праці (2010-2012); Моніторинг чинників професійного самовизначення молоді в умовах упровадження національної рамки кваліфікацій (2013-2015); Технологічний підхід до соціально-психологічної реабілітації особистості, що переживає наслідки травматичних подій (2016-2018); Психологічні стратегії адаптації спільноти до умов і наслідків воєнного конфлікту (2016-2018); Науково-методичні стратегії запобігання негативним психологічним явищам у політико-правовій сфері в умовах воєнного конфлікту (2017-2019); Соціально-психологічний супровід постраждалих від воєнних дій у період переходу до умов мирного життя (2019-2021); Eurasian peace studies exchange network (2017–2019); Structuring cooperation in doctoral research, transferrable skills training, and academic writing instruction in Ukraine's regions (проект Erasmus+ DocHub) (2016-2020).

З 2014 р. в Ін-ті діє Навчально-практичний центр психол. інновацій (до 2019 р. – Метод. реабіліт. центр), діяльність якого від початку була спрямована на психол. реабілітацію та психосоц. підтримку учасників бойових дій, членів їхніх сімей та осіб, що постраждали внаслідок війни на сході України; надання метод. допомоги волонтерам, психологам, соціальним працівникам, що здійснюють психол. підтримку осіб, які пережили травматичний досвід. Спектр цих послуг сьогодні доповнено напрямками: запобігання підлітковим суїцидам та булінгу в закладах освіти, проведення просвітницьких заходів з популяризації науки тощо.

Ін-т здійснює два експерименти всеукраїнського (згідно з відповідними наказами МОН України) та один – академ. рівня. До них залучено загалом понад 270 ЗЗСО з усіх регіонів України.

Експертна діяльність. Понад 15 % співробітників Ін-ту задіяно в експертній діяльності за запитами центральних органів держ. влади, безпекових структур, громад. організацій.

Міжнародні контакти. Ін-т співпрацює з наук. установами та неурядовими організаціями понад 20-ти країн світу. Шість науковців Ін-ту

є членами 10-ти інозем. або міжнар. асоціацій, експертних утворень, чотири – членами редколегій 6-ти зарубіж. видань, з яких три індексуються в НМБ SCOPUS (Journal of Social and Political Psychology – США, Journal of Social Science Education – ФРН, Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology – Італійська Республіка).

Періодичні видання: Ін-т самостійно та спільно з іншими установами та організаціями видає 5 журналів і збірників, що включені МОН України до переліку фахових видань із психології: ж-ли “Психологічні перспективи” (спільно із Східноєвроп. нац. ун-том ім. Лесі Українки) та “Психологія і суспільство” (спільно з Тернопіл. нац. економ. ун-том та ф-том психології Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка); збірники “Наукові студії із соціальної та політичної психології”, “Проблеми політичної психології” (спільно з Асоціацією політ. психологів України), “Психологічні науки: проблеми і здобутки” (спільно з Київ. міжнар. ун-том).

Ін-т здійснює через аспірантуру і докторантуру підготовку фахівців вищої кваліфікації за спеціальністю 053 Психологія (спеціалізації: загальна психологія, історія психології; соціальна психологія, психологія соціальної роботи; політична психологія). В Ін-ті діє спеціалізована вчена рада із захисту дисертацій на здобуття вченого ступеня кандидата та д-ра наук за тією ж спеціальністю.

Ін-т є колективним членом Т-ва психологів України, Асоціації політ. психологів України, Соціол. асоціації України.

Визнання. Наук. здобутки вчених Ін-ту відзначені Держ. премією України в галузі науки і техніки (М. М. Слюсаревський, Л. А. Найдюнова, Т. М. Титаренко, В. О. Татенко, П. П. Горностай, О. М. Кочубейник, Б. П. Лазоренко – 2019 р.), двічі – Премією Президента України для молодих учених (О. О. Кляпець – 2010 р., І. Г. Губеладзе – 2018 р.), держ. нагородами (І. В. Жадан, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко), золотими медалями та лауреатськими дипломами міжнар. освітянських виставок.

Адреса: Україна 04070, м. Київ, вул. Андріївська, 15

Телефон: +38 (044) 425-24-08, **тел./факс:** +38 (044) 425-45-56

E-mail: info@ispp.org.ua; ispp@skif.com.ua

Офіційний сайт: <http://ispp.org.ua>

Відділ соціальної психології Інституту соціології НАН України

Завідувач – д-р соціол. наук, проф. Злобіна Олена Геннадіївна.

Відділ створено 1971 р. у структурі Ін-ту філософії АН УРСР як відділ філос. проблем психології. У 1984 р. перейменований на відділ філос. проблем соц. психології, у 1986 р. – на відділ соц. психології. З 1990 р. функціонує у складі Ін-ту соціології НАНУ.

Керівниками відділу від часу його створення були: 1971–1989 – Сохань Л. В., д-р філос. наук, проф., чл.-кор. НАНУ; 1989–1991 – Тихонович В. О., канд. філос. наук; 1991–1993 – Головаха Є. І., д-р філос. наук; 1993–1995 – Донченко О. А., д-р соціол. наук; 1996–2002 – Шульга М. О., д-р соціол. наук.

Загальна кількість працівників – 10, з них наук. співроб. – 8, у т. ч. д-рів наук – 6, канд. наук – 2. У відділі працюють: чл.-кор. НАНУ, д-р соціол. наук, проф. Шульга М. О.; д-р соціол. наук, ст. наук. співроб. Мартинюк І. О. (1956 р. н.); д-р соціол. наук, ст. наук. співроб. Соболева Н. І. (1955 р. н.); д-р соціол. наук, ст. наук. співроб. Бевзенко Л. Д. (1948 р. н.); канд. соціол. наук, ст. наук. співроб. Бойко Н. Л. (1968 р. н.); д-р соціол. наук, ст. наук. співроб. Парашевін М. А. (1975 р. н.); канд. соціол. наук Шевченко С. Л. (1980 р. н.).

Основні напрями наукових досліджень: теоретико-методологічні та прикладні дослідження соціально-психологічних явищ; соціальна психологія особистості та соціальних груп; об'єкт-суб'єктні та суб'єкт-суб'єктні феномени соціальних змін; регуляція соціальної поведінки.

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: Міжнар. конф. “Каузометрія в дослідженнях психологічного часу і життєвого шляху особистості: минуле, сьогодення, майбутнє”.

Основні публікації

Коллективні праці: Соціально-психологічні чинники інтеграції українського соціуму (2016, за наук. ред. О. Г. Злобіної); Соціальна регуляція поведінки в умовах суспільної нестабільності (2013, за ред. О. Г. Злобіної); Соціальні інтереси в контексті соціокультурної модернізації (2011, за ред. О. Г. Злобіної); Стиль життя: панорама змін. (2008, за ред. М. О. Шульги); Соціальний ареал життя особистості (2005); Життєтворчість: концепція, досвід, проблеми (2004); Життєва компетентність особистості (2003); Життєві кризи особистості (1998); Мистецтво життєтворчості особистості (1997); Психологія життєвого успіха: опыт социально-психологического анализа преодоления критических ситуаций (1995).

Праці окремих авторів: Шульга М. Збій соціальної матриці (2018); Парашевін М. Релігія в Україні: траєкторія інституційних змін (2017); Злобіна Е., Бевзенко Л. Образы успеха: опыт визуального исследования (2012); Шульга Н. Дрейф на обочину. Двадцать лет общественных изменений в Украине (2011); Резнік О. Громадянські практики в перехідному суспільстві: чинники, суб'єкти, способи реалізації (2011); Зоткин А. “Львы” и “лисы” украинской политики. О властвующей элите (2010); Бойко Н. Л. Социальный контроль и демократизация общества (2008); Злобіна О. Особистість як суб'єкт соціальних змін (2004); Злобіна О. Г., Мартинюк І. О., Соболева Н. І., Тихонович В. О. Соціальний простір життя як суб'єктивна символічна реальність (2004); Парашевін М. А. Інтегративна роль релігії: історико-соціологічний нарис (2004); Бевзенко Л. Д. Социальная самоорганизация. Синергетическая парадигма: возможности социальных интерпретаций (2002); Соболева Н. І. Соціологія суб'єктивної реальності (2002); Шульга Н. А. Великое переселение: репатрианты, беженцы, трудовые мигранты (2002); Злобіна О., Тихонович В. Суспільна криза і життєві стратегії особистості (2001).

Основні проєкти, розробки: Маргіналізація в умовах перехідного суспільства. Соціально-психологічний та культурологічний аспекти (1998–2001); Рубіж тисячоліть як соціально-психологічний феномен (образ нових можливостей життя в масовій свідомості) (1998–2001); Формування нового образно-символічного соціального простору в індивідуальній і масовій свідомості населення України (2001–2004); Формування нового ареалу життя особистості в умовах глобальних змін (2001–2004); Традиціоналізм та інновації в соціальних пріоритетах населення України: соціально-часові та соціально-просторові виміри (2004–2006); Зміни стилів життя населення України під впливом соціокультурних детермінант (2004–2007); Масові емоційні стани в ситуації актуального соціально-політичного вибору (2006–2007); Соціальні інтереси в динаміці міжгрупових та міжособистісних взаємодій (2007–2010); Чинники та механізми регуляції соціальної поведінки в ситуаціях суспільної нестабільності (2010–2013); Соціально-психологічні чинники інтеграції сучасного українського соціуму: солідарність, відповідальність, толерантність, довіра (2013–2016); Соціальна напруженість у кризовому соціумі: чинники, динаміка, шляхи мінімізації (2016–2019).

Адреса: 01021, Київ 21, вул. Шовковична, 12, к. 312

Телефон, факс, e-mail: +38 (044) 255-63-71, i-soc@i-soc.org.ua

Лабораторія організаційної та соціальної психології Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України

Завідувач – акад. НАПНУ, д-р психол. наук, проф. Карамушка Людмила Миколаївна.

Лабораторію створено 2016 р. під час реорганізації структури Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ: об'єднано лабораторію організаційної психології та лабораторію соціальної психології, які доти були самостійними підрозділами.

Нині в лабораторії працюють дві самостійні наук. групи, які досліджують проблеми організаційної психології та соціальної психології. Оскільки до об'єднання кожна група функціонувала як окрема лабораторія, що мала свою історію і самостійні напрямки наук. досліджень та психологічної практики, то діяльність кожної з них нижче висвітлено окремо.

ГРУПА ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Лабораторію організаційної психології було створено 1993 р. (до 2003 р. вона мала назву “лабораторія психології управління”). З моменту створення лабораторії її очолювала акад. НАПНУ, д-р психол. наук, проф. Карамушка Л. М.

Загальна кількість працівників – 6 осіб, у т. ч. голов. наук. співроб. – 1, пров. наук. співроб., канд. наук – 1, ст. наук. співроб., канд. наук – 3, наук. співроб. – 1. У лабораторії працювали: Н. Л. Коломінський, д-р психол. наук, проф. (1938-2007); О. І. Бондарчук, д-р психол. наук, проф. (1961 р. н.); О. В. Винославська, канд. психол. наук, проф. (1958 р. н.), нині у складі групи працюють: акад. НАПНУ, д-р психол. наук, проф. Карамушка Л. М. (1956 р. н.); канд. психол. наук, доц. Креденцер О. В. (1978 р. н.); канд. психол. наук Терещенко К. В. (1971 р. н.); канд. психол. наук Лагодзінська В. І. (1955 р. н.); канд. психол. наук, доц. Івкін В. М. (1960 р. н.).

Основні напрями досліджень: психологічне забезпечення організаційного розвитку; психологічні умови введення змін в організаціях; формування команд у сучасних організаціях; психологія конкуренції та розвитку конкурентоздатності сучасних організацій; психологічні основи підготовки проєктів в організації; психологічні детермінанти розвитку організаційної культури; психологічні основи здійснення лідерства в організації; психологічні умови прийняття менеджерами ефективних управлінських рішень; психологічні основи ділового спілкування, ведення ділових переговорів та управління конфліктами в організації; психо-

логічне забезпечення особистісного розвитку менеджерів організацій; етичні засади діяльності менеджерів організацій; психологічні умови здійснення адаптації та професійної кар'єри персоналу в організації; профілактика та подолання професійного стресу та синдрому “професійного вигорання” у менеджерів та персоналу організацій; психологічні основи розвитку відданості організації менеджерів та персоналу; психологічні умови профілактики плинності кадрів в організації; психологічне забезпечення підприємницької діяльності; розвиток підприємницької поведінки персоналу організацій; етнопсихологічні аспекти діяльності організацій тощо.

Напрями та спеціальності, за якими здійснюється підготовка фахівців: спільно з акад. Максименком С. Д. зініційовано відкриття нової психологічної дисципліни для захисту дисертацій 19.00.10 – організаційна психологія, економічна психологія, а також аспірантури та докторантури з цієї спеціальності в Ін-ті (2004). Науковці групи активно здійснюють викладацьку діяльність у провідних закладах вищої освіти України, зокрема в Київ. нац. ун-ті ім. Тараса Шевченка, Ун-ті менеджменту освіти НАПНУ, Нац. академії статистики, обліку та аудиту, Білоцерків. ін-ті неперерв. проф. освіти Ун-ту менеджменту освіти та ін.

Напрями діяльності у сфері психологічної практики: надання допомоги керівникам і практичним психологам освітніх та неосвітніх організацій з проблем психологічного супроводу, функціонування й розвитку організації, діяльності менеджерів та персоналу; проведення науково-практичних семінарів, тренінгів, майстер-класів для різних категорій слухачів, які працюють у різних типах організацій (персонал освітніх організацій, практичні психологи, викладачі закладів вищої освіти, керівники та працівники системи державної служби, менеджери та персонал комерційних організацій, підприємці, аспіранти, студенти та ін.). Організовано та проведено Першу зимову школу з організаційної та економічної психології (2019). Здійснюється підготовка аспірантів та докторантів з організаційної та економічної психології в Школі “Психологія наукової діяльності” (2010–2019). На базі лабораторії регулярно проводяться науково-практичні семінари “Технології роботи організаційних психологів”.

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: I Всеукр. конгрес з організ. та економ. психології (2011); II Всеукр. конгрес з організ. та економ. психології (2015); III Всеукр. конгрес з організ. та економ. психології (2019); VI Міжнар. конф. з організ. та економ. психології “Психологічні умови розвитку конкурентоздатності організацій” (2009); VII Міжнар. конф. з організ. та економ. психології “Психологічні основи управління та організаційного розвитку в системі державної служби” (2010); VIII Міжнар. конф. з організ. та економ. психо-

логії “Психологія організаційного розвитку сучасних організацій у сфері освіти, промисловості та бізнесу” (2012); IX Міжнар. конф. з організ. та економ. психології “Психологічні особливості розвитку організаційної культури в системі державної служби, освіти, промисловості та бізнесу” (2013); X Ювілейна міжнар. наук.-практ. конф. з організ. та економ. психології (2014); XI Міжнар. наук.-практ. конф. з організ. та економ. психології “Психологія посттравматичного оновлення” (2016); XII Міжнар. наук.-практ. конф. з організ. та економ. психології “Організаційна та економічна психологія в Україні: сприяння регіональному розвитку” (2017); XIII Міжнар. наук.-практ. конф. з організ. та економ. психології “Організаційна та економічна психологія в Україні: сучасні проблеми та перспективи розвитку” (2018); укр.-пол. семінар “Психологічні аспекти інноваційних змін в організації та організаційного розвитку” (2010) – спільно з Європ. мережею організ. психологів та психологів праці (ENOP) та Сілез. ун-том; міжнар. наук.-практ. семінар “Технології роботи організаційних психологів в умовах соціальної напруженості в суспільстві” (2015) – спільно з Європ. мережею організ. психологів та психологів праці (ENOP); Міжнар. наук.-практ. конф. “Досвід України та країн Європейського Союзу у вирішенні актуальних проблем психології в сучасних соціально-політичних умовах” (2015) – спільно з представництвом Польської академії наук у Києві, Люблінським Католическим ун-том Іоанна Павла II.

Основні публікації: Карамушка Л. М., Креденцер О. В., Терещенко К. В. та ін. Психологічні технології підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості (2018, за ред. Л. М. Карамушки); Карамушка Л. М., Гнускіна Г. В. Психологія професійного вигорання підприємців (2018); Карамушка Л. М., Ходакевич О. Г. Психологічні особливості ставлення студентської молоді до грошей (2017); Карамушка Л. М., Креденцер О. В., Терещенко К. В. та ін. Психологічні детермінанти розвитку організаційної культури (2015, за ред. Л. М. Карамушки); Карамушка Л. М., Іщук О. В. Психологія організаційної культури вищого навчального закладу (у контексті становлення професійної ідентичності студентів) (2015); Карамушка Л. М., Бондарчук О. І., Грубі Т. В. Психологічні чинники професійного вигорання працівників державної фіскальної служби України (2006; 2015); Психологічні засади організаційного розвитку (2013, за наук. ред. Л. М. Карамушки); Карамушка Л. М., Толков О. С. Формування психологічної готовності персоналу вищої школи до діяльності в умовах соціально-економічних змін (2006; 2013); Карамушка Л. М., Андреева І. А. Психологія відданості персоналу організації (на матеріалі діяльності банківських структур) (2012); Карамушка Л. М., Худякова Н. Ю. Мотивація підприємницької діяльності (2011); Карамушка Л. М., Моска-

льов М. В. Психологія підготовки майбутніх менеджерів до управління змінами в організації (2011); Карамушка Л. М., Креденцер О. В., Терещенко К. В. та ін. Методичні рекомендації з проведення тренінгових занять для підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості (2018, за ред. Л. М. Карамушки); Карамушка Л. М., Бондарчук О. І., Грубі Т. В. Діагностика перфекціонізму та трудоголізму особистості : психологічний практикум (2006; 2018); Карамушка Л. М., Баранова В. А. Діагностичний інструментарій для вивчення організаційної культури позашкільних навчальних закладів : навч.-метод. посіб. (2017); Карамушка Л. М., Куриця Д. І., Левковець В. В., Альохіна О. І. Технологія психологічної підготовки персоналу держадміністрацій до профілактики та подолання професійного стресу: навч. посіб. (2015); Карамушка Л. М., Шевченко А. М. Організаційна культура загальноосвітніх навчальних закладів : наук.-метод. посіб. (2013); Карамушка Л. М., Сняданко І. І. Психологія організаційної культури (на матеріалі промислових підприємств): навч. посіб. (2010).

Основні проекти, розробки: Психолого-організаційні детермінанти забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості (2019–2021); Психологічні технології підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості (2016–2018); Психологічні детермінанти розвитку організаційної культури (2013–2015); Психологічні засади організаційного розвитку (2008–2012); Психологічні основи ефективної діяльності організацій в умовах соціально-економічних змін (2005–2007); Теоретико-методологічні основи психологічної підготовки практичних психологів до надання психологічної допомоги управлінському персоналу організацій (1999–2004); Теоретико-методологічні основи психолого-управлінського консультування керівників закладів освіти (1994–1998).

Членство (колективне, асоційоване тощо) у вітчизняних та зарубіжних наукових об'єднаннях: співробітники є членами міжнар. проф. об'єднань: Європ. мережі з організ. психології та психології праці (ENOP) (з 1999); Міжнар. асоціації прикладної психології (IAAP) (з 2006), Міжнар. асоціації досліджень з економ. психології (IAREP) (з 2005), Європ. асоціації організ. психологів та психологів праці (EAWOP) (з 2005). На базі лабораторії створено Укр. асоціацію організ. психологів та психологів праці (2002), яка з 2005 р. є засновником та членом Європ. асоціації організ. психологів та психологів праці (EAWOP) (президент – Л. М. Карамушка).

Періодичні видання: зб. наук. праць “Актуальні проблеми психології: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія” (за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки); наук. журн. “Організаційна психологія. Економічна психологія” (за наук. ред.

С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки); наук. журн. “Організаційна психологія. Економічна психологія” – проіндексовано в міжнар. наукометр. базах: Index Copernicus International (since 2015), Google Scholar (since 2016), Academic Resource Index (ResearchBib) (since 2016), World Catalogue of Scientific Journals (since 2019); інформ. бюлетені (англ. мовою) міжнар. психол. асоціацій з організ. психології та психології праці: 1. ENOP Newsletter (Європ. мережі організ. психологів та психологів праці); 2. Division 1 IAAP Newsletter (Дивізіон 1 “Організаційна психологія та психологія праці” Міжнар. асоціації прикладної психології).

ГРУПА СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Підрозділ засновано Г. С. Костюком 1969 р. як відділ соц. психології в НДІ психології УРСР. У 1994-2015 рр. функціонував як лабораторія соц. психології.

Очолювали підрозділ: Шакуров Р. Х., акад. АПН СРСР та Рос. академії освіти, д-р психол. наук (1969–1976); Чернишова Г. П., канд. психол. наук, ст. наук. співроб. (1976-1981); Лепіхова Л. А., канд. психол. наук, ст. наук. співроб. (1981-1983); Циба В. Т., д-р філос. наук, проф. (1993-2003); Москаленко В. В., д-р філос. наук, проф. (2003–2015).

У різні роки в підрозділі працювали: Т. В. Говорун, Б. Г. Іванченко, Е. О. Карандашова, В. В. Ковальов, М. Н. Корнев, Г. В. Ложкін, С. Д. Максименко, В. М. Островерх, Г. С. Полякова, Г. П. Чернишова, З. І. Швець.

На сьогоднішній день загальна кількість працівників – 5 осіб. У складі групи працюють: канд. психол. наук, ст. наук. співроб. Дембицька Н. М. (1971 р. н.); канд. філос. наук, доц. Лавренко О. В. (1947 р. н.); канд. психол. наук, ст. наук. співроб. Зубіашвілі І. К. (1952 р. н.); канд. психол. наук Мельничук Т. І. (1969 р. н.).

Основні напрями досліджень: соціалізація особистості; психологія гри; економічна психологія; психологія грошей; психологія власності; психологія економічної культури; економічна соціалізація; гендерна психологія.

Напрями діяльності у сфері психологічної практики: активне соціально-психологічне навчання молоді, коучинг, соціально-психологічна експертиза особистості, психотерапія в гештальтпідході, арттерапія, юнгіанський психоаналіз.

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: Міжнар. наук.-практ. конф. “Соціалізація особистості в умовах системних змін: теоретичні та прикладні проблеми” (2006–2019); Міжнар. наук.-практ. конф. “Соціалізація і ресоціалізація особистості в умовах сучасного суспільства” (2015–2018); Міжнар. наук.-практ. конф. “Публічне здоров’я: соціальні, освітні та психологічні виміри” з циклу:

“Здоров’я сім’ї в сучасному суспільстві – досвід Польщі та України” (2015–2018); Всеукр. наук.-практ. літня школа із психології “Національні наукові психологічні школи: історія і сучасність” (2016–2019).

Основні публікації: Melnyuk T. The characteristics and ways of solving problems with the psychological readiness of families for adopting a child (2015); Dembytska N. M. Economic Socialization of Pupils: Methodological Dimentions (2016); Dembytska N. M. Signs of privacy in metaphorical models of pupils’ personal property (2015); Дембицька Н. М. Методологічні основи розвитку економічної культури дитини в школі (2016); Дембицька Н. М. Наставництво як соціалізуюча практика (2018); Зубіашвілі І. К. Тренінгові практики у соціально-психологічному забезпеченні монетарної культури старшокласників (2018); Зубіашвілі І. К. Концептуальні основи вивчення монетарної соціалізації (2016); Лавренко О. В. Емпіричне дослідження морального компонента економічної культури особистості (2018); Лавренко О. В. Життєві практики як інститут економічної соціалізації особистості (2016); Мельничук Т. І. Гра як соціально-психологічний чинник економічної соціалізації сімей з дітьми дошкільного віку (2018); Москаленко В. В. Соціалізація особистості (2013); Москаленко В. В., Міщенко О. О., Шайгородський Ю. Ж. Економічна культура особистості: соціально-психологічний аспект (2012); Дембицька Н. М., Зубіашвілі І. К., Лавренко О. В., Мельничук Т. І. Соціально-психологічне забезпечення економічної соціалізації молоді (2018, за ред. Н. М. Дембицької); Соціально-психологічні закономірності становлення економічної культури молоді (2015, за ред. В. В. Москаленко); Соціально-психологічні проблеми становлення суб’єкта економічної соціалізації (2012, ред. В. В. Москаленко).

Основні проекти, розробки: Соціально-психологічні закономірності економічного самовизначення молоді в умовах суспільних змін (2019–2021); Соціально-психологічне забезпечення економічної соціалізації молоді (2016–2018); Соціально-психологічні закономірності становлення економічної культури молоді (2012–2015); Соціально-психологічні засади становлення суб’єкта економічної соціалізації (2008–2011); Соціально-психологічні проблеми економічної соціалізації молоді (2005–2007); Особливості соціалізації учнівської та студентської молоді в умовах трансформації суспільства (2000–2004).

Періодичні видання: журн. “Психологічний часопис” (спільно із Французькою психол. асоціацією).

Адреса: 01033 м. Київ, вул. Паньківська, 2, к. 21, 22

Телефон, факс, e-mail: +38 (044) 288-33-20; +38 (044) 288-07-19;
lkarama01@gmail.com; lab.soc.psycholog@ukr.net

**Український науково-методичний центр
практичної психології і соціальної роботи
НАПН України**

Директор Центру – д-р психол. наук, проф. Панок Віталій Григорович.

Центр створено 1998 р. як головну наук.-метод. організацію психол. служби системи освіти, якій методично підпорядковувались обл. центри психол. служби. Перший директор Центру – канд. філос. наук, ст. наук. співроб. Цушко І. І. (1998–2000).

У складі Центру діють дві лабораторії: лабораторія прикладної психології освіти (Ткачук І. І., канд. пед. наук) та лабораторія психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами (Обухівська А. Г., канд. психол. наук, ст. наук. співроб.).

Загальна кількість працівників – 23 особи, з них наук. співроб. – 21 особа, у т. ч. д-рів наук – 2, канд. наук – 11. У Центрі працювали: Цушко І. І., канд. філос. наук, ст. наук. співроб. (1959–2014); Шандрук С. К., д-р психол. наук, проф. (1968 р. н.); працюють нині: д-р психол. наук, проф. Рибалка В. В. (1947 р. н.); канд. психол. наук, ст. наук. співроб. Ілляшенко Т. Д. (1939 р. н.); канд. психол. наук, ст. наук. співроб. Жук Т. В. (1946 р. н.); канд. психол. наук Острова В. Д. (1969 р. н.); канд. психол. наук Романовська Д. Д. (1969 р. н.); канд. психол. наук Гніда Т. Б. (1982 р. н.); канд. психол. наук Корнієнко І. О. (1959 р. н.); канд. психол. наук Байдик В. В. (1967 р. н.); канд. психол. наук Каменщук Т. Д. (1983 р. н.); канд. психол. наук Замша А. В. (1984 р. н.).

Основні напрями досліджень: теоретико-методологічні засади розвитку прикладної психології; зміст, форми, методи та технології професійної діяльності практичного психолога; науково-психологічний супровід педагогічних інновацій в освіті; наукове забезпечення діяльності психологічних служб; наукові засади і технології надання психологічної допомоги людям у складних життєвих, зокрема професійних, обставинах; соціальна та соціально-педагогічна робота з дітьми та сім'ями вимушених переселенців; профілактика ризикованої, девіантної та делінквентної поведінки підростаючої особистості; теоретико-методологічні основи психолого-педагогічного та реабілітаційного супроводу осіб з особливим освітніми потребами; корекційно-розвивальна складова навчання дітей з особливими освітніми потребами у різних інституційних умовах; психолого-педагогічне діагностування розвитку дітей з особливими освітніми потребами різних вікових груп; навчально-методичне забезпечення всіх ланок освіти осіб з особливими освітніми потребами; наукові засади і організаційно-педагогічні умови діяльності закладів освіти нового типу для дітей з особливими освітніми потребами, ресурсних центрів інклюзивного навчання; теоретико-методичні основи

підготовки фахівців для роботи з особами з особливими освітніми потребами; технології психолого-педагогічної підтримки батьків дітей з особливими освітніми потребами.

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: щорічний всеукр. психол. фестиваль “Паросток” (професійна активність, розвиток особистості, свідомої творчості, особистісна компетентність) (з 2012 р., спільно з Київським палацом дітей та юнацтва); міжнар. наук.-практ. конф. “Модель “Мирна школа” як методика формування безпечного середовища в закладі освіти” (2019); наук.-практ. семінар “Методичне забезпечення діяльності фахівців ІРЦ в супроводі дітей з ООП та їхніми батьками (порушення зору, слуху, мовлення, інтелекту, гіперактивний розлад з дефіцитом уваги)” (2019); міжнар. наук.-практ. семінар “Надання допомоги дітям і сім’ям, що опинились у складних життєвих обставинах унаслідок військових дій” (2019); всеукр. конф. “Результати впровадження інформаційно-освітньої протиалкольної програми “Сімейна розмова” в контексті формування здоров’язбе-рігальних компетенцій в учнів 7-8 класів” (2017); всеукр. наук.-метод. конф. “Досвід та перспективи впровадження медіативних практик у навчальних закладах. Забезпечення участі дітей і жінок у розв’язанні конфліктів і миробудування” (2016); всеукр. форум практик психологів “Практична психологія на службі суспільства” (2014).

Основні публікації: Панок В. Г. Прикладна психологія. Теоретичні проблеми (2017); Психологічна служба (2016, за ред. В. Г. Панка); Герило Г. М., Гніда Т. Б., Корнієнко І. О., Луценко Ю. А. Організація соціально-психологічного супроводу дітей, сімей, які постраждали внаслідок військових конфліктів (2018, за ред. Ю. А. Луценко); Захист прав дитини в діяльності соціального педагога навчального закладу: метод. рек. (2016, за ред. Ю. А. Луценка, В. Г. Панка); Музиченко І. В., Ткачук І. І. Шляхи подолання дитячої психотравми в діяльності працівників психологічної служби: метод. рек. (2017); Ткачук І. І. Психолого-педагогічний супровід особистісного і професійного самовизначення старшокласників, що опинилися у складних життєвих обставинах внаслідок військових конфліктів (2018, за ред. В. Г. Панка); Горленко В. М., Острова В. Д., Панок В. Г. та ін. Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби (2018, за заг. ред. В. Г. Панка); Жук Т. В., Задорожня О. Г., Замша А. В. та ін. Соціально-реабілітаційні і навчальні програми в роботі інклюзивно-ресурсних центрів із сім’єю (2018, за ред. А. Г. Обухівської); Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект: навч.-метод. посіб. (2016, за ред. К. Б. Левченко, В. Г. Панка, І. М. Трубавіної, Л. Г. Ковальчук); Панок В. Г., Зварич, Я. В. Чаплак, О. М. Психологічне консультування: теорія та практика: навч.-метод. посіб. (2016, за ред. І. М. Зварича, В. Г. Панка, В. М. Радчук); Панок В. Г., Зварич І. М., Чаплак Я. В.,

Чернописький О. М. Основи психологічного консультування: навч.-метод. посіб. (2016); Соціально-педагогічна та психологічна допомога сім'ям з дітьми в період військового конфлікту: навч.-метод. посіб. (2015, заг. ред. К. Б. Левченко, В. Г. Панка, І. М. Трубавіна); Панок В. Г. Психологічна служба: навч.-метод. посіб. (2013); Луценко Ю. А., Семенова М. І. Впровадження програми психосоціальної підтримки для дітей 9-12 років: Знаю. Можу. Роблю: навч.-метод. посіб. (2016); Богданов С. О. та ін. Підготовка вчителів до розвитку життєстійкості/стресостійкості у дітей в освітніх навчальних закладах: навч.-метод. посіб. (2017, заг. ред. Чернобровкіна В. М., Панка В. Г.); Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу в дітей дошкільного віку та школярів "Безпечний простір": навч.-метод. посіб. (2017, за ред. Богданова С. О., Панка В. Г.); Сосновенко Н. В., Тінякова А. І. Робоча книга працівника психологічної служби. Т. 1: Адаптація дітей (учнів/студентів) до навчально-виховного процесу: практич. посіб. (2014, ред. В. Г. Панок); Ілляшенко Т. Д., Рождественська М. В. Розвиваємо та навчаємо дитину. Психологічна допомога (2014); Балабуха С. В., Заварова Н. В., Лазаренко О. О. та ін. Функції та завдання регіональних центрів підтримки дітей в Україні: практич. посіб. (2014, за ред. Ю. А. Луценка, Є. Б. Павлової); Діяльність психологічної служби системи освіти у наданні допомоги постраждалим від збройного конфлікту на Сході України (2017, за заг. ред. В. Г. Панка); Панок В. Г., Лунченко Н. В., Луценко Ю. А., Острова В. Д., Сосновенко Н. В. Проектно-технологічний підхід у впровадженні Інформаційно-освітньої протиалкогольної програми "Сімейна розмова" для учнів 7-8 класів (2017); Агресія. Анексія. Конфлікт. Соціально-педагогічна та психологічна відповідь на виклики для дітей: метод. рек. для педагогів дошкіль. навч. закл. (2016, за ред. К. Б. Левченко, В. Г. Панка, Л. Г. Ковальчук); Небезпечні квести для дітей: профілактика залучення: метод. рек. (2017, за ред. Ковальчук Л. Г., Левченко К. Б.).

Основні проекти, розробки: спільно з Міжнародним жіночим правозахисним центром "Ла Страда-Україна": Прогр. з протидії торгівлі людьми в Східній Європі (2011–2015); проект "Розбудова миру, профілактика і розв'язання конфлікту з використанням медіації в групах та громадах, які постраждали від конфлікту, особливо серед жінок та дівчат ВПО" (2015–2016); проект "Гуманітарна допомога для внутрішньо переміщених осіб та громад, які зазнали наслідків конфлікту у Східній Україні" (2014–2015); проект "Школа підготовки консультантів Національної "гарячої" лінії із запобігання домашньому насильству, торгівлі людьми та гендерній дискримінації" (2014); проект "Поліпшення життєвих умов ВПО та населення, яке зазнало наслідків конфлікту" (2016). Спільно з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ): проект "Діти миру" (2015–2016); проект "Вирішення конфліктів та впровадження відновних практик серед дітей та молоді, уражених конфліктом" (2016); проект "Комплексна психосоціальна підтримка та допомога найуразливішим

групам населення поблизу лінії зіткнення” (2017); проєкт “Створення системи служб порозуміння для впровадження медіації за принципом рівний-рівному та вирішення конфліктів мирним шляхом в закладах освіти Донецької та Луганської областей” (2018–2019). Спільно з Представництвом International Medical Corps: проєкт “Налагодження психосоціальної підтримки та забезпечення психічного здоров’я в Україні” (2016–2017). Спільно з Данською радою у справах біженців в Україні: проєкт “Protection, Livelihoods and Emergency Support to Conflict-Affected Populations in Southeastern Ukraine” (2015–2016). Спільно із Всеукр. фундацією “Захист Прав Дітей” та Нідерландською секцією міжнар. організації “Міжнародний захист дітей”: проєкт “Створення передумов для реформування закладів соціальної реабілітації для неповнолітніх правопорушників, котрі не досягли віку кримінальної відповідальності в Україні” (2013). Спільно з Міжнар. благодійною організацією “Партнерство “Кожній дитині””: проєкт “Реформа соціальних послуг: розвиток потенціалу фахівців для підвищення якості соціальних послуг для вразливих сімей та дітей” (2015). Спільно з Канадським мін-вом закордонних справ, торгівлі і розвитку: проєкт “Реформування системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні” (2014). Спільно з Програмним офісом Форуму служби громадського миру в Україні (forumZFD); Громадською службою Німецького т-ва міжнар. співробітництва (GIZ) ГмбХ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH): проєкт щодо розробки та апробації моделі “Мирна школа” у закладах освіти (2019).

З метою проведення наук. досліджень з розроблення та апробації наук.-метод. забезпечення психол. підготовки пед. працівників до здійснення освітнього процесу в умовах Нової української школи та децентралізації управління освітою, упровадження отриманих результатів в освітню практику Центром спільно з Рівнен. обл. ін-том післядиплом. пед. освіти створено лабораторію психології освіти (2018); спільний наук.-дослід. та наук.-метод. підрозділ УНМЦ практ. психології і соц. роботи НАПНУ та Чернів. нац. ун-ту ім. Юрія Федьковича – лабораторію з проблем цифрової психології (2019).

Адреса: 02068, м. Київ, пров. Віто-Литовський, 98А

Телефон, факс, e-mail: тел./факс +38 (044) 252-70-11; ucar@ukr.net

Офіційний сайт: <https://www.psyua.com.ua>

УНМЦ практичної психології і соціальної роботи в соціальній мережі

Facebook: <https://www.facebook.com/UNMCPPSR/>

Психологічна служба в системі освіти в соціальній мережі Facebook:

<https://www.facebook.com/groups/psyua/>

Кафедра соціальної психології факультету психології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

Завідувач – д-р психол. наук, проф. Коваленко Алла Борисівна (з 2010).

Кафедру засновано 1971 р. як кафедру соц. та пед. психології. У 1995 р. її перейменовано на кафедру соц. психології. Упродовж 2008 та 2009 років мала назву кафедри соціальної психології і психології розвитку. У 2009 р. було здійснено її поділ на кафедру соціальної психології та кафедру психології розвитку.

Керівниками кафедри від часу її створення були: 1971–1986 – Марисова Л. Й., канд. психол. наук, доц.; 1986–1990 – Киричук О. В., акад. НАПНУ, д-р пед. наук, проф.; 1991–1992 – Бурлачук Л. Ф., акад. НАПНУ, д-р психол. наук, проф.; 1992–2005 – Корнєв М. В., канд. філос. наук, доц.; 2005–2007 – Данилюк І. В., чл.-кор. НАПНУ, д-р психол. наук, проф.; 2007–2008 – Власова О. І., д-р психол. наук, проф.; 2008–2010 – Васютинський В. О., д-р психол. наук, проф.

На кафедрі працювали: Старовойтенко О. Б., д-р психол. наук, проф. (1953 р. н.); Казміренко В. П., д-р психол. наук, проф. (1946 р. н.); Холодна М. О., д-р психол. наук, проф. (1949 р. н.); Алексеева М. І., канд. пед. наук, доц. (1929–2002); Вовчик-Блакитна М. В., канд. пед. наук, доц. (1923 р. н.).

Загальна кількість працівників – 16 осіб, з них проф.-виклад. складу – 15, у т. ч. д-рів наук – 3, канд. наук – 12. На кафедрі працюють: д-р психол. наук, проф. Коваленко А. Б. (1961 р. н.); д-р психол. наук, проф. Васютинський В. О. (1955 р. н.); канд. психол. наук, доц. Виноградов О. Г. (1961 р. н.); канд. психол. наук Грищук Е. Ю. (1984 р. н.); канд. психол. наук, доц. Дубровинський Г. Р. (1958 р. н.); канд. філос. наук, Клименко І. В. (1975 р. н.); канд. психол. наук, доц. Корольов Д. К. (1974 р. н.); канд. психол. наук, доц. Паньковець В. Л. (1977 р. н.); канд. психол. наук Рогаль Н. І. (1990 р. н.); канд. психол. наук Романова Ю. В. (1974 р. н.); канд. психол. наук, доц. Соснюк О. П. (1968 р. н.); канд. психол. наук Ставицький Г. А. (1990 р. н.); д-р психол. наук, доц. Траверсе Т. М. (1969 р. н.); канд. психол. наук, доц. Фролов П. Д. (1960 р. н.).

Основні напрями досліджень: проблеми взаємозв'язку та взаємовпливу особистості та соціуму, зокрема пов'язані із психологією спілкування, психологією малих та великих груп, психологією мас, психологією лідерства, організаційною психологією та психологією праці, методами соціально-психологічного впливу.

Напрями, за якими здійснюється підготовка фахівців: професійна підготовка студентів за освітньо-кваліфікаційними рівнем “бакалавр психології” та підготовка за двома спеціалізаціями за освітньо-професійними

магістерськими програмами: “Соціальна психологія”, “Організаційна психологія та психологія праці” (спеціальність 053 Психологія). У 2018 р. започатковано освітньо-наукову магістерську програму “Політична психологія”. Навчання персоналу бізнес-організацій, маркетингові дослідження, приватна практика.

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: Міжнар. наук.-практ. конф. “Військова психологія у вимірах війни і миру: проблеми, досвід, перспективи” (MPDWPPEP) (з 2015, щорічно).

Основні публікації: Коваленко А. Б. Психологія міжособистісного взаєморозуміння (2010); Коваленко А. Б., Корнев М. Н. Соціальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закладів (2006); Коваленко А. Б. Психологія розуміння творчих задач (1994); Коваленко А. Б. Психологія розуміння (1999); Коваленко А. Б., Федосєєва І. В. Психологія розвитку толерантності підлітка (2014); Корнев М. Н., Фомічова В. М. Вступ до соціальної психології: навч. посіб. (2002); Корольов Д. К. Психологічна оцінка персоналу: навч. посіб. (2019); Корольов Д. К. Психологічний практикум: міжособистісна та масова комунікація: навч. посіб. (2012); Траверсе Т. М. Психологія викладацької роботи: підручник (2009); Траверсе Т. М. Психологія політичного мислення (2015); Траверсе Т. М. Політична психологія: навч. посіб. для студ. ВНЗ (2017).

Членство у вітчизняних та зарубіжних наукових об’єднаннях: Українська психологічна асоціація (з 2017, співзасновники).

Періодичні видання: “Український психологічний журнал” (видається з 2016 р., голов. ред. – д-р психол. наук, проф., чл.-кор. НАПНУ Данилюк І. В.).

Адреса: м. Київ, просп. Глушкова, 2а, к. 201

Телефон, факс, e-mail: +38 (044) 522-16-48; socpsy@ukr.net

Кафедра загальної і соціальної психології та психотерапії Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова

Завідувач – д-р психол. наук, проф. Ставицька Світлана Олексіївна (з 2006). Заступник завідувача – канд. психол. наук, доц. Федоренко Алла Федорівна.

Кафедру створено 2011 р. як кафедру соціальної психології та психотерапії шляхом поділу кафедри практичної психології та психотерапії. У 2016 р. перейменовано на кафедру загальної і соціальної психології та психотерапії. Сьогодні вона функціонує як структурний підрозділ ф-ту психології Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова.

Загальна кількість проф.-виклад. складу – 11 осіб, з них д-рів наук – 2, канд. наук, доц. – 6, канд. наук, ст. викладачів – 1, ст. викладачів – 1, викладачів – 1. На кафедрі працюють: д-р психол. наук, проф. Зелінська Т. М. (1952 р. н.); канд. психол. наук Бушуєва Т. В. (1962 р. н.); канд. психол. наук, доц. Сидоренко О. Б. (1970 р. н.); канд. психол. наук, доц. Зайчикова Т. В. (1978 р. н.); канд. психол. наук, доц. Отич Д. Д. (1987 р. н.); канд. психол. наук, в.о. доц. Поліщук С. П. (1972 р. н.); канд. психол. наук, ст. викладач Пилипенко Н. Г. (1982 р. н.); ст. викладач Андрущенко І. Г. (1990 р. н.); викладач Федоренко (Оліховська) Л. П. (1986 р. н.).

Напрями, за якими здійснюється підготовка фахівців: спеціальність 053 Психологія (освітні рівні “бакалавр” та “магістр”). Професори та досвідчені доценти кафедри керують роботою докторантів та аспірантів за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.

Підготовка фахівців здійснюється за такими освітніми програмами: “Соціальна психологія та психотерапія”, “Сімейна психологія та психотерапія”.

1. “Соціальна психологія та психотерапія”. *Дисципліни спеціалізації:* психопрофілактика та психотерапія кризового розвитку особистості, сучасна соціальна психологія та психотерапія, психологія мас, психологія впливу, юридична психологія, психологія стресу, глибинна психологія, психологія професійної адаптації/дезадаптації, психологія самосвідомості, когнітивна психотерапія, гештальттерапія, психологія емоційного вигорання, проєктивна психодіагностика, тренінг спілкування і самопізнання та ін.

2. “Сімейна психологія та психотерапія”. *Дисципліни спеціалізації:* основи сімейної психології і психотерапії; психодіагностика та психотерапія сімейних систем; психопрофілактика та психотерапія насильства в сім’ї; психологічна підготовка та ведення батьківства; гештальттерапія сімейної системи; психотерапія залежної поведінки в сімейних системах; психологічний супровід в системній сімейній медицині; психологія і психотерапія гендерно-статевих стосунків у сім’ї; психотерапія сексуальних розладів у сімейних пар; психологічне посередництво в укладанні шлюбних контрактів та при розлученнях.

Випускники кафедри можуть працювати за фахом “соціальний психолог-психотерапевт” (спеціаліст у наданні психологічної та психотерапевтичної допомоги особистості в кризових соціальних ситуаціях та індивідуальних психічних станах; подоланні соціальних, групових і особистісних проблем та конфліктів; спеціаліст із профілактики, корекції та терапії соціальних, групових та індивідуальних проблем у соціально-психологічних центрах, юридичних, законодавчих, виправних та інших закладах, правничих громадських організаціях).

Фахова психологічна практика є однією з важливих складових практичної підготовки студентів та передбачає розвиток у них професійно-важливих якостей, формування професійного мислення. Викладачі кафедри відповідають за проведення стажистської та асистентської практик і використовують власний науковий доробок у розробленні актуальних завдань різних видів практик, постійно створюють та поновлюють типові, робочі програми з усіх видів психологічних практик, методичні рекомендації для студентів. Кафедра співпрацює з різними установами та закладами з проведення практик: загальноосвітні школи, коледжі, гімназії, ліцеї, спеціалізовані та дошкільні заклади; психологічні та соціальні центри; державні та громадські установи; реабілітаційні заклади та медичні установи; заклади вищої освіти всіх рівнів акредитації.

Психологічна підготовка дає змогу працювати сімейним психологом-психотерапевтом (спеціаліст з надання психологічної профілактичної та корекційно-психотерапевтичної допомоги особистості в кризових сімейних ситуаціях та конфліктних міжособистісних подружніх і дитячо-батьківських стосунках; проведення психологічної підготовки сімейних пар до народження дитини та її виховання; психолог організацій додаткової освіти; психолог центрів підтримки сім'ї і дітей).

Основні напрями досліджень: Соціально-психологічні та духовні практики в розвитку особистості (С. О. Ставицька – д-р психол. наук, проф., завідувач кафедри); Амбівалентний розвиток особистості із залежною поведінкою (Т. М. Зелінська – д-р психол. наук, проф.); Психодіагностика в системі підготовки соціальних психологів (Т. В. Бушуєва – канд. психол. наук, проф.); Ціннісно-смысловий розвиток сучасної особистості (А. Ф. Федоренко – канд. психол. наук, доц.); Профілактика стресів у практикуючих психологів методами гештальт-терапії (Т. В. Зайчикова – канд. психол. наук, доц.); Розвиток базових копінг-стратегій особистості (Д. Д. Отич – канд. психол. наук, доц.); Розвиток соціального інтелекту у студентів (Н. Г. Пилипенко – канд. психол. наук, ст. викладач).

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: наук.-практ. конф. з міжнар. участю “Методи і технології соціальної психології та психотерапії в умовах сучасного суспільства” (з 2014 р., раз на 2 роки); щорічна Всеукр. наук.-практ. конф. “Психологія розвитку в гештальт-терапії: основи психологічної майстерності” (з 2014 р., спільно з Всеукр. ін-том психології розвитку і гештальтпідходу); наук.-метод. семінар “Від генетичної психології до генетико-моделюючої терапії” (з 2017 р., під кер. дійсного члена НАПНУ, д-ра психол. наук Максименка С. Д. – директора Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ). Викладачі кафедри беруть участь у міжнар., всеукр., міжвуз. наук.-практ. конф. (Краків, Рига,

Стамбул, Сучава, Мінськ, Київ, Житомир, Херсон, Одеса, Луцьк, Рівне, Чернігів, Переяслав-Хмельницький, Ніжин та ін.), семінарах, симпозиумах, конгресах, наук. читаннях та круглих столах.

Основні публікації: Ставицька С. О. Соціальна психологія: практикум (у співавт.); Ставицька С. О. Загальна психологія: підручник; Ставицька С. О. Загальна психологія: практикум (у співавт.); Ставицька С. О. Психологія розвитку та вікова психологія: практикум (у співавт.); Ставицька С. О. Духовна самосвідомість особистості: становлення і розвиток в юнацькому віці; Зелінська Т. М. Амбівалентність особистості: Теорія, діагностика і психокорекція; Зелінська Т. М. Соціальна психологія: навч. посіб. (у співавт.); Зелінська Т. М. Загальна психологія: практикум; Бушуєва Т. В. Математичні методи в психології; Бушуєва Т. В. Експериментальна психодіагностика; Зайчикова Т. В. Синдром “професійного вигорання” та професійна кар’єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти; Федоренко А. Ф. Практична психологія професійної адаптації/деадаптації (у співавт.).

Адреса: м. Київ, вул. Саратовська, 20.

Телефон, факс, e-mail: +38 (044) 422-26-39; k-cpp@ukr.net

Кафедра соціальної психології і психології управління Дніпровського національного університету ім. Олеса Гончара

Завідувач – канд. психол. наук, доц. Ткаченко Ніна Володимирівна (з 2016). При кафедрі працює соц.-психол. служба під керівництвом канд. соціол. наук, доц. Лазаренко Вікторії Іванівни.

Кафедру створено 1989 р. як випускову одночасно з відкриттям психол.-пед. ф-ту (нині – ф-т психології та спец. освіти) Дніпропетр. (нині Дніпровського) нац. ун-ту ім. Олеса Гончара. Перший склад наук.-пед. працівників каф. був сформований із викладачів психології каф. педагогіки і психології та співробітників розформованих кафедр біології і методики викладання природничих дисциплін пед. ф-ту. До 1994 р. кафедра одночасно виконувала функції загальноуніверситетської (забезпечувала викладання психології на всіх ф-тах ун-ту) і випускової каф. за спец. “Психологія”. У 1994 р. з каф. психології було виокремлено каф. заг. та мед. психології. З 2006 р. вона дістала назву кафедри заг. та соц. психології. На її базі як окремий структурний підрозділ було створено каф. соц. психології і психології управління. У 2006–2012 рр. її очолював канд. психол. наук, доц. І. Г. Батраченко.

Керівниками кафедри були: 1989–1994 – Меншикова Н. Л., канд. психол. наук, доц.; 1994–1996 – Щербаков В. С., д-р мед. наук, проф.; 1996–2000 – Батраченко І. Г., д-р психол. наук, доц.; 2000–2006 – Пальм Г. А., канд. психол. наук, доц.; 2013–2015 – Єрошкіна Т. В., д-р мед. наук, проф.; 2015–2016 – Кубриченко Т. В., канд. психол. наук, доц.

Загальна кількість працівників – 9 осіб, з них проф.-виклад. складу – 9, у т. ч. д-рів наук – 1, канд. наук – 6, ст. викладачів – 1, викладачів – 1. На кафедрі працюють: д-р психол. наук, проф. Зарицька В. В. (1971 р. н.); канд. психол. наук, доц. Кубриченко Т. В. (1962 р. н.); канд. соціол. наук, доц. Лазаренко В. І. (1963 р. н.); канд. психол. наук, доц. Знанецька О. М. (1974 р. н.); канд. наук з держ. управління Аршава І. О. (1979 р. н.); канд. біол. наук, доц. Сердюк С. М. (1977 р. н.).

Напрями, за якими здійснюється підготовка фахівців: 1989 р. розпочато підготовку психологів-практиків за спец. 02.04 Психологія (практична); з 1994 р. – психологів за спец. 8.040101 Психологія (нині – 053 Психологія).

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: всеукр. наук.-практ. конф. “Провідна роль освітнього досвіду у становленні особистості” (2015); Міжнар. наук.-практ. конф. “Аспекти гуманізуючого впливу освіти на особистість” (2017).

Основні публікації: Аршава І. Ф., Знанецька О. М., Носенко Е. Л. Позитивність образу Я і психологічне благополуччя особистості (2011); Аршава І. О. та ін. Юридична психологія: підручник (2008); Аршава І. О. та ін. Соціально-психологічні та політико-правові засади державного управління нотаріальною діяльністю (2014); Аршава І. А. и др. Сексуальность человека. Сексуальное поведение: учеб. пособие (2015); Зарицька В. В. Концептуальный анализ феномена “эмоциональный интеллект” (2013, співавт.); Соціальна ідентичність особистості в модернових умовах: кол. моногр. (2018, за наук. ред. І. Ф. Аршава); Богучарова О. І., Ткаченко Н. В. Посібник до вивчення дисципліни “Психологія конфлікту” (2018); Сурякова М. В., Лазаренко В. І. Соціальна психологія та соціально-психологічний тренінг: навч. посіб. (2017); Лазаренко В. І., Гладуш В. А., Бондаренко З. П. та ін. Кафедра педагогіки в персоналіях: історія та сучасність: навч. посіб. (2018); Зарицька В. В. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. (2011); Зарицька В. В. Вікові чинники розвитку емоційного інтелекту студентів у системі фахової підготовки. Психологічні основи професіоналізації особистості в умовах освітньої взаємодії (2014); Кубриченко Т. В. Диференціальна психологія в таблицях і схемах (2019); Кубриченко Т. В. Посібник до організації самостійної роботи студентів з курсу “Тендерна психологія” (2017); Ткаченко Н. В. Методичні рекомендації до проведення практичних

занять з навчальної дисципліни: Політична психологія (2015); Ткаченко Н. В. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни “Політична психологія” (2015); Ткаченко Н. В. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни “Психологія масової поведінки” (2015); Лазаренко В. І. Посібник до вивчення дисципліни “Психологія спілкування” (2017); Зарицька В. В. Психологія емоційного інтелекту (2017); Зарицька В. В. Психологія емоціонального інтелекту (2018); Зарицька В. В. Психологія конфлікту: навч. посіб. (2019); Зарицька В. В. Соціальне і профільне самовизначення учнів. Інноваційні наскрізні програми та методика їх впровадження: метод. посіб. (2019).

Основні проекти, розробки: у межах теми “Соціально-психологічні ресурси суб’єктів соціалізації у сучасних трансформаційних умовах”: Системна модель соціально-психологічних ресурсів суб’єктів соціалізації у сучасних трансформаційних умовах; технологія психодіагностичного інструментарію, що розкриває сутність та особливості переживання самотності особами зрілого віку з різним шлюбно-сімейним статусом (2019); Система розуміння феномену соціалізації особистості; система основних соціально-психологічних факторів формування феномену соціалізації особистості; емпірична модель соціально-психологічних ресурсів суб’єктів соціалізації у сучасних трансформаційних умовах на різних вибірках досліджуваних (2020); Технологія психодіагностичного інструментарію, що розкриває сутність та рекомендації, формулювання висновків та визначення перспектив подальших досліджень (2021).

Кафедра бере участь у Європейській програмі для пенсіонерів “Університет третього віку”; наук.-дослід. роботі Малої академії наук учнівської молоді; в організації та проведенні обл. туру наук.-дослід. робіт учнів Малої академії наук. Під керівництвом наук.-пед. працівників кафедри здійснюється підготовка студентів до участі у Всеукр. студ. олімпіаді та Всеукр. конкурсі студ. робіт.

Адреса: 49000, м. Дніпро, просп. Дмитра Яворницького, 35, к. 22

Телефон, факс, e-mail: +38 (056) 372-58-82; dec_fps@dsu.dp.ua

Кафедра соціальної та практичної психології Житомирського державного університету ім. Івана Франка

Завідувач – канд. психол. наук, доц. Портницька Наталія Федорівна (з 2018).

Кафедру створено 2001 р.; від 2003 р. вона функціонує у складі соц.-психол. ф-ту. Завідувачами кафедри від часу її заснування були: 2001-2013 – Музика О. Л., канд. психол. наук, проф.; 2013-2015 – Журавльова Л. П., д-р психол. наук, проф.

На кафедрі працювали: Моляко В. О., акад. НАПНУ, д-р психол. наук, проф. (1937 р. н.); Горностай П. С., д-р психол. наук, проф. (1923-2005); Кобзар Л. І., канд. психол. наук, доц. (1928-2008); Музика О. Л., канд. психол. наук, проф. (1963 р. н.), Музика О. О. (1965 р. н.), Заброцький М. М., канд. пед. наук, проф. (1952 р. н.), Хазратова Н. В., д-р психол. наук, проф. (1967 р. н.), Климчук В. О., д-р психол. наук (1979 р. н.).

Загальна кількість працівників – 13 осіб, з них проф.-виклад. складу – 9, у т. ч. д-рів наук – 1, канд. наук – 8.

Основні напрями досліджень: психічне здоров'я дітей та підлітків в освітньому просторі; психологія командотворення; картина світу в інформаційному суспільстві; сімейна психологія; ціннісна регуляція розвитку творчих здібностей.

Напряма, за яким здійснюється підготовка фахівців: спеціальність 053 Психологія (освітні рівні “бакалавр” та “магістр”).

Напрями діяльності у сфері психологічної практики: розробка програм профілактики психічного здоров'я та протидії домашньому насильству; консультивання за напрямами позитивної психотерапії, психодрами, транзакційного аналізу, арттерапії.

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: Міжнар. наук.-практ. конф. “Творчість як засіб особистісного росту та гармонізації людських стосунків” (2005); І Всеукр. наук.-практ. конф. “Особистісне зростання людини” (2014); Всеукр. фестиваль практ. психології “Z-Psy-Fest” (2018-2019).

Основні публікації: Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень (2006, за ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики); Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: навч. посіб. (2007); Професійно орієнтовані завдання з психології: навч. посіб. (2010, за ред. О. Л. Музики); Климчук В. О. Математичні методи у психології: навч. посіб. для студ. психол. спец. (2009); Горбунова В. В. Психологія командотворення: Ціннісно-рольовий

підхід до формування та розвитку команд (2014); Мазяр О. В., Кириченко В. В. Психологія праці: модульний курс: навч. посіб. (2014); Заброцький М. М., Савиченко О. М., Тичина І. М. Психологія особистості: навч. посіб. (2014, за заг. ред. Заброцького М. М.); Мазяр О. В. Диференціальна психологія: модульний курс: навч. посіб. (2017).

Членство у вітчизняних та зарубіжних наукових об'єднаннях: Асоціація політ. психологів України (з 2006); Нац. психол. асоціація (з 2017).

Адреса: 10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40, корп. 4, ауд. 702
Телефон, факс, e-mail: +38 (0412) 43-09-89, kaf.spp@gmail.com

Кафедра соціальної і прикладної психології факультету психології та соціальної роботи Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова

Завідувач – д-р соціол. наук, проф. Подшивалкіна Валентина Іванівна (з 2004).

Каф. психології в Одес. нац. ун-ті створено 1919 р. видатним ученим, основоположником вітчизняної експериментальної психології, методологом психологічної науки М. М. Ланге. Каф. загальної та соціальної психології засновано 1992 р. за ініціативою проф. І. Г. Білявського на базі каф. психології, яку він очолював з 1987 р. У 2011 р. на її базі створено каф. соціальної і прикладної психології.

Загальна кількість працівників – 12 осіб проф.-виклад. складу, у т. ч. д-рів наук – 2, канд. наук – 10. На кафедрі працюють: д-р психол. наук, доц. Шрагіна Л. І.; канд. психол. наук, проф. Будіянський Н. Ф.; канд. психол. наук, доц. Пун-дев В. В.; канд. пед. наук Кириченко О. М.; канд. психол. наук, доц. Вішталенко О. Д.; канд. психол. наук, доц. Сапригіна Н. В.; канд. психол. наук, доц. Коваль Г. Ш.; канд. психол. наук, доц. Білова М. Е.; канд. психол. наук, доц. Гусакова М. П.; канд. психол. наук Дементьева К. Г.

Основні напрями досліджень: історико-культурна детермінація психічної діяльності; життєвий шлях та життєві стратегії особистості; психологічні фактори успішної професійної кар'єри; соціогуманітарні та психологічні технології; особистісна безпека; самодетермінація суб'єкта.

Напряом, за яким здійснюється підготовка фахівців: спеціальність 053 Психологія (спеціалізація – організаційна психологія).

Напрями діяльності у сфері психологічної практики: професійне та організаційне психологічне консультування.

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: міжнар. наук.-практ. конференції “Культурно-історичний та соціально-психологічний потенціал особистості в умовах трансформаційних змін у суспільстві” (2009, 2010, 2011, 2012); міжнар. наук.-практ. конференції “Соціальні, психологічні та політичні проблеми транскордонної безпеки” (2013, 2015); три літні школи з міжнар. участю “Національні наукові психологічні школи: історія та сучасність” разом з Київ. нац. ун-том ім. Тараса Шевченка для бакалаврів, магістрів та докторантів на базі відпочинку Одес. нац. ун-ту “Чорноморка” (2016).

Основні публікації: Подшивалкина В. И. Социальная работа: история, теория, практика (2015); Научное наследие Н. Н. Ланге (2010, под ред. В. И. Подшивалкиной); Потенціал особистості та тенденції його реалізації в умовах трансформаційних змін у суспільстві (2011, за ред. В. І. Подшивалкіної); Историческая психология: истоки и перспективы развития (2012, под ред. И. Н. Коваля, В. И. Подшивалкиной, О. В. Яремчук); Белявский И. Г. Мистические учения в новейшей истории психологической науки (2002); Белявский И. Г. Одесские, отнюдь не Тэвистокские лекции (2000); Белявский И. Г., Кишинская А. Н. Исповедь пасынка века и немного исторической психологии (1997); Подшивалкина В. И. Социальные технологии: проблемы методологии и практики (1997); Жизненный путь и профессиональная карьера специалиста (1997); Сапрыгина Н. В. Психолінгвістика діалога (2003); Сапрыгина Н. В. Психолінгвістика художественного текста: коммунікація автора і читателя (2012); Сапрыгина Н. В. Діалог автора і читателя (2014); Садова М. А., Свинаренко Р. М. Психологічний потенціал самореалізації особистості (2011, за ред. В. І. Подшивалкіної); Соціальні технології: заради чого? яким чином? з яким результатом? (2014, за ред. В. І. Подшивалкіної); Подшивалкіна В. І., Голубович І. В., Подрезова М. О., Хмарський В. М., Музичко О. Є. Напередодні апогею: одеські роки філософа і психолога – професора Миколи Яковича Грота (1883–1886) (2016).

Основні проекти, розробки центру: Культурно-історичний та соціально-психологічний потенціал особистості в умовах трансформаційних змін у суспільстві (2007–2011); Контекстність вищої освіти як чинник гуманітарної і міжнародної безпеки мультикультурного регіону (2013–2017); Самодетермінація суб’єктів соціальних контекстів (2018–2021).

Членство у вітчизняних та зарубіжних наукових об’єднаннях: Психол. асоціація України; Європ. соціол. асоціація (ESA) (з 2001);

Європ. федерація психол. асоціацій (EFPA) (з 2005); Міжнар. асоціація прикладної психології (IAAP) (з 2006).

Періодичні видання: “Вісник Одеського національного університету. Психологія”.

Адреса: 65026, м. Одеса, вул. Дворянська, 2

Телефон, факс, e-mail: +38 (048) 723-63-03;

soc.psychology@onu.edu.ua. podshyvalkina@hotmail.com

Кафедра соціальної психології та психології розвитку Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника

Завідувач – д-р психол. наук, проф. Заграй Лариса Дмитрівна. Заступник завідувача кафедри – канд. психол. наук, доц. Куравська Надія Володимирівна.

Кафедру соціальної психології засновано 1993 р. У 2018 р. її перейменовано на кафедру соціальної психології та психології розвитку.

Керівниками кафедри від часу її створення були: 1993–2009 – Орбан-Лембрик Л. Е., д-р психол. наук, проф.; 2010–2013 – Пілецька Л. С., д-р психол. наук, проф.; Лещинська О. А., д-р психол. наук, проф.

Основними науковими підрозділами кафедри є: наук.-дослід. лабораторія інформ.-психол. безпеки (завідувач – Заграй Л. Д., д-р психол. наук, проф.), наук.-дослід. центр “Психологія розвитку особистості” (завідувач – Карпенко З. С., д-р психол. наук, проф.).

Загальна кількість працівників – 16 осіб, з них д-рів наук – 3, канд. наук – 13.

Основні напрями досліджень: соціальна психологія, аксіопсихологія, психологія субкультур, спільнот, гендерна психологія, психологія мобільності, психологія сім’ї, насилля у сім’ї та в освітньому середовищі, кроскультурна психологія, психологія міграції, психологія бізнесу та управління, психологія безпеки особистості, привентивна психологія, психологія впливу, психологічні особливості правотворчості, судово-психологічна експертиза, психологічна консультація в юридичній практиці, віктимологія, кримінальна психологія, пенітенціарна психологія, медіапсихологія, педагогічна та вікова психологія.

Напрями, за якими здійснюється підготовка фахівців: спеціальність 053 Психологія. На кафедрі діють магістерські освітні програми “Психологія”, “Організаційна психологія”.

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: Восьмий всеукр. семінар “Методологічні проблеми психології особистості” (2019); міжнар. школа “Гендерні студії: викладання, вивчення та навчання” (2017, в межах проєкту Еразмус+ (KA2) “GeSt – Гендерні студії: Крок до демократії та миру в сусідніх до ЄС країнах з різними традиціями”); круглий стіл “Психологічна безпека особистості в умовах суспільно-політичної нестабільності” (2014, 2015); міжнар. інтернет-конф. “Актуальні проблеми сучасної соціальної психології” (2014).

Основні публікації: Вітюк Н. Р. Медіапсихологія: навч.-метод. посіб. для самостійної роботи студентів спец. “Психологія” (2017); Вітюк Н. Р. Політична психологія: навч. посіб. (2017); Вітюк Н. Р. Психологія конфлікту в таблицях і схемах: навч. посіб. (2014); Вітюк Н. Особливості дискурсу політичної пропаганди в умовах інформаційно-психологічної війни (2019); Гринчук О. І. Основи соціально-психологічного тренінгу: навч.-метод. посіб. (2015); Гринчук О., Назарійчук Н. Імідж майбутнього психолога: особливості уявлень студентської молоді (2019); Заграй Л. Д. Молодіжна субкультура: гендерний досвід (2012); Zahrai L. Gender research methodology in the modern world: An individual’s gender experience (2016); Заграй Л. Д. Методи і вимоги до написання магістерських робіт: навч.-метод. рек. (2019); Заграй Л. Д. Теорії гендеру: Гендерні дослідження у психології: навч. посіб. (2019); Карпенко З. С. Аксиологічна психологія особистості. 2-ге вид., перероб., доповн. (2018); Карпенко З. З досвіду застосування автобіографічного наративу в організаційній психології: аксіологічна оптика (2018); Климишин О. І. Феноменологія суб’єктності людини з позицій християнської психології (2018); Koropetska O. Problems and Ways of Self-Realization of Personality During the Period of Average Adult Age in Modern Ukrainian Society (2019); Куравська Н. В. Юридична психологія: навч.-метод. посіб. для студентів спец. “Психологія” (2017); Куравська Н. Основні напрями роботи психолога з гендерними проблемами в організації (2019); Литвин-Кіндратюк С. Предмет соціальної психології мистецтва у вимірах історіоризації (2018); Лютак О. З. Застосування теорії поколінь у консультуванні персоналу організації (2019); Лютак О. З. Методики і тести в психології сім’ї: довід.-метод. посіб. (2012); Лютак О. З. Психологія міграції: навч.-метод. комплекс (2017); Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: навч. посіб., 2-ге вид., доп. (2010); Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія професійної комунікації (2009); Паркулаб О. Екзистенційна позиція консультанта як професійний вибір

(2017); Пілецька Л. С. Професійна мобільність особистості: соціально-психологічний аспект (2014); Пілецька Л. С. Психологічні критерії професійної мобільності особистості (2014); Пілецька Л. С. Психологічні технології управління персоналом: навч.-метод. посіб. (2015); Федоришин Г. М. Психологічні проблеми сімейного виховання: навч. посіб. (2013); Федоришин Г. М. Психологія коучингу: навч.-метод. посіб. (2018); Чуйко О. Гендерно-рольовий конфлікт особистості у процесі розвитку кар'єри (2018); Чуйко О. М., Куравська Н. В. Гендер і кар'єра: навч. посіб. (2019).

Основні проекти, розробки: Профілактика психологічного насильства в сім'ї та в освітньому середовищі (2013); участь у міжнар. грантовому проекті Еразмус+ (КА2) "GeSt – Гендерні студії: Крок до демократії та миру у сусідніх до ЄС країнах з різними традиціями (2016–2019).

Періодичні видання: "Збірник наукових праць: Психологія"; наук. журн. "Психологія особистості".

Адреса: м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка 57, ауд. 505

Телефон, факс, e-mail: +38 (034) 259-61-49; kspgr@pnu.edu.ua;
<https://ksp.pnu.edu.ua>

Кафедра загальної та соціальної психології і соціології Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки

Завідувач – д-р психол. наук, проф. Лазорко Ольга Валеріївна (з 2018).

Кафедру створено 2000 р. у складі психол. ф-ту Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. Реорганізовано у кафедру заг. та соц. психології і соціології (ф-т психології та соціології Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки).

Завідувачами кафедри від часу її заснування були: 2000–2001 – Гнатко М. М., канд. психол. наук, доц.; 2001–2002 – Власюк Д. П., канд. психол. наук, доц.; 2002–2007 – Колісник О. П., канд. психол. наук, доц.; 2007–2018 – Засекіна Л. В., д-р психол. наук, проф.

Основними науковими підрозділами кафедри є: лабораторія інтегральних досліджень особистості (завідувач – Вірна Ж. П., д-р психол. наук, проф.), лабораторія нейропсихології та психолінгвістики (завідувач – Засекіна Л. В., д-р психол. наук, проф.), лабораторія соціологічних досліджень (завідувач – Сальнікова С. А., канд. соціол. наук, доц.).

Загальна кількість працівників – 17 осіб, з них д-рів наук – 2, канд. наук – 15. На кафедрі працюють: д-р психол., доц. Лазорко О. В. (1972 р. н.); д-р філос. наук, доц. Ємельянова Ю. П. (1938 р. н.); канд. психол. наук, доц. Малімон Л. Я. (1964 р. н.); канд. психол. наук, доц. Філіппова І. Ю. (1957 р. н.); канд. психол. наук, доц. Власюк Д. П. (1958 р. н.); канд. психол. наук, доц. Мітлош А. В. (1980 р. н.); канд. психол. наук, доц. Мудрик А. Б. (1977 р. н.); канд. психол. наук, доц. Павлюк Т. М. (1960 р. н.); канд. психол. наук, доц. Федотова Т. В. (1977 р. н.); канд. психол. наук, доц. Крижановська З. Ю. (1978 р. н.); канд. психол. наук, доц. Кихтюк О. В. (1979 р. н.); канд. соціол. наук, доц. Кузьмук О. М. (1984 р. н.); канд. філос. наук, доц. Ліщук-Торчинська Т. П. (1961 р. н.); канд. соціол. наук Любчук В. В. (1979 р. н.); канд. психол. наук Журавльова О. В. (1989 р. н.); канд. психол. наук Коструба Н. С. (1991 р. н.).

Основні напрями досліджень: психологія мовлення особистості в нормі і патології; життєвий і професійний шлях особистості; психологія саморозвитку; психологічні основи управлінської діяльності; інформаційні технології в прикладних психологічних дослідженнях; розвиток ідентичності в юнацькому віці: агресія і самоконтроль.

Напрями діяльності у сфері психологічної практики: когнітивно-поведінкова терапія, психолінгвістична експертиза, арттерапія, позитивна психотерапія.

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: Міжнар. наук.-практ. конф. “Культура і розвиток особистості: міфи та реалії в психології й педагогіці” (2009); Всеукр. наук.-практ. конф. “Проблеми реформування вищої освіти в Україні: регіональний підхід” (2009); VII Міжнар. наук.-практ. конф. з організ. та економ. психології “Психологічні основи управління та організаційного розвитку в системі державної служби” (2010); Міжнар. наук.-практ. конф. “Соціально-психологічні проблеми реформування вищої освіти в контексті європейського досвіду” (2010); Школа діалогу культур “Культура стосунків добросусідства та розвиток особистості” (2011); III Міжнар. наук.-практ. конф. “Актуальні проблеми психолінгвістики: психологія мови та мовлення” (2017); IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференція: “Особистість і суспільство: методологія та практика сучасної психології” (2017); Міжнар. конф. “Виклики та парадокси соціальної взаємодії в постмодерному світі: лінгвістичні та психологічні аспекти” (2019).

Основні публікації: Засекіна Л. В. Структурно-функціональна організація інтелекту (2005); Засекіна Л. В. Засекін С. В. Вступ до психолінгвістики: навч. посіб. (2002); Засекіна Л. В. Засекін С. В. Психолінгвістична діагностика: навч. посіб. (2008); Засекіна Л. В., Соловей О. А. Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги: теорія і практика

(2011); Вірна Ж. П. Основи професійної орієнтації: навч. посіб. (2003); Психологічні основи ефективної професійної діяльності в системі державної служби: кол. моногр. (2011, за наук. ред. Л. М. Карамушки, Л. Я. Малімон); Колісник О. П. Психологія духовного саморозвитку особистості (2007); Колісник О. П. Духовний саморозвиток української нації (2012); Психічне здоров'я працівників державних установ (2018, за заг. ред. Л. В. Засекої, А. В. Кульчицької); Фролова О. В., Маркевич К., Журавльов О. А. Соціально-психологічна допомога: синергія діяльності наукових, державних і громадських організацій (досвід України та Польщі): (2018); Духовність. Цінності. Психологія (2018, голов. ред. М. Ледзінська, І. Філіппова); Коструба Н. С. Психологічні особливості професійного становлення майбутніх священнослужителів (2018); Лазорко О. В. Психологія професійної безпеки особистості (2016); Психологія професійної безпеки: технології конструктивного самозбереження особистості: кол. моногр. (2015, за ред. Ж. Вірної); Психологія професійної компетентності медичних сестер: адаптаційний вимір: кол. моногр. (2015, за ред. Ж. Вірної).

Основні проекти, розробки: Соціально-психологічні трансформації суб'єктів педагогічної взаємодії в умовах кредитно-модульної організації навчального процесу (2007–2010); Психологічні основи мовлення особистості в нормі та патології (2012–2014); Соціально-психологічні основи підвищення управлінської компетентності керівних кадрів органів державного управління (2009–2011); Психологія професіоналізму особистості: технології професійного самозбереження в практичній діяльності (2012–2015); Когнітивно-поведінкові і психолінгвістичні стратегії подолання психічної травматизації особистості (2015–2017).

Періодичні видання: наук. фаховий ж-л “Психологічні перспективи” (спільно з Ін-том соц. та політ. психології НАПНУ).

Адреса: м. Луцьк, вул. Потапова 9, к. 111

Телефон, факс, e-mail: +38 (0332) 24-93-92; <https://depqsp.blogspot.com>

Кафедра практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля

Завідувач – д-р психол. наук, проф. Завацька Наталія Євгенівна.

Кафедру створено 2011 р.

Загальна кількість працівників – 10 осіб, з них д-рів наук – 5, канд. наук – 5. На кафедрі працюють: д-р психол. наук, проф. Тоба М. В.

(1973 р. н.); д-р психол. наук, проф. Шевяков О. В. (1962 р. н.); д-р психол. наук, доц. Бурлакова І. А. (1959 р. н.); д-р філос. наук, доц. Журба М. А. (1983 р. н.); канд. психол. наук, доц. Жигаренко І. Є.; канд. психол. наук Каширіна Є. В. (1991 р. н.); канд. психол. наук Спицька Л. В. (1989 р. н.); канд. психол. наук Завацький В. Ю. (1993 р. н.); канд. психол. наук Смирнова О. О. (1978 р. н.).

Основні напрями досліджень: практична психологія в сучасному соціумі; теоретичні і практичні аспекти психол. допомоги: професійний вимір; актуалізація адаптивного потенціалу особистості в умовах інтенсивних соціальних змін; психол. засади здорового способу життя; психологія бізнесу та підприємницької діяльності; соціально-психологічні та педагогічні аспекти взаємодії закладів загальної середньої та вищої освіти; роль психологічної науки в закладах вищої освіти.

Напрями, за якими здійснюється підготовка фахівців: спеціальність 053 Психологія (спеціалізація – практична психологія).

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: III-V міжнар. наук.-практ. конф. “Сучасні проблеми гуманітарної науки і практики: філософський, психологічний та соціальний виміри” (2015–2017); I-III міжнар. наук.-практ. конф. “Актуальні питання соціальної та практичної психології у координатах сучасних парадигм” (2012, 2014, 2016); I-II всеукр. наук.-практ. семінари “Теорія і практика психологічної допомоги: сучасні виміри” (2012, 2015).

Основні публікації: Завацька Н. Є., Ващенко І. В., Калмикова Л. О., Хомич Г. О. Розвиток особистості в різних умовах соціалізації (2016); Завацька Н. Є., Кононенко А. О. Соціально-психологічні особливості самореалізації особистості в сучасному суспільстві. 2-ге вид., перероб. і доп. (2016); Завацька Н. Є., Завацький В. Ю. Соціально-психологічні засади розвитку професійно важливих якостей у молоді; Завацька Н. Є., Хунов Ю. А., Завацький Ю. А., Шаповалова В. А. Медико-психологічні основи здоров'язбереження та фізичної реабілітації молоді в умовах сучасних трансформаційних змін (2016); Завацька Н. Є., Жигаренко І. Є. Соціально-психологічне забезпечення соціалізації вихованців закритих освітніх закладів (2016); Завацька Н. Є., Лемещенко О. Р. Соціально-психологічні умови формування у старшокласників готовності до усвідомленого батьківства (2016); Завацька Н. Є., Завацький В. Ю., Дріга Т. Г. Відповідальність як чинник адаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі (2016); Завацька Н. Є., Завацький Ю. А., Байдик В. В. Психологічні засади подолання наслідків професійного стресу (2016); Завацька Н. Є., Завацький Ю. А. Формування індивідуальних стилів управлінської діяльності: соціально-психологічний аспект (2017); Завацька Н. Є., Чуловський В. Е. Внутрішні конфлікти особистості в юнацькому віці та її соціальна компетентність (2017); Завацька Н. Є.,

Завацький В. Ю., Смирнова О. О. Розвиток комунікативної компетентності особистості в полікультурному середовищі вищого навчального закладу (2017); Завацька Н. Є., Тоба М. В. Соціально-психологічні засади функціонування цінностей в малих групах в умовах освітнього простору. 2-ге вид., перероб. і доп. (2017); Завацька Н. Є., Борозенцева Т. В. Корпоративна культура громадських організацій у соціально-психологічному вимірі (2017); Завацька Н. Є., Завацький В. Ю. Адаптивна копінг-поведінка студентської молоді в освітніх закладах різного типу (2017); Завацька Н. Є., Завацький В. Ю. Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика. Кн. 2 (2017); Завацька Н. Є., Піддубняк С. В. Психологія аутоагресії молоді в умовах сучасного соціуму (2018); Завацька Н. Є., Аксенченко К. Б. Професійна реадаптація безробітних: соціально-психологічний вимір (2018); Завацька Н. Є., Завацький Ю. А., Бурлакова І. А. Соціально-психологічні основи здоров'язберігаючих технологій (на прикладі фахівців економічної сфери) (2018); Завацька Н. Є., Завацький Ю. А., Шостя І. В. Комунікативна компетентність майбутніх фахівців медичної галузі (2018); Завацька Н. Є., Морозова О. В. Структурно-динамічні особливості та соціально-психологічні засоби корекції неконструктивних життєвих стратегій подружжя (2018).

Основні проекти, розробки: Соціокультурні та психологічні аспекти адаптації особистості в сучасному соціумі; Соціально-психологічні основи розвитку адаптаційного потенціалу особистості засобами інноваційних психотехнологій в умовах трансформаційних змін сучасного суспільства (2016–2018); інноваційні соціально-психологічні проекти: Розвиток антиципації особистості в умовах життєвих змін; Подолання професійних деформацій у фахівців соціономічного профілю (2016–2018); інноваційні медико-соціальні проекти: Засоби корекції афективних розладів особистості в кризові періоди життя; Психологія збереження професійного здоров'я фахівців економічної сфери (2016–2018); інноваційний комунікативно-психологічний проект: Розвиток комунікативної компетентності молоді в умовах полікультурного закладу вищої освіти (2016–2018).

Періодичні видання: зб. наук. праць “Теоретичні і прикладні проблеми практичної психології” (голов. ред. – Завацька Н. Є.).

Адреса: 93406, м. Северодонецьк, кв. Центральний, 59 а, к. 321, 325
(Головний корпус)

Телефон, факс, e-mail: +38 (066) 723-25-28; n.e.zavadka@gmail.com

Кафедра прикладної психології Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна

Завідувач – д-р психол. наук, доц. Кряж Ірина Володимирівна.

Кафедру створено 1992 р. як каф. медичної та прикладної психології, у 2000 р. перейменовано на каф. прикладної психології.

Керівниками каф. від часу її створення були: 1992–2008 – Лактіонов О. М., д-р психол. наук, проф.; 2008–2012 – Крейдун Н. П., канд. психол. наук, доц.; 2012–2013 – Кузнецов М. А., д-р психол. наук, проф.

Загальна кількість працівників – 21 особа, з них проф.-виклад. складу – 16, у т. ч. д-рів наук – 1, канд. наук – 12. На кафедрі працюють: канд. психол. наук, доц. Барінова Н. В. (1968 р. н.); канд. психол. наук Гуляєва О. В. (1972 р. н.); канд. психол. наук Зімовін О. І. (1991 р. н.); канд. психол. наук Зімовіна Т. Є. (1986 р. н.); канд. психол. наук Зотова Л. М. (1978 р. н.); канд. психол. наук, доц. Крейдун Н. П. (1955 р. н.); канд. психол. наук, доц. Луценко О. Л. (1971 р. н.); канд. психол. наук, доц. Мирославська О. В. (1968 р. н.); канд. психол. наук, доц. Москаленко В. В. (1976 р. н.); канд. психол. наук, доц. Павленко В. М. (1955 р. н.); канд. психол. наук, доц. Сорока А. В. (1959 р. н.); канд. психол. наук Ярош Н. С. (1992 р. н.).

Основні напрями досліджень: позитивне функціонування особистості у різних дослідницьких контекстах (еколого-психологічному, еволюційному, етнопсихологічному, соціальної та політичної психології, психології здоров'я, кримінальної психології, організаційному тощо).

Напрям, за яким здійснюється підготовка фахівців: спеціальність 053 Психологія (освітні рівні “бакалавр” та “магістр”).

Напрями діяльності у сфері психологічної практики: психологічне консультування (організаційне, індивідуальне, сімейне), індивідуальна та групова гештальттерапія, арттерапія; психологічне забезпечення процесу ресоціалізації особистості після звільнення від відбування терміну покарання; соц.-психол. тренінг.

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: наук.-практ. конф. “Розвивальна освіта як чинник розвитку особистості в сучасних умовах” (2011); міжнар. конф. “Наукова спадщина Д. М. Узнадзе та сучасність” (2011); міжнар. наук.-практ. конф. “Проблеми оптимального функціонування особистості в сучасних умовах” (2018); щорічна міжнар. молод. наук. конф. “Вектори психології”.

Основні публікації: Прикладна психологія: навч. посіб. (2015, за ред. В. М. Павленко); Крейдун Н. П., Хомуленко Т. Б., Кузнецов М. А., Харченко С. В. Базовий підручник для студентів вищих навчальних

закладів (2012); Кузнецов М. А., Зотова Л. Н. Жизнестойкость и образ здоровья у студентов (2017); Заика Е. В., Зимовин А. И. Методики исследования эмоциональной сферы человека: учеб.-метод. пособие (2018); Barrett M., Arcuri L., Bennett M., Pavlenko V., Vila I. Children's Knowledge, Beliefs and Feelings About Nations and National Groups (2013); Лактионов А. Н. Координаты индивидуального опыта (1998); Кривоконь Н. І. Соціально-психологічне забезпечення соціальної роботи (2011); Луценко О. Л. Тести для вибору професії: наук.-популярне вид. (2011); Кривоконь Н. І. Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні: навч. посіб. (2011); Кряж І. В. Психологія глобальних екологічних змін (2012); Павленко В. М., Мельничук М. М. Психологія толерантності особистості (2014); Кривоконь Н. І. Психологія соціальної роботи. Методичні вказівки та завдання для самостійної й індивідуальної роботи студентів: навч.-метод. посіб. (2014); Луценко О. Л., Андроннікова К. А. Нормативно-правові документи України, що регламентують працю психолога у різних сферах практичної діяльності: навч.-метод. посіб. (2015); Москаленко В. В. Політична психологія: навч. посіб. (2017); Луценко О. Л. Втрачена та нова адаптивність: сучасні психологічні особливості, пов'язані з еволюційним минулим (2018); Сорока А. В. Психологічні особливості соціалізації і ресоціалізації особистості після відбування терміну покарання (2018).

Основні проекти, розробки: Стратегії підтримки психологічного здоров'я особистості в умовах кризи (2016–2018); Психологічні особливості особистості та соціальних груп у контексті викликів сучасності (2013–2015); EUBORDERSCAPES № 290775 Post Soviet Borders and Conceptual Change (2013–2015); Забезпечення апаратним обладнанням наукових, прикладних досліджень та навчального процесу в галузях психофізіологічної, психосоматики та психології здоров'я (2013–2014).

Адреса: 61022 м. Харків, майдан Свободи, 4

Телефон, факс, e-mail: +38 (057) 707-51-70; psy_applied@karazin.ua

Кафедра загальної та соціальної психології Херсонського державного університету

Завідувач – д-р психол. наук, проф. Блинова Олена Євгенівна (з 2011).

Кафедру створено 2007 р. Нині вона функціонує в складі соц.-психол. ф-ту Херсон. держ. ун-ту.

У 2007–2010 рр кафедру очолювала канд. психол. наук, доц. Савченко О. В.

Загальна кількість працівників – 9 осіб, з них проф.-виклад. складу – 8, у т. ч. д-рів наук – 2, канд. наук – 6. На кафедрі працюють: канд. психол. наук, доц. Бабатіна С. І. (1979 р. н.); канд. психол. наук Дудка Т. М. (1986 р. н.); канд. психол. наук Крупник І. Р. (1973 р. н.); канд. психол. наук Одінцева А. М. (1987 р. н.); канд. психол. наук Олейник Н. О. (1985 р. н.); д-р психол. наук, доц. Попович І. С. (1976 р. н.); канд. психол. наук Чиньона І. І. (1989 р. н.).

Основні напрями досліджень: психологія соціальної мобільності особистості; психологія міграції; психологія управління; психологія соціальних очікувань особистості; рольова структура особистості; психологія темпоральності.

Напрями, за якими здійснюється підготовка фахівців: спеціальність 053 Психологія. Спеціалізації для здобувачів ступеня вищої освіти “бакалавр”: “соціальна психологія”; “практична психологія”; для здобувачів ступеня вищої освіти “магістр”: “психологічне супроводження професійного розвитку персоналу організації”; “психологія кризових та екстремальних ситуацій”.

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: Міжнар. наук.-практ. конф. “Актуальні проблеми практичної психології” (2011, 2012); Міжнар. наук.-практ. конф. аспірантів, студентів та молодих учених “Соціально-психологічні технології розвитку особистості” (2010–2018 рр., щорічно); Всеукр. (з міжнар. участю) наук.-практ. конф. “Соціокультурні виміри становлення та розвитку особистості” (2017).

Основні публікації

Колективні праці: Соціально-психологічні технології розвитку особистості (2014); Соціокультурні вектори становлення та розвитку особистості (2018).

Праці окремих авторів: Блинова Е. Е. Открытость к общению педагога: диагностика и формирование: монография (2007); Блинова О. Є. Психологічні основи соціальної мобільності особистості: навч. посіб. (2010); Слюсаревський М. М., Блинова О. Є. Психологія міграції: навч. посіб. (2013, 2018); Блинова О. Є. Трудова міграція населення України у соціально-психологічному вимірі (2011); Бабатіна С. І. Історія психології: конспект лекцій (2015); Бабатіна С. І., Хомуленко Т. Б. Психологія темпоральності особистості: віковий аспект (2014); Бабатіна С. І. Емпіричний аналіз стресостійкості та життєстійкості як чинників професійної успішності майбутніх моряків (2016); Білик Т. М. (Дудка) Дослідження мовленнєвого іміджу за допомогою теорії екологічних систем (2014); Білик Т. М. (Дудка) Індивідуально-психологічні особливості в контексті мовленнєвого іміджу (2015); Крупник І. Р. Вплив батьківської депривації на уявлення образу майбутньої сім’ї у дітей трудових мігрантів (2012); Крупник І. Р. Емпіричне дослідження

особливостей уявлень про майбутнє сімейне життя у дітей підліткового віку з родин трудових мігрантів (2013); Крупник І. Р. Проблеми дослідження особливостей уявлень про майбутнє сімейне життя дітей з родин трудових мігрантів (2016); Одінцева А. М. Життєва роль як складник життєвої позиції у свідомості юнаків (2014); Одінцева А. М. Особистісні прояви юнаків із різними рівнями розвитку життєвих ролей (2014); Одінцева А. М. Психологічні тенденції особистісних проявів студентів із різними типами життєвих ролей (2014); Олейник Н. О. Внутрішня організація переживання самотності (2015); Гусейнова Н. О. (Олейник) Психологічний контекст феномену самотності (2013); Олейник Н. О. Факторна модель переживання самотності (2016); Попович І. С. Соціально-психологічні очікування як детермінанта психологічної культури особистості (2014); Попович І. С. Соціальні очікування в людських взаєминах (2015); Попович І. С. Психологічні виміри соціальних очікувань особистості (2017).

Членство у вітчизняних та зарубіжних наукових об'єднаннях: Асоціація політ. психологів України (з 2018).

Періодичні видання: зб. наук. праць “Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки” (голов. ред. – Блинова О. Є.).

Адреса: 73003, м. Херсон, вул. Університетська, 27

Телефон, факс, e-mail: +38 (0552) 32-67-91; +38 (050) 140-82-70;
elena.blynova@gmail.com; blinova@ksu.ks.ua

Кафедра загальної, вікової та соціальної психології ім. М. А. Скока Національного університету “Чернігівський колегіум” ім. Т. Г. Шевченка

Завідувач – д-р психол. наук, доц. Дроздов Олександр Юрійович (з 2016).

Кафедру створено 1993 р. як каф. психології іст. ф-ту Черніг. держ. пед. ін-ту (ун-ту) ім. Т. Г. Шевченка. З 2004 р. – структурний підрозділ психол.-пед. ф-ту Черніг. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка; з 2005 р. – каф. загальної та вікової психології; з 2013 р. – каф. загальної, вікової та соціальної психології Черніг. нац. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (нині – Нац. ун-т “Чернігівський колегіум” ім. Т. Г. Шевченка).

Завідувачами кафедри були: Скок М. А., канд. психол. наук, доц. (1993–2007); Скок А. Г., канд. психол. наук, доц. (2007–2016).

На кафедрі працювали: Бондарчук О. І., д-р психол. наук, проф. (1961 р. н.); Бурлачук Л. Ф., д-р психол. наук, проф., акад. НАПНУ (1947 р. н.); Карамушка Л. М., д-р психол. наук, проф., акад. НАПНУ (1956 р. н.); Корольчук М. С., д-р психол. наук, проф. (1946 р. н.); Трофімов Ю. Л., д-р психол. наук, проф., чл.-кор. НАПНУ (1944–2007).

Загальна кількість працівників – 16 осіб, з них проф.-виклад. складу – 15, у т. ч. д-рів наук – 2, канд. наук – 12.

Основні напрями наукових досліджень: проблеми психологічної безпеки молоді; соціальна психологія (суб'єктивне соціальне благополуччя, соціальна адаптація, агресивна поведінка молоді; соціальні уявлення у структурі масової свідомості); політична психологія (сприймання політиків, геополітична свідомість); психологія особистості (психологія толерантності, соціального та емоційного інтелекту тощо).

Напрями, за якими здійснюється підготовка фахівців: спеціальність 053 Психологія. Кафедра здійснює фахову підготовку в магістратурі за двома спеціалізаціями: “Політична психологія” та “Тренінгові психотехнології”.

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: щорічна Всеукр. (з 2018 р. – міжнар.) конф. “Сіверянські соціально-психологічні читання”.

Основні публікації: Психологи Чернігова: довідник (2018, уклад. та ред. О. Ю. Дроздов); Сучасна молодь у соціально-психологічному вимірі: здобутки чернігівських психологів (2017, за наук. ред. А. Г. Скок, О. Ю. Дроздова, Т. В. Данильченко); Данильченко Т. В. Суб'єктивне соціальне благополуччя: психологічний вимір (2016); Данильченко Т. В. Психологія статі (2006); Дроздов О. Ю. Основи психології масової геополітичної свідомості (2016); Дроздова М. А. Психологія творчості (2012); Дроздова М. А. Психологія мистецтва (2006); Дроздов О. Ю., Скок М. А. Проблеми агресивної поведінки особистості (2000); Махній М. М. Історія психології (2016); Махній М. М. Етнічна психологія (2015); Махній М. М. Етнопсихологія і міжкультурна комунікація (2015); Махній М. М. Homo ethnikos: психологія і культура (2012); Скок М. А. Історія психології від анімістичного світобачення до наукової рефлексії (2010); Лісневська А. О. Психологія масової комунікації (2012); Скок А. Г., Ющенко І. М. Психологічна служба освіти (2013); Примак Ю. В. Основи психології соціальної роботи (2015); Дерев'янка С. П. Феноменологія емоційного інтелекту (2016).

Основні проекти, розробки: Діагностично-профілактична програма “САШ” (“Стоп агресії у школах”): програма формування у підлітковому середовищі індивідуально- та соціально-психологічних властивостей, що

запобігають формуванню та поширенню булінгових стосунків у навчальних колективах (2017–2018).

Адреса: 14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53, каб. 307

Телефон, факс, e-mail: +38 (04622) 3-22-54 kaf_zvpsy@ukr.net

Кафедра організації соціально-психологічної допомоги населенню Чернігівського національного технологічного університету

Завідувач – канд. психол. наук, доц. Кальницька Катерина Олексіївна. Заступник завідувача – канд. психол. наук Новик Людмила Миколаївна.

Кафедру створено 2014 р. у структурі Навч.-наук. ін-ту права і соц. технологій Черніг. нац. технол. ун-ту.

Серед працівників кафедри осіб проф.-виклад. складу – 7, у т. ч. канд. наук – 5. На кафедрі працюють: Ємець Н. А., канд. філос. наук (1969 р. н.), Мазур Т. В., канд. психол. наук (1955 р. н.), Новик Л. М., канд. психол. наук (1966 р. н.), Філіпович В. М., канд. психол. наук (1974 р. н.), Чепурна Г. Л., канд. психол. наук (1974 р. н.).

Основні напрями досліджень: професійна ідентифікація студентів закладів вищої освіти в умовах структурних змін; соціальні та психологічні умови формування психологічної стійкості особистості у важких та кризових ситуаціях.

Напрями, за якими здійснюється підготовка фахівців: освітньо-професійні програми “Соціальна реабілітація”, “Соціально-психологічна допомога населенню”; напрями діяльності у сфері психологічної практики; соціально-психологічний супровід воїнів ООС та ветеранів АТО; соціально-психологічна робота із жертвами домашнього насильства та інтервенційні програми для вивуватців.

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: круглий стіл “Шляхи формування сімейних цінностей в сучасній українській сім’ї. Збереження традиційних сімейних цінностей в Україні” (2018); наук.-практ. конф. “Соціальна і психологічна реабілітація та інтеграція ветеранів АТО, волонтерів, внутрішньо переміщених осіб: актуальні проблеми, перспективи, досвід розв’язання” (2018); круглий стіл “Стратегії розширення участі жінок у політиці” проекту “Побудова жіночого політичного лобі” Жіночого консорціуму України (2018); наук.-практ. семінар Work shop “Успішна жінка” (2018); наук.-практ. семінар “Психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій:

підхід резилієнс” у рамках проєкту “Налагодження психосоціальної підтримки та забезпечення психічного здоров’я України” (2018); круглий стіл “Протидія насильству в сім’ї: реалії і перспективи у світі та в Україні” (2017); наук.-практ. семінар “Насильство в сім’ї: міфи і реалії в Україні” (2015, спільно з Департаментом сім’ї, молоді та спорту Черніг. облдержадміністрації, відділом у справах сім’ї та молоді Черніг. міської ради, обласною громад. організацією Спільки жінок України); наук.-практ. семінар “Відкритий простір: Як нам облаштувати Україну: молодь і політика” (2015, спільно з Асоціацією політ. психологів України, ГО “Чернігів Європейський”, ГО “Інститут інноваційного розвитку суспільств”); круглий стіл “Професійний діалог” (2015).

Основні публікації: Новик Л. М., Мазур Т. В. Особистісні чинники суб’єктної активності майбутнього фахівця соціальної роботи (2019); Кальницька К. О. Досвід школи соціально-психологічної допомоги: реадптація українських ветеранів і їхніх дружин (2018, співавт.); Kalnytska Kateryna. Identification of students as a mechanism of professional self-identification and a component of personality self-consciousness (2018); Yemets Nataliia. Output principles and basis of gender equality formation in the domestic education system (2018); Чепурна Г. Л. Перфекціоністська самопрезентація жінок: віковий аспект (2017); Новик Л. М. Ціннісні орієнтації юнаків як основа розвитку їх суб’єктності (2017); Кальницька К. О. Насильство як соціальний феномен: соціально-психологічні причини та етико-моральні засади протидії (2017, співавт.); Мазур Т. В. Формування саморегуляції майбутніх учителів як важлива складова педагогічної компетентності (2017, співавт.); Кальницька К. О., Філіпович В. М. Взаємодія освітнього середовища й інтелекту в процесі навчально-професійної підготовки студентів (2016); Мазур Т. В. Дослідження впливу професійної взаємодії на емоційні стани соціального працівника (2016); Чепурна Г. Л. Особливості прояву перфекціонізму вчителя (2015); Кальницька К. О. Професійне вигорання: чинники та умови виникнення синдрому (2014); Кальницька К. О. Соціально-психологічні технології роботи з жінками-жертвами насильства в сім’ї та чоловіками-кривдниками (2014).

Основні проєкти, розробки: Школа соціально-психологічної допомоги ветеранам АТО, волонтерам, внутрішньо переміщеним особам (грудень 2017 р. – липень 2018 р., м. Чернігів, Навч. наук. ін-т права і соц. технологій Черніг. нац. технол. ун-ту, Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ); “Калиновою дорогою змін”: проєкт, спрямований на соц.-психол. реінтеграцію жінок, що перебувають у конфлікті із законом (вересень 2016 р. – травень 2017 р.); Динаміка суспільно-політичної думки мешканців Чернігівської обл. протягом 2016–2017 років (серпень-

листопад 2017 р.); Соціально-психологічна підтримка сімей учасників АТО: “Наша сила в єдності!” (2015–2016 рр.).

Членство у вітчизняних та зарубіжних наукових об’єднаннях:
Асоціація політ. психологів України.

Адреса: м. Чернігів, вул. Козацька, 1-а, каб. 310-311

Телефон, факс, e-mail: +38 (04622) 5-39-54; kafedra.osdn@ukr.net

Кафедра психології, глибинної корекції та реабілітації Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького

Завідувач – д-р психол. наук, проф., акад. НАПНУ Яценко Тамара Семенівна.

Кафедру психології у структурі Черкас. держ. пед. ін-ту було створено 1974 р. У 1999 р. кафедра ввійшла до складу біол.-психол. ф-ту, 2000 р. її перейменовано на каф. практичної психології. У 2001 р. отримала свою нинішню назву. Тоді ж на базі кафедри створено психол. ф-т. Науковим підрозділом кафедри є науково-навчальна лабораторія глибинної корекції (завідувач – Яценко Т. С.).

Найвідоміші вчені, що працювали на кафедрі: Солодухова О. Г., д-р психол. наук, проф. (1937 р. н.); Максименко О. Г., д-р психол. наук, доц. (1969 р. н.); Сафін О. Д., д-р психол. наук, проф. (1962 р. н.).

Загальна кількість працівників – 18 осіб, з них наук. співроб., проф.-виклад. складу – 18, у т. ч. д-рів наук – 1, канд. наук – 14.

Напрямок, за яким здійснюється підготовка фахівців: спеціальність 053 Психологія (освітні рівні “бакалавр” та “магістр”).

Найважливіші масові наукові та науково-практичні заходи: щорічна авторська школа акад. НАПНУ Т. С. Яценко; двічі на рік – всеукр. семінари-практикуми з глибинної психокорекції.

Основні публікації: Максименко С. Д., Яценко Т. С. Психологія поезії в рисунку (2006); Яценко Т. С., Аврамченко С. М., Зажирко М. П., Харенко С. Г. Прикладні аспекти застосування активного соціально-психологічного навчання у школі: навч. посіб. (2006); Концептуальні засади і методика глибинної психокорекції: Підготовка психолога-практика: навч. посіб. (2008); Яценко Т. С., Аврамченко С. М., Білуха Т. І. та ін. Методика глибинної психокорекції: підготовка психолога-практика: навч.-метод. посіб. (2008); Яценко Т. С., Глузман О. В., Калашник І. В. Глибинна психологія: діагностика та корекція тенденції до психологічної смерті: навч. посіб. (2008); Яценко Т. С., Глузман О. В., Аврамченко С. М.

та ін. Фахове вступне випробування зі спеціальностей “Психологія”, “Практична психологія”: навч. посіб. (2008); Яценко Т. С., Іваненко Б. Б., Аврамченко С. М. та ін. Концептуальні засади і методика глибинної психокорекції: Підготовка психолога-практика: навч. посіб. (2008); Яценко Т. С., Аврамченко С. М., Раджабова С. Ш. Психокорекція засобами психомалюнку (2009); Теория и практика глубинной психокоррекции (2009, под ред. Т. С. Яценко); Яценко Т. С., Калашник І. В., Чернуха І. О. Арт-терапевтичні технології в роботі психолога (2009); Агрессия: психодинамическая теория и феноменология (2010, под ред. Т. С. Яценко); Глузман А. В., Мелоян А. Э., Туз Л. Г., Яценко Т. С. Глубинная психология. Агрессия: психодинамическая теория и феноменология (2010); Теория и практика глубинной психокоррекции. Авторская школа академика АПН Украины Т. С. Яценко. (2008, под ред. Т. С. Яценко); Теория и практика глубинной психокоррекции: Вторая Авторская школа академика АПН Украины Т. С. Яценко (2009, под ред. Т. С. Яценко); Теория и практика глубинной психокоррекции: Третья Авторская школа академика НАПН Украины Т. С. Яценко (2010, под ред. Т. С. Яценко); Теория и практика глубинной психокоррекции: Четвертая и Пятая Авторская школа академика НАПН Украины Т. С. Яценко (2011, под ред. Т. С. Яценко); Теория и практика глубинной психокоррекции: Шестая Авторская школа академика НАПН Украины Т. С. Яценко (2012, под ред. Т. С. Яценко); Теория и практика глубинной психокоррекции: Седьмая Авторская школа академика НАПН Украины Т. С. Яценко (2013, под ред. Т. С. Яценко); Бондар В. І., Яценко Т. С., Педченко О. В. Релігійна віра в світлі глибинної психокорекції (2013); Яценко Т. С., Глузман О. В., Усатенко О. М. Методологія професійної підготовки практичного психолога: посібник (2014); Яценко Т. С., Глузман А. В. Методология глубинно-коррекционной подготовки психолога (2015); Яценко Т. С., Бондар В. І., І. В. Свтушенко та ін. Самодепривація психіки та дезадаптація суб'єкта (2015); Яценко Т. С., Бондар В. І. Глибинне пізнання самодепривації психіки майбутнього психолога (2016); Яценко Т., Бондар В., Галушко Л. та ін. Психоаналіз репродукцій художніх творів у підготовці психологів: навч. посіб. (2018).

Адреса: м. Черкаси, вул. О. Дашкевича, 24, ауд. 120

Телефон, факс, e-mail: +38 (0472) 33-25-16; psy.cdu.edu@i.ua

Персоналії

Абаніна (Мироненко) Ганна Валентинівна

Доцент каф. психології Навч.-наук. ін-ту психології Ун-ту “КРОК” (з 2017). Канд. психол. наук (2007); дис. “Вплив масової комунікації на часові уявлення підлітків”.

Народ. 13.07.1975. Закін. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка (2001).

Професійна діяльність: 2005–2007 – Київ. славіст. ун-т, ст. викладач; 2008–2009 – Міжнар. дослід. маркетингова компанія TNS-Ukraine, менеджер проєктів від. якісних дослідж.; 2012–2014 – Центр у справах сім’ї та жінок Деснян. р-ну м. Києва, психолог; 2007–2016 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, ст. наук. співроб.; 2016–2017 – Центр дошкл. освіти Будинку культури та освіти “Майстер-клас”, психолог.

Наукові інтереси: соціальна психологія особистості; психологія організації часу; медіапсихологія; практична психологія та психотерапія; наративна психологія.

Нагор. Почесною грамотою НАПНУ (2015).

Основні праці: Стратегії опанування психотравматичного досвіду в контексті наративного підходу (2017); Травмофокусована наративна реконструкція як спосіб психологічного відновлення у посттравматичній ситуації (2015); Типологія темпоральних стилів взаємодії особистості з медіареальністю (2015); Час віртуального життя (2015); Проблема стилів взаємодії особистості з медіареальністю в контексті психології часу (2014); Кілотренінг: ресурс особистісного розвитку (2014); Модифікація психологічного часу особистості у просторі новітніх мультимедіа (2013); Мотиваційно-темпоральна модель формування медіазалежності (2012). Усього 37 наук. праць.

Акименко Юрій Федорович

Заступник директора Соц.-психол. центру м. Славутич (з 1993); доцент Черніг. нац. технол. ун-ту (з 2011). Канд. психол. наук (з 2003); дис. “Психологічна корекція ставлення батьків до дітей молодшого шкільного віку”.

Народ. 27.04.1967. Закін. Київ. держ. ун-т ім. М. П. Драгоманова (1993).

Пройшов стажування за кордоном: 1995 – стратегічне планування соц.-економ. розвитку територій (Литва); соц. захист дітей та жінок (Німеччина); 2006 – розвиток жіночих неурядових організацій щодо захисту прав жінок, роботи із сім'ями (програма “Відкритий світ”, США); створення неурядовими організаціями соц. підприємств як форми забезпечення стійкого розвитку ГО (Велика Британія); подолання соц. наслідків закриття атомних станцій та сталий розвиток територій (Болгарія).

Професійна діяльність: 1993-2012 – Соц.-психол. центр м. Славутич; 2002 – ГО “Молодіжна рада “Майбутнє Славутича”; 2002-2012 – Славутичська міська ГО “Центр розвитку громади”; 2003-2006 – кредитна спілка “Партнер”; 2006-2008 – соц. підприємство “Фітнес-центр”; 2007 – ГО “Славутичська жіноча ліга”; 2008 – Черніг. обл. благодійна організація “Аратта”; 2008-2012 – представництво МАУП “Славутичський Інформаційний Центр”; 2010 – ГО “Молодіжна рада селища Любеча”; 2011 – ГО “Молодіжна рада Мньова”. Протягом останніх 20 років – експерт, тренер, керівник проєктів зі створення та розроблення стратегій розвитку державних, комунальних та неурядових організацій.

Учасник міжнар. проєктів ЮНЕСКО, Чорнобил. програми ПРООН відродження і розвитку, Фонду “Євразія”, ТАСІС, USAN, БІЗПРО, М-ва торгівлі та промисловості Великої Британії, М-ва праці США, Посольства Японії в Україні, Посольства США в Україні, Уряду Норвегії, ПРООН в РФ, ПРООН в Україні, GIZ, Фонду народонаселення в Україні (з 1993 по теперішній час).

Нагор. Почесною відзнакою та Почесною грамотою М-ва надзвичайних ситуацій України, медаллю “За внесок у розвиток соціальної сфери м. Славутич”.

Наукові інтереси: батьківсько-дитячі відносини і проблеми виховання дитини; вихід з депресії; посттравматичні стресові розлади; психотравми; панічні атаки; страхи і фобії; адаптація ветеранів бойових дій та членів їхніх сімей; життєві кризи, постановка нових життєвих цілей; сімейні проблеми; стратегія розвитку населених пунктів та громадських організацій; фандрейзинг.

Основні публікації: Як допомогти родині учасника бойових дій: метод. посіб. (2017); Соціальна інтеграція жертв націонал-соціалізму до громади (2016, співавт); Стратегічний план соціально-економічного розвитку м. Славутича до 2020 року (2006); Рівень розвитку соціальної інфраструктури міста. Програма створення моделі соціальних послуг міста Славутича в умовах соціально-економічної трансформації (2001); Тренінг батьківської ефективності: Програма і методика проведення (1999); Механізм допомоги дітям у процесі переходу з дошкільного

закладу до школи (1998); Особливості соціально-психологічної роботи з населенням регіону, що постраждало внаслідок катастрофи на Чорнобильській АЕС (1997); Програма та методика проведення ігрових занять з корекції та розвитку соціального інтелекту в учнів 1-4 класів (1997). Усього понад 20 наук. праць.

Ануфрієва Наталія Михайлівна

Канд. філос. наук (з 1985); дис. “Формування колективістських стосунків студентів вузу”. Доцент (з 1988).

Народ. 06.12.1954. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1977); аспірантуру Київ. держ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (1980).

Професійна діяльність: з 1980 – Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, каф. соц. психології, асистент; 1986-2015 – доцент.

Наукові інтереси: психологія міжособистісних стосунків особистості; психологія спілкування; психологія конфлікту.

Основні праці: Комунікативна компетентність особистості (2002); Амбівалентність особистості (1999); Психологічні теорії особистості (1998); Соціальна психологія: курс лекцій (1995, перевид. 1997, 2000, співавт.); Спілкування та його структура (1982). Усього понад 60 наук. праць.

Анцибор Анатолій Іванович

Завідувач каф. психол.-пед. інформації та соц. наук КВНЗ “Вінницька академія неперервної освіти” (2008). Канд. психол. наук (2007); дис. “Соціально-психологічні характеристики сільського вчителя як лідера громадської думки”. Доцент (з 2011).

Народ. 28.12.1962. Закін. Вінниц. держ. пед. ін-т (1983).

Професійна діяльність 1983-1993 – Григорівська ЗОШ Могилів-Поділ. р-ну, вчитель; 1993-2001 – Вінниц. обл. ін-т післядиплом. освіти пед. працівників, кабінет педінформації, завідувач; 2001-2008 – каф. педагогіки і психології, викладач.

Член Асоціації політ. психологів України.

Нагор. грамотами Управління освіти і науки Вінниц. облради та Вінниц. облдержадміністрації.

Наукові інтереси: соціально-психологічне аутсайдерство; соціальна психологія; трансперсональна психологія.

Основні праці: Використання типових рис як критеріального поля для виокремлення феномена соціально-психологічного аутсайдерства (2017); Трансгресивний перехід між рівнями типів рішучості і вольових станів як основа психокорекції аутсайдерства (2016); Медіаосвіта як уміння захистити свідомість від негативного впливу засобів масової

інформації (2015); Українська ідея як складова патріотичного виховання (2015); Frustration – is a hard step towards becoming an outsider: is there a hope for a different outcome? (2014); Психодинамічні системи конденсаторного досвіду: Д.Келлі та можливість експресивно забарвлених конструктів як чинник розвитку аутсайдерського світобачення (2013); Соціально-психологічне аутсайдерство як “закріплення” процесу дезадаптації особистості (2013); Використання психологічного етюдю на уроках та в медіаційній практиці: навч.-метод. посіб. (2010). Усього 69 наук. праць.

Аршава Інна Олександрівна

Доцент каф. соц. психології і психології управління Дніпр. нац. ун-ту ім. Олеся Гончара. Канд. наук з держ. упр. (з 2014); дис. “Державне управління розвитком нотаріату в умовах трансформації українського суспільства”.

Народ. 29.11.1979. Закін. Дніпропетр. нац. ун-т (2008).

Професійна діяльність: з 2004 – Дніпр. міськ. нотаріальний округ, приват. нотаріус.

Наукові інтереси: юридична психологія; психологія управління; політична психологія; психологія сексуальності.

Основні праці: Сексуальність человека. Сексуальное поведение (2015); Соціально-психологічні та політико-правові засади державного управління нотаріальною діяльністю (2014); Юридична психологія (2008, співавт.). Усього 55 наук. праць.

Бабатіна Світлана Іванівна

Доцент каф. заг. та соц. психології Херсон. держ. ун-ту (з 2013). Канд. психол. наук (з 2013); дис. “Особливості темпоральності як індивідуальної властивості особистості студента”. Доцент (з 2015).

Народ. 03.08.1979. Закін. Херсон. держ. техн. ун-т (2001); аспірантуру Харків. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди (2013).

Професійна діяльність: 2000-2008 – Херсон. нац. техн. ун-т, каф. політології та права, ст. лаборант; 2004-2008 – каф. політології та права, асистент (за сумісн.); 2008-2010 – каф. держ. упр., педагогіки та психології, завідувач лаб., ст. викладач.

Наукові інтереси: психологія особистості; методологічні та теоретичні проблеми психології; темпоральна психологія; психологія дитинства; психологія сім’ї; психологія організації часу і тайм-менеджмент.

Основні праці: Психологія темпоральності особистості: віковий аспект: монографія (2014); Характеристика структури та змісту розвивально-корекційної програми, спрямованої на розвиток

темпоральних характеристик особистості в студентському віці (2014); Шляхи та засоби розвитку конструктивної форми темпоральності в студентському віці (2014); Порівняльний аналіз компонентів темпоральності студентів-психологів упродовж навчання у вищому навчальному закладі (2014); Вплив деструктивних форм темпоральності на розвиток особистості в студентському віці (2014); Методи дослідження темпоральності в студентському віці (2013); Темпоральні аспекти організації діяльності під час професійної адаптації (2013); Особливості сприйняття та переживання часу у студентів на етапі адаптації та ідентифікації (2013); Факторна структура регулятивно-темпоральних характеристик особистості (2013). Усього 67 наук. праць.

Байдарова Ольга Олегівна

Асистент каф. соц. реабілітації та соц. педагогіки Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (з 2011). Канд. психол. наук (з 2009); дис. “Рефлексивне забезпечення соціального втручання в соціальній роботі”.

Народ. 26.10.1981. Закін. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, ф-т соціології (2005); аспірантуру Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (2008).

Професійна діяльність: 2008-2009 – Благодійний фонд “Карітас Київ”, проєкт “Домашня опіка над ЛЖВ”, соц. працівник-психолог; 2009-2011 – Академія праці і соц. відносин Федерації профспілок України, каф. соц. роботи та практ. психології, ст. викладач, доцент; 2010-2012 – Представництво благодійної орг. “Кожній дитині” в Україні, Ін-т соц. послуг (IHS), залучений тренер у проєкті “Запобігання вилученню дітей із сімейного середовища шляхом запровадження механізму гейткіпінгу”; 2011-2014 – Міжнар. благодійна орг. “Партнерство кожній дитині”, залучений тренер у проєкті “Впевнений старт: програма соціальної інтеграції молоді, позбавленої батьківського піклування”; з 2012 – МБО “Міжнародний центр розвитку і лідерства” (ILDC), тренер, експерт, координатор проєктів, менеджер з розвитку; 2012-2013 – Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики, залучений викладач проф. програм курсів підвищення кваліфікації для фахівців соц. сфери; 2013-2014 – Благодійний фонд психол. підтримки в кризових ситуаціях “Анкора”, тренер програми “Соціально-психологічна адаптація випускників інтернатів”.

Координатор проєктів “Консолідація та розширення мобільної роботи з молоддю в Україні”, “Адвокація підлітків, які ведуть вуличний спосіб життя, та підлітків, схильних до девіантної поведінки”, “Мобільна робота з молоддю в Україні”, “Зелений футбол заради здоров'я дітей” Благодійного фонду “Карітас Київ” (2009-2011).

Наукові інтереси: професійна рефлексія соціального працівника; супервізія в соціальній роботі; професійна підготовка та професіоналізація соціальних працівників; професійна підготовка спеціалістів, які працюють у сфері захисту прав дітей; ціннісно-етичне забезпечення соціальної роботи; методологічна розробка новітніх практик соціальної роботи; теоретико-методологічні засади соціальної (сімейної, молодіжної, дитячої) політики; формування системи неперервного навчання працівників соціальної сфери.

Основні праці: Mentor's competence model used to build a relationship with a child living in a residential care institution (2018, співавт.); Соціальні медіа у соціальній роботі з молоддю зі слуховими порушеннями (2017, співавт.); Рефлексивні аспекти діяльності соціального працівника (2014); Психологія соціальної роботи: підручник (2014); Superwizja pracy socjalnej na Ukrainie (2014, співавт.); Складна життєва ситуація як конструкт буденної свідомості (2013); Наставництво як форма соціальної підтримки випускників інтернатних закладів (2012); Експериментальне дослідження професійної рефлексії соціального працівника, що забезпечує здійснення соціального втручання (2008); Застосування тренінгових технологій для розвитку професійної самосвідомості соціальних працівників (2007). Усього 41 наук. праця.

Баранова Світлана Вячеславівна

Доцент Міжнар. т-ва кататимного переживання образів, навчаючий терапевт реєстру Укр. спілки психотерапевтів, супервізор Ін-ту розвитку символдрами і глибинної психотерапії (з 2019). Канд. психол. наук (з 2004); дис. "Соціально-психологічні механізми формування професійної відповідальності колективних суб'єктів управління". Доцент (з 2006).

Народ. 23.09.1970. Закін. Донец. держ. ун-т (1995); Донец. ін-т соц. освіти (2000); аспірантуру Східноукр. нац. ун-ту ім. Володимира Даля (2003); докторантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2017).

Стажувалася: за методом позитивної психотерапії – у Н. Пезешкіана, за психодіагностикою – у М. Люшера і Н. Мак-Вільямс, за методом психосоматики – у М. В. Воронова, Е. Вільке, В. Леша. Психотерапевт за методом кататимно-імагінативної психотерапії (символдрама) (2004), акредитований супервізор АСРС КПІ (2018).

Професійна діяльність: з 1999 – Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля: асистент, аспірант, доцент; з 2007 – Луган. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти, завідувач каф., доцент; з 2009 – Дніпропетр. ун-т економіки і права ім. Альфреда Нобеля, доцент; з 2011 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології політич. участі, лаб. соц.-психол. технологій / лаб. психології спілкування, ст. наук. співроб.

Член незалежної укр. суспіл. організації “Інститут розвитку символдрами і глибинної психології”; міжрегіон. суспіл. організації сприяння розвитку символдрами України, Республіки Білорусь, Республіки Казахстан; Міжнар. т-ва кататимного переживання образів.

Наукові інтереси: самодопомога в умовах соціокультурної кризи; проблеми особистісного зростання, особистісної зрілості; психологія успіху; бізнес-консультування.

Основні праці: Соціально-психологічний аспект становлення особистісної зрілості в трансформаційних умовах (2018); Ситуація транзитивності як умова можливої деформації особистісної зрілості (2018); Development and modernization pedagogical and psychological sciences: the experience of Poland and the prospects of Ukraine (Theoretical analysis of responsibility as an integrative quality of personality maturity in conditions of transformation) (2017, співавт.); Відповідальність як репрезентація архітектури внутрішнього світу особистості (2017); Динаміка процесу особистісного зростання (на прикладі досвіду вимушених переселенців) (2016); Свідома трансформація уяви про негативний досвід як основа турботи особистості про себе (на прикладі вимушених переселенців) (2015); Формування навичок ефективної політичної участі молоді: технології психологічного супроводу (Реалізація програм розвитку громадянської відповідальності молоді в освітньому середовищі) (2014, співавт.); Місце відповідальності особистості в політико-правовому вихованні молоді (2014); Професійна відповідальність в управлінській діяльності (соціально-психологічний аспект): монографія (2006). Усього близько 100 наук. праць.

Баришполець Олексій Трохимович

Канд. іст. наук (з 1972); дис. “Підпільна преса більшовиків України періоду громадянської війни та іноземної воєнної інтервенції 1918–1920”. Доцент (з 1982).

Народ. 13.09.1937. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, ф-т журналістики (1961); аспірантуру Київ. держ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (1972).

Професійна діяльність: 1961-1964 – газета “Робітник Кременчущини”, зав. від. промисловості; 1964-1969 – газета “Зоря Полтавщини”, власний кореспондент; 1969-1973 – Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, каф. іст. журналістики, асистент; 1973-1983 – Вища партійна школа, каф. журналістики, ст. викладач, доцент; 1983-1991 – лаб. соціол. дослідж., ст. наук. співроб., пров. наук. співроб.; 1991-1993 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, пров. наук. співроб.; 1993-2015 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології масової комунікації та медіаосвіти, пров. наук. співроб.

Член Спілки журналістів України, Асоціації політ. психологів України.

Відмінник освіти України. Нагор. медаллю “У пам’ять 1500-річчя Києва”, медаллю НАПНУ “Ушинський К. Д.”.

Наукові інтереси: психологія масової і міжособової комунікації; медіакультура, медіаосвіта.

Основні праці: Медіакультура: Тлумачний словник (2014); Брехня в інформаційному просторі та міжособовій комунікації (2013); Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід (2009, співавт.); Психологія масової політичної свідомості та поведінки (1997, співавт.); Ілюзорне і реальне в структурі свідомості (1992). Усього понад 100 наук. праць.

Барчі Беата Василівна

Ст. викладач каф. психології Мукачів. держ. ун-ту (з 2017). Канд. психол. наук (з 2014); дис. “Мотивація вибору професії клієнтами центру зайнятості”.

Народ. 11.04.1984. Закін. Ін-т екології, економіки і права (2014).

Пройшла стажування за проектом “The innovative Methods and Technologies of Teaching: The Newest in the European Educational Practice” (Social sciences) (Польща).

Професійна діяльність: 2005-2008 – Мукачівська ЗОШ № 4, вчитель англ. мови; 2008-2010 – Мукачів. держ. ун-т, каф. англ. філології та методики викладання інозем. мов, ст. викладач; 2014-2015 – Асоціація розвитку малого і середнього бізнесу та інновацій “Ужгород – XXI ст.”, менеджер проекту Європейського Союзу “Місцями слави Ракоці – транскордонний туристичний шлях”.

Наукові інтереси: психологія соціальної роботи; професійна орієнтація та профвідбір; мотиваційні аспекти осіб, що перебувають у стані безробіття; мотиваційна сфера особистості; мотивація освіти дорослих.

Основні праці: До проблеми психологічного стану осіб, які втратили роботу (2019); Дослідження чинників задоволеності працею попереднього місця роботи безробітних (2018); Професійне становлення особистості (2018); Вибір професії клієнтами центру зайнятості в контексті соціально-економічних змін (2017); Вплив мотивації на успішну навчальну діяльність учня сучасної школи (2017); Соціально-психологічний супровід: зміст та структура (2016); Феномен “готовність” у структурі професійної діяльності психолога (2016); До проблеми професійного становлення майбутніх психологів (2015); Міркування вчених про феномен “професійне самовизначення безробітного” (2015). Усього 30 наук. праць.

Батраченко Іван Георгійович

Професор каф. гуманіт. психол. підготовки та митної ідентифікації культурних цінностей Ун-ту митної справи та фінансів (з 2019). Д-р психол. наук (з 2011); дис. “Психологічні закономірності розвитку антиципації людини”. Доцент (з 2005).

Народ. 10.09.1963. Закін. Дніпропетр. держ. ун-т (1985), аспірантуру НДІ психології УРСР (1991), докторантуру Дніпропетр. держ. ун-ту (2006).

Професійна діяльність: 2014-2019 – Ун-т ім. Альфреда Нобеля, каф. педагогіки та психології, професор.

Віцепрезидент Асоціації політ. психологів України.

Наукові інтереси: екопсихологія; політична психологія; психологічне консультування; психотерапія.

Основні праці: Метафора та її семіотичний контекст в екологічній психології (2017); Використання метафор у процесі викладання екологічної психології студентам-психологам (2017); Cultural-Historical Paradigm for Study of Human Anticipation (2016); Основні підходи до навчання життєвій антиципації (2015); Державна інвестиційна політика у соціально-психологічному вимірі (2013); Основи психологічної теорії антиципації (2012); Методологічні засади генетико-психологічного дослідження антиципації (2012); Геронтогенез антиципації (2012); Державна політика розвитку інформаційного суспільства в Україні як проблема політичної психології (2012); Соціогенез антиципації на первісній та аграрній стадії розвитку суспільства й держави (2012); Піднесення логічної антиципації в індустріальних суспільствах та зародження неологічних форм антиципування у постіндустріальну епоху (2012); Метод імовірнісного диференціалу та його можливості щодо дослідження суб’єктивних моделей майбутнього (2012). Усього понад 100 наук. праць.

Бєбик Валерій Михайлович

Професор каф. суспіл. розвитку і суспіл.-владних відносин Нац. академії держ. управління при Президентові України (з 2018). Д-р політ. наук (з 1996); дис. “Політичний маркетинг і менеджмент у демократичному суспільстві”. Професор (з 2002).

Народ. 24.04.1959. Закін. Київ. політехн. ін-т (1982).

Професійна діяльність: 1982-1984 – ГІОЦ Мінвузу України, НДІ “Електрон”, інженер; 1986-1988 – Шевченків. райвиконком м. Києва, відповідальний секретар; 1988-1992 – Київ. обл. рада нар. депутатів, інструктор оргвідділу, консультант; 1992-1998 – Адміністрація Президента України, зав. сектору ситуаційного аналізу, голов. консультант прес-служби; 1998-2005 – Ін-т менеджменту та бізнесу, директор;

Міжрегіон. академія управління персоналом, перший віцепрезидент, ректор, віцепрезидент з наук. роботи; 2005-2018 – Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини “Україна”, проректор з політ. комунікацій; зав. каф. суспіл.-політ. наук, глобалістики та соц. комунікацій, професор.

Професор Ін-ту міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (з 1997), професор Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова (з 2006), візитуючий професор Вищої школи міжнар. відносин та соц. комунікацій в Хелмі (Польща, з 2014), візитуючий професор Ун-ту Ланчжоу (КНР, з 2018).

Наукові інтереси: політичний менеджмент і маркетинг; інформаційно-комунікаційний менеджмент; соціальні комунікації; політична психологія; історія цивілізацій.

Автор 137 наук.-попул. докум. фільмів авторського проєкту “Цивілізація Incognita”.

Голова правління Всеукр. асоціації політ. наук (з 2007).

Нагор. орденом Святого Миколая (УПЦ КП, 2017), медаллю НАПНУ “Тригорій Сковорода” (2015), медаллю “Срібне перо” за найкращу телевізійну програму (XII Міжнар. конкурс журналістської майстерності “Срібне перо”, 2013), золотою медаллю “Незалежність” Київської спілки журналістів (2012), відзнакою Галицької “Просвіти” (2011), пам’ятною медаллю Ін-ту міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (2004). Визнаний “Людиною року” пол. наук. журн. “Forum Psychologiczne” (2003) та укр. газетою “Освіта” (2000).

Основні праці: Тисячолітня Україна: доісторичні цивілізації та глобальні релігійно-політичні доктрини (2012); Політологія: наука і навчальна дисципліна (2009); Держава і громадянське суспільство: партнерські комунікації в глобальному світі (2006); Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика (2006, співавт.); Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз (2005); Політологія: теорія, методологія, практика (1997). Усього понад 250 наук. праць.

Бевз Галина Михайлівна

Завідувач лаб. психології спілкування Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2017). Д-р психол. наук (з 2014); дис. “Соціально-психологічні та організаційні засади функціонування інституту замісної сім’ї”. Професор (з 2018).

Народ. 07.05.1959. Закін. Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького (1980); Ін-т практ. психології і соц. роботи “Психогенез” (1996); докторантуру Ун-ту менеджменту освіти НАПНУ (2009).

Професійна діяльність: 1980-1998 – дитсадок, ст. вихователь, методист, практ. психолог; 1998-1999 – Соц. служба для молоді Залізнич. р-ну м. Києва, спеціаліст I категорії; 1999-2008 – Центр. ін-т післядиплом.

пед. освіти НАПНУ, каф. психології, ст. викладач, доцент; каф. педагогіки вищої школи та прикладної психології, завідувач, доцент; 2008-2017 – ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, каф. педагогіки вищої школи та прикладної психології, доцент; каф. заг. та практ. психології / каф. психології та особистісного розвитку Ін-ту менеджменту та психології / Навч.-наук. ін-т менеджменту та психології, доцент, професор.

Регіонал. координатор в м. Києві проєкту “Трансформація державної опіки в Україні” Укр. ін-ту соц. дослідж. за техн. підтримки ЮНІСЕФ (1998-2000); психолог-консультант Центру по роботі з прийомними сім’ями ЦССМ м. Києва (2001-2003); наук. консультант Держ. центру соц. служб для молоді з сімейних форм опіки над дітьми (2004); консультант із соц. питань проєкту ЄС ТАСІС “Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих сімей та дітей” (2005); психолог-консультант ЦСССДМ Солом’янської районної у м. Києві держадміністрації по роботі з категоріями сімей, які перебувають у складних життєвих ситуаціях (2009-2014); наук. консультант експерим. майданчика всеукр. рівня “Соціалізація особистості дитини в умовах реформованої спеціалізованої загальноосвітньої школи-інтернату” (2009-2016); ключовий експерт М-ва соц. політики України по роботі з дітьми-сиротами, дітьми, позбавленими батьківського піклування, дітьми з сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у проєкті “Модернізація системи соціальної підтримки населення України” (Реформування інтернатних закладів у Черніг. обл.) (2017-2020).

Член Т-ва психологів України (з 2000).

Відмінник освіти України (з 2003).

Має подяки і грамоти НАПНУ та Ун-ту менеджменту освіти.

Наукові інтереси: психологія сім’ї; соціальна психологія та організаційна психологія; соціограма.

Основні праці: Я – Є!... Щастя! Дитина в освітньому просторі: метод ведення випадку (2016); Приймна сім’я: соціально-психологічні виміри (2010); Організація рекреаційних заходів в системі соціальної роботи: науково-методичний посібник (2006, співавт.); Приймні сім’ї (оцінка створення, функціонування та розвитку) (2006, співавт.); Технології навчання дорослих (2006); Діти державної опіки: проблеми, розвиток, підтримка: навч.-метод. посіб. (2005); Технологія тренінгу (2005); Технологія проведення тренінгів з формування здорового способу життя молоді (2004); Приймна сім’я: методика створення та соціального супроводу (2003); Поради психолога (2002, співавт.); Дитина в прийомній сім’ї: нотатки психолога (2001); Методичні рекомендації по проведенню тренінгу-курсу для соціальних працівників з питань підбору, підготовки та супроводу прийомних батьків (2000); Соціальне становлення дитини у прийомній сім’ї: соціальний супровід: навч.-метод. посіб. (2000). Усього 128 наук. праць.

Бевзенко Любов Дмитрівна

Пров. наук. співроб. відділу соц. психології Ін-ту соціології НАН України (з 2011). Д-р соціол. наук (з 2006); дис. “Соціальна самоорганізація. Синергетична парадигма: можливості соціальних інтерпретацій”. Ст. наук. співроб. (з 2006).

Народ. 15.05.1948. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1971).

Професійна діяльність: 1971-1987 – Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, ф-т кібернетики; 1987-1990 – Ін-т філософії АН УРСР, пров. соціолог; 1990-2011 – Ін-т соціології НАНУ, мол. наук. співроб., ст. наук. співроб.

Член Соціол. асоціації України, Укр. синергет. т-ва.

Наукові інтереси: процеси соціальної самоорганізації; психологічні, антропологічні, соціальні та культурні чинники соціоорганізаційних процесів; соціологія та соціальна психологія успіху і стилів життя, соціологія та психологія сучасної постнекласичної науки.

Основні праці: *Образы успеха – опыт визуального исследования* (2012, співавт.); *Стили жизни переходного общества* (2008); *Смысл жизненного успеха: социально-культурологический аспект* (2002); *Социальная самоорганизация. Синергетическая парадигма: возможности социальных интерпретаций* (2002). Усього понад 150 наук. праць.

Бегеза Людмила Євгенівна

Доцент каф. психології Ін-ту підготовки кадрів Держ. служби зайнятості України (з 2016). Канд. психол. наук (з 2014); дис. “Соціально-психологічні чинники адаптації практичних психологів до діяльності у професійно-технічних навчальних закладах”.

Народ. 15.09.1975. Закін. Черкас. пед. ун-т ім. Богдана Хмельницького (1997), аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (2011). Пройшла стажування у Вищій школі міжнар. бізнесу ISM (Словаччина, м. Прешов) з теми: “Організація освітнього процесу та наукової роботи”.

Професійна діяльність: Черкаська СШ № 9 ім. О. М. Луценка, практ. психолог; Обл. центр практ. психології та соц. роботи Черкаського обл. ІППО, методист, завідувач;

Наукові інтереси: формування і розвиток мотиваційної сфери та Я-концепції особистості.

Основні праці: *Психологічна модель професійної Я-концепції лікаря* (2019); *Психологічні аспекти ідентифікації лікаря у професійній діяльності* (2018); *Теоретичний аналіз поняття “професійна рефлексія” у діяльності лікаря* (2018); *Психологічні особливості професійної рефлексії лікаря* (2018); *Статус безробітного і його вплив на сенс життя вимушено*

переміщеної особи (2018, співавт.); Психолого-педагогічні засади використання інтерактивних форм і методів навчання студентської молоді (2017); Організаційно-методичні засади взаємодії практичних психологів і педагогічних працівників навчальних закладів (2016). Усього понад 30 наук. праць.

Безродний Володимир Іванович

Доцент каф. психології Донец. нац. ун-ту (з 1986). Канд. психол. наук (з 1981); дис. “Дослідження психологічних факторів травматизму підземних гірничих робітників”.

Народ. 01.04.1948. Закін. Донец. держ. ун-т (1971).

Професійна діяльність: 1971-1986 – Донец. держ. ун-т, каф. педагогіки та психології, ст. наук. співроб., доцент.

Член Асоціації психологів Донбасу.

Нагор. грамотами МОН України.

Наукові інтереси: соціально-психологічні проблеми молоді; психологія ризику; психологічні проблеми травматизму.

Основні праці: Теоретический анализ “личностной” и “ситуативной” детерминант поведения человека в ситуациях потенциальной и реальной опасности (2017); Гендерні детермінанти політичної самосвідомості молоді (2012); Методологічні принципи і методи вимірювання психологічної готовності до небезпечної поведінки (2010); Психологічні причини травматизму у різних сферах людської життєдіяльності (2009); Информированность студентов вузов о психологических услугах, оказываемых в г. Донецке (2006, співавт.); Психологічна готовність до безпечної поведінки (2001); Взаимоотношения родителей и детей и их роль в травморезистентности и профилактике стрессовых состояний у детей (2000); О психологических причинах травматизма подростков (1999). Усього 112 наук. праць.

Бефані Анжела Анатоліївна

Доцент каф. загальнонаук., соц. та поведінкових дисциплін Одес. ін-ту ПрАТ “Вищий навчальний заклад “Міжрегіональна академія управління персоналом” (з 2018). Канд. психол. наук (з 1969); дис. “Вплив деяких особливостей моторики на процес сприймання”. Доцент (з 1986).

Народ. 03.12.1938. Закін. Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова (1961), аспірантуру НДІ психології УРСР (1967).

Професійна діяльність: 1969-1983 – Одес. інж.-буд. ін-т, лаб. організації та економіки будівництва, мол. наук. співроб., ст. наук.

співроб; 1983-2015 – Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, каф. соц. та прикладної психології, доцент.

Член Т-ва психологів (з 1964).

Наукові інтереси: соціальна психологія; психологія управління; особистісна зрілість; особистість у ситуаціях невизначеності; соціально-психологічний потенціал особистості; проблема особистості й ситуації; соціально-психологічні закономірності акультурації, кроскультурної адаптації етнічних меншин.

Основні праці: Фактори успішності кроскультурної адаптації мігрантів (2013); Концепція інтерсуб'єктності С. Л. Рубинштейна і проблема личностного роста суб'єктів супружеских отношений (2013); Эмоциональный компонент психологического благополучия личности: эвдемонистический подход (2012); Личность в ситуациях неопределённости и её инновационный потенциал (2011); Потенціал особистості та тенденції його реалізації в умовах трансформаційних змін у суспільстві (2011, співавт.); Явления обыденного сознания как предмет социально-психологических исследований (2011); Социально-психологические факторы формирования инновационного потенциала организации (2010); Концепция межсубъектности С. Л. Рубинштейна и современное понимание проблемы совершенствования личности в супружеских отношениях (2009); Многофакторная обусловленность прогнозирования поведения личности (2007); Визначення та побудова соціальних ситуацій як прояв соціально-психологічного потенціалу (2006); Психологическое здоровье как проявление личностной зрелости (2004). Усього 96 наук. праць.

Белавін Сергій Петрович

Заступник декана з виховної роботи, викладач психології Київ. ін-ту бізнесу і технологій (з 2018). Канд. психол. наук (з 2014); дис. “Соціально-психологічні механізми формування образів “свій-чужий” у представників етнолінгвістичних спільнот”.

Народ. 18.03.1982. Закін. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (2004); аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2014).

Професійна діяльність: 2001-2002 – спеціальна школа-інтернат № 5 для сліпих дітей, викладач інформатики; 2003 – Державний центр соц. служб для молоді, пров. спеціаліст від. реклами; 2003-2004 – спільний проєкт Київ. ЦССМ та Благодійного фонду “Міжнародна ліга прав дітей та молоді”, психолог-консультант; 2002-2008 – Центр розвитку бізнес-систем “Лідер”, менеджер, тренер; 2004-2014 – ВМГО “Європейська інтеграція”, психолог-консультант; 2015-2017 – Бердян. психоневрол. диспансер Запорізької облради, практ. психолог; 2016 – Бердян. держ. пед. ун-т, асистент каф. прикладної психології та логопедії.

Член Асоціації політ. психологів України.

Наукові інтереси: соціально-психологічні механізми соціальної перцепції у міжгруповій взаємодії; міжетнічні і міжнаціональні конфлікти; психологія ненависті; соціально-психологічні тренінги з тематики “Ділова комунікація”, “Формування бізнес-команд”, “Розвиток корпоративної культури”, “Аудит бізнес-процесів”.

Основні праці: Домінуючі стратегії фрустраційної поведінки представників етнічних лінгвоспільнот (2019, у співавт.); Факторная структура соціальної перцепції представителів етнолінгвістических об'єктностей (2013); Соціально-психологічна структура комунікативної сфери студентів із російськомовного середовища (2012); Особливості фрустраційної поведінки представників етнолінгвістических груп (2011); Теоретичні підходи до вивчення проблеми формування образів “свій – чужий” у представників етнолінгвістических спільнот (2011). Усього 11 наук. праць.

Бєлавіна Тетяна Іванівна

Доцент каф. психології та педагогіки Навч.-наук. гуманіст. ін-ту Таврійського нац. ун-ту ім. В. І. Вернадського (з 2016). Канд. психол. наук (з 1996); дис. “Психологічні особливості міжособистісного сприймання в групах дівчаток-підлітків в умовах навчально-виховних закладів різного ступеня закритості”. Ст. наук. співроб. (з 2008).

Народ. 24.03.1953. Закін. Астрахан. держ. пед. ін-т ім. С. М. Кірова, філол. ф-т (1976); Харків. держ. пед. ін-т ім. Г. С. Сковороди, психол. ф-т (1989); докторантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2005).

Професійна діяльність: 1991-1997 – Бердян. держ. пед. ін-т ім. П. Д. Осипенко, ст. викладач; 1997-1998 – Ін-т проблем виховання НАПНУ, лаб. превентивного виховання, ст. наук. співроб.; 1998-2015 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології мас та спільнот, ст. наук. співроб.; 2002-2006 – Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, каф. соц. роботи і психотехнологій, доцент; 2004-2012 – Центр розвитку бізнес-систем і персоналу “Лідер”; 2010-2012 – Київ. славіст. ун-т, каф. психології, доцент.

Член Асоціації політ. психологів.

Нагор. Почесним знаком “Отличник милиции” (1981); медаллю “Десять лет безупречной службы” (1986); почесними грамотами НАПНУ (2007, 2014).

Наукові інтереси: політична соціалізація молоді та проблеми становлення відповідальності в ранній юності; стратегії соціально-психологічної адаптації представників російськомовної спільноти в нових соціокультурних умовах; соціально-психологічні чинники подолання бідності в процесі правового самовизначення; соціально-психологічний супровід молоді із соціально вразливих верств населення, осіб,

позбавлених волі, або осіб, що повертаються з місць позбавлення волі. Соціально-психологічні тренінги з питань становлення політичної культури молоді, розвитку громадянськості молоді, формування сексуальної культури молоді тощо; організаційно-ділові ігри у промисловому секторі з питань розвитку бізнес-процесів, стратегій просування продукту підприємства.

Основні праці: The role of socio-psychological features of the pedagogical community in the formation of the social picture of the world of Ukrainian youth (2019); Становлення правосвідомості особистості в умовах соціально-політичної кризи (2018); Деформація неповнолітньої особи в умовах перебування в закритих виховних установах (2018); Проблеми оптимізації ресоціалізації неповнолітніх у правопонавчачих закладах (2017); Розвиток соціальних та особистісних умов реадаптації осіб звільнених від покарання (2016); Соціальна психологія бідності: монографія (2016, співавт.); Психологічні питання вивчення і оптимізації правового самовизначення осіб із низьким економічним статусом (2014); Деформація правосвідомості осіб із дефіцитом економічних ресурсів як наслідок належності до неефективних субкультур (2014); Мала група в закритій виховній установі: метод. посіб. (2013); Російськомовна спільнота в Україні: соціально-психологічний аналіз (2012, співавт.); Стратегії ресоціалізації в постпенітенціарний період (2009). Усього понад 70 наук. праць.

Білова Маргарита Едуардівна

Доцент каф. соц. та прикладної психології Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова (з 2009). Канд. психол. наук (з 2007); дис. “Психологічні особливості осіб з різним рівнем стресостійкості (на прикладі працівників стресогенних професій)”. Доцент (з 2013).

Народ. 04.08.1966. Закін. Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова (1991); Ін-т післядиплом. освіти Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова (2004), аспірантуру Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова (2007).

Професійна діяльність: з 2006 – Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, викладач психології.

Наукові інтереси: дослідження проблем стресостійкості особистості; методологія і практика психологічного консультування; методологія і психологічний супровід спортивної діяльності; теорія та практика групової психологічної роботи; теорія та практика транзактного аналізу.

Основні праці: Індивідуальні особливості мотивації здорового способу життя (2017); Вплив стереотипізованих статево-рольових уявлень на рівень тривожності особистості в умовах трансформації соціальних відносин (2016); Активні методи навчання основ організації СПТ (2014);

Адикція фізичних вправ як форма психологічної залежності (2013); Дослідження взаємозв'язку стратегій подолання стресу з рівнем стресостійкості працівників недержавних підприємств безпеки (2009). Усього 24 наук. праці.

Блинова Олена Євгенівна

Завідувач каф. заг. та соц. психології Херсон. держ. ун-ту (з 2011). Д-р психол. наук (з 2011); дис. “Трудова міграція населення України: соціально-психологічні механізми”. Професор (з 2013).

Народ. 18.11.1962. Закін. Ленінгр. держ. ун-т ім. А. О. Жданова (1985), докторантуру Прикарпат. нац. ун-ту ім. Василя Стефаника (2011).

Професійна діяльність: 1988-2011 – Херсон. держ. ун-т, каф. психології, викладач, ст. викладач; каф. практ. психології, завідувач.

Член Асоціації політ. психологів України, Нац. психол. асоціації. Голов. редактор зб. наук. праць “Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки”.

Нагор. Почесною грамотою Верховної Ради України (2017), Почесною грамотою МОН України (2003).

Наукові інтереси: соціально-психологічні проблеми міграції; між-культурна комунікація; етнопсихологія; психологія конфлікту; психологія організацій; соціально-психологічна безпека; соціальні стереотипи.

Основні публікації: Особистісна мобільність в контексті професійного розвитку (2018, співавт.); Соціально-психологічні чинники подолання кризи ідентичності вимушених мігрантів (2017, співавт.); Психологія міграції (2013, 2018, співавт.); Трудова міграція населення України в соціально-психологічному вимірі (2011); Психологічні основи соціальної мобільності особистості (2010); Открытость к общению педагога: диагностика и формирование (2007); Психодіагностика: психометричні основи конструювання тестів (2007). Усього понад 100 наук. праць.

Бойко Наталія Леонідівна

Пров. наук. співроб. від. соц. психології Ін-ту соціології НАНУ (з 2015). Канд. соціол. наук (з 2002); дис. “Особливості трансформації соціального контролю в сучасному українському суспільстві”. Ст. наук. співроб. (з 2012).

Народ. 29.01.1968. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1991).

Професійна діяльність: 1990-1991 – НВО “Міськсистемотехніка”, лаб. психол.-економ. досліджень, психолог; 1991-2002 – Ін-т соціології НАНУ, від. соц. психології, пров. психолог.

Член Соціол. асоціації України.

Має подяки МОН, НАН України та Нац. центру “Мала академія наук України”. Нагор. Почесною грамотою Президії НАН України.

Наукові інтереси: вплив інтернету на сучасне суспільство; становлення інформаційного суспільства в Україні; перспективи та особливості розвитку інтернету (інформаційно-комунікаційних технологій); особливості інтернет-активності користувачів; проблеми демократичного розвитку українського суспільства, особистісний фактор формування громадянського суспільства; розвиток електронної демократії та електронного урядування в Україні; громадянська онлайн-активність в Україні; дослідження владної еліти сучасної України, її соціально-психологічних характеристик; особливості реалізації соціального контролю в сучасному суспільстві.

Основні праці: Інтернет и демократизация в современном научном дискурсе (2019); Содержательно-целевое структурирование социальной активности в Интернете (2019); Мобільний Інтернет – тренд сучасного етапу інтернетизації українського (2018); Особливості впливу онлайн-активності українських інтернет-користувачів на відчуття соціальної напруженості в суспільстві (2018); Інтернет-практики українців в умовах збройного конфлікту на Донбасі (2017); Солідаризаційний потенціал соціально-громадянської активності в Інтернеті (2017); Дигітальна нерівність в сучасних українських реаліях (2016); Інтернет-солідарності: перехід від традиційного до постмодерного розуміння (2016); Соціально-психологічні особливості владної еліти у вимірі суспільної життєтворчості (2015); Інтернет у житті пересічних українців: динаміка зростання (2014); Інтернет як ресурс впливу громадян на владу в сучасному українському суспільстві (2013); Ризики та парадокси цифрової технологізації соціального контролю (2013); Дигіталізація сучасного суспільства: нові соціальні виклики (2013); Інтернет – новітній чинник регуляції соціальної поведінки в демократичному суспільстві (2012); Інтернетизація України. Прорив десятиріччя (2011). Усього понад 120 наук. праць.

Бойко (Косар) Уляна Богданівна

Викладач Прикарпат. ф-ту Нац. академії внутр. справ (з 2018). Канд. психол. наук (з 2011); дис. “Професійна самосвідомість керівника як чинник успішності управлінської діяльності”.

Народ. 14.11.1982. Закін. Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника (2005), аспірантуру Прикарпат. нац. ун-ту ім. Василя Стефаника (2009).

Професійна діяльність: з 2011 – Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини “Україна”, каф. заг. та експерим. психології, асистент, викладач; 2012-2016 – Івано-Франків. міськ. центр соц. служб для сім’ї, дітей та молоді, фахівець із соц. роботи.

Керівник проєкту “Інтерактивне моделювання поведінки молоді на сучасному ринку праці Прикарпаття” (конкурс Голов. упр. у справах сім’ї, молоді та спорту Івано-Франків. облдержадміністрації) (2012-2012); психолог-консультант, тренер КА “Робота для всіх” (з 2017); психолог-консультант, тренер Молодіжного громад. центру “Еталон”.

Наукові інтереси: психологія управління; моделі професійних компетенцій; особистість керівника; соціально-психологічна адаптація у колективі; основи успішного працевлаштування молоді; корпоративні тренінги.

Основні публікації: Взаємовплив професійної самосвідомості керівника та рівня успішності його управлінської діяльності (2010); Психологічні особливості розвитку професійної самосвідомості керівника як чинника успішності управлінської діяльності (2010); Зв’язок рівня професійної самооцінки керівника та ефективності прийняття управлінських рішень (2010); Професійна самосвідомість керівника як чинник успішності управлінської діяльності (2009). Усього 15 наук. праць.

Бондаревська Ірина Олегівна

Ст. наук. співроб. лаб. психології масової комунікації та медіаосвіти Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2015). Канд. психол. наук (з 2009); дис. “Психологічні особливості гендерної ідентичності жінок – майбутніх менеджерів”. Доцент (з 2011).

Народ. 17.08.1980. Закін. Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського (2002).

Професійна діяльність: 2002-2008 – Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського, каф. інозем. мов, викладач; 2008-2010 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. організ. психології, ст. лаборант; 2010-2013 – Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара, каф. соц. психології та психології управління, доцент.

Член редколегії журн. “Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology” (Італія) (з 2015); зб. наук. праць “Проблеми політичної психології” (з 2016); “Вісник післядипломної освіти. Соціальні та поведінкові науки” (з 2018).

Наукові інтереси: соціальна психологія; економічна психологія; гендерна психологія; медіапсихологія.

Основні праці: Гражданская идентичность личности в новостном медиапространстве (2018); Психологический анализ доверия освещению проблем мигрантов новостными медиа (2018, співавт.); Young people’s citizenship activity in times of war threat: Case of Ukraine (2017, співавт.); Психологічний аналіз соціального капіталу в спільнотах іммігрантів та біженців (2016, співавт.); Феномен довіри в економічних та міжетнічних відносинах (аналіз зарубіжних досліджень) (2015); Гендерна ідентичність

жінок-менеджерів (2011); Теорія соціальних репрезентацій: напрями досліджень у країнах Європи (2011, співавт.); Теоретичні підходи до вивчення соціальної ідентичності (2011); Теорія соціальних репрезентацій: актуальні напрями досліджень (2011, співавт.). Усього 75 наук. праць.

Бондаренко Наталія Борисівна

Практ. психолог Нац. ун-ту “Києво-Могилянська Академія” (з 2001). Канд. психол. наук (з 2007); дис. “Психологічні особливості соціальної підтримки осіб з проблемами психічного здоров’я в групах самопомоги”.

Народ. 05.06.1962. Закін. Нац. ун-т “Києво-Могилянська академія” (2000).

Професійна діяльність: 1998-2000 – клубний будинок НДО “Світи” для осіб з проблемами психічного здоров’я, соц. працівник; коуч занять з профілактики вживання наркотичних речовин/алкоголю для учнів гімназії східних мов № 1 (Київ); 2002-2004 – НДО “Київська агенція сприяння соціальному розвитку” з проведення дослідж. з розвитку груп самопомоги осіб з проблемами психічного здоров’я в регіонах України, дослідник; тренер на семінарах НДО “Союз друзів” і “Київської агенції сприяння соціальному розвитку” для осіб з проблемами психічного здоров’я; 2003-2007 – консультант родичів осіб з проблемами психічного здоров’я; 2004-2006 – Славіст. ун-т, ст. викладач; 2007 – консультант з розробки дизайну мікропроєкту УФСІ при М-ві соц. політики України з інноваційних соц. послуг “Створення соціально-реабілітаційного центру із запровадження програми нормалізації життя мешканців Пирятинського психоневрологічного будинку-інтернату”; 2009 – лектор курсів М-ва соц. політики України з тематики сутності соц. роботи з користувачами психіатричних служб; 2015-2016 – тренер з проведення серії тренінгів для соц. працівників соц. служб для сім’ї, дітей та молоді м. Києва; 2015 – тренер з проведення тренінгів для директорів та спеціалістів спеціальних (психоневрологічних) інтернатних закладів, розташованих у прифронтовій зоні на сході України (від М-ва соц. політики України, в рамках Програми розвитку ООН в Україні); 2016 – тренер з проведення тренінгу з питань вигорання та роботи з клієнтами, які мають посттравматичні стресові розлади, для персоналу держслужби зайнятості України в рамках Програми розвитку ООН в Україні; тренер з подолання травми, посттравматичних стресових розладів, допомоги та емоційного вигорання для військових психологів військкоматів, капеланів, волонтерів, персоналу психоневрол. інтернатів м. Києва та Київської обл.; ведучий тренінгів “Як вижити при виконанні бойових операцій” для бійців ЗСУ; 2016-2018 – психотерапевт у рамках дослідження ефективності застосування когнітивно-поведінкового психотерапевтич-

ного підходу СЕТА в Україні з тими, хто постраждав у ході бойових дій (Ін-т Дж. Гопкінса США та Нац. ун-т “Києво-Могилянська академія”).

Член Укр. асоціації психотерапевтів, ст. викладач каф. “Школа соціальної роботи ім. професора Володимира Полтавця”; психотерапевт у програмі СЕТА (когнітивно-поведінкового психотерапевтичного підходу) в Центрі психосоціальної реабілітації Нац. ун-ту “Києво-Могилянська академія”.

Відзначена Почесною подякою Нац. ун-ту “Києво-Могилянська академія” за 20 років роботи в Києво-Могилянській академії.

Наукові інтереси: соціальна підтримка; взаємо- та самопомога в критичних ситуаціях; концепція благополуччя.

Основні праці: Psychological peculiarities of social support of people with mental health problems in the self-help groups (2019); Соціальна підтримка в контексті груп самопомоги осіб із проблемами психічного здоров’я (2018). Усього 21 наук. праця.

Борець Юлія Василівна

Доцент каф. психології Академії держ. пенітенціарної служби (з 2016). Канд. психол. наук (з 2016); дис. “Психологічні особливості громадянської компетентності майбутніх фахівців соціономічного профілю”. Підполковник внутр. служби (з 2019).

Народ. 01.09.1986. Закін. Академію МВС України (2009).

Професійна діяльність: 2007-2015 – Кримінально-виконавча інспекція (Служба пробації), інспектор.

Наукові інтереси: соціальна психологія.

Основні праці: Моральна та економічна психолого-онтологічна компетенції громадянської компетентності (2017); Соціальна компетентність як інтегральна характеристика розвитку особистості. Теоретичні і прикладні проблеми психології МОН України (2017); Екологічна ціннісно-смыслова орієнтація громадянської компетентності майбутніх психологів і юристів (2016); Екологічна ціннісно-смыслова орієнтація громадянської компетентності майбутніх психологів і юристів (2016); Соціально-психологічна сутність та структурно-функціональні компоненти громадянської компетентності (2016); Концептуальна модель громадянської компетентності майбутніх фахівців соціономічного профілю (2015); Социально-психологические контуры в исследовании гражданской компетентности (2014). Усього 43 наук. праці.

Бохонкова Юлія Олександрівна

Завідувач каф. психології та соціології Східноукр. нац. ун-ту ім. Володимира Даля (з 2011). Д-р психол. наук (з 2013); дис. “Психологія

випереджальної стратегії поведінки особистості в ситуації життєвих змін”. Професор (з 2015).

Народ. 18.08.1975. Закін. Луган. держ. пед. ун-т (1998).

Професійна діяльність: 1998-1999 – ЗОШ № 60 м. Луганськ, соц. педагог; 1999-2011 – Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля, каф. психології, асистент, ст. викладач, доцент.

Член. редколегії фахового зб. “Теоретичні та прикладні проблеми психології”, міжнар. наук. журн. “Virtus”. Член ради молодих учених при МОН України з проведення експертизи проєктів наук. робіт, наук.-техн. (експериментальних) розробок молодих учених.

Нагор. почесними грамотами Луган. міськради, облдержадміністрації, облпрофспілки, почесними дипломами МОН та НАПНУ, почесними грамотами Східноукр. нац. ун-ту ім. Володимира Даля.

Наукові інтереси: психологія вищої школи; проблеми соціально-психологічної адаптації студентської молоді; здоров’язберігальні технології; стратегії поведінки особистості в ситуаціях життєвих змін.

Основні публікації: Розвиток синдрому емоційного вигорання у здобувачів вищої професійної освіти та його деструктивний вплив на особистість майбутнього фахівця (2018); Психічна травма: її вплив на розвиток і саморозвиток особистості (2018); Актуальні питання гендерної освіти у системі вищої школи (2017); Стратегії поведінки особистості у контексті її життєвих досягнень (2016); Психологічні особливості формування особистості студента в процесі навчання у вищому навчальному закладі (2016); Причини дезадаптивної поведінки студентів вищих навчальних закладів (2015); Життєва ситуація як психологічний феномен: змістовна та структурна характеристика (2015); Психологічні засади проєктування та прогнозування розвитку особистості (2014); Детермінанти становлення випереджальної стратегії поведінки особистості (2012); Методологічні принципи формування психологічної компетентності особистості в ситуації життєвих змін (2012); Психологія поведінки особистості в складних життєвих ситуаціях (2011). Усього понад 200 наук. праць.

Бочелюк Віталій Йосипович

Завідувач каф. психології Запоріз. нац. техн. ун-ту (з 2014). Д-р психол. наук (з 2005); дис. “Психологічні засади готовності учасників освітньої діяльності до управління інноваційними процесами в школі”. Професор (з 2006).

Народ. 25.01.1964. Закін. Запоріз. держ. ун-т (1995).

Професійна діяльність: 1997-2005 – Запоріз. ін-т держ. та муніцип. управління, каф. практ. психології та соц. роботи, доцент; з 2000 – Класич. приват. ун-т, каф. практ. психології, викладач, завідувач.

Член Укр. асоціації організ. психологів та психологів праці.

Нагор. Грамотою МОН України (2002).

Наукові інтереси: соціальна та організаційна психологія; педагогічна і вікова психологія; психологія спорту; юридична психологія.

Основні праці: Психологічні основи самовизначення психолога-професіонала (2018, співавт.); Психологічні основи розвитку особистості (2017, співавт.); Соціально-психологічні особливості самореалізації особистості в сучасному суспільстві (2016, співавт.); Психологія любові та сексуальності (2016, співавт.); Дозвіллєзнавство (2016, співавт.); Корекція девіантної поведінки підлітків (2016, співавт.); Методика та організація наукових досліджень з психології (2015, співавт.); Психологія спеціальної освіти (2015, співавт.); Педагогічна психологія (2008). Усього понад 220 наук. праць.

Бугайова Наталія Михайлівна

Пров. наук. співроб. лаб. заг. психології та історії психології ім. В. А. Роменця Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (з 2014). Канд. психол. наук (з 1997); дис. “Психологічні фактори суїцидальної поведінки”. Ст. наук. співроб. (з 2014).

Народ. 26.05.1964. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1991), докторантуру Київ. нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова (2014).

Професійна діяльність: 1995-1997 – ТОВ “Українські медичні технології”, соціолог, психолог-консультант; з 1997-1999 – Крим. ін-т права та соц. адаптації, викладач, ст. викладач; 2004-2006 – ООО “Еркер”, психолог; 2006-2011 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН, лаб. нових інформ. технологій навчання, ст. наук. співроб., пров. наук. співроб., лаб. заг. та етн. психології, пров. наук. співроб.

Психолог-експерт вищого кваліфік. класу, розробник критеріїв психол. експертизи інтернет-сайтів для дітей у рамках проекту “Діти в інтернеті: як навчити безпечної поведінки у віртуальному світі” (2010-2011).

Нагор. почесними дипломами: за особистий творчий внесок в удосконалення навч.-вихов. процесу “Сучасна освіта в Україні – 2006”, за активну участь у розробці та впровадженні освітніх інновацій (2011), за особистий творчий внесок в удосконалення змісту навч.-вихов. процесу (2013).

Наукові інтереси: суїцидологія; адиктивна поведінка, нехімічні залежності; ризики віртуального простору, адиктивні ризики використання інформаційних технологій; дослідження адиктивної поведінки в синергетичному контексті; психологічна безпека у віртуальному просторі, психологічна кібербезпека.

Основні праці: Дослідження особистості в працях українських психологів (2018); Агресивний психологічний вплив на особистість у кіберпросторі (2017); Аутодеструктивна поведінка в дослідженнях українських вчених (2017); Дослідження аутодеструктивної поведінки особистості в українській психології (2017, співавт.); Кримінальний психологічний вплив у злочинах проти особистості в кіберпросторі (2017); Психологічні особливості переслідувань і цькувань у кіберпросторі (2017); Трансформація наукових поглядів на проблему суїциду (2017); Особливості взаємодії людини в кіберпросторі та кібербезпеки (2016); Особливості розвитку суїцидальної поведінки у періоди вікових криз (2016); Проблеми психологічного та правового забезпечення кібербезпеки в сучасному світі (2016). Усього понад 90 наук. праць.

Будіянський Микола Федорович

Професор каф. соц. та прикладної психології Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова (з 2004). Канд. психол. наук (з 1985); дис. “Вплив мотивації на сприйняття часу”. Професор (з 2008).

Народ. 05.09.1945. Закін. Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова (1972).

Професійна діяльність: з 1972 – Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова, заст. голови профспілкового комітету; з 1974 – каф. психології, асистент; з 1985 – доцент кафедри.

Відмінник освіти України (з 2005).

Наукові інтереси: психологія управління; юридична психологія; кримінальна психологія; судово-психологічна експертиза.

Основні праці: Психологические особенности решения управленческих задач (2017); Феномен агресії як порушення правового потенціалу особистості (2011, співавт.); Психология в управлении и бизнесе (2008); Психология личности в сфере менеджмента (2003); Соціально-правові аспекти тероризму (2003); Кримінальна психологія (2003); Психология управления (2002). Усього 125 наук. праць.

Васильченко Ольга Миколаївна

Професор каф. психології Ін-ту психології Ун-ту економіки та права “КРОК” (з 2016). Д-р психол. наук (з 2014); дис. “Психологія репродуктивної поведінки особистості”. Доцент (з 2005).

Народ. 26.01.1971. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1996), аспірантуру Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (2000).

Професійна діяльність: 1996-2005 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. соц. психології, наук. співроб.; 2000-2005 – Нац. ун-т харчових технологій, каф. філософії, асистент, ст. викладач; 2003-2005 – Східноукр. держ. ун-т, каф. психології, доцент; 2005-2010 –

Нац. авіаційний ун-т, каф. соціології та соц. технологій, доцент; 2009-2016 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології політ. участі, ст. наук. співроб., з 2014 – лаб. психології політико-правових відносин, пров. наук. співроб.

Наукові інтереси: соціальна психологія; соціальна психологія особистості; психологія соціальної поведінки особистості; когнітивно-поведінкове консультування і терапія.

Основні праці: Переконання як засіб психологічного впливу в управлінській діяльності керівника закладу середньої освіти (2019, співавт.); Особливості психологічної програми з формування психофізіологічної готовності дитини до школи (2018, співавт.); Виховуємо патріота чи плекаємо особистість? (2017); Україна в пошуках ідентичностей: соціально-політичні та соціокультурні виклики (2016); Сучасні підходи до дослідження сім'ї у психології (2016); Організаційно-психологічні аспекти професійної стратегії особистості в контексті вікового становлення (2016); Застосування концепту “буденна свідомість” у дослідженні соціальної поведінки особистості (2015); Вивчення соціальних репрезентацій як метод дослідження політико-правової культури (2014); Соціокультурні форми становлення політико-правового простору (2014); Формування навичок ефективної політичної участі молоді: технології психологічного супроводу (2014); Репродуктивна поведінка особистості. Соціально-психологічний аналіз (2013); Концепт сім'я в постнекласичній психології (2012). Усього 72 наук. праці.

Васютинський Вадим Олександрович

Голов. наук. співроб. лаб. психології мас та спільнот Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2016). Д-р психол. наук (з 2006); дис. “Інтеракційна психологія влади”. Професор (з 2008).

Народ. 21.01.1955. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1977), аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (1992), докторантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2001).

Професійна діяльність: 1977-1980 – Львів. обл. психіатр. лікарня, психолог; 1981-1985 – Львів. держ. ун-т ім. Івана Франка, каф. педагогіки та психології, асистент; 1985-1986 – Львів. вироб. об'єднання “Іскра”, від. кадрів, інженер-психолог; 1986-1989 – Львів. міська фірма обрядових послуг, психолог служби сім'ї; 1992-1993 – Київ. держ. пед. ін-т інозем. мов, викладач; 1993-1994 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, ст. наук. співроб.; 1994-1996 – Наук.-практ. центр політ. психології АПНУ, лаб. психології мас та організацій, завідувач; 1996-2015 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології мас та спільнот, пров. наук. співроб., завідувач.

Член Т-ва психологів України (з 1990), Асоціації політ. психологів України (з 1995; з 2017 – президент), Укр. асоціації організ. психологів і психологів праці (з 2002), Пол. асоціації соц. психології (з 2010).

Нагор. цінним подарунком Верховної Ради України (2004), цінним подарунком Президента України (2005), медалями НАПНУ “Ушинський К. Д.” (2014) та “Григорій Сковорода” (2019).

Наукові інтереси: психологія масової політичної свідомості та поведінки; психологія влади; соціальна психологія бідності; психологія ціннісного порозуміння.

Основні праці: Ukraine: Religious Confessions in Competition Under the Dominance of Political Discourse (2018); Імплицитний зміст ставлення українців до війни на Донбасі (2017); Подолання негативних наслідків належності до неефективних субкультур: соціально-психологічний тренінг (2016); Психологічна правда про індивідуалізм і колективізм (2016); Соціальна психологія бідності (2016); Російськомовна спільнота в Україні: соціально-психологічний аналіз (2012); Психологічні виміри спільноти (2010); Підвищення престижності україномовного спілкування в студентському середовищі: досвід, проблеми (2010); Інтеракційна психологія влади (2005). Усього понад 400 наук. праць.

Вітчук Надія Романівна

Доцент каф. соц. психології та психології розвитку Прикарпат. нац. ун-ту ім. Василя Стефаника (з 2005). Канд. психол. наук (з 2002); дис. “Психологічні особливості формування комунікативних здібностей у майбутніх вчителів”. Доцент (з 2006).

Народ. 27.03.1973. Закін. Прикарпат. ун-т ім. Василя Стефаника (1998).

Професійна діяльність: 1999-2000 – Прикарпат. ун-т ім. Василя Стефаника, ф-т перепідготовки кадрів, методист; 2000-2005 – каф. соц. психології, асистент, ст. викладач.

Наукові інтереси: політична психологія; конфліктологія; медіа-психологія; психологія реклами; психологічна безпека освітнього середовища; булінг.

Основні праці: Психологічна безпека освітнього середовища школи: сутність, діагностика, напрями оптимізації. Упровадження інноваційної освітньої парадигми в гірських школах Українських Карпат (2019); Соціально-психологічні особливості електорального вибору (2019); Прояви макіавеллізму в міжособистісній взаємодії студентської молоді (2019, співавт.); Політична психологія (2017); Медіапсихологія (2017); Кібербулінг як загроза психологічній безпеці особистості (2015); Психологія конфлікту в таблицях і схемах (2014); Психологічні умови

конструктивної взаємодії учасників конфліктних ситуацій: християнсько орієнтований підхід (2010). Усього 52 наук. праці.

Вішталенко Олена Дмитрівна

Доцент каф. соц. та прикладної психології Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова (з 2003). Канд. психол. наук (з 2002); дис. “Психолого-педагогічні засади оцінювання вчителем успішності навчальної діяльності школярів”.

Народ. 03.06.1954. Закін. Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова (1976); аспірантуру Одес. держ. ун-ту ім. І. І. Мечникова (1983).

Професійна діяльність: 1976-1978 – Одес. мед. ін-т, каф. інозем. мов, асистент, з 1983 – Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова, каф. заг. та соц. психології, асистент, ст. викладач.

Нагор. грамотами Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова, Одес. облради.

Наукові інтереси: вікова та педагогічна психологія; соціальна психологія; загальна психологія.

Основні праці: Психология личности в сфере менеджмента (2004); Проблема объективности школьной отметки как способа оценивания успеваемости учащихся (2001), Влияние индивидуального стиля учителя на оценку успеваемости учащегося (2001), Психолого-педагогическая проблема оценивания в современной школе: параметры и критерии (2001). Усього 30 наук. праць.

Власова Олена Іванівна

Завідувач каф. психології розвитку Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (з 2011). Д-р психол. наук (з 2006); дис. “Психологічна структура та чинники розвитку соціальних здібностей”. Професор (з 2010).

Народ. 09.11.1961. Закін. Київ держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1985).

Професійна діяльність: 1989-1993 – Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, лаб. проблем вищої школи, мол. наук. співроб., наук. співроб.; 1993-2011 – каф. соц. та пед. психології, асистент, доцент, професор; з 2010 – каф. психології розвитку, професор.

Голова Укр. асоціації психології освіти та розвитку.

Наукові інтереси: проблеми соціального розвитку людської психіки (соціалізації і розвитку особистості, в т. ч. інформальної соціалізації людини), історії та методології вітчизняних науково-психологічних досліджень, соціальних здібностей і обдарованості, педагогічної акмеології та інноваційних методів викладання психології у вищій школі.

Основні праці: Філософська психологія Георгія Челпанова (2018, співавт.); Психологія розвитку соціальних здібностей в онтогенезі (повний онтогенез) (2016); Психологія соціальних здібностей: структура, динаміка, чинники розвитку (2005); Психологія вищої школи (2015, співавт.); Методика викладання психології (2011; 2013); Соціальна психологія організацій і управління (2010; 2012); Основи психології і педагогіки (2009; 2011); Педагогічна психологія (2013). Усього понад 190 наук. праць.

Вознесенська Олена Леонідівна

Ст. наук. співроб. лаб. психології масової комунікації та медіаосвіти Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2009). Канд. психол. наук (з 2001); дис. “Соціально-психологічні стереотипи сприймання портретних зображень політично активних суб’єктів”. Ст. наук. співроб. (з 2007).

Народ. 19.05.1969. Закін. Ін-т практ. психології та соц. роботи “Психогенез” (1994).

Професійна діяльність: з 1995 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології політ. лідерства, пропаганди та реклами, мол. наук. співроб.; з 2001 – лаб. психології політ. вибору, ст. наук. співроб.

Президент Арттерапевтичної асоціації; член ради правління Нац. психол. асоціації.

Нагор. цінним подарунком Верховної Ради України (2011), Почесною грамотою МОН України (2004), Почесною грамотою НАПНУ (2009), медаллю НАПНУ “Ушинський К. Д.” (2014). Відзначена Подякою Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (2008).

Стипендіат Кабінету Міністрів України для молодих учених (1999–2001).

Наукові інтереси: медіапсихологія; психологія сім’ї; арттерапія.

Основні праці: Енциклопедичний словник з арт-терапії (2017, співавт.); Арт-терапія у подоланні психічної травми (2015; 2016, співавт.); Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів (2014, співавт.); Учисься нікогда не рано. Учебник для неравнодушних родителів (2012); Оптимізація соціально-психологічного клімату групових суб’єктів освітньої діяльності (2011, співавт.); Творча взаємодія з дитиною (2009, співавт.); Арт-терапія в роботі практичного психолога: використання арт-технологій в освіті (2007, співавт.); Концепція впровадження арт-терапії в дитячих лікарнях (2007, співавт.); Групи взаємодопомоги: соціалізація через розвиток творчого потенціалу (2005, співавт.). Усього 193 наук. праці.

Волеваха Ірина Борисівна

Доцент каф. заг., вікової та соц. психології ім. М. А. Скока Нац. ун-ту “Чернігівський колегіум” ім. Т. Г. Шевченка (з 2015). Канд. психол. наук (з 2010); дис. “Формування готовності майбутніх практичних психологів до забезпечення конкурентоздатності організації”. Доцент (з 2012).

Народ. 28.01.1972. Закін. Черніг. держ. пед. ін-т ім. Т. Г. Шевченка (1996).

Професійна діяльність: 1997-2004 – Ін-т післядипломної освіти, інспектор навч. від.; 1998-2008 – асистент; 2008-2011 – ст. викладач; 2011-2018 – Черніг. держ. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, каф. психології (заг. та вікової психології; заг., вікової та соц. психології), доцент; 2004-2006 – психол.-пед. ф-т, заст. декана з виховної роботи.

Наукові інтереси: соціальна психологія; організаційна психологія; економічна психологія; інноваційні технології викладання психологічних дисциплін.

Основні праці: Психологічна готовність студентів-психологів до майбутньої професійної діяльності в організації у ринкових умовах (2016); Функції та завдання практичного психолога щодо забезпечення маркетингової діяльності організації (2013); Готовність підприємця до актуалізації психологічних чинників конкурентоздатності свого бізнесу (2012); Модель готовності практичного психолога до роботи в бізнес-організації (2009). Усього понад 30 наук. праць.

Волинець Наталія Валентинівна

Ст. наук. співроб. від-ня організації наук. досліджень наук.-дослід. від. Нац. академії Держ. прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького (з 2018). Канд. психол. наук. (з 2008); дис. “Психологічні механізми виявлення та протидії маніпулятивним намірам у студентів”. Доцент (з 2013).

Народ. 29.01.1979. Закін. Технологічний ун-т Поділля (м. Хмельницький) (2001); аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (2007).

Професійна діяльність: 2001-2002 – Краснодар. представництво МАУП, викладач каф. економіки; 2002-2006 – Краснодар. філія МАУП, каф. економіки, викладач; 2006-2007 – Краснодар. ін-т МАУП, каф. соц.-правової роботи, викладач; 2007-2008 – каф. соціології, ст. викладач; 2008-2008 – Львів. ін-т МАУП, каф. психології, ст. викладач; 2008-2009 – доцент; 2009-2017 – Хмельн. ін-т соц. технологій Відкритого міжнар. ун-ту розвитку людини “Україна”, каф. психології, доцент; 2017-2018 – Нац. академія Держ. прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького, наук.-дослід. від., ст. наук. співроб.

Наукові інтереси: психологія впливу; психологія наміру; психологія діяльності в особливих умовах.

Основні праці: Організаційні особливості психологічного благополуччя персоналу Державної прикордонної служби України (2018); Peculiarities of actualized values and their availability of the personnel of the State border guard service of Ukraine (2018); Чинники психологічного благополуччя персоналу Державної прикордонної служби України в особливих умовах здійснення професійної діяльності (2018); Психологічний аналіз переживання психологічного благополуччя особистістю (2018); Теоретична фокусно-холістична модель психологічного благополуччя персоналу Державної прикордонної служби України (2018); Соціально-психологічна діяльність психолога в соціономічній сфері (2018, співавт.); Теорія та практика медико-психологічної реабілітації військовослужбовців-учасників АТО (2017, співавт.); Тренінг консультативної діяльності та психотерапії (2017); Теоретичний аналіз категорії “психологічне благополуччя особистості” у сучасній психологічній науці Теорія і практика сучасної психології (2017). Усього понад 50 наук. праць.

Бус Віктор Ілларіонович

Ст. наук. співроб. лаб. психології малих груп та міжгрупових відносин Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2019). Канд. психол. наук (з 2012); дис. “Особливості аксіогенезу підлітків у процесі релігійної освіти”. Доцент (з 2017).

Народ. 11.05 1975. Закін. Черніг. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (2009).

Професійна діяльність: 1994-1996 – Івано-Франків. обл. центр соц. служб для молоді; з 1996 – приватна практика; 2007-2008 – ЗОШ-інтернат; 2008-2012 – Дубовогаївська ЗОШ I–III ступенів (Черніг. обл.); 2011-2018 – Міжрегіон. академія упр. персоналом, директор Центру міжнарод. академ. мобільності, каф. психології, доцент, викладач; 2012-2018 – Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, каф. соц. роботи та психології; з 2016 – реабілітаційний центр для військових, що перебували у зоні АТО (Львів. обл., м. Хирів); з 2017 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, наук. співроб.; з 2018 – Нац. ун-т “Львівська політехніка”; NDSAN Network (Italy).

Наукові інтереси: аксіологія освітнього процесу; особистісний аксіогенез дітей у процесі релігійної освіти; детермінація особистісного аксіогенезу у людей з інтересом у містично-трансцендентальній сфері; специфіка формування духовно-моральних цінностей у підлітків; процес соціалізації особистості в умовах глобалізаційних трансформацій суспільства: соціальне здоров'я та вплив глобалізації; організація системи охорони психічного здоров'я в умовах перехідних суспільств; психологія

міграційної поведінки людини; формування імміграційної резистентності; психологічна детермінація соціальної успішності.

Основні праці: Social and Personal Development of Preschoolers Through The Lens of Parental Religious Educational Models (2018); Mental Health Nurses: A Quantitative Cross-Sectional Study (2018, співавт.); Social-psychological adjustment of ex-servicemen to civilian life (2017, співавт.); The peculiarities of adaptive potential of wives of injured servicemen (2017, співавт.); Psychological determination of high achievements in sports activity (2017); Organization of Mental Health Care services in Ukraine (2016); Personality socialization in a situation of uncertainty (2015); The person spiritual-religious developing. (2014); The psychology of human migratory behavior (2014); The process of personality socialization at condition of global transformation of society (2014). Усього понад 50 наук. праць.

Габа Ірина Миколаївна

Доцент каф. психології та соц. роботи Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. Михайла Коцюбинського (з 2019). Канд. психол. наук (з 2018); дис. “Соціально-психологічні складові розвивального потенціалу освітнього середовища вищого навчального закладу”.

Народ. 13.08.1970. Закін. Вінниц. держ. ін-т (1993); Вінниц. ін-т післядипломної освіти перепідготовки пед. працівників (2003).

Професійна діяльність: 2003-2009 – Вінниц. фін.-економ. ун-т, метод.-організ. від., методист; каф. гуманіст. дисциплін, ст. викладач; 2008-2019 – Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського, каф. психології, асистент.

Член Т-ва незалежних експертів.

Наукові інтереси: психологія освітнього середовища; експертиза в соціальній практиці; психологія міжособистісного спілкування; соціальна психологія особистості.

Основні праці: Психологічне благополуччя студентської молоді: гендерний аспект (2019); Modern trends development leadership qualities in the process of personal and professional development of the future factor (2018, співавт.); Технології проектування екологічно орієнтованої життєдіяльності особистості (2017, співавт.); As for the problem of educational environment developing potential in Hight (2016); Соціально-психологічні особливості проектування освітнього середовища ВНЗ у контексті розвивального потенціалу (2015); Сучасні проблеми інтеграції випускників вищої школи у професійну сферу (2014); Гуманітарна експертиза в освітній практиці (2013). Усього 45 наук. праць.

Гавриловська Ксенія Петрівна

Доцент каф. соц. та практ. психології Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка (з 2010). Канд. психол. наук (з 2009); дис. “Психологічні механізми нормативно-правової регуляції поведінки особистості”. Доцент (з 2015).

Народ. 22.07.1975. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1997), аспірантуру Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки (2002).

Професійна діяльність: 2002-2010 – Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, каф. заг. та соц. психології, асистент, ст. викладач, доцент.

Член Асоціації політ. психологів України (з 2005), Нац. психол. асоціації України (з 2018), European Federation of Psychologists' Associations (з 2018).

Наукові інтереси: психологія масової поведінки; психологія впливу; профілактика та подолання сімейного насильства.

Основні праці: Соціальне конструювання правової дійсності (2016); Правовий релятивізм як риса українського національного характеру (2011); Діагностика рівня мотивації активності особистості у системі правових норм держави (2008); Толерантність до злочинів (2008). Усього 79 наук. праць.

Галецька Інна Іванівна

Доцент каф. психології Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (з 2001). Канд. психол. наук (з 2000); дис. “Психологічні та електрофізіологічні характеристики стрижневих невротичних радикалів”. Доцент (з 2004).

Народ. 02.04.1966. Закін. Львів. держ. мед. ін-т (1989), аспірантуру Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (1999).

Пройшла стажування у Варшав. ун-ті (Польща, 2000; 2006; 2017); Австрійському центрі психол. тренінгів (Австрія, 2004-2005).

Професійна діяльність: 1998-2001– Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, каф. психології, асистент.

Дійсний член Асоціації практ. психологів Львів. обл. (з 1999); член наук. ради Європ. асоціації нейролінгв. психотерапії (з 2004); почесний член Всеукр. психодіагност. асоціації (з 2014).

Наукові інтереси: психологічне здоров'я; психологія здоров'я; психологія щастя; соціально-психологічна адаптація; позитивна психологія; психодіагностика; життєвий світ особистості.

Основні праці: Українська адаптація короткого п'ятифакторного опитувальника особистості ТІРІ (ТІРІ-UKR) (2019, співавт.); Часова перспектива як предиспозиція академічної мотивації студентів (2018, співавт.); Клініко-психологічне дослідження (2015); Europa w dążenie do szczęścia (2015); Оцінка психологічного здоров'я та суїцидального ризику у підлітків на основі аналізу активності у соціальних мережах (2014);

Психологічне здоров'я та щастя у контексті життєвої перспективи особистості (2013); Антропологічні ракурси психологічного здоров'я (2012); Психологічне здоров'я як проблема національної безпеки (2012); У пошуках свободи: внутрішня свобода як критерій психологічного здоров'я (2010); Загальна характеристика структури психологічного здоров'я (2009); Оцінка ефективності психотерапії (2009); Психологічні аспекти стигматизації та реабілітації (2007); Відчуття когеренції як чинник соціально-психологічної адаптації (2006); Психологічні чинники соціальної адаптації (2005); Основи нейропсихології (2003). Усього 126 наук. праць.

Гапон Надія Павлівна

Професор каф. психології Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (з 2008). Д-р філос. наук (з 2008); дис. “Проблема гендеру у філософському дискурсі другої половини ХХ сторіччя”. Професор (з 2011).

Народ. 02.02.1961. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1983), докторантуру Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (2006).

Пройшла стажування у Варшав. ун-ті (2000) та Вищій школі бізнесу та інженерії кантону Во (Швейцарія, 2014).

Професійна діяльність: 1983-1987 – Львів. держ. ун-т ім. Івана Франка, каф. педагогіки і психології, лаборант; 1987-1991 – Львів. обл. ін-т удосконалення вчителів, каф. педагогіки і психології, асистент, ст. викладач; 1991-2008 – Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, каф. психології, асистент, доцент.

Брала участь у міжнар. форумах EERA (European Educational Research Associatio) (2009; 2010; 2012); репрезентувала укр. школу, проводила дослідження спільно з науковцями Зах.-Мічиган. ун-ту (США), Варшав. ун-ту (Польща), Академії вищої школи спеціальної педагогіки ім. М. Гжегожевської (Польща), Сілез. ун-ту (Польща), Катол. ун-ту ім. Іоанна Павла II (Польща), Вищої школи бізнесу та інженерії кантону Во (Швейцарія); у проектах з міжнар. академ. інтеграції у Вестфальському Вільгельм-Університеті (Німеччина) та Вищій школі бізнесу та інженерії кантону Во (Швейцарія, 2010–2014); співпрацювала з пол. відділом Міжнар. т-ва універсалізму (Польща, 2014–2016).

Нагор. грамотами ректора Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (2000; 2007; 2011; 2016), Грамотою Львів. облдержадміністрації (2012).

Наукові інтереси: соціально-психологічні, філософські, освітні аспекти формування громадянських диспозицій української молоді; розробка теоретичних основ гендерного навчання та виховання.

Основні праці: The socio-ontological aspect of nomadism analysis: the lifeworld of a human and a family. Philosophical and methodological challenges of the study of modern society (2019, співавт.); Ідентичність та номадизм людини: взаємозалучені тренди сьогочасся (2018, співавт.);

Application of the theory of planned behavior in academic cheating research: a cross-cultural comparison (2016, співавт.); Життєвий світ людини-прекариату: європейський та український контекст (2015); Психологічні аспекти міжособистісної перцепції в системі педагогічних взаємин “студент-викладач” (2012, співавт.); Гендер. Ідентичність. Суб’єктивність: філософські дискусії другої половини ХХ сторіччя (2009); Соціальна психологія (2008); The Ukrainian family and work-related emigration: realities and perspectives. Migration – the value added? (2008); Гендер у гуманітарному дискурсі: філософсько-психологічний аналіз (2002). Усього 184 наук. праці.

Гарькавець Сергій Олексійович

Професор каф. психології та соціології Східноукр. нац. ун-ту ім. Володимира Даля (з 2014). Д-р психол. наук (з 2012); дис. “Психологічні засади змінювання соціально-нормативної поведінки особистості”. Професор (з 2013).

Народ. 14.02.1964. Закін. Ворошиловгр. пед. ін-т (1989); Харків. держ. ун-т ім. О. М. Горького (1995); докторантуру Східноукр. нац. ун-ту ім. Володимира Даля (2010).

Професійна діяльність: 2002-2007 – Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля, каф. психології, доцент; 2010-2014 – доцент, професор.

Наукові інтереси: соціальна психологія; юридична психологія; політична психологія; віктимологія; психологія спілкування; психологія управління; психологія конфлікту.

Основні публікації: Методики дослідження образи: науково-методичний посібник з “Психодіагностики” (2017, співавт.); Особливості формування соціально-нормативних уявлень старшокласників в умовах суспільної кризи (2016, співавт.); Соціально-нормативна активність індивіда та її психологічні референти (2016); Психологія невербального общення (2015); Психологія підліткової віктимності (2013); Тактильно-кінетическая система человека и ее роль в межличностной коммуникации (2012); Соціально-нормативний конформізм особистості у психологічному вимірі (2010); Психологія правослухняної та протиправної поведінки особистості в умовах трансформації українського суспільства (2008, співавт.); Віктимологія (2006). Усього понад 180 наук. праць.

Гірник Андрій Миколайович

Професор каф. психології та педагогіки Нац. ун-ту “Кієво-Могилянська академія”. Канд. філос. наук (з 1982); дис. “Методологічні аспекти формування творчого мислення у студентської молоді”. Професор (з 2001).

Народ. 08.08.1950. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1972); аспірантуру Львів. держ. ун-ту (1980).

Професійна діяльність: 1975-1977 – Львів. держ. ун-т, каф. філософії, асистент; 1980-1984 – НДІ психології УРСР, мол. наук. співроб., ст. наук. співроб.; 1984-1994 – Київ. держ. ін-т удосконалення лікарів, ст. викладач; 1994-2001 – Київ. військ. гуманіт. ін-т, каф. психології та конфліктології, професор; 2001-2002 – Нац. ун-т “Кієво-Могилянська академія”, каф. психології, педагогіки та конфліктології, професор.

Президент Т-ва конфліктологів України (з 1995).

Заслужений працівник освіти України.

Наукові інтереси: конфліктологічна експертиза; медіація; психологія стресу.

Основні праці: Основи конфліктології (2010); Конфлікти: структура, ескалація, залагодження (2004); Посередництво в трудових конфліктах (1998); Основи психопедагогіки (1996). Усього 185 наук. праць.

Гнатенко Петро Іванович

Голов. наук. співроб. лаб. методології психосоц. і політ.-правових досліджень Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2016). Д-р філос. наук (з 1988); дис. “Проблема національного характеру (історико-філософський аналіз)”. Професор (з 1989). Чл.-кор. НАПНУ (з 1994).

Народ. 03.09.1937. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1962).

Професійна діяльність: 1962-1977 – Дніпропетр. держ. ун-т, каф. філософії, асистент, аспірант, доцент; 1977-1979 – Республіка Куба, Ун-т Сантьяго-де-Куба, викладач філософії; 1979-1984 – Дніпропетр. держ. ун-т, каф. філософії, доцент; 1984-1991 – Дніпропетр. держ. гірн. ін-т, каф. філософії, завідувач; 1994-1998 – керівник Дніпропетр. філії Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ; 1991-2012 – Дніпропетр. нац. ун-т, юрид. ф-т, декан; каф. філософії, завідувач.

Засновник наук. школи з вивчення проблем нац. психології.

Заслужений діяч науки і техніки України (з 2004).

Нагор. орденом “За заслуги” III ступеня (1998), медалями НАПНУ “Ушинський К. Д.”, “Григорій Сковорода”, “Володимир Мономах”.

Наукові інтереси: проблеми національної психології; особливості національної психології, національної ідентичності.

Основні праці: Национальная идентичность (2018); Психология агрессивности человека (2017); Феномен природы человека (2014); Этнопсихологический анализ (2009); Национальная психология (2000); Идентичность: философский и психологический анализ (1999); Український національний характер (1998). Усього 221 наук. праця.

Гнатко Микола Митрофанович

Доцент каф. теорет. і практ. психології Нац. ун-ту “Львівська політехніка” (з 2015). Канд. психол. наук (з 1994); дис. “Актуалізація потенційної креативності в ході освоєння шахової гри”. Доцент (з 1997).

Народ. 30.04.1958. Закін. Московський держ. ун-т ім. М. В. Ломоносова (1990).

Професійна діяльність: 1990-1991 – Архангел. ін-т післядиплом. пед. освіти, каф. психології, ст. викладач; 1993-1994 – Рос. держ. гуманіт. ун-т, каф. психології, ст. викладач; 1994-1995 – Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, каф. людинознавства, ст. викладач; 1995-1999 – каф. психології, завідувач, доцент; 2000-2001 – каф. заг. та соц. психології, завідувач; 2002-2013 – Рівнен. економ.-гуманіт. ін-т; Міжнар. економ.-гуманіт. ун-т ім. акад. С. Дем’ячука; Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка; Київ. славіст. ун-т, доцент; 2014 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, ст. наук. співроб.

Член Асоціації політ. психологів України (з 1997).

Наукові інтереси: політична міфологія; психосоціальний вплив; етноцентризм; креативність; соціальний контроль; національна безпека; інформаційна безпека.

Основні праці: Інформаційна національна безпека держави і роль у ній політичних міфів (2018); Політична міфологія і сучасний світ (2018); Деякі особистісно-когнітивні особливості творчо обдарованих підлітків (2001); Феномен креативності як психологічна проблема (2001); Проблема креативності і явище наслідування (1994). Усього 75 наук. праць.

Говорун Тамара Василівна

Доцент та співдиректор Ін-ту поведінкових наук Глобал. ун-ту ім. О. П. Джиндала (Індія). Д-р психол. наук (з 2002); дис. “Соціалізація статі як фактор розвитку Я-концепції”. Професор (з 2003).

Народ. 19.05.1949. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1972), аспірантуру при НДІ психології УРСР (1975).

Пройшла стажування в Ун-ті Вісконсин-Медісон за програмою наук. обмінів ім. Фулбрайта (США, 1994-1995).

Професійна діяльність: 1975-1986 – НДІ психології УРСР, мол. наук. співроб., ст. наук. співроб., завідувач лабораторії; 1989-1990 – Коледж ім. В. Сухомлинського, вчитель етики та психології сімейного життя; 1990-1992 – Центр. ЗАГС, психолог-консультант; 1993-1995 – Наук.-метод. центр сімейного консультування, сексології та андрології МОЗ України, голов. психолог; 1986-2004 – Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, каф. теорії і методики вихов. роботи, доцент,

професор; з 2005 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. соц. психології, голов. наук. співроб.

Член Т-ва психологів України (з 1980), Т-ва сексологів України (з 1985), Євро-Азійської асоціації сексологів (з 1993), Америк. т-ва з наук. вивчення сексуальності (з 1994), Асоціації випускників програми ім. Фулбрайта. Співавтор “The International Encyclopedia of Sexuality” (ed. Robert Francoeur).

Відмінник народної освіти України (1993).

Нагор. грамотами МОН України (1996; 1999); Дипломом Америк. асоціації гендерної та генітальної медицини та науки (1999).

Наукові інтереси: прикладна соціальна психологія; психологія статі та сексуальності людини; психологія сім’ї та виховання.

Основні праці: Гендерна терапія як інновація в роботі психолога з молодою парою (2019, співавт.); Gender in pedagogical dimensions (2018, співавт.); Теорія та практика профілактичної роботи з дітьми, схильними до девіантної поведінки: український і міжнародний досвід (2018, співавт.); European vector of contemporary psychology, pedagogy and social sciences: The experience of Ukraine and the republic of Poland (2018, співавт.); Гендерний дискурс в психологічній науці та педагогічній практиці (2016, співавт.); Prospects of Gender Training in Psychology and Social Work (2016, співавт.); Research of gender differences in prediction of professional self-presentation (2016); Family Styles of Communication: discussing consequences (2015); Соціально-психологічні закономірності формування економічної молодіжної культури (2015, співавт.); Гендерна освіта дошкільнят: навч.-метод. посіб. (2015, співавт.); Odbicie idei salezjańskich wychowania młodzieżyw świetle współczesnych wyzwań (2015). Усього понад 250 наук. праць.

Головаха Євгеній Іванович

Заступник директора з наук. роботи Ін-ту соціології НАНУ (з 2001). Зав. від. методології та методів соціології (з 2012). Д-р філос. наук (з 1990); дис. “Життєва перспектива і професійне самовизначення молоді”. Професор (з 2007). Чл.-кор. НАН України (з 2018).

Народ. 13.08.1950. Закін. Московський держ. ун-т ім. М. В. Ломоносова (1972), аспірантуру Ін-ту філософії АН УРСР (1976).

Професійна діяльність: 1976-1990 – Ін-т філософії АН УРСР, мол. наук. співроб., ст. наук. співроб., завідувач сектору; з 1990 – Ін-т соціології НАН України, сектор конфліктології, завідувач; 1992-1995 – від. соц. психології, завідувач; 1995-2001 – від. соц.-політ. процесів, голов. наук. співроб.; з 2001 – завідувач.

Член дослід. комітету політ. соціалізації Міжнар. асоціації політ. наук, Європ. т-ва експерим. соц. психології та Амер. наук. т-ва досліджень

особистості та соц. психології; член правління Соціол. асоціації України; нац. представник у виконавчому комітеті загальноєвроп соціол. моніторингу “Європейське соціальне дослідження” (з 2004). Почесний член Соціол. асоціації України. Почесний д-р Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна.

Головні наукові здобутки: концептуальна схема дослідження структури групової діяльності; причинно-цільова концепція психологічного часу особистості; каузометрія – метод дослідження суб’єктивної картини життєвого шляху; обґрунтування принципу поєднання процесів професійної орієнтації та формування життєвої перспективи молоді; визначення особливостей впливу механізмів емоційної саморегуляції на психологію людського взаєморозуміння; розробка концепції загальних та специфічних соціопатій суспільства, що трансформується; створення методик вимірювання соціального самопочуття, життєвого та політичного успіху; визначення тенденцій та закономірностей формування політичної культури українського суспільства; обґрунтування методологічних засад дослідження і типологія соціальних феноменів. За результатами психол. досліджень створено два наук.-попул. фільми: “Інтерв’ю із самим собою” та “Стріла часу”.

Лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (2014). Нагор. знаком МОН “За наукові досягнення”; медаллю Соціол. асоціації України ім. Б. Кістяківського “За видатний внесок у розвиток соціології”.

Наукові інтереси: соціальна психологія; психологія життєвого шляху; політична соціологія; теорія, методологія і методи соціальних досліджень.

Основні праці: О... и как можно короче (2018, співавт.); Human potential of the reluctant social transformations in Ukraine (2015); Ціннісні засади і бар’єри модернізації українського суспільства (2014); Ukrainian Society 1992–2010: Sociological Monitoring (2011, співавт.); Психология и другие смешные науки (2012); Игра с классиком (2010); Social Changes in Ukraine and Europe: Outcomes of European Social Survey 2005-2007 (2009, співавт.); Альтернативная философия. Словарь для неслужебного пользования (2008); Tendencies in the Development of Ukrainian Society (1994-2001). Sociological Indicators (2001); Интегральный индекс социального самочувствия (ИИСС). Конструирование и применение теста в массовых опросах (1997, співавт.); Социальное безумие. История, теория и современная практика (1994, співавт.); Демократизация общества и развитие личности (1992, співавт.); Стратегія соціально-політичного розвитку України (1994); Психология человеческого взаимопонимания (1989, 2002 – 2-ге вид., співавт.); Жизненная перспектива и профессиональное самоопределение молодежи (1988); Структура групповой деятельности.

Социально-психологический анализ (1979); Психологическое время личности (1984; 2008, співавт.). Усього 540 наук. праць.

Голота Анастасія Сергіївна

Наук. співроб. лаб. психології мас та спільнот Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2012). Канд. психол. наук (з 2012); дис. “Соціально-психологічні особливості етнонаціональної ідентичності українсько-російських білінгвів”.

Народ. 16.04.1985. Закін. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка (2007), аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2011).

Професійна діяльність: 2006-2007 – ДНЗ № 692, практик психолог.

Наукові інтереси: етнопсихологія; сімейна психологія.

Основні праці: Соціальна психологія бідності (2016, співавт.); Соціально-психологічні особливості етнонаціональної ідентичності білінгвів (2012); Основні підходи до вивчення бідності у контексті сімейної взаємодії (2012); Російськомовна спільнота в Україні: соціально-психологічний аналіз (2012, співавт.); Компаративний аналіз типів етнонаціональної ідентичності білінгвів і монолінгвів (2011); Теоретико-методологічні засади вивчення етнонаціональної ідентичності (2011); Соціально-психологічні проблеми білінгвізму в українському суспільстві (2009). Усього понад 20 наук. праць.

Горбань Галина Олександрівна

Професор каф. психології Запорізь. нац. ун-ту (з 2017). Д-р психол. наук (з 2014); дис. “Психологія прийняття управлінських рішень у соціальних системах на рівні міської громади”. Доцент (з 2005).

Народ. 04.02.1962. Закін. Запорізь. держ. ун-т (1992); Запорізь. машинобуд. ін-т ім. В. Я. Чубаря (1984).

Професійна діяльність: 1992-1996 – школа-ліцей № 79 м. Запоріжжя, практик психолог; 1996-1999 – СШ № 44, м. Запоріжжя, заст. директора з навч.-вихов. роботи, практик психолог; 1999-2014 – Запорізь. ін-т держ. та муніцип. управління (нині – Класичний приватний ун-т), каф. практик психології, ст. викладач, начальник наук. відділу, проф. каф., заст. завідувача каф.; 2014-2015 – Маріупол. держ. ун-т, каф. практик психології, проф.; 2015-2017 – Дніпропетр. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти (нині – Дніпр. академія неперерв. освіти), каф. психології та педагогіки, завідувач.

Член Укр. асоціації організ. психологів та психологів праці, Т-ва незалежних експертів.

Наукові інтереси: соціальна психологія; психологія управління; психологія особистості; екологічна психологія.

Основні праці: Особливості співпраці практичного психолога та учителя в умовах кардинальних змін в освіті (2018); Теоретичні аспекти сучасних досліджень вторинної соціалізації особистості (2018); Теоретичні основи дослідження особистості в умовах освітньої взаємодії (2014); Соціально-психологічні особливості управління міською громадою як життєдіяльнісною соціальною системою (2014); Соціально-психологічні умови професійного становлення управлінця під час навчання у ВНЗ (2013); Прийняття управлінських рішень у соціальних системах: соціально-психологічний аспект (2012); Соціально-психологічні моделі управління соціальними системами (2012); Інженерна психологія в системі сучасної підготовки психолога (2010); Управлінська діяльність: екологія відповідальності (2010); Цілепокладання як основа управлінської діяльності сучасного фахівця (2009). Усього 140 наук. праць.

Горбунова Вікторія Валеріївна

Професор каф. соц. та практ. психології Житомир. держ. у-ту ім. Івана Франка (з 2015). Д-р психол. наук (з 2015); дис. “Психологія командотворення: ціннісно-рольова парадигма”. Доцент (з 2006).

Народ. 11.07.1977. Закін. Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка (1999), аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (2003), докторантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2014).

Професійна діяльність: 1998-1999 – Житомир. ЗОШ № 34, психолог; з 1999 – Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка; каф. соц. та практ. психології: асистент, ст. викладач, доц., проф.; 2014-2015 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології малих груп та міжгрупових відносин, пров. наук. співроб; 2016-2018 – Укр. катол. ун-т, каф. клінічної психології, завідувач.

Член Асоціації політ. психологів України, Всесвіт. асоціації позитив. психотерапії, Укр. асоціації фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій (Психологічної кризової служби), Житомир. наук. т-ва психологів “Шкілка”, Всеукр. психол. асоціації; голова секції клінічної психології Асоціації психіатрів України.

Відмінник народної освіти України.

Наукові інтереси: психологія командотворення; психосемантичні дослідження свідомості; клінічна психологія; психічне здоров'я; трансгенераційна травма.

Основні праці: Психічне здоров'я в організаціях (2017); Робота з посттравматичним стресовим розладом (ПТСР) у рамках когнітивно-поведінкової терапії (2015); Психологія командотворення: Ціннісно-рольовий підхід до формування та розвитку команд (2014); Психодіагностика цінностей у практиці командотворення (2013); Успешность в командной деятельности: рефлексивно-ценностные

характеристики (2014); Ценностно-ролевая реконструкция жизненного мира личности в практике психологической помощи (2013); Проблемы исследования имплицитных теорий (2011); Этические дилеммы в психологической практике (2010). Усього близько 150 наук. праць.

Горностаї Павло Петрович

Голов. наук. співроб. лаб. психології малих груп та міжгруп. відносин Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2018). Д-р психол. наук (з 2010); дис. “Психологія рольової самореалізації особистості”. Професор (з 2015).

Народ. 13.02.1955. Закін. Черкас. держ. пед. ін-т (1976); аспірантуру НДІ психології УРСР (1987); докторантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2006).

Професійна діяльність: 1987-1989 – Ніжин. пед. ін-т, каф. психології, асистент; 1989-1991 – Луц. пед. ін-т, каф. психології, ст. викладач; 1991-1996 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, ст. наук. співроб.; 1997-2006 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, пров. наук. співроб.; 2006-2017 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології малих груп та міжгруп. відносин, завідувач.

Член Укр. спілки психотерапевтів, Європ. асоціації транзакційного аналізу, Укр. асоціації транзакційного аналізу, Асоціації політ. психологів України. Засновник та голов. редактор журн. “Психодрама та сучасна психотерапія”.

Лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (2019). Нагор. Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2017); нагрудними знаками МОН України “Відмінник освіти України” (1999), “За наукові та освітні досягнення” (2014); Почесною грамотою НАПНУ (2004); медаллю “Народна шана українським науковцям 1918-2018” Міжнар. академії рейтингових технологій та соціології “Золота Фортуна” (2019).

Наукові інтереси: психологія особистості; соціальна психологія (психологія малих груп, психологічні теорії ролей); психологія творчості та креативності; психодіагностика; консультативна психологія та психотерапія; проблемний підхід у теорії та практиці психологічного консультування; інтегративні підходи в сучасній психотерапії (транзакційна психодрама); рольова теорія особистості та закономірності групових психологічних феноменів у малих групах (групового несвідомого); проблеми групової ідентичності та закономірності колективних травм у соціальних групах.

Автор двох психодіагностичних методик: “Шкала локусу рольового конфлікту”, “Опитувальник рольової компетентності”; методики “Репертуар життєвих ролей особистості”.

Основні праці: Консультативная психология: Теория и практика проблемного подхода (2018); Свідоме і несвідоме у груповій взаємодії: монографія (2018, співавт.); Психологія групової ідентичності: закономірності становлення: монографія (2014, співавт.); Динамічні процеси в малій групі: соціально-психологічний вимір освітнього середовища: монографія (2013, співавт.); Основи соціальної психології: навч. посіб. (2008, співавт.); Личность и роль: Ролевой подход в социальной психологии личности: монографія (2007); Особистісний вибір: психологія відчаю та надії: монографія (2005, співавт.); Основи теорії гендеру: навч. посіб. (2004, співавт.); Психология личности: Словарь-справочник (2001, співавт.); Психологія життєвої кризи: монографія (1998, співавт.); Психологическое консультирование: Ситуационные задачи (1996, співавт.); Теория и практика психологического консультирования: Проблемный подход (1995, співавт.). Усього понад 240 наук. праць.

Грабовська Софія Леонідівна

Завідувач каф. психології філос. ф-ту Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (з 2006). Канд. філос. наук (з 1981); дис. “Формалізація як один з чинників інтеграції сучасного наукового знання”. Професор (з 2015).

Народ. 17.08.1953. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1976).

Стажування за кордоном: Grant MacEwan Community College (Едмонтон, Канада, 1999), Uniwersytet Wroclawski (ф-т соц. наук) (Польща, 2014).

Професійна діяльність: 1976-1984 – Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, каф. філософії, асистент; 1984-1991 – каф. педагогіки та психології, асистент, доцент; 1991-2006 – каф. психології, доцент, в.о. завідувача.

Голова Львів. осередку Асоціації політ. психологів України (з 1996); член Т-ва конфліктологів України (з 1998); чл.-кор. Укр. академії акмеолог. наук (з 2009).

Нагор. Почесною грамотою МОН України (1999); нагрудним знаком МОН України “Василь Сухомлинський” (2017); грамотами Голов. управління освіти і науки Львів. облдержадміністрації (2003, 2013, 2019); Почесною грамотою Львів. облдержадміністрації (2012), грамотами Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (2011, 2013),.

Відмінник освіти України (з 2001).

Наукові інтереси: соціальна та організаційна психологія; психологія конфлікту.

Основні праці: Психологія примирення (2019); Критерії емпіричного вимірювання культурного капіталу у психологічних дослідженнях (2017); Individual psychological characteristics of students with different types of civic identity (2017, співавт.); Діагностика стабільності організації: опитувальник “стан справ в організації” (2016, співавт.);

Постмодернізм у психології: теоретичні та практичні аспекти (2015); Багатовимірність особистості: психологічний ракурс (2015, співавт.); Психологія (2014, співавт.); Психологічні аспекти комунікаційного менеджменту організації (2014); Толерантність як соціокультурний феномен: світоглядно-культурний аспект (2012, співавт.); Адміністративний ресурс у виборчій кампанії та способи його нейтралізації (2005, співавт.); Конфлікти без насильства (2003, співавт.); Комунікаційний менеджмент і управління трудовими ресурсами в некомерційних організаціях (2002, співавт.); Розв'язання конфліктів (2002, співавт.). Усього понад 160 наук. праць.

Григоровська Любов Володимирівна

Вчений секретар Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2005). Канд. пед. наук (з 1991); дис. “Розвиток образного мислення молодших підлітків засобами музики”. Доцент (з 1997).

Народ. 09.07.1955. Закін. Запорізь. держ. пед. ін-т (1976).

Професійна діяльність: 1990-1992 – Запорізь. держ. ун-т, каф. педагогіки та психології, асистент, викладач, доцент; 1992-1996, 1998-2001 – Запорізь. обл. ін-т удосконалення вчителів, каф. педагогіки та психології, викладач, доцент; 2001-2002 – ПП “Ін-т рефлексивних досліджень та спеціалізації “ІРІС”, директор; 2002-2005 – Держ. наук.-пед. б-ка НАПНУ ім. В. О. Сухомлинського, наук. співроб. (заст. голов. редактора журн. “Мистецтво та освіта”).

Член Асоціації політ. психологів України, Міжнар. т-ва політ. психологів.

Нагор. подяками Прем'єр-міністра України (2010), МОН України (2014), медаллю НАПНУ “Ушинський К. Д.” (2015), Подякою Київ. малої академії наук учнівської молоді (2019).

Наукові інтереси: психологія рефлексії; психологія професійної (педагогічної) діяльності; соціальна психологія мистецтва.

Основні праці: Оцінювання потенціалу суспільства до реформ в освіті України (2017, співавт.); Соціально-психологічні чинники престижності професій: підготовка молоді до активного самоздійснення на сучасному ринку праці (2013, співавт.); Динаміка оцінок престижності професій, що користуються попитом на ринку праці. Чинники, умови та особливості вибору професії (2010, співавт.); Український стандарт міжнародної шкали престижності професій (2009, співавт.). Усього близько 70 наук. праць.

Гриджук Вікторія Дмитрівна

Заступник директора з навч.-вихов. роботи Коломийського ліцею ім. Михайла Грушевського Коломийської міськради Івано-Франків. обл. (з 2016). Канд. психол. наук (з 2013); дис. “Спільний учинок як механізм соціалізації учнівської молоді”.

Народ. 09.05.1972. Закін. Кіровогр. держ. пед. ін-т (1994); магістратуру Центр. ін-ту післядиплом. пед. освіти (2006); аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2012).

Професійна діяльність: 1994-2002 – Камбурлівська ЗОШ І-ІІІ ступенів Онуфріївського р-ну Кіровогр. обл., вчитель рос. мови і л-ри; 2002-2016 – Канів. гімназія ім. Івана Франка Канів. міськради Черкас. обл., заст. директора з навч.-вихов. роботи, вчитель світової л-ри; 2014-2016 – Канів. гуманіт. ін-т Уман. держ. пед. ун-ту ім. Павла Тичини, каф. книгознавства і загальнонаук. підготовки відокремленого структурного підрозділу, викладач, а також за сумісн.: Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. методології психосоц. та політ.-психол. досліджень, наук. співроб.

Член Асоціації політ. психологів України.

Автор психол.-пед. технології виховання особистості учня на засадах суб'єктно-вчинкової освітньої парадигми, трьох експерим. програм (тренінгу розвитку вчинкової активності (2007), комплексної програми вихов. годин для учнів 5-11 класів на вчинковій основі (2008), програми семінару-практикуму “Конструювання шкільної реальності” (2009) та навч.-метод. комплексу спецкурсу “Психологія виховання особистості учня: суб'єктно-вчинковий підхід” для слухачів курсів підвищення кваліфікації за очно-дистанційною формою навчання (2013); переможець Всеукр. фестивалю пед. інновацій у номінації “Інновації в управлінській діяльності” (2009); переможець Всеукр. конкурсу-захисту на кращу модель навч. закладу “Школа майбутнього” серед пед. працівників ЗНЗ комунальної форми власності (2011). Творчий доробок занесено двічі до Всеукр. електр. каталогу пед. інновацій (2009, 2011). Учасник і дипломант 22 міжнар. та всеукр. освітянських виставок та фестивалів.

Нагор. Почесною грамотою МОН України (2004); Подяками МОН України (2007, 2013, 2018); Грамотою НАПНУ за перемогу в конкурсній програмі на кращу модель навч. закладу “Школа майбутнього” (2011); Почесною грамотою НАПНУ за особистий внесок в успішне проведення експерименту всеукр. рівня з організації навч.-вихов. процесу на засадах суб'єктно-вчинкового підходу (2011); Почесною грамотою Департаменту освіти і науки Черкас. облдержадміністрації (2013); Грамотою Департаменту освіти і науки Черкас. облдержадміністрації (2013); Почесною грамотою Департаменту освіти і науки Черкас. облдерж-

адміністрації (2015); Грамотою Департаменту освіти і науки Івано-Франків. облдержадміністрації (2017, 2019).

Наукові інтереси: етнопсихологія і етнопедagogіка; педагогіка і психологія вчинку; психологія обдарованості; педагогічна акмеологія; філософія екзистенціалізму та діалогу; психологічна та філологічна герменевтика; проблеми соціалізації учнівської молоді; психологія громадянськості; громадянська освіта на засадах суб'єктно-вчинкового підходу; вітчизняна модель медіаосвіти та медіакультури підростаючого покоління; соціокультурна анімація в медіаосвітньому просторі; психологія війни.

Основні праці: Громадянська освіта: суб'єктно-вчинковий підхід (2018); Соціально-психологічні аспекти громадянського розвитку особистості в ранньому юнацькому віці (до питання становлення громадянської позиції учнівської молоді) (2015); Громадянська позиція особистості: теоретичні аспекти розвитку в контексті суб'єктно-вчинкового підходу (2015); Феноменологія обдарованості у суб'єктно-вчинковому вимірі (2014); Суб'єктно-вчинковий підхід до розвитку сутнісних сил дитини: методологія педагогіки і психології XXI століття (2014); Громадянське суспільство в Україні (виклики сьогодення у світлі суб'єктно-вчинкового підходу) (2014); Вчинок як онтологічний механізм розвитку сутнісних сил людини (2012); Спільний учинок як соціально-психологічний механізм соціалізації учнівської молоді (2012); Школа вчинку: від теорії до практики (2011); Школа вчинку як модель школи майбутнього (2008); Корекція вчинків підлітка (2007). Усього 35 наук. праць.

Гринчук Олександра Іванівна

Доцент каф. соц. психології та психології розвитку Прикарпат. нац. ун-ту ім. Василя Стефаника (з 2005). Канд. психол. наук (з 2004); дис. "Психологічні засади комунікативної підготовки майбутніх менеджерів". Доцент (з 2011).

Народ. 05.08.1978. Закін. Прикарпат. ун-т ім. Василя Стефаника (2000), аспірантуру Прикарпат. нац. ун-ту ім. Василя Стефаника (2004).

Професійна діяльність: 2001-2004 – Прикарпат. ун-т ім. Василя Стефаника, каф. соц. психології, асистент.

Член Асоціації практикуючих психологів Івано-Франків. обл. (з 2017).

Наукові інтереси: військова психологія; соціально-психологічний тренінг; арттерапія; практична та прикладна психологія; психологія іміджмейкінгу та піару; психологія корпоративних комунікацій.

Основні праці: Імідж майбутнього психолога: особливості уявлень студентської молоді (2019, співавт.); Інфантильна поведінка студентської молоді: основні показники та особливості прояву (2019, співавт.);

Психологічна готовність майбутніх офіцерів-психологів до професійної діяльності: основні критерії та показники (2018); Етнічна ідентичність сучасної студентської молоді в контексті суспільних трансформацій (2016); Вплив батьківської сім'ї на вибір майбутнього подружнього партнера (2015); Соціально-психологічні проблеми спілкування дітей молодшого шкільного віку та батьків у сучасній сім'ї (2014); Комунікативна толерантність як професійно значуща риса особистості майбутніх учителів (2013); Психологічний зміст міжособистісних комунікацій у системі сімейних взаємин (2013). Усього понад 50 наук. праць.

Губеладзе Ірина Гурамівна

Ст. наук. співроб. лаб. психології мас та спільнот Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2017). Канд. психол. наук (з 2012); дис. “Психологічні механізми трансформації соціальної ідентичності молоді сільського походження в міській спільноті”.

Народ. 18.12.1983. Закін. Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка (2006); Сум. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти (2009); аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2012).

Професійна діяльність: 2002-2007, 2009 – ВАТ “СумиХімпром”, дит. оздоровч. табір “Зоряний”, вихователь; 2003-2004 – Сум. ЗОШ I-III ступенів № 13, практик психолог; 2004-2005 – Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка, каф. практик психології, ст. лаборант; 2005-2006 – Сум. ЗОШ I-III ступенів № 24, практик психолог; 2006-2009 – Сум. спеціалізована школа I-III ступенів № 9, учитель англ. мови; 2009-2010 – Амер. академія англ. мови Тревора Маккі (м. Київ), керівник філіалу; 2011-2013 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології мас та спільнот, мол. наук. співроб.; 2012-2016 – Ін-т розвитку дитини Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, ст. викладач; 2013-2017 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, наук. співроб.

Стажування за кордоном: Держ. ун-т Іллі (Грузія, 2017); Ін-т дослідження миру і політики безпеки Гамбурзького ун-ту (Німеччина, 2018).

Віцепрезидент Асоціації політ. психологів України; член Ради молодих учених при МОН України; заст. голови Ради молодих учених НАПНУ; голова Ради молодих учених Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ.

Лауреат Премії Президента України для молодих вчених (2018). Нагор. Грамотою та Почесною грамотою НАПНУ (2019). Має подяки МОН України (2019) та НАПНУ (2017).

Наукові інтереси: соціальна, економічна, сімейна і дитяча психологія.

Основні праці: Models of family relationship in condition of military conflict (2017); Соціально-психологічні характеристики економічного самовизначення сільського і міського населення (2016); Психологічні особливості узвичаєння бідності та адаптації до неї в сільському і міському середовищі (2016); Сільська молодь у місті: пошук ідентичності (2015). Усього 51 наук. праця.

Гуменюк Ольга Ігорівна

Наук. співроб. лаб. психології політико-правових відносин Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2019). Канд. психол. наук (2016); дис. “Соціально-психологічні особливості трансформації способу життя учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС”.

Народ. 13.11.1989. Закін. Нац. авіаційний ун-т (2012); аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2016).

Професійна діяльність: 2012-2016 – Ін-т кримінально-виконавчої служби, каф. практи. психології, викладач; з 2013 – Центр сім’ї Солом’янської РДА, сімейний психолог.

Член Асоціації політ. психологів України.

Наукові інтереси: соціальна психологія; політична психологія; нейропсихологія; поведінкова економіка; когнітивно-поведінкова психотерапія.

Основні праці: Соціальна ситуація в Україні: особливості відображення трансформаційних процесів у громадській думці (2016-2018): довідник (2019, співавт.); Дослідження цифрового комунікативного простору у контексті впровадження реформи освіти (2018); Комунікативна активність громадян у соціальних мережах у контексті впровадження освітніх реформ: програма дослідження (2017). Усього понад 20 наук. праць.

Гупаловська Вікторія Анатоліївна

Доцент каф. психології Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (з 2008). Канд. психол. наук (з 2005); дис. “Професійна самореалізація як чинник становлення особистості жінки”. Доцент (з 2011).

Народ. 30.06.1971. Закін. Львів. держ. ун-т ім. Івана Франка (1993), аспірантуру Львів. держ. ун-ту ім. Івана Франка (1996).

Проїшла стажування у Вроцлавському (2003) і Варшавському (2016) ун-тах.

Професійна діяльність: 2001-2008 – Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, каф. психології, асистент; 2006-2016 – філос. ф-т, заст. декана.

Член Укр. спілки психотерапевтів (з 2006), Міжрегіон. організації сприяння розвитку символдрами (кататимно-імагінативної психотерапії) (з 2000).

Наукові інтереси: гендерна психологія; психологія сексуальності; психологія агресії; соціальна психологія.

Основні праці: Особливості сексуальності та сексуальних сценаріїв чоловіків з гомосексуальною скерованістю потягу (2019); Особливості сексуальності та особистісні властивості осіб, схильних до відповідальної любові (2018); Duchowost w seksualności człowieka (2018); Сексуальний сценарій у контексті адаптивності особи (2018); Adaptability and peculiarities of man's sexuality with a low level of life satisfaction (2018); Любов як інтенціональний акт. Духовне ядро любові (2018); Любов як інтенціональний акт (2018); Adaptability and peculiarities of man's sexuality with a low level of life satisfaction (2018); Spirituality in women's and man's Sexuality (2017); Теорії та моделі сексуальності: чи є місце для духовності? (2016); Features of woman's sexuality with different subjective well-being (2016); Сексуальна мораль: пермісивність чи репресивність? (2016); Визначення феномену сексуальності як предмета психології сексуальності (2015); Психологічна модель сексуальності (2015); Психологія реклами (2010). Усього 89 наук. праць.

Гусакова Марина Петрівна

Доцент каф. соц. та практ. психології Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова (з 2004). Канд. психол. наук (з 2000); дис. “Аутодеструктивна поведінка як форма пошуку сенсу життя (на матеріалі замахів на самогубство)”. Доцент (з 2004).

Народ. 29.06.1970. Закін. Московський держ. ун-т ім. М. В. Ломоносова (1993).

Професійна діяльність: 1993-1994 – навч.-пед. комплекс соц. допомоги дітям та підліткам (м. Відне, Росія), психолог; 1993-1994 – Коледж для старшокласників при Московському держ. ун-ті ім. М. В. Ломоносова (м. Москва), філос. ф-т, психолог; 1994-1996 – ТОВ “Гармонія” (м. Москва), психолог; з 2010 – ІМЕМ Одес. держ. ун-ту ім. І. І. Мечникова, каф. заг. та соц. психології, асистент.

Наукові інтереси: психологія творчості; психологія парадоксальної поведінки; нейропсихологія дитячого віку.

Основні праці: Творчий саморозвиток психолога. Психологічний практикум (2012, співавт.); Прояв творчого потенціалу особистості у когнітивних стратегіях категоризації (2011); Психологическое консультирование: теория и практика (2010); Суицид: болезнь и здоровье – две стратегии понимания (2000); Аутодеструктивное поведение как форма поиска смысла жизни (2000). Усього 55 наук. праць.

Гусєв Ігор Миколайович

Наук. співроб. лаб. психології мас та спільнот Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2015). Канд. психол. наук (з 2014); дис. “Психологічні особливості політичної поведінки молоді, що належить до субкультури бідності”.

Народ. 06.04.1988. Закін. Московський держ. ун-т ім. М. В. Ломоносова (2010)”, аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2013).

Член Асоціації політ. психологів України.

Наукові інтереси: політична психологія; психологія спільнот; психологія молоді.

Основні праці: Особливості взаємодії з медіа в процесі адаптації спільноти до умов і наслідків воєнного конфлікту (2019); Соціальна психологія бідності (2016, співавт.); Психологічний зміст і можливості корекції особливостей політичної поведінки молоді, що належить до субкультури бідності (2013); Субъективное переживание бедности молодежью: проблема измерения и психологическое содержание (2013). Усього 20 наук. праць.

Данильченко Тетяна Вікторівна

Професор каф. заг., вікової та соц. психології ім. М. А. Скока Нац. ун-ту “Чернігівський колегіум” ім. Т. Г. Шевченка (з 2018). Д-р психол. наук (з 2018); дис. “Психологія суб’єктивного соціального благополуччя”. Доцент (з 2007).

Народ. 23.11.1975. Закін. Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1999); аспірантуру Черніг. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (2003); докторантуру Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (2016).

Професійна діяльність: 1998-1999 – школа-ліцей №22 м. Чернігів, вчитель права; 1999-2002 – Черніг. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, каф. психології, асистент; 2003-2005 – ст. викладач; 2005-2013 – завідувач каф. соц. та практ. психології; 2013-2017 – доцент каф. заг., вікової та соц. психології.

Член Асоціації політ. психологів України (з 2008).

Наукові інтереси: соціальна психологія; гендерна психологія; математична психологія; психодіагностика.

Основні праці: Суб’єктивне соціальне благополуччя: психологічний вимір (2016); Моделі суб’єктивного соціального благополуччя (2016); Особливості внутрішньої організації суб’єктивного соціального благополуччя (2016); Соціальне благополуччя: між сім’єю і суспільством, або *tabula rasa* української громади (2015); Сусідство як чинник суб’єктивного соціального благополуччя (2015); Психологія статі (2006). Усього понад 80 наук. праць.

Данилюк Іван Васильович

Декан ф-ту психології Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (з 2012). Д-р психол. наук (з 2010); дис. “Становлення етнічної психології як галузі наукового знання: історико-теоретичний вимір”. Професор (з 2013). Чл.-кор. НАПНУ (з 2019).

Народ. 06.07.1969. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1993), аспірантуру Київ. держ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (1996).

Професійна діяльність: з 1998 – Ін-т практич. психології та соц. роботи “Психогенез”, проректор; з 1999 – Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, каф. соц. психології, асистент; 2000-2006 – ф-т соціології та психології, заст. декана з вихов. роботи; 2005-2007 – каф. соц. психології, доцент, в. о. завідувача каф.; 2006-2007 – заст. декана ф-ту з навч. роботи; 2011-2015 – завідувач каф. заг. психології.

Заслужений працівник освіти України (з 2016).

Нагор. Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2006), нагрудним знаком НАПНУ “Ушинський К. Д.” (2017).

Наукові інтереси: етнокультурна психологія; історична психологія, історія української і світової психології; культура і психологія особистості.

Основні праці: Етнокультурна психологія: історія та сучасність (2019, співавт.); Особливості взаємозв’язку психологічних характеристик етнічної ідентичності та вибору стратегії актуалізації переселенцями (2018, співавт.); Психологічні технології самодетермінації розвитку особистості (2018, співавт.); “Психологія вчинку” і життя Володимира Роменця” (2014); Globalization Capacity of University Teaching Staff in Ukraine and Lithuania: Comparative Research (2014); Сучасні європейські тенденції професійної підготовки психологів і проблеми психологічної освіти в Україні (2013); Academic Mobility and Professionalism of Higher School Staff in Ukraine: Evaluation and Assessment (2012); Етнічна психологія як галузь наукового знання: історико-теоретичний вимір (2010). Усього близько 130 наук. праць.

Дворник Марина Сергіївна

Завідувач лаб. соц. психології особистості Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2019). Кад. психол. наук (з 2014); дис. “Соціально-психологічні практики відтермінування в конструюванні особистістю власного майбутнього”.

Народ. 25.06.1988. Закін. Херсон. держ. ун-т (2010), аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2014).

Професійна діяльність: 2009-2010 – ЗОШ № 8 Херсон. міськради, психолог; 2010-2013 – Херсон. держ. ун-т, каф. психології мистецької

освіти, каф. культурології, лаборант, асистент; 2014-2016 – каф. практи. психології, викладач; 2016-2018 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. соц. психології особистості, ст. наук. співроб.

Член Всеукр. спілки психологів, що практикують гештальт-підхід (з 2018).

Стипендіат Кабінету Міністрів України для молодих учених (з 2018). Нагор. Грамотою НАПНУ, Дипломом МОН України за активну участь у семінарах виставки “Освіта та кар’єра” (2017).

Наукові інтереси: психологія особистості; постмодерні практики; ресурси інформаційного суспільства.

Основні праці: Прокрастинація в конструюванні особистісного майбутнього (2018); Мобільний застосунок у системі соціально-психологічної реабілітації травмованої особистості (2018); Evaluation of the Ukrainian-Language E-course “Socio-Psychological Support of Adaptation of Veterans” (2018); Застосування мобільних додатків для подолання наслідків психотравматизації (2017); The role of mobile apps in a post-war psychotrauma overcoming (2017); Постмодерні сентенції постаті кідалт (2015); Змішана методологія досліджень соціально-психологічних практик (2013); Типологія соціально-психологічних практик відтермінування (2013). Усього 30 наук. праць.

Дембицька Наталія Миколаївна

Пров. наук. співроб. лаб. організ. та соц. психології Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (з 2010). Канд. психол. наук (з 2004); дис. “Психологічні особливості політичної соціалізації студентів”. Ст. наук. співроб. (з 2010).

Народ. 21.10.1971. Закін. Київ. держ. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (1994), аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (1999).

Професійна діяльність: 1994-2010 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. соц. психології, наук. співроб., ст. наук. співроб.; 2003-2009 – Ун-т менеджменту освіти, каф. заг. та практи. психології, доцент; з 2016 – Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, каф. психології розвитку, асистент.

Член Укр. асоціації психології освіти і розвитку.

Нагор. Почесною грамотою НАПНУ (2017).

Наукові інтереси: соціальна, організаційна, вікова психологія; психологія розвитку.

Основні праці: Наставництво як соціалізуюча практика (2018); Мотивуючі практики для батьків як агентів економічної соціалізації школярів (2017); Economic Socialization of Pupils: Methodological Dimensions (2016); Взаємини в сім’ї як чинник економічної соціалізації дитини (2016); Signs of privacy in metaphorical models of pupils’ personal

property (2015); Ставлення до особистої власності як чинник економічної культури школярів (2015); Становлення економічної культури молоді в умовах шкільної освіти (2015). Усього понад 100 наук. праць.

Дементьєва Капітоліна Георгіївна

Доцент каф. соц. і прикладної психології ф-ту психології та соц. роботи Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова (з 2014). Канд. психол. наук (з 2011); дис. “Психологічні особливості художньої діяльності артистів цирку”. Доцент (з 2015).

Народ. 09.04.1969. Закін. Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова (2005); аспірантуру Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова.

Наукові інтереси: психологія мистецтва, художньої діяльності; екстремальна психологія; психологія обдарованої людини; соціальна психологія.

Основні праці: Соціально-психологічні чинники ризику в художній діяльності артистів цирку (2016); Психологические особенности трансляции культурных ценностей украинского народа (2016); Этнокультурное пространство художественной деятельности артистов цирку (2013); Психологічні особливості художньої діяльності артистів цирку (на прикладі жанру фокусників) (2012); Психологічні особливості професійної соціалізації артистів цирку (2012); Историческая психология: истоки и современное состояние (2012). Усього 21 наук. праця.

Дерев'янюк Світлана Петрівна

Доцент каф. заг., вікової та соц. психології ім. М. А. Скока Нац. ун-ту “Чернігівський колегіум” ім. Т. Г. Шевченка (з 2013). Канд. психол. наук (з 2009); дис. “Емоційний інтелект як чинник соціально-психологічної адаптації особистості до студентського середовища”. Доцент (з 2013).

Народ. 06.12.1975. Закін. Черніг. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (2001); аспірантуру Черніг. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (2008).

Професійна діяльність: 1998-2002 – Черніг. СШ № 23, психолог; 2002-2013 – Черніг. держ. (з 2010 – нац.) пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, каф. психології, асистент; каф. заг. та вікової психології, ст. викладач.

Наукові інтереси: соціальна психологія; психологія особистості; психологія розвитку.

Основні праці: Психологічні особливості емоційної креативності студентської молоді (2017); Феноменологія емоційного інтелекту (2016); Характеристики маніпуляції осіб з різним рівнем емоційного інтелекту (2014); Сучасні соціальні перетворення в аспекті емоційних проявів людини (2013); Когнітивна психологія (2012); Активізація розвитку

емоційного інтелекту як спосіб оптимізації процесу соціально-психологічної адаптації особистості (2009); Актуалізація емоційного інтелекту в емоціогенних умовах (2008). Усього понад 50 наук. праць.

Діденко Марина Сергіївна

Ст. викладач каф. психології та особистісного розвитку Ун-ту менеджменту освіти НАПНУ (з 2017). Канд. психол. наук (з 2019); дис. “Психологічні особливості розвитку професійно значущих якостей майбутніх менеджерів організацій”.

Народ. 23.04.1986. Закін. Нац пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (2008), Ун-т менеджменту освіти НАПНУ (2010), аспірантуру Ун-ту менеджменту освіти НАПНУ (2015).

Пройшла стажування за проектами: Erasmus+ “Capturing Sexism” (Грузія, 2017), Open Wold (США, 2019).

Професійна діяльність: 2007-2017 – Ун-т менеджменту освіти НАПНУ, каф. психології та особистісного розвитку, лаборант.

Член Асоціації організ. психологів та психологів праці (з 2017).

Наукові інтереси: питання толерантності та недискримінації щодо вразливих груп населення (ЛГБТ+, ВІЛ та інші); сексуальна просвіта підлітків; булінг.

Основні праці: Національне дослідження шкільного середовища в Україні: повний звіт (2019, співавт.); Розвиток професійно значущих якостей майбутніх менеджерів організацій засобами психологічного тренінгу (2018); Підлітки: poradnik для фахівчинь та фахівців психологічної та соціальної сфери (2018, співавт.); Мій маленький монстр, або Що відбувається з моєю дитиною? Порадник для батьків, котрі мають дітей підліткового віку (2018, співавт.); Підліткам про важливе просто та доступно: poradnik для підлітка (2018, співавт.); Відповідність менеджерів вимогам ефективного мотиваційного управління персоналом (2015, співавт.). Усього 33 наук. праці.

Дідук Інна Анатоліївна

Викладач психології Комун. закладу вищої освіти Київ. облради “Академія мистецтв ім. Павла Чубинського” (з 2017). Канд. психол. наук (з 2002); дис. “Взаємини між дітьми в сім’ї як чинник їх психосоціального розвитку”.

Народ. 13.02.73. Закін. Кам’янець-Поділ. держ. пед. ін-т ім. В. П. Затонського (1995), аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (2000).

Професійна діяльність: з 1995 – Старосинявська ЗОШ I-II ступенів № 2 Хмельн. обл., шкіль. психолог; з 1997 – Ін-т психології

ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. психофізіології, ст. наук. співроб.; 2000-2015 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психол. проблем політ. соціалізації молоді, наук. співроб., ст. наук. співроб.; з 2015 – Комун. вищий навч. заклад Київ. облради “Обухівський медичний коледж”, психолог, викладач.

Член Асоціації політ. психологів України.

Наукові інтереси: взаємини дітей у сім’ї; політична соціалізація молоді; психологічна підготовка студентів до ЗНО.

Основні праці: Правові уявлення студентської молоді (2007, співавт.); Психологічні чинники впливу на формування правових уявлень (2007); Соціальні уявлення як компонент соціального (2007); Становлення правової свідомості особистості в сучасних соціокультурних умовах (2006); Політична освіта в сучасній школі: психологічна модель (2006, співавт.); Громадянськість у контексті політичної ідентичності (2002).

Дмитрова Тетяна Володимирівна

Доцент каф. педагогіки і психології Вінниц. обл. ППО (з 2011). Канд. психол. наук (з 1993); дис. “Образ “Я” як регулятор міжособистісних стосунків у ранній юності”. Доцент (з 1996).

Народ. 07.11.1959. Закін. Луц. держ. пед. ін-т ім. Лесі Українки (1980); аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (1993).

Професійна діяльність: 1980-1984 – Іллінецька СШ № 1, вчитель англ. мови; 1984-1989 – Лисогірська восьмирічна школа, директор; 1989-1990 – Вінниц. обл. ін-т удосконалення вчителів, методист; 1993-1994 – Вінниц. держ. пед. ун-т, асистент; 1994-1995 – ст. викладач; 1995-2011 – доцент.

Член Асоціації політ. психологів України.

Наукові інтереси: педагогічна психологія; соціальна психологія.

Основні публікації: Шлях до діалогу. Методичні рекомендації для викладачів вузів, кураторів академгруп (2009); О психологическом компоненте предмета “Иностранный язык” (2002); До питання про психодіагностику професійно-особистісних характеристик у студентів-філологів: теорія, досвід, проблеми (2000); К вопросу о диалоге и диалогических отношениях в “Проблемах поэтики Достоевского” (1999); До питання про особливості образу “Я” студентів-філологів (1998); Інтеріоризований “інший” як психоструктура образу “Я” (1997); Внутрішній світ особистості як джерело саморозвитку (1996); Активне соціально-психологічне навчання як засіб саморозвитку особистості (1995); До питання про структуру образу “Я” та методи вивчення його регулятивної функції у міжособистісних стосунках старшокласників (1994); Інтеріоризований “інший” і саморозвиток особистості (1993). Усього 119 наук. праць.

Довгань Наталія Олександрівна

Ст. наук. співроб. лаб. психології спілкування Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2019). Канд. психол. наук (з 2014); дис. “Розвиток психологічної готовності вихователів ДНЗ до роботи з обдарованими дітьми”.

Народ. 15.11.1974. Закін. Нац. муз. академію України ім. П. І. Чайковського (1998), аспірантуру Ун-ту менеджменту освіти НАПНУ (2012).

Професійна діяльність: 2001-2007 – школа-ліцей “Обдарування” Київ. академії наук, практ. психолог-консультант; з 2010 – Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини “Україна”, Ін-т соц. технологій, каф. соц. роботи та педагогіки, доцент (за сумісн.); з 2014 – викладацька робота в спільній магістер. програмі Університету “Україна” із Шяуляйським ун-том (Литва) за спец. “Соціальна робота” (за сумісн.); 2015-2019 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології спілкування, наук. співроб.

Наукові інтереси: психологія обдарованої дитини; психологія соціокультурної взаємодії поколінь.

Основні праці: Соціальна система поколінних мереж: сильні і слабкі зв’язки (2019); Культура поколінної єдності: соціокультурний підхід (2019); Конструювання теорії поколінності на початку ХХ століття: культурно-історичний підхід (2018); Позитивістсько-натуралістичний підхід: передумови наукового пізнання феномена поколінності (2017); Дослідження особливостей взаєморозуміння у міжпоколінному просторі (2016). Усього 54 наук. праці.

Донець Олеся Іванівна

Докторант каф. практ. психології та соц. роботи Східноукр. нац. ун-ту ім. Володимира Даля (з 2017). Канд. психол. наук (з 2014); дис. “Особливості самосприйняття та самореалізації жінок після розлучення”.

Народ. 06.09.1983. Закін. Луган. держ. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка (2004); аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (2009).

Професійна діяльність: 2004-2006 – Багатопрофільний ліцей (м. Луганськ), практ. психолог; 2009-2015 – Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, каф. психології, асистент; 2015-2017 – Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара, каф. соц. психології і психології управління, доцент.

Наукові інтереси: соціально-психологічні основи ідентичності особистості; соціальні практики; гендер, стереотипи, сексуальні та репродуктивні настановлення.

Основні публікації: Сексуальні установки жінок в юнацькому віці (2018); Соціально-психологічні чинники деструктивних особистісних проявів в системі політичного мислення (2015, співавт.); Гендерні детермінанти вибору копінг-стратегій в юнацькому віці (2015); Питання про соціальну активність особистості (в аспекті розкриття гендерних особливостей агресивності в юнацькому віці) (2015, співавт.). Усього 25 наук. праць.

Донченко Олена Андріївна

Д-р соціол. наук (з 1994); дис. “Соціетальна психіка як предмет соціології”. Професор (з 2006).

Народ. 09.02.1950. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1972); аспірантуру Ін-ту філософії АН УРСР (1978).

Професійна діяльність: 1978-1986 – Ін-т філософії АН УРСР, від. філос. проблем психології, мол. наук. співроб., ст. наук. співроб.; 1986-1987 – Держ. пед. ін-т інозем. мов, каф. наук. комунізму, викладач; 1987-1990 – Ін-т філософії АН УРСР, від. дослідження соц. структур, ст. наук. співроб., завідувач сектору соціології молоді; 1990-1995 – Ін-т соціології НАН України, від. соц. психології, пров. наук. співроб., завідувач; з 1995 – Академія муніцип. управління, керівник психол. служби; 1995-1996 – НДІ соц.-економ. проблем, від. соціетальних проблем та психол. експертизи, завідувач; 1996-1998 – Ін-т соціології НАН України, від. етнокультурних досліджень, соц. психології, пров. наук. співроб.; з 1998 – Академія муніцип. управління, каф. психології та соціології, завідувач; 1998-2007 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології мас та організацій, завідувач, голов. наук. співроб.; 2007-2013 – лаб. методології психосоц. і політико-психол. досліджень, голов. наук. співроб.

Член Балт. пед. академії (з 1998).

Нагор. Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2010), медаллю НАПНУ “Ушинський К. Д.” (2010),.

Наукові інтереси: надперсональні чинники індивідуальної та колективної психології; психіка соціуму; політична психологія.

Основні праці: Архетиповий менеджмент (2012); Основи фрактальної психології. Проект психоекологічного оновлення (2006, співавт.); Фрактальна психологія (2005); Архетипи соціального життя і політика (2001, співавт.); Наш деловой человек (1995); Социетальная психика (1994); Личность: конфликт, гармония (1987, співавт.); Формирование разумных потребностей личности (1984, співавт.); Потребление и развитие личности (1982). Усього понад 50 наук. праць.

Дорожкін Валерій Романович

Професор каф. психології та соц. роботи Ін-ту підготовки кадрів Держ. служби зайнятості України (з 2015). Д-р психол. наук (з 2014); дис. “Психологія альтруїстичної поведінки особистості”. Професор (з 2014).

Народ. 21.08.1975. Закін. Сімфероп. держ. ун-т (2000).

Професійна діяльність: 1997-1998 – Сімфероп. держ. ун-т, каф. психології, асистент; 2003-2015 – каф. глибинної психології та психотерапії, асистент, викладач, доцент.

Член Асоціації психологів-психотерапевтів; голова Укр. об'єднання психотерапевтів та бізнес-тренерів.

Наукові інтереси: психотерапія; групова психотерапія; психоаналіз; психологія альтруїстичної поведінки особистості; котерапія; роль особистісних якостей в психотерапії; нарцисизм; психотерапія особистісних ідентичностей; терапія переструктуруванням досвіду.

Основні публікації: Грани альтруїзму (2016); Альтруїзм: так называемое добро (2010); Экспериментальные тренинги на природе (2008); Котерапия: групповые феномены, методы, эффекты (2007); Котерапия и практика консультирования (2001). Усього понад 50 наук. праць.

Дроздов Олександр Юрійович

Завідувач каф. заг., вікової та соц. психології ім. М. А. Скока Нац. ун-ту “Чернігівський колегіум” ім. Т. Г. Шевченка (з 2016). Д-р психол. наук (з 2016); дис. “Психологія масової геополітичної свідомості”. Доцент (з 2007).

Народ. 28.02.1975. Закін. Черніг. держ. пед. ін-т ім. Т. Г. Шевченка (1997); аспірантуру Черніг. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (2003); докторантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2016).

Професійна діяльність: 1997-1998 – Черніг. обл. центр соц. служб для молоді, психолог; 1998-2016 – Черніг. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, каф. психології (заг. та вікової психології; заг., вікової та соц. психології), асистент, ст. викладач, доцент; психол.-пед. ф-т з навч. роботи, заст. декана.

Член Асоціації політ. психологів України (з 2008).

Наукові інтереси: соціальна психологія; політична психологія; психологія особистості; психодіагностика; експериментальна психологія.

Основні праці: Основи психології масової геополітичної свідомості (2016); Концептуальні засади психології масової геополітичної свідомості: нарис політико-психологічної концепції феномена (2014); Феномен третирування у школі: шляхи вирішення проблеми (2007); Основи експериментальної психології (2005); “Агрессивное” телевидение: социально-психологический анализ феномена (2001), Проективна

методика “Тест руки”: з досвіду використання на молодіжних вибірках (2001), Проблеми агресивної поведінки особистості (2000, співавт.). Усього понад 100 наук. праць.

Дроздова Марина Анатоліївна

Доцент каф. екол. психології та соціології Нац. ун-ту “Чернігівський колегіум” імені Т. Г. Шевченка (з 2019). Канд. психол. наук (з 2010), дис. “Механізми відтворення батьківських образів в уявленнях молоді про політичних лідерів”. Доцент (з 2012).

Народ. 21.09.1981. Закін. Черніг. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (2004); аспірантуру Черніг. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (2010).

Професійна діяльність: 2003-2005 – Черніг. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, каф. психології, інженер, асистент; 2005-2010 – каф. соц. та практ. психології, асистент; 2010-2013 – Черніг. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, каф. соц. та практ. психології, ст. викладач, доцент; 2013-2018 – Нац. ун-т “Чернігівський колегіум” імені Т. Г. Шевченка, каф. заг., вікової та соц. психології, доцент.

Член Асоціації політ. психологів України (з 2008).

Наукові інтереси: психологія творчості та мистецтва; соціальна психологія; політична психологія; історична психологія.

Основні праці: Особливості уявлень про політиків у політичній свідомості молоді (2017); Психологія творчості (2012); Історична психологія (2012); Психологія мистецтва (2006). Усього понад 40 наук. праць.

Дубровинський Георгій Ревмирович

Доцент каф. соц. психології ф-ту психології Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка, (з 2011). Канд. психол. наук (з 2007); дис. “Оптимізація формування особистості курсантів у процесі їх професійної підготовки у цивільному вищому навчальному закладі”. Доцент (з 2009).

Народ. 25.05.1958. Закін. Свердлов. вище військ.-політ. танко-артилер. уч-ще (1981); Військ. ін-т Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (2003).

Нагор. медалями “Ветеран ЗСУ”, “За досягнення у військовій службі”; Почесною грамотою міськ. голови м. Києва (2008); Грамотою ректора Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (2018 р.).

Наукові інтереси: соціальна психологія; психологічне забезпечення діяльності силових структур; психологія конфлікту; емоційний інтелект.

Основні публікації: Практикум з військової психології: навч. посіб. (2015, співавт.); Становлення військової психології (методологія та розвиток у період російсько-японської війни 1904-1905 років) (2015); Основи загальної та військової психології та педагогіки (2010, співавт.). Усього 30 наук. праць.

Дуткевич Тетяна Вікторівна

Завідувач каф. психології освіти ф-ту корекц. та соц. педагогіки і психології Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка (з 2010). Канд. психол. наук (з 1990); дис. “Особливості розвитку пізнавальної діяльності дошкільників в умовах дитячої групи”. Професор (з 2014).

Народ. 16.10.1964. Закін. Кам'янець-Поділ. пед. ін-т (1986), аспірантуру НДІ психології УРСР (1990).

Пройшла стажування в Пед. академії (Польща, 2002), в Академії спец. педагогіки (Польща, 2010).

Професійна діяльність: з 1990-1997– Кам'янець-Поділ. пед. ін-т, каф. психології, асистент, ст. викладач, доцент, завідувач; з 2002 – каф. психології освіти і упр., завідувач.

Член Укр. асоціації організац. психологів та психологів праці, дійсний член Укр. академії акмеології.

Відмінник освіти України (з 2005).

Наукові інтереси: міжособистісний конфлікт; педагогічне спілкування і взаємодія; соціально-психологічні чинники підготовки фахівців з вищою освітою.

Основні праці: Взаємозв'язок стилів гумору студентів з особливостями їх поведінки у конфлікті (2018); Дитяча розвивально-корекційна психологія: навч. посіб. (2016); Конфліктологічна компетентність як чинник професіоналізації менеджера освіти (2016); Students' Humor Styles and its Use in Stress Coping (2015); Participation in a Discussion about Media: Creating and Thinking instead of Imitating and Copying (2015), Стиль поведінки у конфлікті керівника загальноосвітнього навчального закладу як чинник конфліктності вчителів (2014); Towarzystwienie dziecka w wieku przedszkolnym dialogu myśli – w kontekście humanistycznego przesłania Janusza Korczaka (2014); Психологічний зміст поняття конфліктності (2013); Дитяча психологія: навч. посіб. (2012). Усього понад 180 наук. праць.

Духневич Віталій Миколайович

Завідувач лаб. психології політ.-правових відносин Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2015). Канд. психол. наук (з 2003); дис. “Психологічне благополуччя професіонала як умова його ефективної діяльності (на прикладі професії психолога)”. Ст. наук. співроб. (з 2013).

Народ. 04.11.1976. Закін. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка (1998).

Пройшов стажування за кордоном за програмою “Tempus-Tacis” (Бельгія, 1999).

Професійна діяльність: 1997-2002 – Військ. ін-т Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка, психолог; з 2000 – Академія праці та соц. відносин

Федерації профспілок України, асистент; 2001-2002 – АКБ “Укрсиббанк”, менеджер з персоналу; з 2003 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології політ. вибору (лаб. фундам. і прикладних проблем спілкування, нині – лаб. психології політ.-правових відносин), ст. наук. співроб.

Член Київ. асоціації практикуючих психологів і психотерапевтів (з 2003).

Наукові інтереси: громадянська позиція особистості; регуляція політико-правової свідомості; психологія когнітивного спілкування; соціальна психологія організацій; соціально-психологічні тренінги та організаційно-діяльнісні ігри; психологічні кейси.

Основні праці: Прикладні аспекти становлення політико-правової свідомості молоді (2017, співавт.); Прикладні питання технологій підготовки та проведення когнітивно орієнтованих тренінгів спілкування (2014); Засади когнітивної психології спілкування (2013, співавт.); Активізація когнітивних процесів у спілкуванні (2011, співавт.); Інтеграційні процеси в суспільстві та політичний вибір особистості (2008, співавт.) Усього близько 50 наук. праць.

Душкевич Мар'яна Михайлівна

Асистент каф. практи. психології Чернів. нац. ун-ту ім. Юрія Федьковича (з 2014). Канд. психол. наук (з 2015); дис. “Соціально-психологічні чинники становлення політичної свідомості студентської молоді”.

Народ. 28.08.1986. Закін. Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича (2008).

Професійна діяльність: з 2017 – Всеукр. організація психологів, що практикують гештальтпідхід, психолог-консультант.

Член Укр. спілки психотерапевтів, Всеукр. об'єднання практи. психологів, які практикують гештальтпідхід.

Наукові інтереси: соціальна психологія; кризове консультування; реабілітація учасників АТО; професійна ідентичність психологів.

Основні праці: Особливості соціально-психологічної реадaptaції демобілізованих учасників АТО (2018, співавт.); Експериментальна психологія: навч. посіб. (2017, співавт.); Formation peculiarities of the emotional component of moral consciousness of preschool children (2017, співавт.); Соціально-психологічні детермінанти політичних змін у свідомості молоді (2016); Вплив особистісних характеристик на формування типів політичної свідомості студентської молоді (2016); Особливості конфігурації структурних складових політичної свідомості до початку Революції Гідності (2015); Молодь і політика в Україні: соціо-психологічний аналіз: навч. посіб. (2011, співавт.). Усього 44 наук. праці.

Євтух Володимир Борисович

Декан ф-ту соц.-економ. освіти Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова (з 2018). Д-р іст. наук (з 1989); дис. “Сучасні буржуазні концепції етносоціального розвитку США і Канади (критичний аналіз)”. Професор (з 2000). Чл.-кор. НАН України (з 1992). Професор соціології Вищої школи ім. Богдана Янського (Польща).

Народ. 14.07.1948. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1971); аспірантуру Ін-ту історії АН УРСР (1974).

Професійна діяльність: 1974-1978 – Ін-т історії АН УРСР, мол. наук. співроб.; 1978-1990 – Ін-т соц. та економ. проблем зарубіж. країн АН УРСР, ст. наук. співроб., пров. наук. співроб.; Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, каф. міжнар. відносин, доцент; 1990-1991 – Центр нац. відносин АН УРСР, від. етнополітики і прогнозування, завідувач; 1991-1995 – Ін-т соціології НАН України, заст. директора з міжнар. зв'язків; 1993-1995 – від. історії, філософії та права НАН України, заст. акад.-секретаря; 1995-1996 – міністр України у справах національностей та міграції; 1996-1997 – голова Держ. комітету України у справах національностей та міграції; 1997-1999 – Надзвич. та Повноваж. Посол України в Італійській Республіці, Республіці Мальта і Республіці Сан-Марино (за сумісн.); 1991-2001 – Центр етносоц. та етнополіт. досліджень, керівник; 2001-2003 – Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, ф-т соціології та психології, каф. галузевої соціології, професор, декан; 2003-2007 – каф. заг. соціології, завідувач; 2007-2011 – Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, каф. теорії та методології соціології, професор, завідувач; Ін-т соціології, психології та управління, директор; каф. соціології, завідувач.

Читав лекції в Дюссельдорфському, Мюнхенському, Рурському, Трірському ун-тах, Колегіумі Схід-Захід, ун-тах м. Констанц (Німеччина), м. Касабланка (Марокко), Міннесоти, Айови, Нью-Йоркському міськ. ун-ті, Центрі безпеки та співробітництва Стенфорд. ун-ту (США); Люблін. католич. ун-ті (Польща) (1989-2018).

Член правління Укр. від-ня Т-ва “СРСР – Канада” (1986-1991); голова наук.-метод. комісії по роботі з інозем. громадянами при Правлінні Т-ва “Знання” УРСР (1989-1991); голова комісії із зарубіж. зв'язків (1992-1993) і президент (1993-1995) Республік. асоціації українознавців; член дорадчої ради Європ. форуму міграційних досліджень (Німеччина) (1992-1998); заст. голов. редактора Енциклопедії Української Діаспори (1993); член міжнар. асоціації українців (1994-1996); член відбіркового комітету Фонду Макартурів (США) (1995-1997); член Ради з питань мовної політики при Президентові України, заст. голови комісії у справах осіб, депортованих за національною ознакою (1996-1997); член Правління Соціол. асоціації України (2000); голова Ради представників нац. меншин

при Президентові України (2000-2002); голова експертної ради ВАК України із філос., соціол. та політ. наук (2001-2006); експерт Ради Європи з питань етн. меншин, заст. голови Наук. ради НАН України з проблем міжетн. відносин і етнонац. політики (2001); голова наук.-дорадчої ради при Держ. комітеті у справах національностей та міграцій (2007-2008); член робочої групи з питань нац. меншин Центр. Європ. ініціативи (Італія) (2007-2010); експерт Механізмів людського виміру ОБСЄ (2007-2013); директор Укр.-польського центру “Європейські студії” Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова та Вищої школи ім. Богдана Янського (2007-2013); член наук.-експерт. колегії з проблем соц.-економ. розвитку при Кабінеті Міністрів України (2008-2010); член наук.-метод. комісії МОН України із соціології (2010); голова Експерт. ради з питань етнополітики при М-ві культури України (2017).

У різні роки відповід. редактор наук. часоп. “Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Соціологія, психологія, педагогіка”, зб. наук. праць “Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент”; співредактор часоп. “Українська діаспора”; член редкол. вид. “Вісник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини”, журн. “Київська старовина”, “Психологія і суспільство”, “Соціологія: теорія, методи, маркетинг”, “Соціальна психологія”, “Трибуна”, “Міждисциплінарні дослідження складних систем”; “Jagellonian Cultural Studies” (“Politeja”) (Польща), “Pedagogija un skolotaju izglitiba (Pedagogy and Teacher Education)” (Латвія).

Заслужений діяч науки і техніки України (з 1998). Має дипломат. ранг Надзвич. і Повноваж. Посланника України II класу (1999). Нагор. орденами “За заслуги” III, II ступенів (2004; 2010); Почесною грамотою Верховної Ради України (2016); Почесною грамотою Соціол. асоціації України (2004); орденом Нестора Літописця УПЦ (1997); відзнакою регіон. від-ня Олімп. комітету Італії; грамотою Італ. від-ня ЮНІСЕФ; пам’ятною медаллю Держави Ватикан з нагоди 8-ї річниці Понтифікату Павла II. Лауреат премії ім. Тараса Шевченка Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (2005), премії ім. М. С. Грушевського НАН України. Почесний громадянин штату Місьюнес та міста Апостолес (Аргентинська Республіка). Doctor Honoris Causa Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна (2010), Латвійського ун-ту (2014) і Східноєвроп. ун-ту ім. Лесі Українки (2014).

Наукові інтереси: етносоціологія; етнодинаміка українського суспільства; українська діаспора.

Основні праці: Центри етнічної проблематики: довідник (2014, співавт.); Етнічність: довідник (2012, співавт.); Етносоціологія: довідник (2011, співавт.); Закордонне українство: сутність, структура,

самоорганізація: підручник (2011, співавт.); Етнічність: глосарій (2009); Помаранчевий дух свободи: епізоди української осені 2004 року (2005); Етносуспільні процеси в Україні: можливості наукових інтерпретацій (2004); Проблеми етнонаціонального розвитку: український і світовий контексти (2001); Про національну ідею, етнічні меншини, міграції... (2000); Українці (2000). Усього близько 500 наук. праць.

Жадан Ірина Василівна

Завідувач лаб. психології політ. поведінки молоді Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 1997). Канд. психол. наук (з 1993); дис. “Психологічні умови формування учбово-пізнавальних мотивів (на матеріалі трудового навчання підлітків)”. Ст. наук. співроб. (з 2002).

Народ. 05.06.1957. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1980).

Професійна діяльність: 1980-1996 – Вінниц. держ. пед. ін-т ім. М. Островського, каф. психології: викладач, ст. викладач, доцент; з 1996 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психол. проблем політ. культури учнів та студ. молоді, в. о. завідувача; з 1997 – лаб. психології політичної освіти, завідувач.

Член Т-ва психологів України (з 1980), Асоціації політ. психологів України (з 1998).

Відмінник освіти України (з 1999). Має Подяку Кабінету Міністрів України (2004).

Нагор. орденом княгині Ольги III ступеня (2017); Грамотою Верховної Ради України (2010); нагрудним знаком МОН України “За наукові та освітні досягнення” (2014); почесними грамотами НАПНУ (2007, 2009), медаллю НАПНУ “Ушинський К. Д” (2012).

Наукові інтереси: соціальна та політична психологія.

Основні праці: Метафоричні моделі громадянської і національної самоідентифікації молоді (2018); Політична картина світу студентської молоді: психологічні проблеми формування (2017, співавт.); Емпіричне дослідження особливостей громадянської та національної самоідентифікації молоді: базові поняття та показники (2017); Політичний дискурс студентства: особливості та ресурси трансформування (2016); Соціалізувальний дискурс як чинник структурування політичної картини світу студентської молоді: емпірична модель (2015); Регіональні особливості структурування ціннісної складової політичної картини світу студентської молоді (2014); Цінності в структурі політичної картини світу молоді: концептуальні засади дослідження (2013); Соціальні уявлення молоді: особливості та шляхи формування (2012, співавт.); Модель комунікації влади і суспільства: аксіологічний аспект (2009). Усього 107 наук. праць.

Жовтянська Валерія Вікторівна

Ст. наук. співроб. лаб. методології психосоц. і політ.-психол. досліджень Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2006). Канд. психол. наук (з 2005); дис. “Психологічні особливості репрезентації об’єкта в адресата художньо-образної реклами”. Ст. наук. співроб. (з 2013).

Народ. 11.08.1974. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1996), аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2000).

Професійна діяльність: 2000-2006 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. методології психосоц. і політ.-психол. досліджень, мол. наук. співроб.

Наукові інтереси: психологія репрезентацій дійсності; імпліцитні когніції; психологія інформаційного впливу; соціальні когніції.

Основні праці: Психологічний погляд на природу смішного: спроба побудови пояснювальної концепції (2019); Психологічні механізми сприйняття абстрактного мистецтва (2019); Два види соціальних норм і психологічні засади їхнього формування (2019); Психологічні закономірності формування суб’єктивних уявлень з погляду теорії смислових трансформацій (2015); Трансформації смислу в соціокультурному просторі (2012); Зв’язок понять смислу та установки в контексті психосемантичних досліджень (2011); Смислові трансформації в міфі: побудова теорії (2010). Усього 59 наук. праць.

Завада Тетяна Юрївна

Викладач каф. психології та психотерапії Укр. катол. ун-ту. Канд. психол. наук (з 2017); дис. “Мотиваційні чинники перфекціонізму студентської молоді”.

Народ. 12.10.88. Закін. Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка (2011); аспірантуру Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (2015).

Наукові інтереси: соціальна психологія; клінічна психологія.

Основні праці: Мотиваційні чинники перфекціонізму студентської молоді (2016); Перфекціонізм як соціально-психологічна властивість особистості: позитивний та негативний аспект (2016); Опитувальник перфекціонізму Н. Гаранян, А. Холмогорової (модифікований варіант Т. Завади) (2016); Модифікація опитувальника перфекціонізму Н. Гаранян, А. Холмогорової (2015); Перфекціонізм та педантизм: спільне та відмінне (2013); Теоретичний аналіз перфекціонізму як психологічного феномену (2012).

Завацька Наталія Євгенівна

Завідувач каф. практи. психології та соц. роботи Східноукр. нац. ун-ту ім. Володимира Даля (з 2011). Д-р психол. наук (з 2010); дис. “Психологічні основи соціальної реадaptaції особистості зрілого віку”. Професор (з 2011).

Народ. 28.02.1969. Закін. Луган. держ. пед. ін-т ім. Т. Г. Шевченка (1991); Міжрегіон. академію управління персоналом (1999).

Професійна діяльність: з 2000 – Східноукр. держ. ун-т ім. Володимира Даля, каф. психології, ст. викладач, доцент.

Пройшла стажування за кордоном: Ун-т Данубіус, (м. Сладковічево, Словацька Республіка, 2016); Wyzsza Szkoła Społeczno-Gospodarcza w Przeworsku (Польща, 2018).

Член Європ. асоціації психотерапевтів; керівник наук.-практик. Центру медико-соціальних та психотехнологій (м. Северодонецьк). Голов. редактор зб. наук. праць “Теоретичні і прикладні проблеми психології”.

Має Подяку МОН України (2017); почесні дипломи НАПНУ (2015, 2017).

Наукові інтереси: соціокультурні та психологічні основи соціальної адаптації та реадaptaції особистості в сучасному соціумі; психологія узалежненої поведінки; психологія ресоціалізації особистості в умовах соціальної ізоляції; розвиток адаптаційного потенціалу особистості в умовах трансформаційних змін сучасного соціуму.

Основні праці: Професійна реадaptaція безробітних: соціально-психологічний вимір (2018, співавт.); Комунікативна компетентність майбутніх фахівців медичної галузі (2018, співавт.); Структурно-динамічні особливості та соціально-психологічні засоби корекції неконструктивних життєвих стратегій подружжя (2018, співавт.); Адаптивна копінг-поведінка студентської молоді в освітніх закладах різного типу (2017, співавт.); Особистість як суб’єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика (2017, співавт.); Розвиток особистості в різних умовах соціалізації (2016, співавт.); Соціально-психологічні особливості самореалізації особистості в сучасному суспільстві (2016, співавт.); Соціально-психологічні умови формування у старшокласників готовності до усвідомленого батьківства (2016, співавт.). Усього понад 300 наук. праць.

Завірюха Лідія Андріївна

Канд. пед. наук (з 1973); дис. “Ідейно-політичне виховання студентів”. Доцент (з 1981).

Народ. 14.12.1935. Закін. Полтав. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка (1959), аспірантуру Київ. держ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (1971).

Професійна діяльність: 1971-1992 – Ін-т політології та соц. управління (колишня Вища партійна школа), ст. викладач, доцент; 1994-1998 – Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, доцент каф. соц. психології; 1999-2003 – Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини “Україна”, каф. психології та соц. роботи, доцент; 2003-2007 – Ін-т соц. та політ. психології НАПН, лаб. психології мас та спільнот, ст. наук. співроб.

Нагор. Почесною грамотою АПНУ (2006).

Наукові інтереси: педагогічна психологія; психологія і соціологія особистості; психологія міжособистісних стосунків; психологія та етика ділового спілкування; психологічне консультування; політологія; політична культура; історія соціальної роботи; захист інтересів дітей з особливими потребами; соціологія; суспільна думка; традиції в суспільстві.

Основні праці: Сторінки життєвих сценаріїв (2012); Щоденник: збірка авторських текстів, надрукованих у газеті “День” (рубрика “Щоденник” за 2009–2010 роки) (2011); Прагматизм у життєдіяльності студента (2010); Авторитет педагогічної спільноти як її необхідна інституційна складова (2007); Зміст і динаміка уявлень про “українськість” (2007); Авторитет учителя як соціально-психологічний ресурс педагогічної спільноти (2005); Учительські династії (2005, співавт.); Інтелект студента: вимоги часу (2004); Політологія: навч.-метод. комплекс (2003); Соціологія: навч. програма (2003); Історія соціальної роботи: навч. програма (1999); Етика ділового спілкування (1998, співавт.); Общественное мнение: функции, формирование, изучение (1979). Усього понад 35 наук. праць.

Загурська Інна Станіславівна

Доцент каф. соц. та практ. психології Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка (з 2007). Канд. психол. наук (з 2006); дис. “Розвиток самооцінки творчих здібностей у молодшому шкільному віці”. Доцент (з 2007).

Народ. 02.07.1978. Закін. Житомир. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка (2001). Пройшла стажування в Ін-ті психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (2014).

Професійна діяльність: 2001 – Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка, каф. соц. та практ. психології, викладач-стажист, ст. викладач.

Член Центру практ. психології “For life”; Нац. психол. асоціації; Європ. федерації психол. асоціацій.

Нагор. грамотами Управління освіти і науки Житомир. облдержадміністрації (2014), Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка (2007); має подяку Переяслав-Хмельн. держ. пед. ун-ту ім. Григорія Сковороди (2017).

Наукові інтереси: самооцінка і розвиток творчих здібностей; психосемантика.

Основні праці: Тренінг як форма психологічної допомоги у подоланні ситуативної тривожності старшокласників (2016, співавт.); Роль ціннісної взаємодії у сприйманні образу справедливого вчителя підлітками з високим та низьким рівнем навчальної успішності (2016, співавт.); Референтність як основа розвитку здібностей у молодшому шкільному віці (2015); Роль морально-емоційного рівня самооцінки першокласників на етапі шкільної адаптації (2014); Взаємозв'язок оцінювання та розвитку диференційованої самооцінки здібностей в учбово-творчій діяльності першокласників (2014); Розвиток самооцінки здібностей у молодшому шкільному віці (2010); Самооцінка і розвиток творчих здібностей: навч. посіб. для студ. ВНЗ (2007, співавт.); Розвиток самооцінки здібностей у молодшому шкільному віці (2006, співавт.). Усього 56 наук. праць.

Зайчикова Тетяна Вікторівна

Доцент каф. заг. і соц. психології та психотерапії ф-ту психології Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова (з 2011). Канд. психол. наук (з 2005); дис. “Соціально-психологічні детермінанти синдрому “професійного вигорання” у вчителів”.

Народ. 08.11.1978. Закін. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (1999).

Професійна діяльність: 1999-2002 – гімназія “Академія” м. Києва, психолог; 1999-2007 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. організ. психології, мол. наук. співроб., наук. співроб., ст. наук. співроб.; 2003-2007 – Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти НАПНУ, каф. педагогіки вищої школи та приклад. психології, ст. викладач, доцент; 2005-2007 – Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, ст. викладач, доцент (за сумісн.); 2007-2008 – Ін-т педагогіки і психології, каф. практич. психології, доцент; 2008-2011 – Ін-т соціології, психології та управління, каф. практич. психології та психотерапії, доцент.

Учасник міжнар. проекту “Профілактика і подолання синдрому “професійного вигорання” та здійснення успішної кар’єри жінок та чоловіків у закладах середньої освіти” (Канадсько-Український гендерний фонд, 2003-2004).

Член Укр. спілки психологів; тренер Всеукр. спілки психологів, що практикують гештальтпідхід “Український гештальт інститут”, Ін-ту консультування та психотерапії Асоціації психологів України.

Наукові інтереси: психотерапія; гештальттерапія; сімейна психотерапія; психотерапія залежної поведінки; психологія стресу; синдром професійного вигорання; емоційний інтелект; організаційна психологія.

Основні праці: Технології практичної психології щодо подолання професійного вигорання майбутніх фахівців системи “людина-людина” (2009, співавт.); Синдром “професійного вигорання” та професійна кар’єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти (2006, співавт.); Технологія профілактики та подолання синдрому “професійного вигорання” в організаціях: навч. посіб. (2005, співавт.); Профілактика та подолання синдрому “професійного вигорання” у вчителів: соціально-психологічні та гендерні аспекти (2004); Діагностика та профілактика синдрому професійного вигорання у вчителів (2003). Усього понад 100 наук. праць.

Заїка Віталій Миколайович

Доцент каф. соц. роботи Полтав. ін-ту економіки і права ВНЗ “Відкритий міжнародний університет розвитку людини “Україна” (з 2018). Канд. психол. наук (з 2015); дис. “Типологічні моделі ініціювання особистісних трансформацій в умовах подолання кризових станів особистості”.

Народ. 07.05.1979. Закін. Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка (2005); аспірантуру ф-ту психології Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (2010); аспірантуру ф-ту психології Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки (2015).

Професійна діяльність: 2005-2010 – Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, каф. психології, асистент; 2010-2011 – Київ. нац. торг.-економ. ун-т, каф. психології, асистент; 2010-2012 – Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, каф. заг. та організац. психології, асистент; 2012-2013 – Міжнар. експерт. агенція “Консалтинг і тренінг”, керівник наук.-дослід. центру; 2013-2016 – Східно-Європ. ін-т психології, завідувач наук.-дослід. лаб.; 2016-2018 – Полтав. ін-т економіки і права ВНЗ “Відкритий міжнародний університет розвитку людини “Україна”, каф. соц. роботи, ст. викладач.

Нагор. Грамотою за перемогу в конкурсі “Кращий викладач з фаху” (2017).

Наукові інтереси: психологія особистості; психологія життєвих криз; психологія соціальної роботи; теорія поколінь; психогенеалогія.

Основні праці: Гендерний аспект соціально-психологічної адаптації учасників антитерористичної операції до умов мирного життя (2018); Покоління українського суспільства: психологічний аналіз (2018); Сучасні засоби ІКТ підтримки інклюзивного навчання: навчальний посібник (2018, співавт.); Ochrona praw osób ze specjalnymi potrzebami (2018); Неперервна освіта в соціокультурних вимірах (2018, співавт.); Соціально-психологічні аспекти захисту прав людей з особливими освітніми потребами в умовах інтеграції до європейського освітнього

простору (2017); Типологія життєвих криз та ініціальних тенденцій трансформації людини на основі багатовимірної теорії особистості (2016, співавт.); Initiation of personal transformations as possibility of manifestation of man's freedom (2014); Теорія ініціювання особистісних трансформацій в психологічній науці (2014); Подолання кризових станів в умовах ініціювання особистісних трансформацій (2009); Теорія ініціальних типів особистості в психологічному забезпеченні діяльності в особливих умовах (2007); Особливості трансформації особистості людини в ході вирішення життєвої кризи (2006). Усього 130 наук. праць.

Зарицька Валентина Василівна

Професор каф. соц. психології і психології управління Дніпр. нац. ун-ту ім. Олесея Гончара (з 2018). Д-р психол. наук (з 2012); дис. “Психологія розвитку емоційного інтелекту у системі професійної підготовки фахівців гуманітарного профілю”. Професор (з 2016).

Народ. 03.11.1971. Закін. Запоріз. держ. ун-т (1993), Гуманіт. ун-т “Запорізький інститут державного та муніципального управління” (2006), Класич. приват. ун-т (2019).

Професійна діяльність: 1995-1997 – Запоріз. обл. базовий центр соц. служб для молоді, голов. спеціаліст, з 1997 і дотепер – Класич. приват. ун-т, від. організації наук.-дослід. роботи, експерт-аналітик; наук. від., заст. начальника; від. аспірантури, завідувач; каф. практ. психології, завідувач.

Президент ГО “Асоціація соціально-психологічного захисту “ОПКА”.

Наукові інтереси: психологія розвитку емоційного інтелекту; психологія конфлікту; психологія самореалізації особистості; судова психологія.

Основні праці: Соціальне і профільне самовизначення учнів. Інноваційні наскрізні програми та методика їх впровадження: метод. посіб. (2019); Психологія конфлікту: навч. посіб. (2019); Емоційний інтелект у структурі професійної діяльності (2018); Психологія емоційного інтелекту (2017); Концепція емоційно-інтелектуального розвитку особистості сучасного фахівця: Психологія розвитку особистості в системі фахової підготовки (2017); Конфліктологія та теорія переговорів (2011); Етнопедагогіка: навч. посіб. (2008, співавт.); Вступ до спеціальності “Психологія”: навч. посіб. (2007); Педагогічна психологія: навч. посіб. (2006). Усього понад 120 наук. праць.

Заскїна Лариса Володимирівна

Професор каф. психології і педагогїки Нац. ун-ту “Острозька академїя”. Д-р психол. наук (з 2006); дис. “Структурно-функціональна організація інтелекту особистості”. Професор (з 2008).

Народ. 15.03.1973. Закін. Волин. держ. ун-т ім. Лесї Українки (1995), аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (2000).

Пройшла стажування при лаб. мовлення, мови та мозку Кембридж. ун-ту (В. Британія, 2008); в Оксфорд. центрі когніт.-поведінк. терапії та Укр. ін-ті когніт.-поведінк. терапії (2014). Читала лекції та проводила дослідження в рамках програми наук. обміну для вчених ім. Фулбрайта в ун-ті Центр. Арканзасу (США) (2010-2011) та в Держ. ун-ті Оклахоми (США) (2015-2016); отримала грант М-ва закорд. справ Ізраїлю для стажування в ун-ті Хайфа за програмою “Розвиток дітей: соціально-емоційна підтримка та психологічне благополуччя” (2018); стипендіат програми “Чивнінг” М-ва закорд. справ В. Британії в межах магістер. програми з клін. психології (Кембридж) (2018-2019).

Професійна діяльність: 1995-1997 – Волин. держ. ун-т ім. Лесї Українки, каф. інозем. мов природничих дисциплін, асистент; 2002-2007 – каф. заг. та соц. психології: асистент, ст. викладач, доцент.

Засновник та директор Наук.-дослід. лаб. нейропсихології та психолінгвістики. Голов. ред. наук. фах. часоп. “Психологічні перспективи”, заст. голов. редактора часоп. “East European Journal of Psycholinguistics”, член редкол. часоп. “Психолінгвістика”, член редкол. журн. “Journal of Psychology and Behavioral Science” (США), “American Journal of Applied Psychology” (США).

Член Міжнар. т-ва прикладної психолінгвістики (ISAPL); Асоціації психолінгвістів України; акредит. член Європ. асоціації когніт.-поведінк. терапії.

Відмінник освіти України (з 2015).

Переможець конкурсу іменних стипендій Верховної Ради України для молодих учених (2008). Нагор. Почесною грамотою МОН України (2011).

Наукові інтереси: психолінгвістика; клінічна психологія; психолінгвістичні дослідження особистості та суспільства.

Основні праці: Психолінгвістичний підхід до травматичної пам’яті (2017, співавт.); Individual intelligence in the context of modern psycholinguistic studies (2016); Psycholinguistic approach to diagnostics and modification of individual negative core beliefs (2015); Culture effects on language and cognition in psycholinguistic experiment (2014); Psycholinguistic reorganization of individual traumatic memory (2014); Язык, речь, личность в зеркале психолінгвістики (2014, співавт.); Основи психології та міжособового спілкування: навч. посіб. (2013); Темпоральний підхід до досліджен-

ня пенсійної зрілості особистості у період геронтогенези (2012); Психологічна допомога батькам для формування адаптивних можливостей дитини з ГРДУ (2012); Концептуальні метафори як психолінгвістичний метод дослідження організаційної ідентичності (2011); Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги: теорія і практика (2011); Мовленнєва культура як критерій особистісної (2010). Усього понад 100 наук. праць.

Зелінська Тетяна Миколаївна

Професор каф. заг. і соц. психології та психотерапії Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова (з 2015). Д-р психол. наук (з 2014); дис. “Психологія особистісної амбівалентності в юнацькому віці”. Професор (з 2005).

Народ. 21.09.1952. Закін. Московський пед. ін-т (1976); аспірантуру НДІ заг. і пед. психології АПН СРСР (1980).

Професійна діяльність: з 1987 – Київ. пед. ін-т ім. О. М. Горького (нині – Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова), каф. психології, доцент, професор; каф. теорет. та консультатив. психології, професор.

Заслужений працівник освіти України (з 2015); відмінник освіти України (з 2003). Нагор. Почесною грамотою М-ва освіти Дем. Республіки Афганістан (1987).

Наукові інтереси: амбівалентність особистості та міжособистісних взаємин.

Основні праці: Міжособистісна амбівалентність: теорія, діагностика, психологічна допомога (2018); Соціальна психологія (2016, співавт.); Психологія особистісного розвитку в юнацькому віці (2016, співавт.); Практикум із соціальної психології (2014, співавт.); Психологія розвитку особистісної амбівалентності в юнацькому віці (2013); Загальна психологія (2012, співавт.); Психологія консультування амбівалентних особистостей (2011); Амбівалентність особистості: Теорія, діагностика і психокорекція (2010). Усього 160 наук. праць.

Злобіна Олена Геннадіївна

Завідувач від. соц. психології Ін-ту соціології НАН України (з 2005). Д-р соціол. наук (з 2005); дис. “Особистість як суб’єкт соціальних змін”. Професор (з 2013).

Народ. 17.06.1951. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1973), аспірантуру Ін-ту філософії АН УРСР (1976).

Професійна діяльність: 1975-1990 – Ін-т філософії АН УРСР, мол. наук. співроб., ст. наук. співроб.; 1990-2005 – Ін-т соціології НАН України, від. соц. психології, ст. наук. співроб., пров. наук. співроб.

Член Соціол. асоціації України.

Луреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (2014).

Нагор. Почесною грамотою Верховної Ради України, відзнакою НАНУ “За підготовку наукової зміни”.

Наукові інтереси: питання антропоцентричної парадигми; особистість як суб’єкт соціальних змін.

Основні праці: Соціально-психологічні чинники інтеграції українського соціуму (2016); Соціальна регуляція поведінки в умовах суспільної нестабільності (2013); Образи успіха: опыт визуального исследования (2012, співавт.); Соціальні інтереси в контексті соціокультурної модернізації (2011); Особистість як суб’єкт соціальних змін (2004); Соціальний простір життя як суб’єктивна соціальна реальність (2004, співавт.); Суспільна криза і життєві стратегії особистості (2001, співавт.); Особистість сьогодні: адаптація до суспільної нестабільності (1996, співавт.); Наш деловой человек (1995, співавт.); Общение как фактор развития личности (1981). Усього понад 200 наук. праць.

Знанецька Олена Миколаївна

Доцент каф. соц. психології та психології управління Дніпр. нац. ун-ту ім. Олеся Гончара (з 2010). Канд. психол. наук (з 2010); дис. “Особливості зв’язку Я-концепції особистості з її психологічним благополуччям”. Доцент (з 2013).

Народ. 17.10.1974. Закін. Дніпропетр. держ. ун-т (1998).

Професійна діяльність: з 1999 – Дніпропетр. держ. ун-т., каф. інозем. мов, викладач.

Наукові інтереси: загальна психологія; психологія особистості; соціальна психологія; філологія; методика викладання іноземних мов.

Основні праці: Позитивність образу Я і психологічне благополуччя особистості (2011, співавт.); Методичні проблеми викладання психології англійською мовою у вищій школі (2012, співавт.); Особливості прагнення до самоактуалізації жінок зрілого віку серед внутрішньо переміщених осіб (2017, співавт.); Соціальна ідентичність особистості в модернових умовах (2018, співавт.). Усього понад 50 наук. праць.

Зубіашвілі Ірина Костянтинівна

Ст. наук. співроб. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (з 2004). Канд. психол. наук (з 2009); дис. “Ставлення до грошей як фактор економічної соціалізації старшокласників”.

Народ. 11.10.1952. Закін. Держ. пед. ін-т ім. О. С. Пушкіна (м. Тбілісі), Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти (м. Київ).

Професійна діяльність: 1993-2000 – ЗОШ № 8 м. Біла Церква, практ. психолог; 2000-2004 – МПП “Вольта”, практ. психолог.

Наукові інтереси: практична психологія; педагогічна психологія; соціальна та економічна психологія; дослідження ставлення особистості до грошей; формування основ монетарної культури старшокласників.

Основні праці: Тренінгові практики в соціально-психологічному забезпеченні становлення монетарної культури старшокласників (2018); Психологічні закономірності здійснення економічної соціалізації учнівської молоді в сучасних умовах (2017); Основи економічної культури (2016); Монетарна культура як фактор стабільності суспільства (2014); Психологічний супровід становлення суб'єкта економічної соціалізації: метод. рек. батькам і педагогам (2013, співавт.); Тренінг економічного самовизначення (для старшокласників) (2013); Соціально-психологічні проблеми становлення суб'єкта економічної соціалізації: соціально-психологічний аспект (2012, співавт.). Усього понад 80 наук. праць.

Іванченко Світлана Миколаївна

Пров. менеджер охорони громадського здоров'я Міжнар. благодійного фонду “Лікарі без кордонів” (з 2019). Канд. психол. наук (з 2008); дис. “Природа міжіндивідуальної варіативності параметрів сенсомоторної діяльності”. Ст. наук. співроб. (з 2009).

Народ. 07.04.1964. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1988), аспірантуру Психол. ін-ту Рос. академії освіти (1994).

Професійна діяльність: 1988-1991 – Ніжин. держ. пед. ін-т ім. Миколи Гоголя, каф. психології, асистент; 1995-1997 – Психол. ін-т Рос. академії освіти, лаб. вікової психогенетики, стажер-дослідник, ст. наук. співроб.; 1998-2005 – Московський міськ. психол.-пед. ун-т, каф. диферент. психології, доцент, ст. наук. співроб.; 2007-2019 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. соц.-психол. технологій, ст. наук. співроб.

Член Рос. т-ва психологів (1993-2003), Міжнар. асоціації кроскультур. психології (1998-2005).

Нагор. Грамотою та Почесною грамотою НАПНУ (2012, 2014); дипломом “За активну роботу з упровадження педагогічних інновацій у навчально-виховний процес” МОН України та НАПНУ (2013); медаллю “За наукові досягнення. Психолого-педагогічні науки” Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова (2014).

Наукові інтереси: соціальна психологія; гендерна психологія; кроскультурна психологія; громадське здоров'я.

Основні праці: Модернізаційні процеси в освіті та суспільстві: психотехнології супроводу (2013, співавт.); Соціально-психологічна підтримка освітніх реформ (2012, співавт.); Аналітичний звіт: Моніторинг соціального супроводу сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах (2006, співавт.); Вивчення громадської думки як інструмент моніторингу прав пацієнтів в Україні (2007, співавт.); Інформаційний вплив: теорія і практика прогнозування (2011, співавт.). Усього 55 наук. праць.

Ісаєнко Ольга Сергіївна

Канд. психол. наук (з 2007); дис. “Агресія в системі комунікації “мати – дитина” як фактор соціальної дезадаптованості молодших школярів”.

Народ. 08.09.1970. Закін. Сімфероп. держ. ун-т (1996).

Здобула грант Ради Міністрів Автономної Республіки Крим “Молодим ученим Криму” (2003).

Наукові інтереси: агресія; етологія; гештальттерапія; дитячий психоаналіз; пісочна терапія; ритуал ініціації; дитяча нейропсихологія (дислексія, дисграфія, дискалькулія).

Основні праці: Агресивная коммуникация в паре “мать–ребенок” (2012); Случай школьной дезадаптации в психоаналитическом контексте (2010); “Архаичные” формы и методы психологической помощи (2009); Принципы коррекции агрессивного поведения у младших школьников (2005). Усього 21 наук. праця.

Казміренко В’ячеслав Петрович

Професор каф. психології ф-ту психології Львів. держ. ун-ту внутр. справ України (з 2017). Д-р психол. наук (з 1994); дис. “Соціально-психологічна регуляція діяльності організацій”. Професор (з 1996).

Народ. 10.02.1946. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1974).

Пройшов стажування у Московському держ. ун-ті ім. М. В. Ломоносова на ф-ті психології (1986).

Професійна діяльність: 1977-1985 – Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, філос. ф-т, каф. соц. і пед. психології, асистент; 1985-1990 – каф. заг. та інж. психології, асистент, доцент; 1990-1991 – каф. соц. і пед. психології, доцент; 1991-1998 – ф-т соціології і психології, каф. соц. і пед. психології, доцент, професор; 1998-2001 – каф. соц. роботи і педагогіки, завідувач; 2001-2017 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології політ. вибору, завідувач; лаб. психології спілкування, завідувач.

Президент Асоціації практич. психологів та психотерапевтів (з 1995); член Міжнар. кадрової академії Європ. центру вищої освіти ЮНЕСКО та Ради Європи (з 1995), Академії підприємництва та менеджменту (м. Санкт-Петербург) (з 1996).

Член Експертної ради ВАК України (1996-1999). Позаштатний радник міністра внутр. справ України (1998).

Нагор. Срібною медаллю ВДНГ СРСР за наукові розробки в психологічній практиці (1989), Почесною грамотою Президента України (2004).

Наукові інтереси: соціальна психологія організації та управління; диференційна психологія та психологія особистості; мислетворчі ігри та

організаційне консультування; соціально-психологічні тренінги та технології.

Основні праці: Активізація когнітивних процесів у спілкуванні (2011, співавт.); Інтеграційні процеси в суспільстві та політичний вибір особистості (2008, ред.); Формування діалогу як соціально-психологічна основа розвитку інтеграційних процесів у суспільстві: подолання кризи конфронтації (2008); Соціальна психологія організацій (1993); Методи моделювання в психології малих груп (1990); Колективні суб'єкти в системі управління соціотехнічними об'єктами (1989). Усього близько 80 наук. праць.

Кальницька Катерина Олексіївна

Завідувач каф. організації соц.-психол. допомоги населенню Черніг. нац. технол. ун-ту (з 2015). Канд. психол. наук (з 1999); дис. “Мотивація педагога до підвищення професійної кваліфікації”. Доцент (з 2003).

Народ. 29.12.1960. Закін. Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького (1978); аспірантуру Держ. академії керівних кадрів освіти (1998).

Професійна діяльність: з 1999 – Черніг. обл. ін-т підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників освіти, каф. психології, доцент; з 2001 – Черніг. держ. ін-т економіки і управління, каф. соціології та психології, доцент; з 2014 – Черніг. нац. технол. ун-т, каф. соц. наук і технологій, доцент.

Пройшла стажування в Академ. т-ві Міхала Балудянського (Словаччина, 2015).

Член Асоціації політ. психологів України, керівник Черніг. відокремленого підрозділу Асоціації (з 1997), член правління Асоціації (з 2011).

Нагор. почесними грамотами Черніг. облдержадміністрації (2012), Черніг. облради (2016), міського голови м. Чернігів (2018), Спільноти жінок України (2013); грамотами Черніг. держ. ін-ту економіки і управління (2005, 2012), Черніг. нац. технол. ун-ту (2017). Лауреат міськ. конкурсу “Жінка року – 2009” (м. Чернігів).

Наукові інтереси: соціальна психологія; психологія особистості; психологія мотивації; організаційна психологія; гендерна психологія та проблематика подолання сімейного насильства; феномени групової психіки (транзактивна пам'ять); соціально-психологічна реабілітація ветеранів бойових дій.

Основні праці: Досвід школи соціально-психологічної допомоги: реадaptaція українських ветеранів і їхніх дружин (2018, співавт.); Identification of students as a mechanism of professional self-identification and a component of personality self-consciousness (2018); Loneliness as a way of human life in a modern social space (2018, співавт.); Насильство як

соціальний феномен: соціально-психологічні причини та етико-моральні засади протидії (2017, співавт.); Концепція транзактивної пам'яті: сутність, ідейні попередники і сучасні тенденції (2015); Професійне вигорання: чинники та умови виникнення синдрому (2014); До питання становлення і розвитку теорії транзактивної пам'яті (2014); Соціально-психологічні технології роботи з жінками-жертвами насильства в сім'ї та чоловіками-кривдниками (2014); Особливості самосвідомості особистості у психологічному портреті сучасного студентства (2012); Дихотомія “насильство-ненасильство” у філософській антропології та етиці ХХ століття (2011, співавт.). Усього понад 120 наук. праць.

Кальницька Юлія Сергіївна

Наук. співроб. лаб. методології психосоц. та політ.-психол. досліджень Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2014). Канд. психол. наук (з 2013); дис. “Соціально-психологічні ідеї в українській інтелектуальній спадщині другої половини ХІХ – початку ХХ століття”.

Народ. 04.10.1984. Закін. Нац. ун-т “Києво-Могилянська академія” (2007), аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2011).

Професійна діяльність: 2011-2014 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. методології психосоц. та політ.-психол. досліджень, мол. наук. співроб.

Член Асоціації політ. психологів України.

Наукові інтереси: соціальна психологія; організаційна поведінка; історія соціальної психології; історіографія; методологія наукових досліджень; психологія великих і малих груп; психологія впливу.

Основні праці: Історія соціальної психології в Україні: друга половина ХІХ – початок ХХ ст. (2019); Витоки соціально-психологічної думки в Україні: творча спадщина Івана Франка (2012); Історія становлення соціальної психології в Україні у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. (2012); Перші соціально-психологічні теорії в Західній Європі та їхній вплив на українських мислителів другої половини ХІХ – початку ХХ ст. (2011). Усього близько 40 наук. праць.

Калюжна Євгенія Миколаївна

Доцент каф. психології та соц. роботи Ін-ту підготовки кадрів Держ. служби зайнятості України (з 2018). Канд. психол. наук (з 2008); дис. “Психологічні механізми особистісної тривожності у підлітковому віці”. Доцент (з 2014).

Народ. 15.03.1974. Закін. Запоріж. держ. ун-т (2003).

Професійна діяльність: 2007-2017 – Запоріж. нац. ун-т, каф. практич. психології, ф-т соц. педагогіки та психології, доцент.

Наукові інтереси: психологія праці; клінічна психологія; психологія адаптивної активності; геронтологія; методологія наукової творчості.

Основні праці: Методика та організація наукових досліджень (2015); Теоретичні та методологічні проблеми психології (2015); Шлях до “Я-відкриття”: Ілюстрований робочий зошит з психології для 9-х класів (2012); Шлях до “Я-відкриття”. Уроки з психології для 9-х класів (2012); Шлях до “Я-відкриття”: Ілюстрований робочий зошит з психології для 8-х класів (2012); Шлях до “Я-відкриття”. Уроки із психології для 8-х класів (2012); Геронтологія (2011). Усього 140 наук. праць.

Камінська Ольга Володимирівна

Професор каф. заг. психології та психодіагностики Рівнен. держ. гуманіт. ін-ту (з 2017). Д-р психол. наук (з 2016); дис. “Психологічні основи інтернет-залежності молоді”. Професор (з 2019).

Народ. 25.08.1980. Закін. Рівнен. ін-т слов’янознавства Київ. славіст. ун-ту (2002), Міжрегіон. академію управління персоналом (2004).

Пройшла стажування у Вищій школі економіки та інновацій (Польща, 2018).

Професійна діяльність: 2004-2012 – Рівнен. ін-т ВНЗ “Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини “Україна”, каф. психології, викладач, доцент; каф. соц. роботи, ст. викладач, доцент; 2012-2015 – Рівнен. обл. ІППО, каф. пед. і психології, доцент; каф. пед., психології та корекційної освіти, доцент; 2016-2017 – Рівнен. держ. гуманіт. ін-т, каф. заг. психології та психодіагностики, доцент.

Нагор. грамотами Рівнен. облдержадміністрації, Рівнен. ін-ту ВНЗ “Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини “Україна”, Рівнен. обл. ІППО, Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту.

Наукові інтереси: соціальна психологія; психологія інтернет-залежності; психологія особистості.

Основні праці: Особливості копінг-стратегій у студентів із різним рівнем успішності навчальної діяльності (2018); Проблема дитячих страхів у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців (2018); Influence of Gender Behaviour on Peculiarities of Students’ Self-Attitude (2017); Особливості психологічного консультування при роботі з інтернет-залежною молоддю (2017); Психологічні особливості виникнення особистісних деформацій молоді в умовах соціально-політичної нестабільності (2017); Психологічний аналіз професійно важливих якостей педагога (2016); Чинники розвитку інтернет-залежності молоді (2015); Impact of Internet addiction on the individual (2014); Гендерні та вікові відмінності прояву інтернет-залежності молоді (2014); Психологія інтернет-залежності (2015). Усього 60 наук. праць.

Каніболоцька Марія Сергіївна

Наук. співроб. лаб. психології спілкування Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2018). Канд. психол. наук (з 2015); дис. “Соціально-психологічні особливості ставлення до здоров’я молоді з різним економічним статусом”.

Народ. 07.03.1988. Закін. Запоріз. нац. ун-т (2010), аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2014).

Професійна діяльність: 2009-2010 – ТОВ “Тез-тур”, менеджер з туризму (Греція); 2010-2011 – ТОВ “Ей.Дж.Ей.Трейдінг Україна”, менеджер з персоналу; 2011-2015 – Центр інозем. мов “А.В.С.”, викладач англ. мови для корпорант. клієнтів; 2015-2016 – Ун-т економіки та права “КРОК”, наук.-організ. від., менеджер проєктів та програм з аспірантури; 2016-2018 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. соц.-психол. технологій, наук. співроб.

Наукові інтереси: соціальна психологія здоров’я; психологія дитячого та підліткового лідерства; психологічні засади побудови успішної команди; психологія інформаційного впливу; розвиток корпоративної культури; вплив соціальних мереж на стан психологічного здоров’я молоді; розвиток емоційного інтелекту молоді.

Основні праці: Особливості прояву організаційної культури в стартап-компаніях (2016); Соціально-психологічні особливості ставлення до здоров’я молоді з різним економічним статусом (2016); Теоретичні засади дослідження соціальних мереж у контексті соціально-психологічного супроводу освітніх інновацій (2016); Емоційна та вольова саморегуляція як передумова психологічного благополуччя молоді (2014); Соціально-психологічний аспект розуміння економічного статусу безробітної молоді в Україні (2013); Поняття “престижна” і “дефіцитна” професія в сучасному науковому дискурсі (2012). Усього 14 наук. праць.

Карамушка Людмила Миколаївна

Заступник директора з наук.-організ. роботи та міжнар. наук. зв’язків (з 2015), завідувач лаб. організ. та соц. психології Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (з 1993). Д-р психол. наук (з 2001); дис. “Психологічні основи управління закладами середньої освіти”. Професор (з 2002). Академік НАПНУ (з 2019).

Народ. 23.01.1956. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1977), аспірантуру НДІ психології УРСР (1983).

Пройшла стажування в Школі освіт. менеджменту Амстердам. ун-ту (2002).

Професійна діяльність: 1977-1978 – Дніпропетр. машинобуд. з-д, практ. психолог; 1978-1980 – Київ. обл. психіатр. лікарня № 1,

лаб. патопсихології, психолог; 1984-1993 – НДІ психології УРСР, мол. наук. співроб, ст. наук. співроб.; з 1989 – КП, викладач; з 1993 – Центр. ін-т підвищення кваліфікації кер. працівників нар. освіти (нині Ун-т менеджменту освіти НАПНУ), викладач; з 2003 – Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка.

Автор концепції психологічного забезпечення управління освітніми організаціями. Ініціатор відкриття нового психол. напрямку для захисту дисертацій – організаційна психологія; економічна психологія, а також аспірантури й докторантури за цією спеціальністю в Ін-ті психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ. Засновник наук. школи організ. психології. Ініціатор та організатор проведення понад 50 міжнар. наук.-практ. конф. та семінарів з організ. та економ. психології (за участю зарубіжних фахівців) в Україні. Розробник оригінальних курсів із психології управління, організ. психології, психолого-управлінського консультування, психології ділових переговорів, спецкурсів “Формування команди в організації”, “Технології роботи організаційних психологів” та ін.

Учасник та керівник міжнар. проєктів: вивчення кроскультурних особливостей діяльності менеджерів 47 країн (Вел. Британія, 2000-2001); розробка стандартів діяльності менеджерів освіти та системи їх підготовки (Нідерланди, 2002-2003); розробка та впровадження моделей дистанційного навчання з проблем організ. психології та психології праці (Австрія, Словенія, Хорватія, Угорщина, 2001–2002); профілактика та подолання синдрому “професійного вигорання” і здійснення успішної кар’єри жінок та чоловіків у закладах середньої освіти (Канадсько-український гендерний фонд, 2003-2004); дослідження етнонац. ідентичності (проєкт INTAS, 2004–2006); проєкт Світового банку та МОМолодспорту України “Рівний доступ до якісної освіти” (2008-2010); вивчення особливостей викладання організ. психології в прибалт. країнах та в Україні (European Association of Work and Organizational Psychology, EAWOP) (2009–2011). За запрошенням Європ. комісії викладала в провідних західноєвроп. ун-тах навч. курси з організ. психології в рамках реалізації програми Erasmus Mundus (підпрограма підготовки організ. психологів за програмою WOP-P) (Ун-т Р. Декарта, Paris-5 та Ун-т м. Валенсія) (2010).

Президент Укр. асоціації організ. психологів та психологів праці (з 2002). Засновник та член Європ. асоціації організ. психологів та психологів праці (з 2005). Член координ. комітетів провідних європ. та всесвіт. громад.-профес. організацій, які працюють у сфері організ. психології: Європ. мережі з організ. психології та психології праці (з 1999) та дивізіону 1 (“Організаційна психологія та психологія праці”) Міжнар. асоціації з прикладної психології (2006-2018); редактор інформ.

бюлетенів, які видаються цими громад.-профес. об'єднаннями. Нац. представник Міжнар. асоціації з економ. досліджень (IAREP) в Україні.

Редактор зб. “Актуальні проблеми психології”, наук. журн. “Організаційна психологія. Економічна психологія”.

Відмінник освіти України (з 2001). Заслужений працівник освіти України (з 2002). Нагор. нагрудними знаками МОН України “За наукові досягнення” (2006), “О. А. Захаренко” (2012); медалями НАПНУ “Ушинський К. Д.” (2010), “Григорій Сковорода” (2016); медаллю “Народна шана українським науковцям 1918-2018” Міжнар. академії рейтингових технологій та соціології “Золота Фортуна” (2018).

Наукові інтереси: психологія управління; організаційна психологія; економічна психологія.

Основні праці: Психологія професійного вигорання підприємців (2018, співавт.); Психологічні технології підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості (2018, співавт.); Діагностика перфекціонізму та трудоголізму особистості: психологічний практикум (2018, співавт.); Психологічні особливості ставлення студентської молоді до грошей (2017, співавт.); Психологія організаційної культури вищого навчального закладу (у контексті становлення професійної ідентичності студентів) (2015, співавт.); Формування психологічної готовності персоналу вищої школи до діяльності в умовах соціально-економічних змін (2013, співавт.); Мотивація підприємницької діяльності (2011, співавт.); Психологія освітнього менеджменту (2004); Психологія управління закладами середньої освіти (2000). Усього 1011 наук. праць.

Карапетрова Олена Володимирівна

Доцент каф. практи. психології Укр. інж.-пед. академії (з 2019). Канд. психол. наук (з 2010); дис. “Соціально-психологічні особливості адаптації дітей молодшого шкільного віку у колективі художньої самодіяльності”. Доцент (з 2013).

Народ. 26.01. 1971. Закін. Мелітопол. уч-ще культури (1993); Бердян. держ. пед. ун-т (2003); аспірантуру Бердян. держ. пед. ун-ту (2008).

Професійна діяльність: з 1995 – Бердян. держ. пед. ун-т, студ. клуб, керівник гуртка; 2003-2004 – каф. соц. психології, лаборант; 2008-2019 – каф. психології, асистент, ст. викладач, доцент.

Наукові інтереси: психологія творчості, диференціальна психологія, психологія особистості.

Основні праці: Соціально-психологічна адаптація дітей молодшого шкільного віку у творчому колективі (2011); Комплексна програма з підвищення рівня соціально-психологічної адаптації дітей молодшого шкільного віку у колективах художньої самодіяльності

(2007); Психологічний супровід дітей молодшого шкільного віку в поза-шкільній діяльності: навч.-метод. посіб. (2013); Диференціальна психологія: навч.-метод. посіб. (2014); Методологічні та теоретичні проблеми психології: навч.-метод. комплекс (2015). Усього 46 наук. праць.

Карпенко Зіновія Степанівна

Професор каф. соц. психології та психології розвитку Прикарпат. нац. ун-ту ім. Василя Стефаника (з 2018). Д-р психол. наук (з 2000); дис. “Психологічні основи аксіогенезу особистості”. Професор (з 2001).

Народ. 22.01.1959. Закін. Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького (1983); аспірантуру Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького (1989); докторантуру Київ. держ. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова (1998).

Професійна діяльність: 1983-1995 – Івано-Франків. держ. пед. ін-т ім. Василя Стефаника, асистент, ст. викладач; 1998-1999 – Прикарпат. ун-т ім. Василя Стефаника, каф. пед. та вікової психології, доцент, професор; 2000-2017 – Поморсько-Куявська вища школа (Польща), викладач; з 2018 – Держ. пед. ун-т ім. Нац. комісії з питань освіти (Краків), каф. психології, професор.

Відмінник освіти України (з 2005). Заслужений діяч науки і техніки України (з 2017).

Нагор. Почесною грамотою МОН України (2006).

Член Т-ва психологів України, Асоціації політ. психологів України, Укр. спілки психотерапевтів, Наук. т-ва ім. Тараса Шевченка. Керівник наук.-дослід. центру “Психологія розвитку особистості” Прикарпат. ун-ту ім. Василя Стефаника (з 2008). Голова Наук.-метод. комісії МОН України із психології та практ. психології (2010-2013). Голов. редактор фахового наук. журн. “Психологія особистості” (з 2010).

Наукові інтереси: теоретичні і методологічні проблеми психології; психологія особистості; аксіологічна психологія; психологія розвитку і психотерапія; психологічна герменевтика; соціальна і політична психологія; медіапсихологія.

Основні праці: Психологічні технології ефективного функціонування та розвитку особистості (2019, співавт.); Аксіологічна психологія особистості (2018); Aktualne problemy społeczne w ukraińskich i polskich realiach, tendencjach, perspektywach (2018, співавт.); Український Євромайдан. Прикарпатський вимір (2016, співавт.); Аксіопсихологія людської деструктивності: від анатомії до профілактики (2016, співавт.); Психолого-педагогічні умови розвитку освітнього простору держави (2015, співавт.); Психологічна культура: види, інваріанти, розвиток (2013, співавт.); Людина. Суб’єкт. Вчинок: Філософсько-психологічні студії (2006, співавт.); Етнос. Соціум. Культура: регіональний аспект (2006, співавт.); Герменевтика психологічної практики: монографія (2001);

Аксіопсихологія особистості (1998); Психокорекція розвитку дитини (1994). Усього 247 наук. праць.

Кихтюк Оксана Василівна

Доцент каф. заг. і соц. психології та соціології Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки (з 2014). Канд. психол. наук (з 2010); дис. “Психологічні особливості формування етнічної толерантності у студентської молоді”. Доцент (з 2015).

Народ. 24.10.1979. Закін. Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки (2001), аспірантуру Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки (2010).

Пройшла стажування у Вищій школі економіки та інновацій (WSEI) (Польща, 2017).

Професійна діяльність: 2002-2007 – Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, від-ня довуз. підготовки молоді, викладач англ. мови; 2008-2014 – каф. заг. і соц. психології, асистент, ст. викладач.

Член Асоціації політ. психологів України, Асоціації організ. психологів України, World Organization for Early Childhood Education (OMEP).

Наукові інтереси: соціальна та загальна психологія, зокрема психологія соціальних груп, етнічних меншин; психолінгвістика; психологія та педагогіка толерантності.

Основні праці: Концептуальна модель етнічно толерантної особистості (2009); Експериментальна програма з формування етнічної толерантності у студентської молоді (2010); Психічне здоров'я працівників державних установ (2018, співавт.); Україна та Польща: теоретичні проблеми соціокультурного процесу й практика формування діалогічної поведінки молоді (2016, співавт.); Феномен толерантності як загальнолюдської цінності у формуванні особистості (2016); Психологічні особливості міжетнічних стосунків крізь призму толерантності (2014); Теоретико-методологічні аспекти та емпіричне дослідження внутрішньої картини хвороби в клінічній психології (2018); Social and perceptual evaluation of Ukraine's image by college students (2017, співавт.). Усього близько 100 наук. праць.

Кияшко Лариса Олександрівна

Канд. психол. наук (з 1996); дис. “Індивідуально-стильові особливості прояву та корекції професійних стереотипів при зміні спеціальності”. Доцент (з 2004).

Народ. 15.09.1956. Закін. Ростовський-на-Дону держ. ун-т (1980).

Професійна діяльність: 1980-2005 – Респ. ін-т підвищення кваліфікації (м. Донецьк); 2006-2015 – Ін-т соц. та політ. психології

НАПНУ, лаб. психології політ. участі, завідувач; лаб. психології політ. поведінки молоді, пров. наук. співроб.

Член Асоціації психологів Донбасу (2003-2014), Асоціації політ. психологів України (з 2007).

Нагор. почесними грамотами МОН України, НАПНУ та Асоціації психологів Донбасу.

Наукові інтереси: політична активність молоді України; соціальні стереотипи.

Основні праці: Концепція психологічного супроводу формування навичок ефективності політичної участі молоді (2014); Політична участь молоді сучасної України: проблеми та шляхи активізації (2014); Формування навичок ефективної політичної участі молоді: технології психологічного супроводу (2014); Динаміка когнітивної складової психологічної готовності студентської молоді до політичної участі (2013). Усього понад 150 наук. праць.

Климанська Лариса Дмитрівна

Завідувач каф. соціології та соц. роботи Нац. ун-ту “Львівська політехніка” (з 2005). Д-р політ. наук (з 2013); дис. “Комунікативні технології в реалізації соціально-політичних проєктів”. Професор (з 2016).

Народ. 03.06.1956. Закін. Московський держ. ун-т ім. М. В. Ломоносова (1980).

Професійна діяльність: з 1981 – Львів. політехн. ін-т (нині – Нац. ун-т “Львівська політехніка”), каф. соціології та соц. роботи, професор.

Пройшла стажування у Зах. ун-ті Мічигану (США, 1996), Сх.-Європ. ун-ті (Угорщина, 1999), м. Фредерік (США, 2009), Ін-ті психології Академії спец. педагогіки ім. Марії Гжегожевської (Польща, 2019).

Член Соціол. асоціації України, Асоціації політ. психологів України.

Нагор. Почесною грамотою МОН України (2007), знаком НАПНУ “Ушинський К. Д.” (2014).

Відмінник освіти України (з 2009).

Наукові інтереси: політична психологія; якісні методи збирання інформації; методи аналізу якісних даних; соціологія соціальних проблем.

Основні праці: Волонтерська діяльність студентів і викладачів кафедри соціології та соціальної роботи (2019, співавт.); Media designing of social problems in modern Ukraine (2019, співавт.); Психологічні особливості образу радянського минулого України в уявленнях сучасної студентської молоді (2017); Mediaframes and constructs of social problem (2017, співавт.); Історія політичної думки (2016); Суспільство у процесі розбудови: зміни та виклики (2016, співавт.); Modern Ukraine as a society

of risk (2015, співавт.); Evaluation of the past as a risk and opportunity in the social development (2015, співавт.); Зв'язки з громадськістю: технології прагматичної комунікації (2014); Соціальна політика (2014, співавт.); Політологія: сучасні терміни і поняття. Короткий навчальний словник-довідник (2000; 2014, співавт.); Соціологія (2009, співавт.); Геополітика. Військово-політичні аспекти (2008, співавт.); Соціально-комунікативні технології в політиці: Таємниці політичної “кухні” (2007); PR-підтримка європейської інтеграції в Україні (2007); Конфліктологія (2007, співавт.); Політична лексика сучасного українського політика і громадянина: енцикл. слов.-довід. (2006; 2017, співавт.); Політологія. Кн. 1: Політика і суспільство; Кн. 2: Держава і суспільство (2000, співавт.). Усього 180 наук. праць.

Клименко Ірина Вадимівна

Доцент каф. соц. психології ф-ту психології Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Канд. психол. наук (з 2004); дис. “Соціально-психологічні засоби технологізації Public relations у сфері маркетингу”.

Народ. 25.08.1975. Закін. Укр. держ. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (1997), Вищі освітні курси Центру вільної преси Ін-ту журналістики та Ін-ту міжнар. відносин Київ. держ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (1999).

Професійна діяльність: 2002-2005 – Вид. дім “Софт-прес”, журналіст, голов. редактор журн. “Телемир”; 2005-2007 – Агенція соц. проектів ГОА (аналіт. дослідж. у сфері маркетингових комунікацій, реклами та PR), незалежний консультант.

Наукові інтереси: психологія маркетингових комунікацій; медіапсихологія; психологія реклами та PR.

Основні праці: Features of price perceptions by consumers with different psychological characteristics (2018); Psychological features of consumer behavior at the stage of disposal of consumption goods (2017, співавт.); Реклама як чинник формування в українських підлітків образу ідеальної родини (2014); Особливості психосемантичної організації повідомлень соціальної реклами, спрямованої на підліткову аудиторію (2013); Антропоцентризм у семіотичному просторі реклами (2012); Психологічні аспекти соціального маркетингу (2011); Соціально-психологічні засоби організації комунікативного простору PR-взаємодії у сфері маркетингу (2002). Усього 47 наук. праць.

Климчук Віталій Олександрович

Пров. наук. співроб. лаб. соц. психології особистості Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2018). Д-р психол. наук (з 2015); дис. “Мотиваційний дискурс особистості в інтеракційному просторі”. Доцент (з 2007).

Народ. 22.09.1979. Закін. Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка (2001); аспірантуру Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка (2004), докторантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2015).

Проїшов стажування у Варшавському та Ягеллонському ун-тах за проектом “Інноваційний університет і лідерство. Фаза III: інновації та відносини з оточенням” (2017) та Summer School in Public Health Policy, Economics and Management, Course “Public Mental health: evaluation of programs and policy” (Lugano, Switzerland) (2016).

Професійна діяльність: 2001-2017 – Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка, каф. соц. та практ. психології, асистент, ст. викладач, доцент; каф. практ. психології та психотерапії, завідувач; 2013-2014 – реабіліт. центр для наркозалежних “Центр здорової молоді”; БФ “Панацея”, психотерапевт; 2015-2017 – Укр. катол. ун-т, каф. психології, професор; Ін-т психічного здоров'я, виконавчий директор; 2016-2017 – Центр психічного здоров'я та травматерапії “Простір надії”, директор.

Член сектору вищої освіти Наук.-метод. ради МОН України (з 2016). Експерт МОЗ України за напрямком “Психічне здоров'я” та член робочої групи МОЗ України з розробки проекту концепції розвитку системи охорони психічного здоров'я до 2030 р. (з 2017).

Віцепрезидент Нац. психол. асоціації; член правління Асоціації політ. психологів України; член Постійного комітету із психології криз, травм та катастроф Європ. федерації психол. асоціацій. Співзасновник і тренер психол. консалт. групи “Системні дослідження” (2005-2009); співзасновник і директор ТОВ “Mental Health Solutions” (з 2017).

Наукові інтереси: дискурсивна психологія; психологія мотиваційного дискурсу; психічне здоров'я особистості; травма та її психологічні наслідки; посттравматичне зростання.

Основні праці: Психічне здоров'я в організаціях: національні програми та плани дій (2018, співавт.); Нарощування потенціалу у сфері турботи про психічне здоров'я всередині країн: інструменти та програми ВООЗ (2018, співавт.); Mental Health Care System and Reform Efforts in Ukraine (2018, співавт.); Prevalence of the PTSD symptoms in Ukrainian children: the brief report on the research findings (2018, співавт.); Психічне здоров'я в організаціях: чотири причини інвестувати в охорону психічного здоров'я працівників (2017, співавт.); Психічне здоров'я в організаціях: світова підтримка, українські перспективи (2017, співавт.); Посттравматичне зростання і як можна йому сприяти у психотерапії

(2016); Практическая психология, или Как подобрать ключик к любому человеку. 1000 подсказок на все случаи жизни (2015); Мотиваційний дискурс особистості: на шляху до соціальної психології мотивації (2015). Усього 110 наук. праць.

Кліманська Марина Борисівна

Доцент каф. психології Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (з 2011). Канд. психол. наук (з 2007); дис. “Психологічні чинники схильності молоді до соціального утриманства”. Доцент (з 2011).

Народ. 29.04.1980. Закін. Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка (2002), аспірантуру Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (2005).

Професійна діяльність: 2002-2007 – Перша міська клінічна лікарня ім. Князя Лева (м. Львів), психолог; з 2003 – Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, каф. психології, асистент.

Член Укр. спілки психотерапевтів, Асоціації політ. психологів України.

Наукові інтереси: психологія середовища; соціальна психологія; політична психологія; психодіагностика; інтерактивні методи навчання.

Основні праці: Rola mediów, edukacji i pamięci rodzinnej w kształtowaniu wizji Związku Radzieckiego w reprezentacjach pierwszego pokolenia postradzieckiego (2018, співавт.); Психологічні особливості сприймання житлових будівель (2017); Проективні методи дослідження особистості (2014, співавт.); Стильові особливості гумору представників соціономічних професій (2012); Практикум із психології (2010, співавт.); Соціальне утриманство: особливості поведінки в конфліктній ситуації (2007); Методика дослідження схильності до “вимагаючої поведінки” (2006, співавт.); Феномен Майдану: громадська активність проти соціального утриманства (2005). Усього близько 70 наук. праць.

Коваленко Алла Борисівна

Завідувач каф. соц. психології Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (з 2010). Д-р психол. наук (з 2001); дис. “Психологія розуміння творчих задач”. Професор (з 2003).

Народ. 15.12.1961. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1984); аспірантуру НДІ психології УРСР (1988); докторантуру Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (1998).

Професійна діяльність: 1984-1985 – Уман. держ. пед. ін-т ім. П. Г. Тичини, каф. педагогіки і психології, ст. лаборант; 1988-1995 – каф. психології, ст. викладач, доцент; 1998-1999 – каф. заг. та інж. психології, доцент; 1999-2010 – каф. соц. психології, доцент, професор.

Співавтор першого в Україні підручника із соціальної психології (1995).

Член Наглядової ради Укр. психол. асоціації (з 2017). Член Міжрегіон. асоціації когніт. досліджень (з 2012).

Відмінник освіти України (з 2017).

Нагор. відзнакою НАНУ “За підготовку наукової зміни” (2009), почесними грамотами МОН України (2016), Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (2011).

Наукові інтереси: соціальна психологія; психологія розуміння; психологія творчості.

Основні праці: Особливості етнолінгвістичної ідентичності представників різних мовних груп України (2019, співавт.); Соціальна ідентичність особистості в модернових умовах (2018, співавт.); Психологія міжособистісного взаєморозуміння (2010); Особистість та її історія (2018, співавт.); Психологія розуміння творчих задач (1994); Психологія розуміння (1999); Соціальна психологія (1995, 2006, співавт.). Усього понад 180 наук. праць.

Коваль Ганна Шаміліївна

Доцент каф. соц. і прикладної психології Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова (з 2017). Канд. психол. наук (з 2014); дис. “Суб’єктивний крок часу як один з чинників деліквентної поведінки”.

Народ. 04.01.1968. Закін. Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова (1999); аспірантуру Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова (2004).

Пройшла стажування у Краків. ун-ті економіки (Польща, 2018).

Професійна діяльність: 2007-2009 – Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, організ. секретар, куратор; 2013-2014 – каф. соц. і прикладної психології, секретар;

Член Європ. асоціації педагогів і психологів “Science” (з 2016).

Наукові інтереси: юридична психологія; психологія часу; економічна психологія.

Основні праці: Психологічні особливості соціально-політичних конфліктів в умовах трансформації соціальних відносин (2016); Psychological peculiarities of motivational sphere of the employees of a bank: temporal approach (2016); Психологічні аспекти впливу засобів масової комунікації на свідомість громадян: безпека і збитки (2015); Особливості деліквентної поведінки у підлітків (2010); Основні новоутворення підліткового віку та психічна нестабільність як його неминучий атрибут (2009); Профілактичні заходи з попередження деліквентної поведінки підлітків (2009); Психічна нестабільність як категорія психологічної науки (2008). Усього 29 наук. праць.

Ковальчук Зоряна Ярославівна

Заступник декана ф-ту психології Львів. держ. ун-ту внутр. справ (з 2012). Д-р психол. наук (з 2014); дис. “Генетично-психологічні засади оптимізації педагогічної взаємодії в освітніх закладах різного типу”. Професор (з 2018).

Народ. 01.05.1974. Закін. Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка (2003).

Пройшла стажування в Люблін. наук.-технол. парку за проектом “Інноваційні освітні технології: досвід Європейського Союзу та його впровадження в процес підготовки психологів” (Польща, 2017).

Професійна діяльність: з 2004 – Львів. держ. ун-т внутр. справ, каф. теорії та методики практ. психології, викладач, доцент, завідувач.

Нагор. Грамотою Департаменту освіти і науки Львів. облдержадміністрації (2017); має подяку Львів. облдержадміністрації (2019).

Наукові інтереси: соціальна, загальна, вікова психологія; гештальт-терапія; арттерапія; психологія взаємодії та комунікації; особистісний розвиток.

Основні праці: Психолого-прикладні аспекти впровадження генетично-психологічного комунікативно-рефлексійного тренінгу в процес підготовки працівників поліції (2017); Професійна майстерність психолога (2016); Психологічний аналіз педагогічної взаємодії в освітніх закладах різного типу та шляхи її оптимізації крізь призму генетичної психології (2015); Психолого-педагогічні умови розвитку освітнього простору держави (2015); Особливості моделювання психологічних захистів в професійній діяльності працівників органів внутрішніх справ (2015); Генетично-психологічні засади оптимізації педагогічної взаємодії (2013); Психологічний аналіз міжособистісної взаємодії вчителя із старшокласниками (2008). Усього 126 наук. праць.

Колісник Олексій Петрович

Доцент каф. фіз. реабілітації та соц. забезпечення Луцького ін-ту розвитку людини (з 2019). Канд. психол. наук (з 1984); дис. “Про природу вольового зусилля”. Доцент (з 1992).

Народ. 20.09.1938. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1968), докторантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (1995).

Професійна діяльність: 1968-1971 – Ужгород. держ. ун-т, каф. педагогіки та психології, ст. викладач; 1971-1974 – Московський держ. ун-т ім. М. В. Ломоносова, ф-т психології, каф. заг. психології, асистент; 1974-1992 – Луц. держ. пед. ін-т, каф. психології, ст. викладач; 1995-2019 – Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки (нині – Східноєвроп. нац.

Соціальна психологія в Україні

ун-т ім. Лесі Українки), каф. психології, каф. заг. та соц. психології, доцент, завідувач.

Голова Волин. осередку Т-ва конфліктологів України (з 1992), член Т-ва психологів України (з 1968), Асоціації політ. психологів України (з 2001).

Нагор. Почесною грамотою МОН України (2002).

Наукові інтереси: психологія духовного саморозвитку особистості; саморозвиток української нації.

Основні праці: Психологія духовного саморозвитку особистості (2007); Духовний саморозвиток української нації (2012); Духовний саморозвиток української нації: хто Ви є, ньєкь Україно, куди йдете та чи усвідомлюють Ваші діти-українці, куди приведе цей шлях (2012); Духовний саморозвиток особистості (2015). Усього близько 150 наук. праць.

Корнєв Микола Никифорович

Канд. філос. наук (з 1976); дис. “Міжособистісне спілкування як фактор соціальної активності особистості”. Доцент (з 1988).

Народ. 24.01.1940. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1968).

Пройшов стажування в Мюнхен. ун-ті (Німеччина, 1996).

Професійна діяльність: 1970-1980 – Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, каф. соц. та пед. психології, асистент, доцент; 1980-1982 – Гаван. ун-т (Республіка Куба), викладач соц. психології; 1983-2009 – Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, каф. соц. та пед. психології / каф. соц. психології та психології розвитку / каф. соц. психології, доцент, завідувач.

Член Т-ва психологів України (з 1981), Асоціації політ. психологів України (з 1995).

Наукові інтереси: теоретичні та методологічні проблеми соціальної та політичної психології; психологія спілкування та соціальних груп.

Основні праці: Проблеми групи та особистості у соціальній психології (2004, співавт.); Вступ до соціальної психології (2002, співавт.); Особливості використання колективного навчання в сучасних маніпулятивних технологіях (2001, співавт.); Соціальна психологія у змісті професійної підготовки практичних психологів (2000); Психологія масової поведінки (2000, співавт.); Міжетнічна взаємодія як фактор формування крос-національного менталітету (1999, співавт.); Соціальна психологія (1995, співавт.); Молодежь как социально-психологическая группа (1991). Усього 76 наук. праць.

Коробанова Ольга Леонідівна

Ст. наук. співроб. лаб. психології малих груп та міжгруп. відносин Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2019). Канд. психол. наук

(з 1992); дис. “Психологічні особливості рольового спілкування у юнацькому віці”.

Народ. 30.01.1960. Закін. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (1983); аспірантуру Київ. держ. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова (1991).

Професійна діяльність: 1983-1998 – Київ. пед. ін-т ім. Горького (нині – Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова), каф. психології, викладач; 1999-2010 – робота в бізнес-структурах.

Член Арттерапевт. асоціації, Асоціації політ. психологів України.

Наукові інтереси: інгрупові та аутгрупові феномени групової взаємодії в складних соціальних ситуаціях; свідомі і несвідомі чинники регуляції взаємодії в новоствореній групі; мотивація політичної участі; проблематика рольового спілкування; комунікативний тренінг; арт-терапія; психологічне консультивання.

Основні праці: Психолого-педагогічне забезпечення соціально-психологічного клімату в колективі (2017, співавт.); Методи групової роботи в системі освіти (2017, співавт.); Формування навичок ефективної політичної участі молоді: технології психологічного супроводу (2014, співавт.); Социально-психологические исследования в школе: Методические рекомендации и методики (1991, співавт.). Усього 47 наук. праць.

Коробка Лариса Миколаївна

Завідувач лаб. психології мас та спільнот Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2016). Канд. психол. наук (з 1994); дис. “Психологічний аналіз готовності майбутніх медсестер до професійної діяльності”. Доцент (з 2005). Ст. наук. співроб. (з 2015).

Народ. 19.10.1960. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1985); аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (1994).

Професійна діяльність: 1985-1989 – Сум. медучилище, викладач мед. психології і основ філос. знань; 1989-1991 – Сум. держ. пед. ін-т ім. А. С. Макаренка, каф. психології, асистент; 1994-2000 – ст. викладач; 2000-2003 – каф. практич. психології, доцент; 2003-2004 – Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, каф. управління навч. закладом та психології, доцент; 2004-2006 – Сум. держ. пед. ін-т ім. А. С. Макаренка, каф. практич. психології, завідувач, доцент; 2006-2011 – Сум. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти, каф. психології, завідувач, доцент; 2011-2016 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології мас та спільнот, ст. наук. співроб.

Член Асоціації політ. психологів України.

Нагор. Грамотою управління освіти і науки Сум. облдержадміністрації (2006; 2007); Почесною грамотою МОН України (2009); Грамотою НАПНУ (2014); Почесною грамотою НАПНУ (2015).

Наукові інтереси: проблеми психології масової свідомості, бідності як стилю життя; соціально-психологічні аспекти індивідуального і громадського здоров'я та ставлення до нього; проблеми соціально-психологічної адаптації особи і спільноти до умов і наслідків воєнного конфлікту.

Основні праці: Психологічні стратегії як засоби реалізації індивідуальної і колективної адаптації до наслідків воєнного конфлікту (2018); Спільнота в умовах воєнного конфлікту: теоретичні засади дослідження психологічних стратегій адаптації (2017); Особливості адаптації педагогічної спільноти до наслідків воєнного конфлікту: соціально-психологічний аспект (2017); Соціальна психологія бідності (2016, співавт.); Самовизначення особи та спільноти щодо здоров'я в контексті проблеми адаптації до умов і наслідків воєнного конфлікту (2016); Ставлення до здоров'я як сфера застосування соціально-психологічних засобів запобігання та подолання бідності (2015); Соціально-психологічна адаптація спільноти до умов і наслідків воєнного конфлікту: теоретичні засади дослідження (2015); Подолання бідності як стилю життя в контексті ставлення до здоров'я: теоретико-методичні засади дослідження (2014); Особливості ставлення до здоров'я носіїв бідності як стилю життя (2014); Особливості взаємозв'язку здоров'я людини й бідності як стилю життя (2013). Усього 93 наук. праці.

Корольов Дмитро Костянтинович

Доцент каф. соц. психології Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (2005). Канд. психол. наук (з 2001); дис. “Структура, детермінанти та функції емоційно-оціночного ставлення до життя”. Доцент (з 2007).

Народ. 01.09.1974. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1998); аспірантуру Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (2000).

Пройшов стажування в ун-ті м. Гент (Бельгія, 1999).

Професійна діяльність: з 2001 – Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, каф. соц. психології, асистент.

Наукові інтереси: психологічна оцінка персоналу; психологія управління; психологія ділового та міжособистісного спілкування; психологія статі.

Основні праці: Ціннісна детермінація становлення обдарованої особистості (2017, співавт.); Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості (2014, співавт.); Психологічний практикум: міжособистісна та масова комунікація (2012); Психологічна діагностика обдарованості (2012, співавт.); Адаптація опросника для діагностики п'яти факторів личности (2000, співавт.). Усього 89 наук. праць.

Корольчук Валентина Миколаївна

Професор каф. психології Київ. нац. торг.-економ. ун-ту (з 2011).
Д-р психол. наук (з 2009); дис. “Психологія стресостійкості особистості”.
Професор (з 2013).

Народ. 27.04.1969. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1991).

Професійна діяльність: 1993-1999 – Київ. психоневрол. диспансер,
патопсихолог; 1999-2008 – Нац. академія оборони України, каф. соц. пси-
хології, доцент; 2008-2011 – Нац. академія СБУ, спецафедра, професор.

Член Європ. асоціації сек'юритології, Укр. асоціації організ.
психологів та психологів праці.

Наукові інтереси: психологічне консультування; психічне здоров'я
особистості; профілактика і подолання стресогенних впливів.

Основні праці: Професійне вигорання працівників освіти (2018,
співавт.); Resources of a specialist's personality in counteraction against
negative impacts of professional stress (2018, співавт.); Психологія адаптації
студентів до навчальної діяльності (2017, співавт.); Theoretical and
methodological basis of empirical research of individual stress resistance
(2016); Психологія праці у звичайних та екстремальних умовах (2016,
співавт.); Практична психологія (2014, співавт.); Психологія стресостій-
кості особистості (2007); Психологія: схеми, опорні конспекти, методика
(2003, 2005, 2007, 2012, 2015, 2016, 2017, 2018, співавт.); Теорія і практика
професійного психологічного відбору (2006, 2007, 2009, 2011, 2012,
співавт.); Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та
екстремальних умовах (2006, 2008, 2010, 2014, співавт.). Усього понад
140 наук. праць.

Корольчук Микола Степанович

Завідувач каф. психології Київ. нац. торг.-економ. ун-ту (2004).
Д-р психол. наук (з 1997); дис. “Психофізіологія діяльності корабельних
спеціалістів в екстремальних умовах”. Професор (з 1998).

Народ. 30.05.1946. Закін. Військ. мед. академію (1971).

Професійна діяльність: 1987-2000 – Київ. військ.-мор. уч-ще,
Військ. мед. академія, ст. викладач, професор каф., завідувач каф., декан;
2000-2004 – Київ. міжнар. ун-т, соц.-психол. ф-т, декан.

Член Міжнар. асоціації сек'юритології, Укр. асоціації організ.
психологів та психологів праці, Академії вищої школи.

Нагор. відзнакою Ярослава Мудрого Академії вищої школи
(2000).

Наукові інтереси: психологічне забезпечення професійної діяль-
ності у звичайних та екстремальних умовах; проблеми психофізіології,

адаптації; професійний психологічний відбір; відновлення працездатності та функціонального стану.

Основні праці: Професійне вигорання працівників освіти (2018, співавт.); Психологія адаптації студентів до навчальної діяльності (2017, співавт.); Психологія праці у звичайних та екстремальних умовах (2016, співавт.); Психологічні особливості віддалених наслідків стресогенних впливів (2014, співавт.); Практична психологія (2014, співавт.); Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах (2006, 2008, 2010, 2014, співавт.); Психодіагностика (2005, 2010, 2012, співавт.); Психофізіологія діяльності (2004, 2006, 2008, 2010, 2012); Історія психології (2004, 2006, 2008, 2010, співавт.); Психологія: схеми, опорні конспекти, методики (2003, 2005, 2007, 2012, 2015, 2016, 2017, 2018, співавт.); Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я (2002, співавт.). Усього 250 наук. праць.

Костицький Михайло Васильович

Професор Нац. академії внутр. справ України (з 1995). Д-р юрид. наук (з 1990); дис. “Використання спеціальних психологічних знань в кримінальному процесі”. Професор (з 1994). Академік НАПрН України (з 1993). Чл.-кор. НАПНУ (з 1992).

Народ. 14.01.1948. Закін. Львів. держ ун-т ім. Івана Франка (1971), Московський ун-т ім. М. В. Ломоносова (1982).

Професійна діяльність: з 1971 – Львів. облвиконком, від. юстиції, консультант; з 1973 – Львів. держ. ун-т ім. Івана Франка, каф. теорії та історії держави і права, викладач, доцент, професор, декан юрид. ф-ту; з 1994 – нар. депутат України, голова підкомісії з правової політики та законодавчих передбачень Верховної Ради України, член Констит. комісії; з 1995 – Нац. академія внутр. справ України, проректор з наук. роботи. 1996-2005 – Суддя Конституційного Суду України.

Заслужений юрист України (з 1996).

Віцепрезидент Т-ва психологів України (з 1979). Член Академії правових наук України (з 1993).

Нагор. орденами “За заслуги” III, II та I ступенів (2002, 2008, 2018), орденом Короля Данила Галицького (2001).

Наукові інтереси: юридична психологія; соціальна і політична психологія; філософія права.

Основні праці: Вибрані праці (2009); Філософія права (2000, відп. ред.); Юридична психологія (1999, співавт.); Военно-юридична психологія (1999, співавт.); Історія політико-правових вчень (1995); Екологічна етика і психологія людини (1992, співавт.). Усього понад 300 наук. праць.

Коструба (Чміль) Наталія Сергіївна

Ст. викладач Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки (з 2019).
Канд. психол. наук (з 2017); дис. “Психологічні особливості професійного становлення майбутніх священнослужителів”.

Народ. 20.04.1991. Закін Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки (2013), аспірантуру Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки (2016).

Професійна діяльність: 2016-2017 – Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, каф. соц. комунікацій, лаборант; 2017-2019 – каф. заг. і соц. психології та соціології, лаборант, асистент.

Член Асоціації політ. психологів України, Всеукр. асоціації організ. психологів і психологів праці.

Переможець конкурсу “Кращий молодий науковець Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки” (2019).

Наукові інтереси: професійна психологія; психолінгвістика; психологія релігії; психологія соціальних комунікацій.

Основні праці: Роль церкви у сфері паліативної допомоги (2019); Психологічні особливості професійного становлення майбутніх священнослужителів (2018); Розвиток духовності як інтегрального особистісного утворення засобами соціально-психологічного тренінгу (2018); Порівняння соціально-психологічних характеристик професійного становлення студентів різних спеціальностей (духовних та світських ВНЗ) (2018); Особливості комунікативної компетентності студентів духовних ВНЗ: емпіричний аспект (2018); Psychological characteristics of professional formation of future priests of the orthodox church in Ukraine: theoretical aspects (2018). Усього 51 наук. праця.

Кочубейник Ольга Миколаївна

Пров. наук. співроб. лаб. психології політ.-правових відносин Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2017). Д-р психол. наук (з 2011); дис. “Автентичність особистості в інтерсуб’єктивному просторі”. Ст. наук. співроб. (з 2012).

Народ. 20.08.1970. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1992); аспірантуру Київ. нац. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (1996); докторантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2009).

Професійна діяльність: 1999-2004 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, ст. наук. співроб.; 2004-2007 – Київ. відкритий ун-т розвитку людини “Україна”, каф. психології, доцент; з 2009 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. соц. психології особистості, ст. наук. співроб., 2012-2014 – пров. наук. співроб., 2014-2017 – завідувач лабораторії.

Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2019).

Нагор. Почесною грамотою НАПНУ (2014), медаллю НАПНУ “Ушинський К. Д.” (2019).

Наукові інтереси: методологія гуманітарного пізнання; соціальний конструкціонізм.

Основні праці: Соціальна механіка виробництва аномії: дискурсивний вимір (2018); Соціальний діалог у вимірах когнітивного спілкування (2018, співавт.); Правовий нігілізм: трансвербальні компоненти в дискурсі “верхів” і в дискурсі “низів” (2017); Соціально-психологічні дослідження: методологічні симптоми неблагополуччя (2017); Психологічні практики конструювання життя в умовах постмодерної соціальності (2014, співавт.); Автентичність особистості у її життєвому світі: модуси, процеси, статуси (2010). Усього 61 наук. праця.

Кравченко Вікторія Юріївна

Завідувач каф. суспіл. наук Івано-Франків. нац. техн. ун-ту нафти і газу (з 2018). Канд. психол. наук (з 2009); дис. “Довіра як прояв афіліативної потреби особистості в юнацькому віці”. Доцент (з 2015).

Народ. 13.12.1980. Закін. Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника (2005); аспірантуру Прикарпат. нац. ун-ту ім. Василя Стефаника (2008).

Професійна діяльність: з 2005 – Івано-Франків. міськ. від. освіти, Центр практ. психології та соц. роботи, методист; 2010-2011 – Прикарпат. юрид. ін-т Львів. держ. ун-ту внутр. справ, каф. психології та соц. роботи, доцент; 2011-2012 – Івано-Франків. нац. техн. ун-ту нафти і газу, каф. філософії, асистент; 2012-2018 – доцент.

Наукові інтереси: психологія довіри; психологія спілкування та міжособистісних стосунків.

Основні праці: Довіра як складова життєстійкості (2017); Ресурси актуалізації розвитку довіри в юнацькому віці (2016); Довіра як визначальна складова психологічної дистанції особистості (2016); Довіра до себе у вимірі життєстійкості особистості в юнацькому віці (2015); Проблема довіри: соціологічний аспект (2014); Категоріальний апарат у конструюванні дефініції “довіра”: психологічний дискурс (2014); Особливості дослідження довіри у соціально-психологічному дискурсі (2012); Християнсько-орієнтований підхід у вивченні проблеми довіри (2012); Соціально-психологічні особливості прояву афіліативної потреби особистості в юнацькому віці (2011); Рольові очікування як основа довіри в соціумі (2010). Усього 27 наук. праця.

Кравчук Світлана Леонтіївна

Ст. наук. співроб. лаб. психології політ.-правових відносин Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2017). Канд. психол. наук (з 2002); дис. “Особливості психологічних детермінант агресивних проявів особистості”. Доцент (з 2008).

Народ. 07.12.1972. Закін. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка (1999).

Професійна діяльність: з 2002 – Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, ф-т соціології та психології, каф. заг. та інж. психології, асистент; з 2006 – доцент; з 2011 – Київ. нац. лінгв. ун-т, доцент.

Учений секретар Асоціації політ. психологів України (з 2017).

Наукові інтереси: психологічне консультування та психотерапія; психодіагностика; експериментальна психологія; психологія креативності; психологія агресії; загальна психологія; психологія особистості, психологія здібностей, психологія розвитку, диференціальна психологія; психологія організації; математичні методи в психологічних дослідженнях.

Основні праці: Особливості поведінкових проявів психологічної пружності особистості як чинника запобігання негативним наслідкам воєнного конфлікту (2018); Особливості ставлення студентської молоді до агресії в розв’язанні політико-правових питань (2017); Психологічні особливості духовних цінностей та неконструктивних форм поведінки в юнацькому віці у політико-правовій сфері в умовах воєнного конфлікту (2017); The features of mutual relations in family and attitude to the political-legal sphere in the context of military conflict in Ukraine (2017); Експериментальна психологія: теорія і практика психологічного експерименту (2008). Усього 92 наук. праці.

Креденцер Оксана Валеріївна

Пров. наук. співроб. лаб. організ. та соц. психології Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (з 2018). Канд. психол. наук (з 2009); дис. “Психологічні умови підготовки підприємців до здійснення професійної діяльності в сфері торгівельного бізнесу”. Доцент (з 2013).

Народ. 21.08.1978. Закін. Київ. нац. економ. ун-т (2000), Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (2003).

Професійна діяльність: 2004-2010 – Ун-т менеджменту освіти НАПНУ, каф. педагогіки вищої школи та прикладної психології, ст. викладач; 2004-2018 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. організ. та соц. психології, мол. наук. співроб., наук. співроб., ст. наук. співроб.; 2010-2017 – Нац. академія статистики, обліку та аудиту, каф. соц.-гуманіт. дисциплін, доцент; 2018 – Білоцерків. ін-т неперерв.

проф. освіти Ун-ту менеджменту освіти, каф. педагогіки, психології та менеджменту, доцент.

Стипендіат Кабінету Міністрів України для молодих учених (2009-2011). Лауреат Премії Кабінету Міністрів України (2013).

Член виконав. дирекції Укр. асоціації організ. психологів та психологів праці (з 2004); Міжнар. асоціації прикладної психології, Міжнар. асоціації досліджень з економ. психології, Європ. асоціації організ. психологів та психологів праці.

Відп. секретар та член редколегії наук. журн. “Організаційна психологія. Економічна психологія”; член координац.-творчої групи зб. “Актуальні проблеми психології. Т. 1: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія” (з 2005).

Нагор. Почесною грамотою М-ва освіти і науки, молоді та спорту України (2012), Почесною грамотою НАПНУ (2015), медаллю І ступеня “Народна шана українським науковцям” (2019).

Наукові інтереси: економічна психологія; психологія підприємництва; організаційна психологія; психологія управління.

Основні праці: Психологічні технології підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості (2018, співавт.); Методичні рекомендації з проведення тренінгових занять для підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості (2018, співавт.); Новітні психологічні технології” (2016); Психологічні детермінанти розвитку організаційної культури (2015, співавт.); Психологічні засади організаційного розвитку (2013, співавт.); Психологія діяльності організацій в умовах соціально-економічних змін (2008, співавт.); Технологія психологічної підготовки персоналу організації до роботи в умовах соціально-економічних змін (2008); Технології роботи організаційних психологів (2005); Синдром “професійного вигорання” та професійна кар’єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти” (2004; 2006). Усього 210 наук. праць.

Крейдун Надія Петрівна

Декан ф-ту психології, професор каф. прикладної психології Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна (з 2012). Канд. психол. наук (з 1991); дис. “Криміногенний комплекс особистості та його динаміка в період відбування покарання (на контингенті неповнолітніх злочинців)”. Доцент (з 1999).

Народ. 07.11.1955. Закін. Харків. держ. ун-т (1979).

Професійна діяльність: 1993-2008 – Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, каф. прикладної психології, доцент; 2008-2012 – завідувач кафедри.

Наукові інтереси: соціальні девіації; девіантна та делінквентна поведінка підлітків; особистість підлітка; психологічні проблеми вищої школи.

Основні праці: Від першокурсника до випускника: особливості навчальної мотивації (2018, співавт.); Якість освіти як динамічна ознака освітнього процесу (2018, співавт.); Креативність як чинник розвитку загальних компетентностей студентів. Психолого-педагогічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців на компетентнісній основі (2017, співавт.); Подолання причин стресу як умова здоров'язберезливого освітнього середовища у вищому навчальному закладі (2017, співавт.); Взаємодія у діаді “викладач-студент” як чинник успішного вирішення кризових ситуацій у студентському віці (2017, співавт.); Attitude as a factor of lifestyle formation in people with special needs (2016, співавт.). Усього 52 наук. праці.

Кремень Василь Григорович

Президент НАПНУ (з 1997), президент Т-ва “Знання” України (з 1998). Д-р філос. наук (з 1991); дис. “Проблеми діалектики колективності й індивідуальності в соціалістичній думці і сучасність”. Професор (з 1994). Академік НАПНУ (з 1995), НАНУ (з 2000).

Народ. 25.06.1947. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1971).

Професійна діяльність: 1971-1979 – Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, філос. ф-т, аспірант, викладач, ст. викладач, заст. декана; 1979-1986 – ЦК Компартії України, відділ науки і навч. закладів, інструктор, консультант, завідувач сектору вищих навч. закладів; 1986-1991 – ЦК КПРС, від. науки і навч. закладів, інструктор, помічник завідувача відділу; ідеологічний відділ, завідувач сектору парт., наук. і навч. закладів; 1991-1992 – Ін-т соц.-політ. досліджень Рос. академії наук (м. Москва), пров. наук. співроб., заст. директора; 1992-1994 – Нац. ін-т стратег. досліджень, заст. директора, завідувач відділу методології прийняття соц.-політ. рішень; 1994-1997 – Адміністрація Президента України, керівник Служби з питань гуманіт. політики, керівник Управління з питань внутр. політики; 1997-1998 – заст. глави Адміністрації Президента України, керівник Управління з питань внутр. політики; 1998-1999 – нар. депутат України; 2000-2005 – міністр освіти і науки України.

Член Президії НАН України (з 1998); член Ради з питань науки та наук.-техн. політики при Президентові України (1999-2009); член Нац. ради з питань молодіжної політики при Президентові України (1999-2009); член Нац. ради з питань науки, інновацій та сталого розвитку України (2009-2010); член Президії ВАК України (2000-2011); член атестаційної колегії МОН України (2011-2019); заст. голови Комітету з держ. премій України в галузі науки і техніки (2000-2015), голова секції

“Суспільні і гуманітарні науки” Комітету (з 2016); член Адмін. комітету Нац. ради з питань розвитку науки і технологій (з 2017).

Заслужений діяч науки і техніки України (з 1997). Лауреат Держ. премії України в галузі освіти (2013) та Міжнар. премії ім. Григорія Сковороди (1997). Нагор. орденами “За заслуги” III, II, I ступенів; орденами князя Ярослава Мудрого V і IV ступенів.

Наукові інтереси: соціальна філософія; філософія освіти, педагогіки; соціально-культурологічні засади філософії освіти.

Основні праці: Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору (2009; 2010; 2018); Україна: ідентичність у добу цивілізації: (начерки метадисциплінар. дослідж.) (2013, співавт.); Еліта: витoki, сутність, перспектива (2011, ред.); Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура (2008, ред.); Філософія національної ідеї: Людина. Освіта. Соціум (2007); Україна: проблеми самоорганізації (2003, співавт.); Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз (2003, співавт.); Педагогічна наука: час рефлексії (1998); Україна: шлях до себе (1998, співавт.); Україна: альтернативи поступу (1996, співавт.); Політичні партії України: порівняльний аналіз програмних документів (1993); Колективність та індивідуальність (1990). Усього понад 1000 наук. і наук.-публіц. праць.

Крупник Іван Романович

Доцент каф. заг. та соц. психології Херсон. держ. ун-ту (з 2018). Канд. психол. наук (з 2015); дис. “Особливості уявлень дітей трудових мігрантів про майбутнє сімейне життя”.

Народ. 22.05.1973. Закін. Херсон. держ. пед. ун-т (2000).

Професійна діяльність: з 2000 – Херсон. базовий мед. коледж, практ. психолог; з 2013 – Херсон. держ. ун-т, каф. заг. та соц. психології, викладач.

Член Асоціації політ. психологів України.

Нагор. Грамотою Херсон. держ. ун-ту, відзначений подяками Херсон. держ. ун-ту і Південноукр. нац. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського.

Наукові інтереси: соціальні уявлення; психологія організацій; психологічне консультування.

Основні праці: Лонгітюдне дослідження уявлень про майбутню родину дітей з родин заробітчан (2018); Уявлення про майбутнє сімейне життя дітей заробітчан (2018); Наявність впливу батьківської депривації в сім’ї трудових мігрантів (2014). Усього 40 наук. праць.

Кряж Ірина Володимирівна

Завідувач каф. прикладної психології Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна (з 2013). Д-р психол. наук (з 2013); дис. “Психологія смислової регуляції екологічно релевантної поведінки”. Доцент (з 2002).

Народ. 08.11.1963. Закін. Харків. держ. ун-т ім. О. М. Горького (1986).

Професійна діяльність: 1986-1989 – Харків. пед. уч-ще, викладач психології; 1989-1999 – Харків. держ. ун-т ім. О. М. Горького, каф. психології, асистент; 1999-2013 – Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, каф. прикладної психології, доцент.

Член Т-ва психологів України.

Лауреат премії ім. В. Н. Каразіна III ступеня.

Наукові інтереси: психологія екозбереження; психологія здоров'я; соціально-екологічний маркетинг; соціальна ідентичність.

Основні праці: Mediating role of trust between emotional intelligence and positive functioning of personality (2018, співавт.); Особистість в умовах глобальних екологічних змін: сприйняття загроз та долаюча поведінка (2017); Екологічна стурбованість як умова екологічно відповідальної поведінки (2016, співавт.); Суб'єктивна близькість із природою як чинник психологічного здоров'я особистості (2016); Изменения ценностных ориентаций субъекта в условиях экономического кризиса (2015); Экологические аспекты проблемы психологического (2015, співавт.); Евроинтеграция Украины в представлениях современного студенчества (2012, співавт.); Ценностные аспекты глобальных экологических изменений (2012); Психологія глобальних екологічних змін (2012); Социальное время в представлениях жителей восточной и западной Украины (2007); Этнические и национальные идентификации и представления у украинских детей и подростков (2002, співавт.). Усього 97 наук. праць.

Кубриченко Тетяна Вікторівна

Доцент каф. соц. психології і психології управління Дніпр. нац. ун-ту ім. Олеся Гончара (з 2007). Канд. психол. наук (з 2007); дис. “Формування гендерної ідентичності студенток педагогічного коледжу”. Доцент (з 2013).

Народ. 07.05.1962. Закін. Київ. пед. ін-т ім. О. М. Горького (1986).

Професійна діяльність: 1986-1990 – Дніпропетр. пед. уч-ще, викладач психології і педагогіки; 1990-1992 – СЗШ № 2 м. Підгороднє Дніпропетр. обл., вчитель почат. класів; 1992-2007 – Пед. уч-ще Дніпропетр. нац. ун-ту ім. Олеся Гончара, викладач психології і педагогіки, заст. директора з навч.-вихов. роботи.

Відмінник освіти України.

Наукові інтереси: диференціальна психологія; соціальна

психологія; гендерна психологія.

Основні праці: Диференціальна психологія в таблицях і схемах (2019); Соціальна ідентичність особистості в модернових умовах (2018, співавт.); Вплив нормативності гендерної поведінки на суб'єктивне переживання щастя молодими чоловіками (2018, співавт.); Особливості суб'єктивного переживання щастя молодими чоловіками різних типів нормативності гендерної поведінки (2018, співавт.); Специфіка відображення гендерних стереотипів у самоставленні студентів (2017, співавт.). Усього близько 60 наук. праць.

Кунцевська Анастасія Володимирівна

Доцент каф. соц. реабілітації та соц. педагогіки Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (з 2016). Канд. психол. наук (з 2006); дис. “Інтраперсональні конфлікти у діяльності соціальних працівників”. Доцент (з 2013).

Народ. 10.04.1981. Закін. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка (2002), аспірантуру Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (2005).

Пройшла стажування: CRISP, Berlin Trainer Course “YOU SIM – Simulation Games as a Method for Youth Workers and Civil Society Activists” (2013), БАТ СПА ун-т (В. Британія, 2018).

Професійна діяльність: з 2005 – Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, ф-т психології, каф. соц. роботи, доцент; 2015-2017 – тренер і методолог у проєктах Консульт. місії ЄС в Україні (EUAM – Ukraine) в рамках Нац. проєкту реформування адмін. систем; 2017-2018 – ГО “Соціальні ініціативи з охорони праці та здоров’я”, проєкт соц. підтримки внутрішньо переміщених осіб та їхніх дітей, запрошений консультант.

Член правління Спільки психологів і психотерапевтів України (з 2013).

Відзначена Подякою начальника Голов. сервісного центру МВС України за участь у програмі підготовки стажерів сервісних центрів МВС.

Наукові інтереси: теорія діяльності; діяльнісний підхід у психологічному й організаційному консультуванні та психотерапії; професійна свідомість та розвиток форм мислення; ігрові технології соціально-психологічної практики, симуляційні ігри, проєктивні технології; професійна комунікація в соціономічних професіях.

Основні праці: Методологія консультативного взаємодіяння в діяльностіном подходе (2019); Робота з панічними та тривожними нападами у діяльнісному підході (2019); Професійна позиція як механізм регулювання діяльності (на прикладі діяльності працівників сервісних центрів МВС України) (2018); Розмежування соціальних практик: методологічний аналіз (2018); Socio-psychological aspects of professional community development (2017). Усього близько 30 наук. праць.

Кравська Надія Володимирівна

Доцент каф. соц. психології та психології розвитку Прикарпат. нац. ун-ту ім. Василя Стефаника (з 2003). Канд. психол. наук (з 2000); дис. “Психологічні особливості соціалізації сучасного підлітка”. Доцент (з 2003).

Народ. 30.09.1973. Закін. Прикарпат. ун-т ім. Василя Стефаника (1994).

Пройшла стажування в Ун-ті Вітовта Великого (Литовська Республіка, 2017).

Наукові інтереси: соціальна психологія; психологія спілкування; психологія впливу; юридична психологія; психологія безпеки особистості; гендерна психологія.

Основні праці: Гендерні стереотипи як джерело гендерної дискримінації та сексизму (2018); Юридична психологія (2017); Прояви захищеності як чинника психологічної безпеки студентів в умовах ВНЗ (2016); Гендерні відмінності у формуванні правосвідомості підлітків (2014); Справедливість і психологічна безпека особистості: зміст та співвідношення понять (2014); Психологічний зміст права (2012). Усього 50 наук. праць.

Кухар Тетяна Володимирівна

Ст. викладач Академії держ. пенітенціарної служби (з 2019). Канд. психол. наук (з 2011); дис. “Комунікативні стратегії соціально-психологічної адаптації безробітних”.

Народ. 13.08.1976. Закін. Черніг. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1998).

Професійна діяльність: 1998-2003 – Черніг. колегіум №11, практ. психолог; 2003-2019 – Черніг. ін-т інформації, бізнесу та права, ст. викладач, доцент.

Наукові інтереси: психологія безробітних; питання міжособистісної комунікації; економічна психологія.

Основні праці: Особливості адаптації курсантів до специфічних умов навчання (2020, співавт.); Управлінська діяльність як психологічний чинник конкурентоздатності організацій (2019, співавт.); Communication resource of technologies of entrepreneurship education (2019, співавт.). Усього 6 наук. праць.

Лавренко Ольга Василівна

Пров. наук. співроб. лаб. організ. та соц. психології Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (з 2010). Канд. філос. наук (з 1989); дис. “Діалектика взаємозв’язку політичної і моральної свідомості”. Доцент (з 2005).

Народ. 10.06.1947. Закін. Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького (1970), аспірантуру Академії суспіл. наук при ЦК КПРС (м. Москва).

Професійна діяльність: 1989-1991 – Київ. ін-т політології та соц. управління, каф. філософії, ст. викладач; 1992-1995 – Укр. держ. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця, каф. соціології, ст. викладач; 1995-2002 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. соц. психології, пров. наук. співроб.; 2002-2003 – Ін-т муніцип. менеджменту та бізнесу, проректор з навч.-вихов. роботи, в. о. доцента каф. гуманіст. дисциплін (за сумісн.); 2003-2007 – Нац. акад. оборони України, каф. військ. соціології та політології, доцент; з 2007 – Міжгалуз. ін-т управління, каф. гуманіст. та суспіл. дисциплін, доцент.

Нагор. грамотами Верховної Ради України, МОН України, медаллю НАПНУ “Ушинський К. Д.”.

Наукові інтереси: соціальна, економічна, організаційна, вікова психологія.

Основні праці: Співвідношення духовних та матеріальних начал в економічній свідомості студентської молоді (2019); Емпіричне дослідження морального компонента економічної культури особистості (2018); Моральність “людини економічної” в уявленнях студентської молоді (2017); Морально-ціннісні орієнтації економічної соціалізації студентської молоді (2017); Психологічний супровід становлення суб’єкта економічної соціалізації (2013, співавт.); Моральна регуляція економічної поведінки особистості (2013); Психологічний супровід становлення суб’єкта економічної соціалізації (2013); Соціально-психологічні засади становлення суб’єкта економічної соціалізації (2012). Усього близько 100 наук. праць.

Лагодзінська Валентина Іванівна

Ст. наук. співроб. лаб. організ. та соц. психології Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (з 2017). Канд. психол. наук (з 2011); дис. “Формування психологічної готовності підприємців до ведення ділових переговорів”.

Народ. 04.12.1955. Закін. Кам’янець-Поділ. технікум харч. промисловості (1976), Київ. технол. ін-т харч. промисловості (1987), Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (2003).

Професійна діяльність: 2010-2017 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. організ. психології, мол. наук. співроб., наук. співроб.

Член виконав. дирекції Укр. асоціації організ. психологів та психологів праці (з 2003), Міжнар. асоціації прикладної психології, Міжнар. асоціації досліджень з економ. психології.

Член координац.-творчої групи зб. “Актуальні проблеми психології. Т. 1: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія”; член редколегії інформ. бюл. Укр. асоціації організ. психологів та психологів праці.

Наукові інтереси: організаційна психологія; економічна психологія; психологія підприємництва; психологія творчості; психологія здоров'я.

Основні праці: Зміст, освітні характеристики організаційної культури освітніх організацій та її спеціальні функції в умовах соціальної напруженості (2019, співавт.); Психологічні чинники соціальної напруженості в освітніх організаціях основні види та методики дослідження (2019, співавт.); Інтолерантність до невизначеності освітнього персоналу: зв'язок із типами і силою організаційної культури (2018, співавт.); Психологічні технології підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості (2018, співавт.); Зв'язок негативних психічних станів персоналу з типом та силою організаційної культури освітніх організацій (2017); Теоретичний аналіз поняття “соціальна напруженість”: міждисциплінарний підхід (2016, співавт.); Психологічні детермінанти розвитку організаційної культури (2015, співавт.); Креативний потенціал освітніх організацій: взаємозв'язок з типами організаційної культури (2014); Психологічні засади організаційного розвитку (2013, співавт.). Усього 104 наук. праці.

Лазаренко Вікторія Іванівна

Доцент каф. соц. психології і психології управління Дніпр. нац. ун-ту ім. Олеся Гончара (з 2012). Керівник соц.-психол. служби Дніпр. нац. ун-ту ім. Олеся Гончара (з 2012). Канд. соціол. наук (з 2004); дис. “Наркоситуація в Україні та девіантна поведінка молоді”. Доцент (з 2007).

Народ. 22.01.1963. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1985).

Професійна діяльність: 1988-1990 – Дніпропетр. держ. ун-т, каф. педагогіки і психології, психолог; 1990-1994 – УМВС Дніпропетр. обл., департамент з виконання покарань, практ. психолог; з 1994 – Дніпропетр. держ. ун-т (нині Дніпр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара), ф-т психології та спец. освіти, асистент, доцент.

Нагор. Почесною грамотою Президії Дніпропетр. обкому профспілки працівників освіти і науки України (2014); Почесною грамотою за багаторічну співпрацю в галузі практ. психології із психол. службою системи освіти Дніпропетр. обл. (2016). Відзначена подяками МОН України (2018); Укр. фонду “Благополуччя дітей” (2007), Дніпропетр. від-ня Малої академії наук (2019).

Наукові інтереси: гуманістична та позитивна психологія; психологія соціальних відхилень; соціальна та комунікативна компетентність; соціальна та громадянська ідентичність; міжособистісна комунікація.

Основні праці: Соціальна ідентичність особистості у модернових умовах (2018, співавт.); Формування суспільно корисних навичок у старших дошкільників з порушенням слуху (2018, співавт.); Індивідуально-психологічні характеристики як чинник професійної ідентичності працівників державної служби України з надзвичайних ситуацій (2018, співавт.); Громадянська ідентичність та її зв'язок з особистісною зрілістю і ціннісною сферою у студентів (2018); Valeurs humaines fondamentales et réalités ukrainiennes (2018, співавт.); Кафедра педагогіки в персоналіях: історія та сучасність: навч. посіб. (2018, співавт.); Соціальна психологія та соціально-психологічний тренінг (2017, співавт.); Особливості життєвої перспективи внутрішньо переміщених осіб зрілого віку (2016); Connection between attitude toward money and personal traits of people in Ukraine (2014). Усього 110 наук. праць.

Лазоренко Борис Петрович

Пров. наук. співроб. лаб. соц. психології особистості Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2006). Канд. філос. наук. (з 1980); дис. “Цілепокладання і конструювання в теоретичному пізнанні”. Доцент (з 1988). Ст. наук. співроб. (з 2007).

Народ. 11.12.1950. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1977); аспірантуру Київ. держ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (1980); докторантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ.

Пройшов стажування в Центрі діагностики і терапії СНІДу (Польща).

Професійна діяльність: 1980-1983 – Київ. технол. ін-т легкої промисловості, каф. філософії, асистент; 1983-1994 – Центр гуманіт. освіти АН України, каф. філософії, доцент; 1994-1995 – Мед. ін-т Укр. асоціації нар. медицини, каф. філософії і психології, доцент; 1992-2001 – Укр. центр профілактики і боротьби із захворюванням СНІД, психолог; 1995-1997 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. психол. реабілітації особистості, ст. наук. співроб.; 1997-2006 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. соц. психології особистості, ст. наук. співроб.

Член Т-ва конфліктологів України, Асоціації політ. психологів України, Асоціації з мед. та психол. реабілітації; ВБО “Час життя плюс”, ВГО “Арт-терапевтична асоціація”, БО “Допоможи життю”.

Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2019).

Нагор. Грамотою Президента України (2010).

Наукові інтереси: соціально-психологічна реабілітація проблемної молоді, ветеранів АТО, волонтерів, вимушено переміщених осіб;

профілактика негативних явищ у молодіжному середовищі; психологічні, філософські та соціокультурні проблеми індивідуального та колективного несвідомого; психолінгвістика.

Основні праці: Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій (2018, співавт.); Психологія життєтворення особистості в сучасному світі (2016, співавт.); Як будувати власне майбутнє: життєві завдання особистості (2012, співавт.); Проблема на молодь: шляхи самоздійснення (2007); Особистісний вибір: психологія відчаю та надії (2005, співавт.); Профілактика порушень адаптації до повсякденних стресів і кризових життєвих ситуацій (2011, співавт.); Психологія життєвої кризи (1998, співавт.). Усього 160 наук. праць.

Лазорко Ольга Валеріївна

Завідувач каф. заг. і соц. психології та соціології Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки (з 2018). Д-р психол. наук (з 2017); дис. “Психологія безпеки особистості як суб’єкта професіоналізації”. Доцент (з 2014).

Народ. 15.08.1972. Закін. Волин. держ. ун-т імені Лесі Українки (1994); аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (2006); докторантуру Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки (2016).

Професійна діяльність: 2005-2010, 2013-2018 – Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, каф. заг. та соц. психології, ст. викладач, доцент, професор; 2010-2013 – Нац. техн. ун-т України “Київський політехнічний інститут”, каф. психології і педагогіки, ст. викладач, доцент.

Член Т-ва психологів України, Асоціації політ. психологів України, Світової організації ОМЕП в Україні, Укр. асоціації організ. психологів та психологів праці.

Наукові інтереси: психологія безпеки особистості; психологія управління; професійна психологія; соціальна психологія; кроскультурна психологія.

Основні праці: Психологія професійної безпеки особистості (2016); Професійна безпека особистості в період активної професійної реалізації (2016); Копінг-ресурси забезпечення професійної безпеки медичного працівника (2016); Психологія професійної безпеки: технології конструктивного самозбереження особистості (2015, співавт.); Socio-frustrational dimension of Professional Safety during the period of Career Choice (2015); Професійна безпека особистості: категоріально-методологічний статус феномену (2015); Професійно-екологічний простір: ознаки особистісної безпеки та соціальної зрілості (2014); Професійна безпека: емпатійні резерви самореалізації майбутніх фахівців соціономічних професій (2014). Усього близько 65 наук. праць.

Ларіна Тетяна Олексіївна

Ст. наук. співроб. лаб. соц. психології особистості Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2004). Канд. психол. наук (з 2004); дис. “Соціально-психологічні передумови аутоагресивної поведінки молоді”. Ст. наук. співроб. (з 2010).

Народ. 23.04.1974. Закін. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка (1996); аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2001).

Професійна діяльність: 1996-1997 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. психології реабілітації, мол. наук. співроб.; 1997-1998, 2001-2004 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. соц. психології особистості, мол. наук. співроб.

Нагор. Почесною грамотою НАПНУ (2012).

Наукові інтереси: психологія особистості; життєстійкість особистості; ризики життєконструювання; ресурси життєздатності особистості.

Основні праці: Соціально-психологічна реабілітація особистості: покрокове набуття життєздатності (2018); Особливості вияву копінг-стратегій особистості, що зазнала впливу травматичної ситуації (2018); Засоби відновлення ресурсів життєздатності особистості, що переживає наслідки травматичних подій (2017, співавт.); Керування ризиками як фактор життєтворення особистості (2016, співавт.); Життєстійкість як передумова постановки життєвих завдань (2012, співавт.); Життєстійкість особистості: Соціальна необхідність та безпека (2009, співавт.). Усього 42 наук. праці.

Левус Надія Ігорівна

Доцент каф. психології Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (з 2008). Канд. психол. наук (з 2005); дис. “Розвиток креативності у молодших школярів із порушеними соціальними зв’язками”. Доцент (з 2011).

Народ. 15.08.1976. Закін. Бродівське пед. уч-ще (1995), Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка (2000), аспірантуру Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (2003).

Пройшла стажування у Варшав. ун-ті (Польща, 2016); брала участь у міжнар. навч. психотерапевт. проєкті “Системна терапія та консультування” Т-ва системної терапії землі СААР – SGST (Німеччина, 2005-2010); проєкті “Короткотермінова терапія, зосереджена на вирішенні (BFST)” Centrum Terapii Krótkoterminowej w Łodzi (Польща, 2015-2019).

Професійна діяльність: 2003-2008 – Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, каф. психології філос. ф-ту, асистент.

Член Укр. спілки психотерапевтів (2005-2009), Укр. т-ва системної та короткотермінової психотерапії (з 2008), Нац. психол. асоціації України (з 2019).

Наукові інтереси: етнопсихологія; арттерапія; педагогічна психологія; психологія мистецтва.

Основні праці: Педагогічна психологія в схемах і таблицях (2015, співавт.); Особливості взаємостосунків батьків та дітей як чинник гендерної ідентичності у підлітковому віці (2015, співавт.); Прояви етноідентичності у ставленні до представників власної та інших етнічних груп (2014); Соціально-психологічні установки у сфері професійної мотивації студентів різних форм навчання (2014); Багатомірність особистості: психологічний ракурс (2013, співавт.); Self-regard in the structure of personality behavioural manifestations (2012). Усього 81 наук. праця.

Лещинська Олена Альбертівна

Професор каф. теорет. та практ. психології Ін-ту права та психології Нац. ун-ту “Львівська політехніка” (з 2018). Д-р психол. наук (з 2010); дис. “Соціально-психологічні механізми культової психічної залежності особистості в деструктивних тоталітарних організаціях”. Доцент (з 1995).

Народ. 30.03.1961. Закін. Кам’янець-Поділ. пед. ін-т ім. В. Затонського (1983), аспірантуру НДІ психології УРСР (1992), докторантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2004).

Професійна діяльність: з 1989 – Чернів. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти, ст. викладач; 1992-2000 – Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, доцент; 2000-2010 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології мас та спільнот, ст. наук. співроб.; 2011-2013 – Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, каф. соц. психології, завідувач; 2014-2015 – Ін-т підготовки кадрів Держ. служби зайнятості України, каф. психології, завідувач; 2016-2018 – Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, професор.

Член Асоціації політ. психологів України.

Нагор. Почесною грамотою НАПНУ (2009).

Наукові інтереси: психологія конструктивної соціальної взаємодії; психологія впливу; психологія деструктивних культів; інформаційно-психологічна безпека.

Основні праці: Інтерактивні потреби особистості як чинник автономності або залежності (2016); Каузальна модель механізмів впливу деструктивного культу на особистість (2016); Психологічна концепція соціальної залежності (2015); Інформаційно-психологічна безпека: концепція соціокультурного імунітету (2013); Профілактика психологічного насильства у сім’ї та освітньому середовищі (2010); Культова

психічна залежність особистості: передумови, чинники, механізми (2008).
Усього 87 наук. праць.

Лєпіхова Лора Анатоліївна

Канд. психол. наук (з 1974); дис. “Вплив основних властивостей нервової системи на обсяг уваги старшокласників”. Ст. наук. співроб. (з 1980).

Народ. 18.11.1936. Закін. Львів. держ. мед. ін-т (1960).

Професійна діяльність: 1968-1970 – Київ. міська лікарня, дит. психолог; 1969-1988 – НДІ психології УРСР, аспірант, ст. наук. співроб.; 1977-1983 – заст. директора, завідувач лаб. соц. психології; 1988-1991 – Центр профорієнтації молоді Держкомпраці СРСР, від. профвідбору, завідувач; 1991-1997 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. методології, історії психології, пров. наук. співроб.; 1997-2011 – Ін-т соц та політ. психології НАПНУ, лаб. психології особистості, пров. наук. співроб.

Член Т-ва психологів України (з 1991), Асоціації політ. психологів України (з 1995).

Відмінник освіти України (з 1999). Нагор. Грамотою МОН України (1999).

Наукові інтереси: соціальна психологія особистості, професійних груп та колективів; соціально обумовлені кризові стани особистості; соціально-психологічні детермінанти особистісних виборів; соціально-психологічна компетентність в міжособистісних виборах.

Основні праці: Онтогенетичний погляд на соціально-психологічні властивості громадянськості та політичної культури (2004); Социально-психологическая компетентность в педагогическом взаимодействии (2004); Особистісні передумови розвитку соціально-психологічної компетентності старшокласників (2003); Роль соціально-психологічної компетентності у виборі шляхів подолання життєвих криз (2000); Онтогенетичні особливості актуалізації суб'єктних механізмів психічного життя (1999). Усього понад 250 наук. праць.

Лимар Леся Володимирівна

Доцент навч.-наук. центру неперервної освіти Нац. мед. ун-ту ім. О. О. Богомольця (з 2019). Канд. психол. наук (з 2014); дис. “Соціально-психологічні умови розвитку готовності майбутніх лікарів до попередження конфліктів з пацієнтами”.

Народ. 15.10.1981. Закін. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (2003).

Наукові інтереси: соціальна психологія; вікова та педагогічна психологія; методика викладання.

Основні праці: Соціальна компетентність лікаря як фактор продуктивної взаємодії з пацієнтами (2019); Characteristics of the medical students' readiness for professional interaction with patients related to their age and residence (2017); Characteristics of the regulation component of school medical personnel's readiness for interaction with children (2016); The basic components of the "doctor-patient" constructive interaction (2013); Особливості мотивації студентів-медиків до попередження конфліктів з пацієнтами у процесі професійної підготовки (2011); Активізація пізнавальної діяльності студентів при вивченні іноземних мов у неформальному вищому навчальному закладі (2011, співавт.); Аналіз дослідження сформованості готовності до безконфліктної взаємодії з пацієнтами студентів-медиків (2010). Усього 87 наук. праць.

Лісневська Алла Олексіївна

Доц. каф. заг., вікової та соц. психології ім. М. А. Скока Нац. ун-ту "Чернігівський колегіум" ім. Т. Г. Шевченка (з 2011). Канд. психол. наук (з 2010); дис. "Психологічні чинники політичної активності молоді". Доцент (з 2013).

Народ. 29.12.1976. Закін. Черніг. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (2000); аспірантуру Черніг. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (2005).

Професійна діяльність: 2000-2011 – Черніг. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, каф. психології (соц. та практ. психології), асистент, ст. викладач.

Член Асоціації політ. психологів України (з 2011).

Наукові інтереси: соціальна психологія; політична психологія; психологія особистості; психосемантика.

Основні праці: Суб'єктивне економічне благополуччя студентської молоді з різними еміграційними настроями (2017); Відносини "Я" і держави в уявленнях студентської молоді з різними еміграційними настроями (2015); Групова дискусія як інструмент конструювання в студентів уявлень про медіаосвіту (2012); Психологія масової комунікації (2012); Психологічні детермінанти політичної поведінки студентської молоді (2011); Образи країн у свідомості представників різних вікових груп (2011); Психологічні чинники залученості молоді до політичного життя (2010). Усього понад 40 наук. праць.

Літвінова Ольга Володимирівна

Доцент каф. психології, педагогіки та філософії Кременчуц. нац. ун-ту ім. Михайла Остроградського (з 2015). Канд. психол. наук (з 2007); дис. "Вплив гендерних експектацій на соціально-рольову позицію майбутнього фахівця". Доцент (з 2010).

Народ. 06.10.1971. Закін. Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля (2004).

Професійна діяльність: 2004-2007 – Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля, каф. психології, асистент; 2007-2015 – ст. викладач.

Член Всеукр. психодіагност. асоціації, Нац. психол. асоціації.

Наукові інтереси: соціальна психологія; гендерна психологія; психологія міжпоколінних взаємовідносин; психологія девіантної поведінки; клінічна психологія; арттерапія.

Основні праці: Психологічні засоби корекції неконструктивних життєвих стратегій особистості (2018); Проблема впливу батьків на процес психологічної сепарації в юнацькому віці (2018); Психологічні відмінності у відношенні прабатьків до своїх дітей та онуків (2017, співавт.); Проблема психологічної адаптації людини похилого віку до нового соціального статусу (2016); Проблема вивчення родинної ідентичності як складової Я-концепції особистості (2016); Дослідження родинної історії як метод наративної психології (2015); Дослідження специфіки страхів молодших школярів як результат пережитих бойових дій (2015, співавт.); Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії в багатопокілінній родині (2014); Прояв гендерних стереотипів в уявленнях молоді про соціальні ролі прабатьків (2014); Гендерна психологія (2010). Усього 90 наук. праць.

Ложкін Георгій Володимирович

Професор каф. психології і педагогіки Нац. техн. ун-ту України “Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського” (з 2006). Д-р психол. наук (з 1985); дис. “Психологічні основи прогнозування успішності підготовки військових спеціалістів радіотехнічного профілю”. Професор (з 1986).

Народ. 09.12.1935. Закін. Київ. вище інж. радіотехн. уч-ще (1963).

Професійна діяльність: 1953-1990 – служба в Збройних силах (полковник); 1990-1995 – Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України, каф. психології і педагогіки, завідувач; 1995-2006 – Нац. техн. ун-т України “Київський політехнічний інститут”, каф. психології і педагогіки, професор, завідувач.

Член Міжнар. асоціації прикладної психології, International Association of Applied Psychology.

Заслужений діяч науки і техніки України (з 1990). Відмінник освіти України (з 2005). Заслужений професор Нац. ун-ту фіз. виховання і спорту (з 2006). Нагор. Срібною медаллю ВДНГ СРСР (1976), почесним знаком “Вища школа СРСР” (1980), пам’ятним нагрудним знаком “Національний університет оборони України ім. Івана Черняхівського” (2018).

Наукові інтереси: економічна психологія; психологія спорту; психологія конфлікту; соціальна психологія; організаційна психологія; психологія творчості та наукової діяльності.

Основні праці: Interrelation of Professional Identity and Self-Trust in Psychology students (2018); Видатні психологи (2016, співавт.); Психологія праці (2013, співавт.); Психологія здоров'я человека (2012, співавт.); Психологія: терміни, поняття, визначення: словник-довідник (2011, співавт.); Психологія спорту (2011); Психологія здоров'я людини (2011, співавт.); Психологія спорту – спорту высших достижений (2009, співавт.); Економічна психологія (2008, співавт.). Усього понад 500 наук. праць.

Лозова Ольга Миколаївна

Завідувач каф. практичної психології Ін-ту людини Київ. ун-ту ім. Бориса Грінченка (з 2010). Д-р психол. наук (з 2008); дис. “Психосемантична структура етнічної свідомості”. Професор (з 2011).

Народ. 21.05.1960. Закін. Сімферопол. держ. ун-т (1983); аспірантуру НДІ психології УРСР (1989).

Професійна діяльність: 1991-2000 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. психодіагностики, ст. наук. співроб; 2000-2010 – Київ. нац. лінгв. ун-т, каф. психології, доцент; 2000-2011 – Нац. ун-т “Киево-Могилянська академія”, каф. психології, педагогіки та конфліктології, доцент.

Наукові інтереси: психосемантика; психолінгвістика; психологія свідомості; психологія ментальності.

Основні праці: Реалізація вимог Європейського сертифіката по психології в підготовці практичного психолога в Україні (2019); Атрибуція компетентним читачем персонажів європейських національних літератур (2018); Компаративний психологічний аналіз авторської та психотерапевтичної казки (2018); Методика дослідження інсказательной децентрованности говорящего при вторичной номинации объекта (2017); Психосемантика лідерства у буденній свідомості студентів (2017); Психологія vs практична психологія? Освітнянський відгомін наукової дискусії (2016); Форми і методи розвитку професійного мислення майбутніх практичних психологів (2016); Міжпрофесійна диференціація психосемантичного змісту категорії “справедливість” (2015); Синергетична єдність етногенетичних та соціогенетичних елементів змісту свідомості українців (2014); Синергійність наукових досліджень професіогенезу психологів: компетентнісний підхід (2014). Усього понад 120 наук. праць.

Лосієвська Ольга Геннадіївна

Доцент каф. психології та соціології Східноукр. нац. ун-ту ім. Володимира Даля (з 2004). Канд. психол. наук (з 2006); дис. “Когнітивні чинники суїцидальної поведінки підлітків”. Доцент (з 2008).

Народ. 08. 08. 1972. Закін. Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля (2005).

Професійна діяльність: з 2003 – Луган. обл. центр соц. реабілітації дітей-інвалідів “Відродження”, вчитель-реабілітолог.

Нагор. Почесним дипломом III Міжнар. виставки “Сучасні заклади освіти” (2011), Золотим дипломом у номінації “Психологічні науки” за результатами міжнар. конф. “Актуальні проблеми і сучасні тенденції розвитку психології і педагогіки” Одеса – Лондон і Київ – Лондон (2011).

Наукові інтереси: проблеми соціальної психології; психологія розвитку комунікативних компетенцій; психологія травмуючих ситуацій; психологія здоров’я; соціальна реабілітація.

Основні праці: Відповідальність як чинник адаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі (2016, співавт.); Психологічні засади подолання наслідків професійного стресу (2016, співавт.); Соціально-психологічні особливості процесу соціалізації української родини в період трансформаційних процесів у суспільстві (2011); Теоретичні аспекти вивчення проблеми стресу в управлінській діяльності в закладах освіти (2011); Психологія суїцидальної поведінки підлітків (2010); Соціально-психологічні особливості впливу мережевої комунікації на суб’єктивне економічне благополуччя особистості (2010). Усього 65 наук. праць.

Луценко Олена Львівна

Доцент каф. прикладної психології ф-ту психології Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна (з 2007). Д-р психол. наук (з 2018); дис. “Закономірності психологічної адаптації людини на сучасному етапі еволюції”. Доцент (з 2011).

Народ. 30.12.1971. Закін. Харків. держ. ун-т ім. О. М. Горького (1995); аспірантуру Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна (2003).

Пройшла стажування в США за програмою “Political activists I” USAID NDI; в Ун-ті Нортумбрії (Вел. Британія, 2014, 2016).

Професійна діяльність: з 1996 – Фонд відродження та розвитку м. Харкова; НПЦ “Імідж-Україна”; Ін-т рейтингових досліджень, психолог; 2002-2005 – Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, каф. прикладної психології, викладач, ст. викладач.

Член Т-ва психологів України, Асоціації політ. психологів України, Human Behavior and Evolution Society.

Переможець XVIII обл. конкурсу “Вища школа України – кращі імена” в номінації “Викладач фундаментальних дисциплін” (2016).

Наукові інтереси: гендерна та сімейна психологія; еволюційна психологія; психодіагностика; психофізіологія.

Основні праці: Втрачена та нова адаптивність: сучасні психологічні особливості, що пов’язані з еволюційним минулим (2018); Конструювання методики схильності до низької фізичної активності – процедура та результати (2017, співавт.); The experience of stress and fear of students-IDPs (2017, співавт.); Вимірювання індивідуальної хвилини як спосіб експрес-оцінки адаптації людини (2017); Прикладна психологія (2015, співавт.); Особливості усвідомлення власного життєвого шляху жінками з нетрадиційною сексуальною орієнтацією (2012, співавт.); Психофізіологія: прикладні аспекти (2011); Практичні роботи з психодіагностики (2009). Усього 125 наук. праць.

Лушин Павло Володимирович

Завідувач каф. психології та особистісного розвитку Ун-ту менеджменту освіти НАПНУ (з 2005). Д-р психол. наук (з 2003); дис. “Психологія особистісного змінювання”. Професор (з 2005).

Народ. 21.01.1957. Закін. Кіровогр. держ. пед. ін-т ім. О. С. Пушкіна (1978).

Професійна діяльність: 1983-2005 – Кіровогр. пед. ін-т ім. О. С. Пушкіна, каф. психології, викладач, доцент, завідувач, професор.

Голова Укр. асоціації екол. психол. допомоги; член Північноамер. асоціації “Спільнота дослідників” (з 2002).

Нагор. Грамотою Верховної Ради України (2018); подяками Прем’єр-міністра України (2012); Нац. агентства України з питань державної служби (2014); грамотами Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Київміськради (2018), Ун-ту менеджменту освіти (2017); медаллю “Народна шана українським науковцям 1918–2018” “Золота фортуна” (Мартіс) (2019); премією Укр. психол. асоціації в номінації “Кращий психолог 2018 року”.

Наукові інтереси: організація і робота психологічної служби в закладах освіти; соціально-психологічний супровід у закладах освіти.

Основні праці: Введение в ЭкоПсихоИммунологию: Материалы к учебному курсу (2018); Хаос и неопределенность: от страдания – к росту и развитию (2017); Экологичная помощь личности в переходный период: экофасилитация (2013); Экофасилитация: самоучитель для взрослых (2013, співавт.); Живая книга Личные алгоритмы экофасилитации (2012, співавт.); The Problem of Pedagogical Transfer of Critical Thinking

Curriculum within Global and Ecopsychological Perspectives (2009); Личностные изменения как процесс: теория и практика (2005); Some Reflection on the Ecology of Pedagogical Space (2003); Ambiguous control (2003, співавт.); The paradoxical nature of ecofacilitation in the community of inquiry (2002); Few psychological projections into the Philosophy for Children (2001); The psychodynamics of community of inquiry and educational reform: A cross-cultural perspective 2000, співавт.); О психологии человека в переходной период (Как выживать, когда все рушится?) (1999). Усього понад 200 наук. праць.

Ляльчук Галина Дмитрівна

Директор Центру практ. психології і соц. роботи Департаменту освіти та науки Івано-Франків. міськради (з 2005). Канд. психол. наук (з 2015); дис. “Соціально-психологічні чинники деструкції родинних зв’язків у сім’ях трудових мігрантів”.

Народ. 17.12.1976. Закін. Прикарпат. ун-т ім. Василя Стефаника (1999).

Професійна діяльність: 2001-2003 – ЗОШ I-III ступенів № 24 Івано-Франків. міськради, практ. психолог; 2003-2005 – заст. директора з експерим. роботи.

Член Асоціації практ. психологів Івано-Франків. обл.

Нагор. грамотами Управління освіти і науки Івано-Франків. облдержадміністрації (2005, 2008, 2012); Грамотою департаменту освіти, науки та молодіжної політики Івано-Франків. облдержадміністрації (2019); Грамотою Управління освіти і науки Івано-Франків. міськвиконкому (2005); Грамотою служби у справах неповнолітніх виконавчого комітету Івано-Франків. міськради (2007). Відзначена подяками міськ. голови м. Івано-Франківськ (2008) і Департаменту освіти та науки Івано-Франків. міськради (2017, 2018, 2019).

Наукові інтереси: робота з дітьми трудових мігрантів, їх психологічна підтримка; психологічний супровід дітей в умовах Нової української школи; психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами; методична та психологічна підтримка психологів, які працюють з дітьми, котрі здобувають освіту за інклюзивною формою навчання.

Основні праці: Ставлення трудових мігрантів до сімейного життя та виховання дітей (2015); Дитячо-батьківські стосунки та їх відновлення в сім’ях трудових мігрантів (2015); Психологічна допомога сім’ям трудових мігрантів (2015); Просвітницько-профілактична робота з протидії торгівлі людьми (2014, співавт.); Аналіз соціально-психологічних чинників деструкції родинних зв’язків у сім’ях трудових мігрантів (2013); Соціальні уявлення про трансформації сучасної української сім’ї (2013). Усього 24 наук. праці.

Максименко Сергій Дмитрович

Директор Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (з 1997), акад.-секр. Від-ня психології, вікової фізіології та дефектології НАПНУ (з 1997). Д-р психол. наук (з 1991); дис. “Експериментальний метод у радянській віковій та педагогічній психології”. Професор (з 1992). Академік НАПНУ (з 1995).

Народ. 15.12.1941. Закін. Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького, дефектол. ф-т (1965).

Професійна діяльність: з 1970 – Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького, каф. психології, викладач, ст. викладач; з 1975 – НДІ психології УРСР, заст. директора; з 1985 – завідувач лаб. психології навчання; з 2001 – Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця, мед.-психол. ф-т, декан.

Президент Т-ва психологів України (з 1998); дійсний член Міжнар. ради психологів (США) (з 1991); інозем. член Рос. академії освіти; дійсний член Європ. академії природничих наук (ФРН, м. Ганновер); член Міжнар. академії природознавства (International Academy of Natural History); член Європ. академії природознавства (European Academy of Natural History); член Академ. спільноти Видавничого дому (Academy of Natural History); член наук.-консалтингової групи Європ. наук. індустр. консорціуму; голова експертної ради МОН України із психол. наук. Почесний проф. і д-р наук Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка, Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова, Харків. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди, Терноп. нац. мед. ун-ту .

Засновник укр. школи генетичної психології; фахівець у галузі заг. та пед. психології, відомий своїми розробками з теорет.-методол. проблем розвитку особистості, методол. рефлексії проблем розвитку в психології, експерим.-генетичних і генетико-моделювальних методів заг. психології; ініціатор створення спеціальності “медична психологія” в галузі знань “Охорона здоров’я” та організатор підготовки фахівців з цієї спеціальності; засновник і наук. керівник Кризового центру мед.-психол. допомоги учасникам АТО та членам їхніх сімей. Життєве кредо: “Цілеспрямована віра в себе та людей”.

Заслужений діяч науки і техніки України (з 2001); лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (2010).

Нагор. орденами “Знак Пошани” (1978), “За заслуги” III, II та I ступенів (2004, 2011, 2015); почесними грамотами Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України; медалями: “За сумлінну працю”, Альберта Швейцера Європ. академії природничих наук, НАПНУ “Ушинський К. Д.”, “Тригорій Сковорода”, “Володимир Мономах”;

Наукові інтереси: психологія особистості; методологічні проблеми психології; вікова та педагогічна психологія; медична психологія.

Основні праці: Психологічні технології ефективного функціонування та розвитку особистості (2019); Юридична психологія (2018); Психологічна допомога внутрішньо переміщеним особам (2017); Медична психологія (2014); Практикум із групової психокорекції (2015); Педагогіка вищої медичної освіти (2014); Психологія учіння людини (2013); Генеза здійснення особистості (2006); General Psychology (Загальна психологія) (2005); Розвиток психіки в онтогенезі: у 2-х т. (2002); Основи військової психології (2002); Генетическая психологія (2000); Генезис существования личности (2000); Основи загальної психології (1998); Основи генетичної психології (1998). Усього понад 800 наук. праць, зокрема 35 підручників для студентів ЗВО (серед яких перший в Україні підручник “Психологія особистості”), 36 навч. посібників, 30 монографій.

Малімон Людмила Яківна

Доцент каф. заг. та соц. психології і соціології Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки (з 2004). Канд. психол. наук (з 2003); дис. “Специфіка емоційності осіб з різним рівнем креативності”. Доцент (з 2008).

Народ. 14.09.1964. Закін. Луц. держ. ін-т ім. Лесі Українки (1986); Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки (1994); аспірантуру Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки (2000).

Навчалася за програмою Ради Європи “Підвищення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування в Україні” (2014-2015); отримала міжнар. сертифікат тренера з проведення тренінгів “Академія лідерства”.

Професійна діяльність: 1994-2000 – Волин. від-ня Малої академії наук України, методист; 2000-2004 – Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, каф. заг. та соц. психології та соціології, асистент, ст. викладач.

Член Укр. асоціації організ. психологів і психологів праці, голова її Волин. осередку.

Відмінник освіти України (з 2002). Нагор. нагрудним знаком МОН України “Василь Сухомлинський” (2007); срібним нагрудним знаком Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки (2016); почесною відзнакою Святої Праведної Анни II ступеня за вагомий внесок у справу відродження духовності та патріотичного виховання молоді незалежної України (2016).

Наукові інтереси: психологія професійної діяльності; управління персоналом й організаційним розвитком.

Основні праці: Психічне здоров’я публічних службовців (2017, співавт.); Мотивація професійної діяльності державних службовців місцевих органів виконавчої влади (2015); Подолання особистісної

безпорадності студентів у навчальній діяльності (2015); Психологічні особливості розвитку організаційних цінностей в місцевих органах виконавчої влади (2014); Гармонізація індивідуальних та групових організаційних цінностей в місцевих органах виконавчої влади (2014); Психологічні основи ефективної професійної діяльності в системі державної служби (2011, співавт.). Усього 96 наук. праць.

Малкова Тетяна Миколаївна

Професор каф. психології Ун-ту економіки та права “КРОК” (з 2019). Д-р психол. наук (з 2014); дис. “Теорія і практика професійного становлення особистості (на прикладі вищих навчальних закладів системи Міністерства внутрішніх справ України)”. Ст. наук. співроб. (з 1994).

Народ. 19.06.1950. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1973), аспірантуру Ін-ту психології АН СРСР (1980).

Професійна діяльність: 1973-1976; 1981-1984 – НДІ психології УРСР, лаборант, мол. наук. співроб.; 1976-1977 – Київ. міськ. клініч. лікарня № 21 ім. акад. І. П. Павлова, психолог; 1984-1985 – Южно-Сахалін. держ. пед. ін-т, каф. педагогіки і психології, асистент; 1985-1994 – НДІ психології УРСР, лаб. психології пропаганди, мол. наук. співроб., ст. наук. співроб.; від. психології навчання, ст. наук. співроб.; 1994-2019 – Нац. академія внутр. справ України, каф. кадрової роботи та педагогіки, ст. викладач, доцент.

Член Т-ва психологів України.

Нагор. медаллю “За сумлінну службу” III ступеня, нагрудним знаком МВС України “За відзнаку в службі” II ступеня, знаком МВС України “За розвиток науки, техніки і освіти” II ступеня.

Наукові інтереси: психологія спілкування; психологія особистості.

Основні праці: Управлінська діяльність: засоби психологічного впливу (2018); Роль політичної еліти у засвоєнні особистістю ціннісних орієнтацій суспільства (2016); Мотивація будучих сотrudників миліції (2015); Професійне становлення особистості у світлі синергетичного підходу (2013); Професійне становлення особистості (на прикладі вищих навчальних закладів системи Міністерства внутрішніх справ України) (2012); Новый подход к исследованию проблем профессионально-психологического отбора в правоохранительные органы (2003); Мовна та немовна поведінка як джерело показників омані при розслідуванні кримінальних справ (1997); Зависимость точности идентификации экспрессии лица от локализации мимических проявлений (1988, співавт.). Усього 108 наук. праць.

Малхазов Олександр Ромуальдович

Голов. наук. співроб. лаб. соц. психології особистості Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2017). Д-р психол. наук (з 2004); дис. “Психофізіологічні механізми управління руховою діяльністю”. Професор (з 2012).

Народ. 06.04.1948. Закін. Вінниц. держ. пед. ін-т ім. М. Островського (1971), аспірантуру Київ. ін-ту фіз. культури (1979), докторантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (1997).

Професійна діяльність: 1972-1982 – Вінниц. держ. пед. ін-т ім. М. Островського, каф. спорт. ігор, викладач, ст. викладач; 1982-1984 – каф. психології, ст. викладач; 1984-1988 – каф. спорт. ігор, завідувач; 1988-1998 – каф. психології, доцент; 1998-2005 – Київ. юрид. ін-т МВС України, каф. юрид. психології, заст. начальника; 2005-2009 – Нац. авіац. ун-т, каф. психології, професор; 2009-2016 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. вікової психофізіології, голов. наук. співроб.; 2016-2017 – Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини “Україна”, Ін-т соц. технологій, каф. психології, професор.

Нагор. відзнакою МВС України “За розвиток науки, техніки і освіти” II ступеня (2004).

Наукові інтереси: міждисциплінарні технології соціально-психологічної реабілітації та розвитку емоційної стійкості; психофізіологічні механізми організації, побудови та управління руховою діяльністю; впровадження спеціальних психофізіологічних технологій у систему професійного відбору; методологічні засади інтегративної психофізіології.

Основні праці: Технологія формування емоційної стійкості осіб, що переживають наслідки травматичних подій (2018); *Interdisciplinary Technologies in Socio-Political Rehabilitation* (2018); Теоретичні засади дослідження емоційної стійкості (2017); *Метод диференціації часових рядів рухової діяльності* (2015, співавт.); *Збірник методик для діагностики психологічної готовності військовослужбовців військової служби за контрактом до діяльності у складі миротворчих підрозділів* (2011, співавт.); *Психологія праці* (2010); *New solutions to the problem of the psychological support of an operator's safety* (2008); Багатоканальний комп'ютерний комплекс для проведення спеціальних психофізіологічних досліджень (2007); *Психологія та психофізіологія управління руховою діяльністю* (2002). Усього 166 наук. праць.

Мартинюк Ігор Орестович

Пров. наук. співроб. Ін-ту соціології НАН України (з 1993). Д-р соціол. наук (з 1993); дис. “Проблеми життєвого самовизначення молоді”. Ст. наук. співроб. (з 2010).

Народ. 10.04.1957. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1979), аспірантуру Ін-ту філософії АН УРСР (1983), докторантуру Ін-ту соціології НАН України (1993).

Професійна діяльність: 1979-1983 – Ін-т управління нар. госп-ва, галуз. наук.-дослід. лаб.; 1984-1990 – Ін-т філософії АН УРСР, від. соц. психології, мол. наук. співроб., наук. співроб., зав. сектору соц.-психол. проблем масової свідомості.

Член Балтійської пед. академії.

Наукові інтереси: соціально-психологічні проблеми особистості, масової свідомості, моралі, громадської думки, молоді, науки.

Основні праці: Сучасна українська наука у соціологічному вимірі (2008, співавт.); Соціальний простір життя як суб'єктивна символічна реальність (2004, співавт.); Люди і ролі (1993, співавт.); Проблемы жизненного самоопределения молодежи (опыт прикладного исследования) (1993); Жизненные цели личности: понятие, структура, механизмы формирования (1990); Инженер в зеркале времени (1989). Усього 150 наук. праць.

Медвідь Надія Петрівна

Асистент каф. педагогіки і соц. управління Нац. ун-ту “Львівська політехніка” (з 2008). Канд. психол. наук (з 2016); дис. “Соціально-психологічні особливості атестації керівників сфери державного управління”.

Народ. 18.12.1983. Закін. Нац. ун-т “Львівська політехніка” (2006); аспірантуру Нац. ун-ту “Львівська політехніка” (2009).

Член Ради молодих учених Нац. ун-ту “Львівська політехніка”.

Наукові інтереси: соціально-психологічне оцінювання керівників.

Основні праці: Аналіз результатів соціально-психологічної атестації керівника у сфері державного управління (2015); Перевірка психометричних показників авторської методики “Соціально-психологічна атестація керівника у сфері державного управління” (2014); Соціально-психологічна атестація керівника у сфері державного управління (2013); Діагностичний компонент технології соціально-психологічної атестації керівника у сфері державного управління (2013); Технологія соціально-психологічної атестації керівника у сфері державного управління: корекційно-розвивальний компонент (2013). Усього 41 наук. праця.

Мельничук Тетяна Іванівна

Ст. наук. співроб. лаб. організ. та соц. психології Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (з 2013). Канд. психол. наук (з 2015);

дис. “Соціально-психологічні чинники забезпечення ефективності процесу усиновлення дітей”.

Народ. 26.04.1969. Закін. Рівнен. пед. ін-т (1991); Академію праці та соц. відносин (2007); аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (2018).

Пройшла стажування за кордоном: Люблін. катол. ун-т Яна Павла II, Ін-т Науки про Родину та Працю Соціальну, Ін-т психопрофілактики та психотерапії (Польща, 2015-2019); Пан’європейський ун-т, Техн. ун-т, Дубницький технол. ун-т (Словаччина, 2019); Пульський ун-т ім. Юрая Добріле (Хорватія, 2019).

Професійна діяльність: 2007-2013 – Рівнен. обл. управління освіти, консультант; Центр з усиновлення дітей при МОН України, голов. психолог.

Співголова Координац. ради Т-ва психологів України (з 2010). Заст. голов. редактора, член редколегії наук. журн. “Психологічний часопис”.

Наукові інтереси: дослідження проблем соціальної психології та психології особистості; розвиток навчальних проєктів з психологічного консультування та аналітичної (юнгіанської) психотерапії дітей та дорослих (сімей); розроблення навчально-виховних програм (“Школи батьківської компетенції”, “Підготовка молоді до шлюбу”), тренінгів (“Психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій: підхід резилієнс”); практика юнгіанського консультування (казкотерапія, архетипи і символи у самопізнанні); консультативна робота через метафоричні асоціативні карти (самопізнання, самопрезентація, пошук внутрішнього “Я” особистості, коучинг).

Основні праці: Соціально-психологічне забезпечення економічної соціалізації молоді (2018, співавт.); Сімейне виховання як один із чинників економічної соціалізації дітей старшого дошкільного віку (2017); Сімейне виховання як один із чинників економічної соціалізації дітей старшого дошкільного віку (2017); Детермінація мотивації до усиновлення в системі забезпечення права дитини на сім’ю (2016); Family growth supporting resources (2016, співавт.); Ставлення батьків та дітей у сім’ях усиновителів/удочерителів до “таємниці” некрівного походження прийнятої у сім’ю дитини (2014). Усього понад 40 наук. праць.

Миرونчак Катерина Володимирівна

Ст. наук. співроб. лаб. соц. психології особистості Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2019). Канд. психол. наук (з 2016); дис. “Страх смерті як спосіб організації життєвого досвіду особистості в культурних традиціях України та Китаю”.

Народ. 19.11.1986. Закін. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка (2011); аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2012).

Професійна діяльність: 2012-2013 – Укр. держ. ун-т фінансів та міжнар. торгівлі, пров. психолог; 2013-2014 – Психол. служба Майдану, психолог-волонтер; 2013-2019 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. соц. психології особистості, мол. наук. співроб., наук. співроб.

Наукові інтереси: соціальна психологія особистості; танатологія; екзистенційна психологія; психологія розвитку; нейропсихологія.

Основні праці: Підлітковий суїцид: як завчасно почути крик про допомогу (2018); Способи відновлення самоефективності при переживанні втрати (2017); Зустріч зі смертю як технологія життєтворення особистості (2016); Дослідження страху смерті: труднощі та перспективи (2015); Вплив чинника усвідомлення смерті на побудову особистістю свого життєвого сценарію (2014); Терапевтична робота з родиною, яка переживає втрату (2014); Концептуалізація поняття смерті в міфологічній свідомості (2013); Психологічний вплив страху смерті на особистість (2012). Усього 30 наук. праць.

Мітіна Світлана Володимирівна

Доцент каф. психології та педагогіки Навч.-наук. гуманіт. ін-ту Таврійського нац. ун-ту ім. В. І. Вернадського (з 2018). Канд. психол. наук (з 2010); дис. “Соціально-психологічні чинники становлення особистості бездоглядних підлітків”.

Народ. 13.04.1968. Закін. Калузький держ. пед. ін-т (1990); Севастоп. ін-т післядиплом. освіти (1999).

Професійна діяльність: 2004-2014 – Севастоп. міськ. гуманіт. ун-т, каф. заг. психології, викладач, ст. викладач, доцент; 2014-2018 – Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця, каф. психології та педагогіки, доцент.

Нагор. Грамотою Управління освіти і науки Севастоп. держадміністрації.

Наукові інтереси: психологія девіантної поведінки; соціально-дезадаптовані неповнолітні; соціально неспроможні родини; проблема життєвлаштування дітей, позбавлених батьківського піклування; проблема насилля в сім’ї; проблема емоційного вигорання викладача.

Основні праці: Особливості гендерної соціалізації підлітків із неповних сімей (2019); Проблема соціалізації дітей, позбавлених батьківського піклування (2019); Empathy in the structure of professional competence of the teacher of the higher educational institution (2018); Психологічна складова в структурі професійної компетентності викладача вищого навчального закладу (2016); Протидія насильству в сім’ї щодо неповнолітніх (2015); Психологічна готовність дітей, позбавлених батьківського піклування, до влаштування у прийомну сім’ю (2015);

Адиктивна поведінка як крайня форма соціальної дезадаптації підлітків (2013); Порушення стосунків у системі “дитина-дорослий” як чинник соціальної дезадаптації неповнолітніх (2013); Специфіка деформації особистості підлітків відповідно до типу бездоглядності (2012). Усього 52 наук. праці.

Мітлош Антоніна Василівна

Доцент каф. заг. і соц. психології та соціології Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки (з 2007). Канд. психол. наук (з 2007); дис. “Психологічні особливості лідерської обдарованості членів молодіжних громадських об’єднань”.

Народ. 17.10.1980. Закін. Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки; аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (2007).

Професійна діяльність: 2002-2008 – Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, керівник медіацентру.

Пройшла стажування у Вищій школі економіки та інновацій (Польща, 2017).

Наукові інтереси: психологія комунікацій та лідерства.

Основні праці: Мотиваційні детермінанти участі сучасної студентської молоді в громадському русі: психологічний аспект (2016); Психологія PR-управління (2016); Соціальний інтелект як структурний компонент лідерської обдарованості (2015); Психологічні особливості сприймання професійного персонального іміджу жінки-викладача студентами вищого навчального закладу (2015 співавт.); Психологічні особливості лідерської обдарованості: концепції, діагностика, тренінги (2014); Психологічні особливості прояву інтересу студентської молоді до соціальних інтернет-мереж (2014). Усього близько 70 наук. праць.

Міщиха Лариса Петрівна

Професор каф. заг. та клінічної психології Прикарпат. нац. ун-ту ім. Василя Стефаника (з 2015). Д-р психол. наук (з 2015); дис. “Творчий потенціал особистості у період пізньої дорослості”. Доцент (з 1997).

Народ. 25.05.1962. Закін. Івано-Франків. пед. ін-т (1983).

Професійна діяльність: з 1986 – Івано-Франків. держ. пед. ін-т (нині Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника), каф. соц. психології, доцент.

Відзначена Івано-Франків. облдержадміністрацією як кращий науковець року (2007).

Наукові інтереси: психологія особистості; психологія творчості; диференціальна психологія; адиктологія; психотерапія.

Основні праці: Креативні психотехнології як умова розвитку творчого мислення особистості студента (2019); Мудрість як форма інтелектуальної зрілості (2019); Творче мислення особистості: психологічний дискурс (2018); Креативність через призму міжстатевих відмінностей (2017); Psychologic-biographical method when investigating a gifted person's creative potential (2016); Досвід у дискусійному полі позиціонування категорії “творчий потенціал” (2015); Abilities in the structure of a creative potential (2015); Творчий потенціал особистості у період пізньої дорослості (2014); Психологія творчості (2007). Усього понад 100 наук. праць.

Моргун Володимир Федорович

Професор каф. психології Полтав. нац. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка (з 2012). Канд. психол. наук (з 1979); дис. “Психологічні умови виховання пізнавального інтересу учнів до навчального предмета”. Професор (з 2001).

Народ. 23.03.1947. Закін. Московський держ. ун-т ім. М. В. Ломоносова (1971), аспірантуру Московського держ. ун-ту ім. М. В. Ломоносова (1976).

Професійна діяльність: 1971-1980 – Московський держ. ун-т ім. М. В. Ломоносова, каф. пед. психології, асистент, мол. наук. співроб., ст. викладач-начальник курсу; 1980-2012 – Полтав. держ. (нині національний) пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, каф. психології, завідувач.

Автор багатовимірної теорії особистості; методики психодіагностики особистості; системи вікової профорієнтації. Учасник міжнар. проєктів “Професійна орієнтація в середній школі як частина діяльності вузу з формування свого контингенту” (координатор від України) – на замовлення Комісії ЮНЕСКО в Україні та М-ва освіти України (1983-1985); “Роль міжнародних інституцій у формуванні сучасного економічного мислення в Україні” (співвиконавець) – на замовлення Фонду Еберта (Німеччина) (1997-1998).

Член правління Т-ва психологів України (з 1990); голова Полтав. відокремленого підрозділу Асоціації політ. психологів України (з 2009); почесний член і регіон. представник Полтав. осередку Всеукр. психодіагностичної асоціації (з 2016); член правління Міжнар. Макаренківської асоціації (з 1993); член Національної психологічної асоціації України, що входить до складу Європ. федерації психол. асоціацій (з 2018).

Заслужений працівник освіти України (з 2014). Відмінник народної освіти (з 1984).

Відзначений Подякою М-ва освіти УРСР і Секретаріату Комісії УРСР у справах ЮНЕСКО (1986). Нагор. нагрудними знаками МОН

України “Антон Макаренко” (2007), “За наукові та освітні досягнення” (2017).

Наукові інтереси: психологія багатовимірної особистості; психо-діагностика; соціальна та політична психологія; психодидактика; мотивація навчання і кохання; професійна орієнтація; історія психології та педагогіки.

Основні праці: Гуманно-демократичний менеджмент первинного колективу на прикладі кафедри психології вищого навчального закладу (2019); Інобуття особистості після смерті та апробація методики соціометричного контент-аналізу ставлення нащадків до видатного діяча (2018); Психологія багатовимірної толерантності особистості та її межі (2015); Психологія общениця: Енцикл. словарь (2011; 2015); “Багатовимірний опитувальник мотивації кохання” як критеріально-орієнтована методика (2007); Психохірургія наклепів (2005); Психологія особистості в педагогіці А. С. Макаренка (2002). Усього близько 400 наук. праць.

Москаленко Вікторія Василівна

Доцент каф. прикладної психології ф-ту психології Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна (з 2007). Канд. психол. наук (з 2006); дис. “Розвиток політичної психології в Україні: історична ретроспектива та новітній досвід”. Доцент (з 2015).

Народ. 09.05.1976. Закін. Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна (1999), аспірантуру Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна (2004).

Пройшла курс підвищення кваліфікації за навч. програмою “Практичний психолог (арттерапія)” (2018).

Професійна діяльність: 2004-2007 – Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, каф. прикладної психології, викладач.

Член Т-ва психологів, Асоціації політ. психологів України, Східноукр. асоціації арттерапевтів.

Наукові інтереси: арттерапія; політична психологія; етнічна психологія.

Основні праці: Арт-терапія як метод гармонізації психічного здоров'я особистості (2018); Політична психологія (2017); Прикладна психологія (2015, співавт.); Образ політичної влади у свідомості студентів (2012); Феномен етноменталітету: психологічний аналіз (2011); Політична особистість як політико-психологічний феномен (2007). Усього близько 50 наук. праць.

Москаленко Валентина Володимирівна

Голов. наук. співроб. лаб. психології творчості Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (з 2016). Д-р філос. наук (з 1989); дис. “Культура та діяльність як фактори соціалізації”. Професор (з 1989).

Народ. 24.06.1932. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, філос. ф-т (1956).

Професійна діяльність: 1962–1974 – Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова, каф. філософії, доцент; 1975–1981 – Одес. вища парт. школа, каф. філософії, доцент; 1981–1993 – Вища парт. школа при ЦК Компартії України, каф. філософії, доцент, професор; 1993–1995 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, від. соц. психології, пров. наук. співроб.; 1995–1997 – лаб. соц. психології, завідувач; 1997–2003 – лаб. соц. психології, голов. наук. співроб.; 2004 – 2015 – завідувач лаб. соц. психології.

Член Т-ва психологів України (з 1995).

Наукові інтереси: соціологічний аспект здібностей особистості; соціалізація особистості; гендерна психологія; психологія творчості; економічна психологія.

Основні праці: Теоретико-методологічні засади дослідження творчого мислення: конструктивістська парадигма (2019); Особливості соціальної творчості спільнот: теоретико-методологічний аспект (2018); Соціалізація особистості (2013); Соціально-психологічні проблеми становлення суб’єкта економічної соціалізації (2012); Економічна культура особистості: соціально-психологічний аспект (2012); Економічна соціалізація молоді: соціально-психологічний аспект (2008); Психологія соціального впливу (2007, 2010); Особливості соціалізації молоді в умовах трансформації суспільства (2005); Соціальна психологія (2005, 2008, 2010); Виховання підлітків: скаутський рух, соціально-психологічний аспект (2003); Социализация личности (1986). Усього близько 400 наук. праць.

Мудрик Алла Богданівна

Доцент каф. заг. та соц. психології Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки (з 2013). Канд. психол. наук (з 2010); дис. “Особистісна вимогливість як чинник професійної компетентності (на матеріалі держслужбовців центрів зайнятості)”. Доцент (з 2015).

Народ. 01.01.1977. Закін. Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки (1999).

Професійна діяльність: 1999-2013 – Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки (нині Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки), каф. заг. та соц. психології, асистент, ст. викладач.

Нагор. Почесною грамотою Волин. облради (2015).

Наукові інтереси: психологія професійної діяльності.

Основні праці: Психічне здоров'я працівників державних установ (2018, співавт.); Трудоголізм як професійна адикція особистості (2017); До питання професійних адикцій особистості (2016); Україна та Польща: теоретичні проблеми соціокультурного процесу й практика формування діалогічної поведінки молоді (2016, співавт.); Психологічні особливості професійної ідентичності державного службовця (2015); Гендерна компетентність особистості: теорія, діагностика (2014); Психологічні особливості професійної компетентності майбутніх педагогів (2014); Психологічний аналіз особливостей прояву професійних деформацій особистості на різних етапах її професіоналізації (2014). Усього 168 наук. праць.

Музика Олександр Леонідович

Завідувач лаб. психології обдарованості Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (з 2015). Канд. психол. наук (з 1998); дис. “Суб’єктно-ціннісний аналіз становлення творчо обдарованої особистості (на матеріалі технічної творчості)”. Професор (з 2010).

Народ. 22.08.1963. Закін. Коростишів. пед. уч-ще (1982), Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького (1989), аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (1996).

Професійна діяльність: 1989-2013 – Житомир. держ. пед. ін-т ім. І. Я. Франка, каф. психології, асистент, ст. викладач, доцент, завідувач; каф. соц. та практ. психології, завідувач; ф-т підготовки вчителів почат. класів, декан; соц.-психол. ф-т, декан; 2013-2015 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, заст. директора з наук.-організ. роботи.

Розробник методу суб’єктно-ціннісного аналізу; низки методик, програм і концепцій (моделювання ціннісної свідомості, вивчення динаміки здібностей, творчої спрямованості особистості в дошкільному віці, ціннісної детермінації становлення обдарованої особистості, профілю ціннісної свідомості обдарованої особистості).

Член Асоціації політ. психологів України (з 1999).

Відмінник освіти України (з 2003).

Нагор. знаком МОН України “За наукові досягнення”, почесними грамотами МОН України, НАПНУ, Житомир. облдержадміністрації, обл. та міськ. рад.

Наукові інтереси: психоаксіологія; психологія здібностей та обдарованості; психосемантика.

Основні праці: Методика “Профіль ціннісної свідомості обдарованої особистості”: теоретичні передумови й результати апробації (2019); Аксіогенез особистості і розвиток обдарованості: теоретична модель і підходи до дослідження (2018); Ціннісна детермінація

становлення обдарованої особистості (2017); Особистісно-ціннісна взаємодія як чинник розвитку педагогічної обдарованості (2017); Розвиток здібностей молодших школярів засобами усної народної творчості (2016, співавт.); Ціннісна взаємодія як чинник розвитку обдарованої особистості (2016); Психологічні засади розвитку обдарованої особистості в освітньому середовищі (2015); Ціннісна детермінація становлення та розвитку обдарованої особистості (2015); Професійно орієнтовані завдання з психології (2010); Ціннісна підтримка особистісного розвитку як теоретична і прикладна проблема (2009); Програма ціннісної підтримки здібностей та обдарованості “Три кроки” (2008). Усього 180 наук. праць.

Мяленко Вікторія Володимирівна

Ст. наук. співроб. лаб. психології мас та спільнот Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2017). Канд. психол. наук (з 2009); дис. “Соціально-психологічні механізми фінансової поведінки молоді”.

Народ. 19.01.1975. Закін. Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. В. Винниченка (2004); аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2007).

Професійна діяльність: 2008-2017 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології мас та спільнот, мол. наук. співроб., наук. співроб.

Член Асоціації політ. психологів України, Укр. спілки психотерапевтів.

Наукові інтереси: економічна психологія; психологія професій; психологія спільнот; етнопсихологія; проблемно орієнтована психотерапія; методологія якісних соціально-психологічних досліджень.

Основні праці: Психологічні стратегії адаптації сімей учасників АТО до умов і наслідків воєнного конфлікту в процесі опрацювання травматичного досвіду (2017); Психологія професійної самореалізації молоді (2016); Психологічні особливості мотиваційно-ціннісної основи вибору професії (2014); Дистресовий архетип бідності як чинник економічної неуспішності (2013); Психологічні особливості вибору професії українською молоддю та мігрантами українського походження, які проживають на території Ізраїлю (2012); Етнічні стереотипи (2011); Освітньо-адаптаційні стратегії російськомовних жителів України (2010); Соціально-психологічний зміст механізмів фінансової поведінки (2008). Усього 45 наук. праць.

Найдьонов Михайло Іванович

Засновник, директор Ін-ту рефлексивних досліджень і спеціалізації (ІРІС) (з 2017), голов. наук. співроб., професор, тренер, керівник

наук.-прикладних проєктів. Д-р психол. наук (з 2010); дис. “Формування рефлексивного управління в організаціях”. Ст. наук. співроб. (з 2009).

Народ. 15.12.1959. Закін. Харків. держ. ун-т (1984), аспірантуру НДІ психології УРСР (1990).

Професійна діяльність: 2008-2015 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. моніторингу суспіл.-політ. процесів, пров. наук. співроб.; 2016-2017 – Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка, каф. соц. та практ. психології, професор.

Наук. керівник прикладних НДР: “Моніторинг чинників професійного самовизначення молоді в умовах упровадження національної рамки кваліфікацій” (2013-2015), “Науково-методичні засади відстеження динаміки престижності професій, що користуються попитом на ринку праці” (2010-2012), “Моніторинг рівня та чинників престижності професій” (2008-2009).

Член Європ. асоціації організ. психології (з 2001), Міжнар. т-ва політ. психологів (з 2002), Міжнар. асоціації прикладної психології (з 2006).

Наукові інтереси: психологія рефлексії, творчості, рефлексивного управління; соціальна психологія; організаційна психологія; політична психологія.

Основні праці: Моніторинг чинників професійного самовизначення молоді в умовах упровадження національної рамки кваліфікацій: довід. бюлетень (2015, співавт.); Психологія престижності професій (2013); Соціально-психологічні чинники престижності професій: підготовка молоді до активного самоздійснення на сучасному ринку праці (2013); Изучение и проектирование развития групповой рефлексии в профессиональном образовании и социосистемах (2011); Динаміка оцінок престижності професій, що користуються попитом на ринку праці. Чинники, умови та особливості вибору професії: інформ. бюлетень (2010); Український стандарт міжнародної шкали престижності професій: інформ. бюлетень (2009); Моніторинг рівня та чинників престижності професій протягом 2008–2009 років: інформ. бюлетень (2009); Формування системи рефлексивного управління в умовах складно-координованості (2008); Моніторинг рівня та чинників престижності професій: інформ. бюлетень (2008). Усього 205 наук. праць.

Найдьонова Любов Антонівна

Заступник директора з наук. роботи Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2005). Д-р психол. наук (з 2013); дис. “Психологічні закономірності розвитку рефлексивних властивостей територіальної спільноти”. Ст. наук. співроб. (з 2007). Чл.-кор. НАПНУ (з 2016).

Народ. 24.11.1963. Закін. Харків. держ. ун-т (1986); аспірантуру (1993) та докторантуру (1999) Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ.

Професійна діяльність: 1987-1990 – Горлів. пед. ін-т інозем. мов, каф. педагогіки і психології, стажер, викладач; 1990-1991 – Запоріж. держ. ун-т, каф. педагогіки і психології, викладач; 1993-1996 – Держ. ін-т післядиплом. освіти інж.-пед. працівників, ст. викладач; 1999-2000 – Ін-т рефлексивних досліджень і спеціалізації, пров. наук. співроб.; з 2000 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології політ. вибору, ст. наук. співроб.; з 2004 – вчен. секретар Ін-ту; з 2007 – лаб. психології масової комунікації та медіаосвіти, завідувач.

Лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (2019).

Член Т-ва психологів України, Міжнар. асоціації психології особистості (з 1998), Всесвіт. асоціації прикладної психології (з 2000); член правління Асоціації політ. психологів України (з 2008); член Європ. асоціації дослідження комунікації і освіти (з 2017), Громадської ради при Нац. раді України з питань телебачення і радіомовлення; президент Укр. асоціації медіапсихологів та медіапедагогів.

Наукові інтереси: психологія групової рефлексії; медіапсихологія; психологія спільнот; прикладна психологія; медіаосвіта.

Основні праці: War media trauma taxonomy for economic and political self-constitution (2017); Концепція впровадження медіаосвіти (нова редакція) (2016, співавт.); Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу (2013; 2015); Медіапсихологія на перетині інформаційного та освітнього просторів (2014, співавт.); Кібербулінг, або віртуальна агресія: способи розпізнання і захист дитини (2014); Рефлексивна психологія територіальних спільнот (2012); Багатомовна Європа – тенденції у політиці і практиці мультилінгвізму в Європі (2012, співавт.); Медіаосвіта та медіаграмотність (2012, 2013, 2014, співавт.); Проектно-дослідницький підхід в рефлексивній психології інноваційного формування (2011, співавт.); Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід (2009, співавт.); Інтеграційні процеси в суспільстві та політичний вибір особистості (2008, співавт.); Соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні (2003, співавт.); Reflektive Creative Workshop (RCW) in the Specific Economic Situation in the Ukraine (1993). Усього понад 260 наук. праць, з них понад 50 – англ. мовою.

Ніздрень-Федорович Олександра Андріївна

Доцент каф. клінічної психології Укр. катол. ун-ту (з 2018). Канд. психол. наук (з 2017); дис. “Соціальний капітал як чинник підтримання психологічного здоров’я осіб із низьким економічним статусом”.

Народ. 29.04.1990. Закін. Терноп. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка (2012); аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2016).

Професійна діяльність: 2012-2015 – ГО “Джерела”, психолог; 2016-2017 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. соц. психології особистості, наук. співроб.; з 2013 – Терноп. обл. комун. клінічна психоневрол. лікарня, консультативне від-ня, психолог.

Член Укр. спілки психотерапевтів, Всесвіт. асоціації позитивної психотерапії.

Наукові інтереси: соціальна психологія; клінічна психологія; позитивна психотерапія.

Основні праці: Застосування позитивної психотерапії у роботі з клієнтами із психотичними розладами (2019); Особливості зв'язку соціального капіталу осіб із низьким економічним статусом та їхнього психологічного здоров'я: аналіз результатів дослідження (2016); Психологічне здоров'я осіб із низьким економічним статусом у контексті набуття соціального капіталу (2016). Усього 15 наук. праць.

Носенко Елеонора Львівна

Професор каф. пед. та вікової психології Дніпр. нац. ун-ту (з 2019). Д-р психол. наук (з 1979); дис. “Особливості виявлення стану емоційного напруження у характеристиках мовлення”. Професор (з 1981). Чл.-кор. НАПНУ (з 1992).

Народ. 06.08.1935. Закін. Горлів. держ. пед. ін-т інозем. мов (1958), аспірантуру Московського ін-ту інозем. мов ім. М. Тореца (1970).

Професійна діяльність: 1963-1967 – Дніпропетр. держ. ун-т, філол. ф-т, викладач; 1970-1988 – каф. англ. філології, доцент, професор, завідувач; 1989-2019 – каф. пед. психології, завідувач.

Пройшла стажування за кордоном: Ун-т штату Нью-Йорк (1977); Індіан. ін-т (США, 1981); Оксфорд. ун-т (В. Британія, 1987). Фулбрайтівський стипендіат, лектор курсу “Психологія мови”.

Член Міжнар. асоціації позитивної психології, Європ. співтовариства з психології здоров'я, Асоціації “Жінки в науці і освіті”, Європ. асоціації із психології особистості.

Заслужений працівник освіти України (з 1993). Відмінник вищої освіти СРСР (з 1987).

Нагор. орденом княгині Ольги III ступеня (2003), медаллю НАПНУ “Ушинський К. Д.” (2015).

Наукові інтереси: психологічні ознаки культури та чинники їх змін; методи детекції прихованих мисленневих образів; емоційний інтелект як форма виявлення внутрішнього світу особистості; шляхи формування когнітивних структур особистості.

Основні праці: Сучасні напрями зарубіжної психології (2010); Експериментальна психологія (2008); Формування когнітивних структур особистості як проблема психології навчання (2002, співавт.); Трансформація ціннісних орієнтацій в сучасних соціально-економічних умовах (1999, співавт.); Картини світу як гуманізуючий та інтеграційний фактор в еліті освіти (1996); Пам'ять і емоційний стан (1996); Емоційний стан і мовлення (1981). Усього понад 400 наук. праць.

Орбан-Лембрик Лідія Ернестівна

Д-р психол. наук (з 1993); дис. “Акмеологічна концепція морального становлення особистості”. Професор (з 1994).

Народ. 17.06.1955. Закін. Ужгород. держ. ун-т (1977); аспірантуру каф. психології Ін-ту молоді (м. Москва, 1988); докторантуру каф. психології та акмеології Рос. академії управління (1992).

Професійна діяльність: 1993-2010 – Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, каф. соц. психології, завідувач; 2010-2014 – Краків. академія ім. Анджея Фрича Моджевського, професор.

Член Президії Укр. асоціації організ. психологів та психологів праці (з 2002).

Відмінник освіти України (з 1997). Заслужений діяч науки і техніки України (з 2000).

Наукові інтереси: соціально-психологічні особливості управлінської діяльності; комунікативний потенціал особистості та групи; психологія становлення особистості професіонала.

Основні праці: Соціальна психологія. Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія (2010); Соціальна психологія. Соціальна психологія особистості і спілкування (2010); Психологія професійної комунікації (2009); Юридична психологія (2007, співавт.); Психологія управління (2001); Основи психології управління (2000); Психологія професійної діяльності і спілкування (1997); Акмеологические основы становления психологической и профессиональной зрелости личности (1995, співавт.); Соціальна психологія (1994); Етнічна психологія (1994); Дети и общество (1993); Становление личности (1992). Усього 70 наук. праць.

Осадько Олеся Юрїївна

Пров. наук. співроб. лаб. психології політ.-правових відносин Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2016). Канд. психол. наук (з 1988); дис. “Психологічні особливості формування системи саморегуляції діяльності в молодших школярів”. Доцент (з 1996).

Народ. 18.11.1959. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1982); аспірантуру Київ. держ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (1986).

Професійна діяльність: 1981-1986 – СШ №51 м.Київ, практ. психолог; 1986-1999 – Київ. міськ. пед. ун-т ім. Б. Д. Грінченка, каф. психології, доцент; 1999-2002 – Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, каф. соц. роботи, доцент; 2002-2008 – Київ. міськ. пед. ун-т ім. Бориса Грінченка, лаб. проблем психічного і фіз. здоров'я, завідувач; 2008-2013 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. фундам. та прикладних проблем спілкування, ст. наук. співроб.

Член Європ. асоціації психотерапевтів, Укр. спілки психотерапевтів, Київ. асоціації практикуючих психологів і психотерапевтів.

Наукові інтереси: комунікативні технології розвитку життєздатності особистості; типологія самообмежень особистості при здійсненні життєвих виборів та вплив цих самообмежень на психосоматичне і психологічне здоров'я людини; психологічні стратегії оптимізації процесу функціонування особистості як системи конструювання людиною дійсності.

Основні праці: Общение как эликсир здоровья (Коммуникативные механизмы саногенеза личности) (2016); Комунікативні умови розвитку саногенного потенціалу особистості (2016); Психологічні механізми розвитку життєздатності людини у консультативній взаємодії (2016); Організація когнітивного спілкування в контексті психологічного консультування (2013); Когнітивно опосередковані засоби “психологічного захисту” вчителя в психотравмуючих ситуаціях професійного спілкування (2011); Технології психологічного консультування (2005); Розширення особистісних можливостей клієнта як умова дієвості психотерапії (2005); Основи психологічної допомоги особистості (2004). Усього 148 наук. праць.

Остапенко Ірина Віталіївна

Ст. наук. співроб. лаб. психології політ. поведінки молоді Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2019). Канд. психол. наук (з 2014); дис. “Соціально-психологічні особливості формування рефлексивної компетентності топ-менеджерів”.

Народ. 14.02.1972. Закін. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка (1994).

Професійна діяльність: 1994-2003 – Кам'янець-Поділ. пед. ун-т ім. Івана Огієнка, каф. практ. психології, асистент; 2007-2008 – ТОВ “MDN Group”, спеціаліст з якісних досліджень; з 2013 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології політ. поведінки молоді, наук. співроб.; 2015-2016 – Ун-т “КРОК”, каф. психології, доцент.

Член Асоціації політ. психологів України.

Наукові інтереси: проблеми професійної самосвідомості та ідентичності; методологія якісних досліджень; психосемантичні дослідження; проблеми розвитку рефлексивної компетентності.

Основні праці: Комунікативні бар'єри національної та громадянської самоідентифікації молоді у різних підсистемах соціальної взаємодії (2018); Веб-квест як інструмент розвитку медіакомпетентності студентської молоді (2018, співавт.); Особливості використання якісних методів для дослідження комунікативних бар'єрів національної та громадянської самоідентифікації (2017); Владно-підвладна взаємодія у політичній картині світу студентської молоді (2017); Gamification as an element of active learning in higher education (2016, співавт.). Особливості візуалізації уявлень про владно-підвладну взаємодію (2014); Формування рефлексивної компетентності керівника в умовах психологічного тренінгу (2013). Усього 34 наук. праці.

Острова Вікторія Дмитрівна

Ст. наук. співроб. лаб. прикладної психології освіти Укр. наук.-метод. центру практ. психології і соц. роботи НАПНУ (з 2016). Канд. психол. наук (з 2015); дис. “Проспективна ідентичність як чинник соціально-психологічної адаптації студентської молоді”.

Народ. 18.12.1969. Закін. Київ. держ. пед. ін-т ім. М. П. Драгоманова (1993); аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (2006).

Професійна діяльність: 1996-2000 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. соц. психології, наук. співроб.; 2006-2016 – Укр. наук.-метод. центр практ. психології і соц. роботи НАПНУ, наук. співроб.

Член Всеукр. асоціації практикуючих психологів.

Наукові інтереси: соціальна психологія; прикладна психологія; соціальна психологія особистості.

Основні праці: Психологічна служба (2016); Соціально-педагогічна діагностика дітей та родин, які опинились в складних життєвих обставинах (2016); Психологічна служба вищого навчального закладу (організаційно-методичні аспекти) (2010, співавт.). Усього понад 40 наук. праць.

Отич Дарія Дмитрівна

Доцент каф. заг. і соц. психології та психотерапії ф-ту психології Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова (з 2016). Канд. психол. наук (з 2014); дис. “Я-концепція як чинник копінг-стратегій майбутніх психологів”.

Народ. 21.02.1987. Закін. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (2009); аспірантуру Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова (2014).

Пройшла стажування за кордоном: Prague Institute for Qualification Enhancement “Publishing and project activity in the European Union countries: a bedside approach” (Чехія, 2016); West-Finland College (ознайомлення із системою освіти Фінляндії та вивчення англ. мови) (Фінляндія, 2017).

Професійна діяльність: з 2009 – гімназія № 153 ім. О. С. Пушкіна (м. Київ), психолог; з 2014 – Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, викладач.

Нагор. медаллю М. П. Драгоманова за особистий вагомий внесок у розвиток НПУ ім. М. П. Драгоманова (2018).

Наукові інтереси: Я-концепція особистості; копінг-поведінка особистості; релігійний копінг; професійне становлення майбутніх психологів.

Основні праці: Проблема релігійного копіngu у сучасній психології (2017); Результати дослідження командних ролей студентів-психологів (2017); Проблема релігійного свідомості людини в сучасній психології (2016); Содержание поведенческого компонента Я-концепции студентов-психологов (2014); Психологічні особливості розвитку Я-концепції особистості в різні вікові періоди (2014); Психологічні особливості копінг-стратегій студентів-психологів (2013); Динаміка копінг-стратегій майбутніх психологів (2013). Усього 48 наук. праць.

Павленко Валентина Миколаївна

Доцент каф. прикладної психології ф-ту психології Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна (з 1989). Канд. психол. наук (з 1986); дис. “Розлади цільової структури діяльності та самооцінки у хворих на невроз та психопатичних особистостей”. Доцент (з 1992).

Народ. 08.11.1955. Закін. Харків. держ. ун-т ім. О. М. Горького (1978).

Професійна діяльність: 1978-1989 – Харків. НДІ неврології та психіатрії ім. В. Н. Протопопова, психолог.

Член Т-ва психологів України, голова Слобожан. осередку Асоціації політ. психологів України.

Наукові інтереси: етнопсихологія; культурна і кроскультурна психологія; соціальна психологія.

Основні праці: Етнопсихологія (2019); Studing personal identity of students by means of modified semantic (2018, співавт.); Культура и память: особенности воспроизведения в разном культурном контексте (2017); The Cultural-Historical Development of Mental Processes and the Theory of Stepwise Formation of Mental Actions and Concepts (2016); Прикладна психологія (2015); Психологія толерантності особистості (на матеріалі

дослідження студентів) (2014, співавт.); Conception of the transition to adulthood: Ukrainian case (2014, співавт.); Трансформація національного самосознання и національної ідентичности и ее отражение в монументальном искусстве Украины (2013); Общая и прикладная этнопсихология (2005, співавт.). Усього 163 наук. праці.

Павлік Юлія Григорівна

Наук. співроб. лаб. психології малих груп та міжгрупових відносин Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2019). Канд. психол. наук (з 2015); дис. “Наративні моделі конструювання особистістю усвідомленої тілесності”.

Народ. 03.02.1985. Закін. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (2010); аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2014).

Наукові інтереси: наративна психологія.

Основні праці: Тіло як символ переходу епох: реформування ставлення (2014); Тілесність: культурні та соціальні інструменти тіла (2013); Уявлення про тіло та тілесність людини: джерела трансформації дослідницької перспективи (2013); Гедонізм та аскетизм як культурні опозиції ставлення людини до власного тіла (2012); Тілесність як цілісна характеристика людини (2012); Емпатія, которая живет в теле, или Кинестетическая эмпатия (2012); Кінестетична емпатія як феномен тілесності (2011). Усього 12 наук. праць.

Панок Віталій Григорович

Директор Укр. наук.-метод. центру практ. психології і соц. роботи НАПНУ (з 2000). Д-р психол. наук (з 2011); дис. “Теоретико-методологічні засади розвитку практичної психології в Україні”. Професор (з 2014). Чл.-кор. НАПНУ (з 2019).

Народ. 01.02.1958. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1981).

Професійна діяльність: 1983-1990 – НДІ педагогіки УРСР; 1990-1995 – НДІ психології УРСР; 1995-1998 – М-во освіти України; 1998-2000 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ.

Голова Всеукр. асоціації практикуючих психологів.

Відмінник освіти України (з 2001). Заслужений діяч науки і техніки України (з 2013).

Нагор. орденом “За заслуги” III ступеня (2018); Грамотою Кабінету Міністрів України (2007); знаком МОН України “За наукові досягнення” (2007); медаллю НАПНУ “Ушинський К.Д.” (2013);

Наукові інтереси: прикладна, загальна, соціальна і педагогічна психологія.

Основні праці: Процеси синтезу в психології (Відкриття у науковій творчості Л.С. Виготського) (2019); Прикладна психологія. Теоретичні проблеми (2017); Основи психологічного консультування (2016, співавт.); Психологічна служба (2016, співавт.); Психологія життєвого шляху особистості (2006, співавт.); Психологічна служба (2012); Psychology in the Ukraine (2006, співавт.); Основи практичної психології (1999, співавт.); Психологічна феноменологія екологічної катастрофи (На матеріалах Чорнобильської катастрофи) (1998, співавт.); Мониторинг соціально-психологічної ситуації в зоні Чорнобильської катастрофи (1997). Усього 273 наук. праці.

Панчук Наталія Петрівна

Доцент каф. психології освіти ф-ту корекц. та соц. педагогіки і психології Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка (з 2004). Канд. психол. наук (з 2000); дис. “Психологічні особливості становлення ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя у процесі професійної підготовки”.

Народ. 09.08.1968. Закін. Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького (1992), аспірантуру Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова (2000).

Проходила стажування в Поділ. держ. агр.-техн. ун-ті (2006), Нац. пед. ун-ті ім. М. П. Драгоманова (2016), Вищій школі “Spoeczno-Gospodarcza” (Польща, 2018).

Професійна діяльність: 1992-2002 – Кам'янець-Поділ. держ. пед. ін-т, каф. психології, асистент, викладач-дослідник із психології і педагогіки; з 2002 – Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, ст. викладач; 2002-2018 – доцент; 2002-2005 – каф. практ. психології, доцент; 2005-2009 – каф. психології освіти і упр., доцент; з 2009 – Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, каф. психології освіти.

Нагор. відзнакою Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка “За вагомий внесок у розвиток освіти та науки” (2008).

Наукові інтереси: ціннісні орієнтації; професійні цінності; становлення ціннісної сфери особистості педагогів з вищою освітою.

Основні праці: Загальна і вікова психологія: практикум (2018); Психологічні механізми становлення ціннісних орієнтацій майбутнього фахівця (2017); Роль ціннісних орієнтацій у професійному становленні особистості майбутнього фахівця (2016); Ціннісна сфера особистості та її роль у становленні професіонала (2015); Ціннісні орієнтації як складова життєвих стратегій особистості (2015); Розвиток педагогічних компетентностей у майбутніх фахівців в умовах реформування освіти (2014); Особистісні ціннісні орієнтації як результат самовизначення майбутнього фахівця (2014); Оволодіння цінностями педагогічної професії у процесі професійної підготовки фахівця (2014). Усього близько 110 наук. праць.

Паньковець Віталій Леонідович

Доцент каф. соц. психології ф-ту психології Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (з 2017). Канд. психол. наук (з 2006); дис. “Психологічні чинники професійного стресу менеджерів освітніх організацій”. Доцент (з 2012).

Народ. 06.09.1977. Закін. Рівнен. держ. гуманіт. ун-т (1999).

Професійна діяльність: 2002-2006 – Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, каф. заг. психології; 2009-2017 – Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, каф. психології та психотерапії, доцент; з 2006 – Юг-Контракт, Церсаніт Україна, IDS Vorjomi Ukraine, бізнес-тренер, розробник електронних курсів.

Пройшов стажування в Чехії (2013).

Член Укр. асоціації організ. психологів і психологів праці, Укр. психол. асоціації.

Наукові інтереси: соціальна психологія; організаційна психологія; електронне навчання персоналу організацій.

Основні праці: Особливості створення навчального курсу для персоналу організацій методами педагогічного дизайну (2018); Політична психологія: хрестоматія (2015); Особливості підготовки продавця-консультанта до роботи в роздрібній торгівлі (2015); Синдром “професійного вигорання” та професійна кар’єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти (2006, співавт.). Усього понад 30 наук. праць.

Паращевін Максим Анатолійович

Ст. наук. співроб. від. соц. психології Ін-ту соціології НАН України (з 2016). Д-р соціол. наук (з 2019); дис. “Трансформація соціального інституту релігії в сучасному українському суспільстві”. Ст. наук. співроб. (з 2012).

Народ. 13.03.1975. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1997), аспірантуру Ін-ту соціології НАН України (2000).

Професійна діяльність: 2001-2016 – Ін-т соціології НАН України, від. соц. психології, мол. наук. співроб., наук. співроб.

Член Соціол. асоціації України.

Відзначений премією Верховної Ради України.

Наукові інтереси: соціологія релігії; соціологія культури; соціальна психологія.

Основні праці: Релігія в Україні: траєкторія інституційних змін (2017); Доверие как социальный ресурс (2014, співавт.); Можливості релігійної регуляції соціальної поведінки (2013); Особливості релігійної регуляції в умовах суспільних трансформацій (2013); Релігія в полі

смислів (2012); Соціальні інтереси і релігійні практики (2011); Місце релігії в стратегіях пристосування до кризових умов (2010); Релігія та релігійність в Україні (2009); Гедоністичні елементи сучасних стилів життя українців (2008); Ірраціональні складові соціального ареалу життя особистості (2005); Інтегративна роль релігії: історико-соціологічний нарис (2004). Усього 85 наук. праць.

Петренко Ірина Володимирівна

Ст. наук. співроб. лаб. психології спілкування Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2015). Канд. психол. наук (з 2011); дис. “Особливості саморегуляції довільної активності у школярів з різною навчальною успішністю”.

Народ. 14.10.1966. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1992), аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (2000).

Професійна діяльність: 1986-2014 – НДІ психології УРСР / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. психології особистості ім. П. Р. Чамати, лаборант, мол. наук. співроб., наук. співроб.; 1993-1994 – Ін-т педагогіки і психології професійної освіти НАПНУ, мол. наук. співроб.

Наукові інтереси: психологія особистості; вікова та педагогічна психологія; соціальна психологія; психологія спілкування.

Основні праці: Комунікативно-технологічні засоби врегулювання соціальних конфліктів у просторі освіти (2018); Специфіка комунікативно-технологічного врегулювання соціальних конфліктів в освітньому середовищі (2018); Соціальний діалог у вимірах когнітивного спілкування (2018, співавт.); Особливості конструювання соціально-психологічних технологій у просторі освіти (2017); Психологічні комунікативні технології розв’язання соціальних конфліктів в освітньому просторі (2017); Особливості регулятивної сфери у школярів з різними навчальними досягненнями (2016); Діалогічна партиципація як механізм регуляції комунікативної поведінки особистості у ситуації конфлікту (2016); Features of functioning social dialogue in an educational space (2016); Становлення особистості школярів з різними навчальними досягненнями в онтогенетичному просторі (2013, співавт.). Усього 96 наук. праць.

Петровська Інга Ростиславівна

Доцент каф. психології Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (з 2015). Канд. техн. наук (з 2005); дис. “Математична модель психосоціальної сфери людини для системи підтримки прийняття психодіагностичних рішень”. Доцент (з 2008).

Народ. 05.03.1973. Закін. Держ. ун-т “Львівська політехніка” (1995).

Професійна діяльність: 1995-2015 – Нац. ун-т “Львівська політехніка”, каф. психології, педагогіки та соц. упр., асистент, доцент.

Пройшла стажування в Ін-ті психології Вроцлав. ун-ту (Польща, 2018).

Член Асоціації політ. психологів України, Укр. т-ва системної та короткотермін. психотерапії.

Нагор. Дипломом Нац. ун-ту “Львівська політехніка” за успіхи в професійній діяльності та сумлінну працю (2013).

Наукові інтереси: психологія становлення громадянської ідентичності особистості; нечітке лінгвістичне оцінювання параметрів людини; діагностика професійних деформацій менеджерів освіти.

Основні праці: Громадянська ідентичність як різновид організаційної ідентичності (2018); Методика визначення рівня та типу громадянської ідентичності особистості: розробка та психометричний аналіз (2018); До проблеми множинності громадянської ідентичності особистості (2017); Рівні та структура громадянської ідентичності особистості (2017); Individual psychological characteristics of students with different types of civic identity (2017, співавт.); Civic identity as a complex multi-level personal formation (2017); Emigration sentiment among the students in the context of their civic identity (2016). Усього близько 90 наук. праць.

Петрунько Ольга Володимирівна

Завідувач каф. психології Ун-ту економіки та права “КРОК” (з 2016). Д-р психол. наук (з 2010); дис. “Соціалізація дитини в агресивному медіасередовищі”. Ст. наук. співроб. (з 2006).

Народ. 30.10.1957. Закін. Иркут. держ. пед. ін-т (1991).

Професійна діяльність: 1995-2013 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ; 2011-2016 – Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, каф. психології, завідувач; каф. практ. психології, професор.

Нагор. Грамотою Президента України (2004), дипломами і грамотами МОН та НАПНУ.

Відмінник освіти України (з 2007).

Наукові інтереси: сучасні проблеми організаційної психології; особистість у просторі соціальних комунікацій; особистість в інформаційному просторі; проблеми соціалізації в інформаційному суспільстві; особистість у просторі професійного становлення.

Основні праці: Диференціальна психологія (2019); Постмодернізм как новый тренд в психологии управления социальными системами (2018); Внутрішньоособистісний конфлікт на стику конфліктології, практичної та клінічної психології (2017); Соціально-психологічний потенціал

педагогічної спільноти (2016); Соціалізація студентів у віртуальних соціальних мережах: актуальність проблеми (2016); Імплицитна модель соціального оптимізму в свідомості студентів: спроба емпіричної реконструкції (2016, співавт.); Деконсолідувальні ефекти медіасоціалізації (2015); Консолідувальний потенціал педагогічної спільноти в умовах суспільних трансформацій (2015); Можливості й обмеження консенсусних моделей консолідації в інтолерантних суспільствах (2015); Інформаційна культура як чинник психологічної і національної безпеки медіасуспільства (2014); Молодь та інноваційні технології: перспективи і ризики взаємодії (2013); Модернізаційні процеси в освіті та суспільстві: психотехнології супроводу (2013, співавт.); The psychology of politicians (2012, співавт.); Інформаційний вплив: теорія і практика прогнозування (2012, співавт.); Діти і медіа: соціалізація в агресивному медіасередовищі (2011); Медіасередовище як чинник соціалізації дитини в умовах інформаційного суспільства (2006). Усього 142 наук. праці.

Пилат Наталія Іванівна

Доцент каф. психології та психотерапії Укр. католического університету (з 2015). Канд. психол. наук (з 2004); дис. “Соціальна ідентичність як чинник вибору поведінки в конфліктній ситуації”. Доцент (з 2011).

Народ. 14.04.1976. Закін. Львів. держ. ун-т ім. Івана Франка (1998), аспірантуру Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (2001), PhD за спец. “Організаційна психологія” (2017).

Пройшла стажування: Università degli Studi di Napoli Federico II (Італія, 2016); у центрі організ. дослідж. (Research Centre for Organisation Studies) (Бельгія).

Професійна діяльність: 2002-2014 – Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, каф. психології, асистент, доцент.

Член European Association of Social Psychology (2000-2002), European Association of Work and Organizational Psychology (з 2015).

Основні праці: HR Professionals’ Competencies, General Self-Efficacy and Career Success within the Concept of Healthy Organization (2019, співавт.); Competencies and Educational Objectives in HR Management Education: the Ukrainian case study. (2017, співавт.); Expected HR competencies: what do companies want from HR managers? (2016); The Effect of an Employee’s Professional Identification on Organizational Climate (2014). Усього 25 наук. праць.

Пилипенко Валерій Євгенович

Голов. наук. співроб. Ін-ту соціології НАН України (з 2005). Д-р соціол. наук (з 1994); дис. “Соціальна регуляція трудової поведінки”.

Професор (з 2001). Академік Укр. академії політ. наук, Нью-Йоркської академії наук.

Народ. 29.04.1957. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1982).

Професійна діяльність: 1990-2005 – Ін-т соціології НАН України, наук. співроб., пров. наук. співроб., завідувач сектору.

Голова дослід. комітету Соціол. асоціації України з питань економ. соціології, соціології праці та управління.

Член редколегій низки журн. та зб.: “Соціологія: теорія, методи, маркетинг”, “Вісник Одеського національного університету”, “Держава. Суспільство. Армія”, “Наукові записки КНЕУ”, “Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму”, “Ринок праці та зайнятості населення”.

Наукові інтереси: теорія, методика та методологія соціологічних досліджень; економічна соціологія; соціологія політики; соціологія молоді.

Основні праці: Верифікація соціальних прогнозів (методологічний аспект) (2017, співавт.); Соціальний діалог і трансформаційні зміни в Україні (2017, співавт.); Модернізація: теорія, практика, цивілізаційний вимір (2016, співавт.); Українська соціологія сьогодні: дослідження основних сфер життєдіяльності суспільства (2012); Людина в ринковому суспільстві: орієнтації, поведінка, культура (2005); Спеціальні та галузеві соціології (2003; 2007); Экономическая социология (2002); Реформи. Підприємництво. Культура (2001); Економічна соціологія (1997); Социальная регуляция трудового поведения (социологический анализ) (1993). Усього понад 300 наук. праць.

Підлипна Людмила Віталіївна

Директор Івано-Франків. обл. центру практ. психології та соц. роботи (з 2003). Канд. психол. наук (з 2015); дис. “Соціально-психологічні умови інтеграції шкільного психолога в педагогічний колектив”.

Народ. 06.09.1971. Закін. Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника (1998).

Професійна діяльність: 2001-2012 – Прикарпат. нац. ун-т, каф. заг. психології, викладач; 2000-2004 – дошкіль. заклад № 3 м. Івано-Франківськ, практ. психолог.

Член Всеукр. асоціації практикуючих психологів; директор Асоціації практикуючих психологів Івано-Франків. обл.; асоційований тренер, супервізор Всеукр. т-ва психологів, практикуючих гештальтпідхід.

Нагор. грамотами та подяками МОН України, Івано-Франків. обл. департаменту освіти та науки, Всеукр. центру практ. психології та соц. роботи, Ін-ту модернізації змісту освіти МОН України, Івано-Франків. ін-ту післядиплом. пед. освіти.

Наукові інтереси: психологічний супровід керівників навчальних закладів.

Основні праці: Psychological readiness of school psychologist to professional activity and integration in a pedagogical collective (2017); Психологічна готовність шкільного психолога до професійної діяльності та інтеграції в педагогічний колектив (2015); Факторна структура соціально-психологічних чинників інтеграції шкільного психолога в педагогічний колектив (2015); Використання арт-терапії в роботі практичного психолога (2013); Інноваційні технології в роботі практичного психолога (2013); Казкотерапія як ефективний метод психокорекції в роботі практичного психолога (2013); Розвиток психологічної служби Івано-Франківської області (2013); Роль психолога у формуванні корпоративної культури школи (2013); Співпраця психолога з адміністрацією навчального закладу (2013). Усього 37 наук. праць.

Пілецька Любомира Сидорівна

Д-р психол. наук (з 2014); дис. “Соціально-психологічні основи професійної мобільності особистості”. Професор (з 2016).

Народ. 19.12.1974. Закін. Прикарпат. ун-т ім. Василя Стефаника (1996).

Професійна діяльність: 1999-2016 – Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, каф. соц. психології та психології розвитку, асистент, викладач, доцент.

Член Укр. асоціації організ. психологів та психологів праці.

Наукові інтереси: психологія управління; психологія бізнесу; психологічні особливості соціальної мобільності особистості; професійна мобільність; психологія кар’єри; організаційна психологія; військова психологія.

Основні праці: Professional mobility of student’s youth (2017); Соціально-психологічні складові професійної мобільності особистості (2015); Маргінальність у контексті проблеми соціальної мобільності особистості (2011); Соціально-психологічні особливості професійної мобільності (2011); Соціальна мобільність у контексті проблеми стратифікації суспільства (2010); Соціальна мобільність як психологічна категорія: теоретико-методологічний аспект аналізу (2010); Психологические особенности социальной идентичности мигрантов (2010); Влияние глобализационных процессов на коммуникативную культуру личности (2010, співавт.); Феноменология спілкування в контексті проблеми соціалізації студентської молоді (2009); Ідентичність у контексті проблеми соціальної мобільності особистості (2008). Усього 106 наук. праць.

Пірен Марія Іванівна

Професор каф. педагогіки та соц. роботи Чернів. нац. ун-ту ім. Юрія Федьковича (з 2015). Д-р соціол. наук (з 1992); дис. “Культура міжнародного спілкування – соціальна потреба розвитку суспільства”. Професор (з 1993).

Народ. 20.05.1937. Закін. Чернів. держ. ун-т (1963), аспірантуру Чернів. держ. ун-ту (1973).

Професійна діяльність: 1963-1966 – Чернів. міськ. комітет комсомолу, оргвідділ, завідувач; 1966-1994 – Чернів. держ. ун-т, каф. філософії, викладач, ст. викладач, доцент, завідувач каф. наук. комунізму, завідувач каф. психології та соціології; 1994-1998 – Академія Збройних сил України, каф. заг. психології та конфліктології КВГІ, завідувач; 1998-2015 – Нац. академія держ. управління при Президентові України, каф. соц. роботи та соц. забезпечення, професор.

Заслужений діяч науки і техніки України, “Жінка-науковець – 2000” за визнанням Міжнар. біограф. ін-ту США.

Наукові інтереси: соціологія; політична психологія; елітознавство; етнопсихологія; конфліктологія; управління; кадрова політика; духовність; соціальна робота.

Основні праці: Соціальна робота в територіальній громаді: теорія і практика (2019); Просвітницька робота в територіальній громаді: професійно-світоглядні засади реалізації (2018); Феномен духовності в культурі публічного врядування у територіальних громадах: соціально-психологічний аналіз (2018); Стратегія управлінської культури в соціальній роботі територіальних громад (2017); Європейські цінності – детермінанта змін в сучасній Україні (2016); Нова парадигма державного управління та корпоративної культури в Україні (2016); Державна кадрова політика: шляхи елітизації (2014); Елітологія (2014); Менеджмент і маркетинг у діяльності державної влади (2013); Політико-управлінська еліта України: соціопсихологічний аналіз (2013); Лідерство: сутність та реалізація в українському суспільстві (2012); Етнопсихологія (2011); Публічна політична діяльність (2009); Соціологія релігії (2008); Етнополітика в Україні: соціопсихологічний аналіз (2007); Конфліктологія (2007); Основи політичної психології (2003); Деонтологія конфліктів та управління (2001); Конфлікт і управлінські ролі (соціопсихологічний аналіз) (2000); Етнополітичні процеси в сучасній Україні (1999); Основи конфліктології (1997); Основи етнопсихології (1996). Усього понад 400 наук. праць.

Плющ Олександр Миколайович

Пров. наук. співроб. лаб. методології психосоц. і політ.-психол. досліджень Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2018). Д-р психол. наук (з 2018); дис. “Соціально-психологічні механізми інформаційного впливу в постіндустріальному суспільстві”.

Народ. 01.10.1961. Закін. Краснояр. держ. пед. ін-т (1985); аспірантуру Укр. держ. ун-ту фіз. виховання і спорту (1998).

Професійна діяльність: 1995-1997 – Ніжин. держ. пед. ін-т, каф. фіз. виховання, викладач; 1998-2018 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології політ. іміджмейкінгу, пропаганди та реклами / лаб. соц.-психол. технологій, мол. наук. співроб., ст. наук. співроб.

Наукові інтереси: інформаційний вплив; психологія мислення.

Основні праці: Конструюваний текст ідентичності (2018); Соціально-психологічні механізми інформаційного впливу (2017); Связь субъективной картины мира с эмиграционными намерениями (2014, співавт.); Синергетическая модель организации общества (2014); Об информационном влиянии политических субъектов на электорат (2010); Нелинейная модель мотивационной сферы личности (2001, співавт.). Усього 83 наук. праці.

Подшивалкіна Валентина Іванівна

Завідувач каф. соц. і прикладної психології Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова (з 2004). Д-р соціол. наук (з 1998); дис. “Соціальні технології як вид соціологічної діяльності”. Професор (з 2001). Чл.-кор. Укр. академії політ. наук.

Народ. 05.02.1952. Закін. Ленінгр. держ. ун-т (1974).

Професійна діяльність: 1974-1993 – Молдглавэнерго, група соц.-психол. технологій, керівник; 1993-2004 – Ін-т соц. наук Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова, каф. соціології, доцент, професор.

Дійсний член Академії соц. технологій та муніцип. упр. (з 2003), Міжнар. пед. академії (з 2004), Академії іміджології (з 2005). Член Академії політ. наук України (з 2014). Член дослід. комітету з прикладної психології Психол. асоціації України (ПАУ), Європ. федерації психол. асоціацій (EFPA), Міжнар. асоціації прикладної психології (IAAP). Член правління Південноукр. від-ня соціол. асоціації.

Нагор. почесними грамотами Одес. облдержадміністрації (2012, 2015), Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова (2012, 2014), Одес. будинку вчених (2015); має Подяку МОН України (2017).

Наукові інтереси: методологія та практика розроблення і впровадження соціальних та психологічних технологій (профвідбір кадрів, технології роботи з резервом кадрів тощо); методологія моніторингових

та оцінкових досліджень соціальних і психологічних проєктів та програм; соціально-психологічні детермінанти життєвого шляху та професійної кар'єри спеціалістів; соціально-психологічні проблеми оцінювання, використання та розвитку потенціалу індивідуальності.

Основні праці: Напередодні апогею: одеські роки філософа і психолога – професора Миколи Яковича Грота (1883–1886) (2016, співавт.); Соціальні технології: заради чого? яким чином? і з яким результатом? (2015, співавт.); Социальная работа: история, теория, практика (2015, співавт.); Карьерные стратегии молодежи (2014, співавт.); Современные контексты высшего образования и проблемы социогуманитарной безопасности (2013); Историческая психология: истоки и современное состояние (2012, співавт.); Творчий саморозвиток психолога: психологічний практикум (2012, співавт.); Потенціал особистості та тенденції його реалізації в умовах трансформаційних змін у суспільстві (2011, співавт.); Научное наследие Н. Н. Ланге (2010, співавт.); Особливості автобіографічних описів (2009); Оціночні дослідження соціальних проєктів і програм (2009, співавт.); Соціальні умови та психологічні виміри тенденцій використання потенціалу особистості (2009); Авторська програма курсу “Соціальні технології” (2005); Авторська програма спецкурсу “Біографічний метод та особливості його застосування у психології” (2005); Социальные технологии: проблемы методологии и практики (1997). Усього понад 165 наук. праць.

Позняк Світлана Іванівна

Ст. наук. співроб. лаб. психології політ. поведінки молоді Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2014). Канд. психол. наук (з 2012); дис. “Громадянські уявлення як психологічний чинник розвитку політичної культури молоді”. Ст. наук. співроб. (з 2015).

Народ. 20.07.1964. Закін. Київ. держ. пед. ін-т інозем. мов (1987).

Професійна діяльність: 1996–2000 – Нац. ун-т “Києво-Могилянська академія”, каф. англ. мови, асистент, ст. викладач; 2000–2002 – Ін-т проблем матеріалознавства НАНУ, інженер; 2002–2004 – Ін-т засобів навчання НАПНУ, наук. співроб.; 2004–2013 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології політ. освіти / лаб. психол. проблем політ. соціалізації молоді, наук. співроб., ст. наук. співроб.

Наукові інтереси: соціальні уявлення; психологічні проблеми політичної соціалізації та політичної поведінки молоді.

Основні праці: Соціальна взаємодія як чинник активізації громадянської участі молоді (2017); Ресурси громадянськості: соціально-психологічна складова (2013); Соціальне навчання: механізми розвитку політичних ставлень молоді (2012, співавт.); Соціальні уявлення молоді: особливості та шляхи формування (2007, співавт.). Усього понад 50 наук. праць.

Полунін Олексій Васильович

Професор каф. психології Київ. нац. торг.-економ. ун-ту (з 2016). Д-р психол. наук (з 2012); дис. “Психологічні механізми часової організації життєвого досвіду індивіда”. Професор (з 2019).

Народ. 02.05.1968. Закін. Київ. політехн. ін-т (1993), аспірантуру Київ. держ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (1996), докторантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2011).

Професійна діяльність: 1998-1999 – Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, каф. психодіагностики, асистент; 2000-2001 – Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця, каф. психології та педагогіки, ст. викладач; 2001-2004 – Міжрегіон. академія управління персоналом, Ін-т соц. наук, каф. мед. психології, доцент; 2005 – Ін-т реклами, каф. маркетингу і рекламних технологій, доцент; 2006-2015 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології політ. участі, ст. наук. співроб., пров. наук. співроб.; лаб. психології спілкування, пров. наук. співроб.

Проходив стажування в Ін-ті психології Віден. ун-ту (Австрія): лабораторії нейропсихології (1996); відділі економ. психології (2015). Працював як запрошений дослідник у багатьох закладах освіти Європи: Ін-т психології Мюнхен. ун-ту, від. клін. психології (Німеччина, 1996-1997); Ін-т психології Віден. ун-ту, лабораторія нейропсихології (Австрія, 1999-2000); Ун-т Бундесверу, Ін-т когніт. досліджень (Німеччина, 2001); Цюрихський ун-т, Ін-т психології (Швейцарія, 2002-2003); Ін-т психології ун-ту ім. О. Гумбольдта, каф. когніт. психології (Німеччина, 2003-2004); Ін-т фізіології праці при Дортмунд. ун-ті, від. систем гнучкого керування поведінкою (Німеччина, 2005-2006); Лундський ун-т, від. когніт. наук (Швеція, 2006-2007); Центр міждисциплін. досліджень ім. М. Коперника при Ягеллон. ун-ті і Папському ун-ті ім. Іоанна Павла II (Польща, 2013-2014); Ін-т експерим. психології Академії наук Словаччини (2008-2009; 2011; 2013; 2014-2015); Варшав. ун-т, ф-т Артес лібералес (Польща, 2016-2017); Йохан Скутте Ін-т політ. досліджень Тартуського ун-ту (Естонія, 2017-2018); Центр когніт. досліджень Трнавського ун-ту, ф-т філософії (Словаччина, 2019); Ін-т християн. філософії, Ун-т Кардинала Стефана Вишинського (Польща, 2019).

Член Міжнар. форуму дослідників часу (з 2016).

Наукові інтереси: прийняття рішення; вплив когнітивної репрезентації часу на прийняття рішення; переживання плину часу; суб'єктивне теперішнє; моделювання часового механізму індивіда та обробки темпоральної інформації; будова часового виміру досвіду індивіда.

Основні праці: The case of Ukrainian corruption: phenomenology and psychological insides (2019); Поведінка платника податків: пропозиція із розширення моделі “слизького схилу” (2018); An impact of the situational and propositional time flow on the monetary saving proposition made from the

first- and the third-person perspective (2016); Cognitive representation of situational and propositional time flow as basis for temporal framing effect in future time mode (2015); The first- and the third-person perspective on monetary saving proposition made in future time mode (2014); Переживання людиною плину часу: експериментальне дослідження (2011). Усього понад 70 наук. праць.

Полякова Віталія Іванівна

Директор гімназії № 109 ім. Т. Г. Шевченка Печерського р-ну м. Києва (з 2004). Доцент каф. інозем. філології та перекладу Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України (з 2019). Канд. психол наук (з 2018); дис. “Соціально-психологічні умови розвитку гендерної толерантності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів”.

Народ. 14.03.1971. Закін. Кам’янець-Поділ. держ. пед. ін-т ім. В. П. Затонського (1993), Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти (2003), Київ. нац. торг.-економ. ун-т (2010), аспірантуру Ун-ту менеджменту освіти НАПНУ (2016).

Професійна діяльність: 1993-2000 – ЗОШ № 37 м. Луганськ, учитель математики; 2000-2003 – ЗОШ № 164 м. Київ, учитель математики; 2003-2004 – Ліцей міжнар. відносин № 51, заст. директора.

Пройшла стажування: International professional development program (Краків, 2014); International education seminar (Варшава, 2015); International professional development program (Кошице, 2016).

Нагор. почесними грамотами Кабінету Міністрів України (2010), МОН України (2005), Печерської райдержадміністрації (2004), Президії НАНУ (2014); грамотами Голов. упр. освіти і науки м. Києва (2004; 2007),.

Відмінник освіти України (з 2012).

Наукові інтереси: соціальна психологія та її гендерні аспекти в освітніх організаціях в умовах соціальних трансформацій.

Основні праці: Психологічна програма розвитку гендерної толерантності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (2018); Особливості гендерної толерантності педагогічних працівників з різними типами статевої ідентичності (2017); Організаційно-професійні чинники гендерної толерантності педагогічних працівників (2017); Гендерні упередження в діяльності вчителів (2016); Ціннісні орієнтації педагогічних працівників як індикатор їх гендерної толерантності (2016); Gender tolerance of teaching staff: basic conceptual approaches to research (2015, співавт.); Соціально-психологічні проблеми розвитку гендерної толерантності педагогічних працівників (2014). Усього 17 наук. праць.

Попова Марта Ігорівна

Доцент каф. клінічної психології Укр. катол. ун-ту (з 2018). Канд. психол. наук (з 2014); дис. “Когнітивний стиль як чинник розвитку професійної компетентності телефонних консультантів”.

Народ. 18.04.1985. Закін. Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка (2012).

Професійна діяльність: 2010-2013 – Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, каф. психології, асистент; 2010-2013 – Львів. обл. мала академія наук, керівник гуртка.

Наукові інтереси: інструменти когнітивно-поведінкової терапії розвитку особистості; психотерапевтичний стосунок; методи та методологія психологічного дослідження; психологія втрати.

Основні праці: Значущість когнітивних стилів для різних сфер професійної діяльності (2019); Імплементация життєвих цінностей у психотерапевтичній практиці (2018); Теоретична модель когнітивного стилю як чинника професійної компетентності (2012); Когнітивний стиль як індивідуальна передумова професійної компетентності телефонних операторів (2012); Психологічний аналіз зв'язків когнітивних стилів та вербального інтелекту (2011); Когнітивні стилі: Або в який спосіб ми мислимо? (2010); Інтеграція сучасного методологічного інструментарію для діагностики когнітивних стилів (2010). Усього 13 наук. праць.

Попович Ігор Степанович

Доцент каф. заг. та соц. психології Херсон. держ. ун-ту (з 2017). Д-р психол. наук (з 2018); дис. “Психологія соціальних очікувань особистості”. Доцент (з 2013).

Народ. 25.09.1976. Закін. Херсон. держ. пед. ун-т (2001); аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (2003).

Професійна діяльність: 2000 – Херсон. держ. пед. ун-т, каф. педагогіки і психології, лаборант, ст. лаборант, асистент; з 2001 – Запоріж. юрид. ін-т МВС України, Херсон. філія, каф. гуманіт. і соц.-економ. дисциплін, викладач; 2002-2002 – Херсон. юрид. ін-т Нац. ун-ту внутр. справ, каф. соц.-економ. дисциплін, викладач; 2003-2006 – ТОВ “Херсонелектро”, ТОВ “ПКФ “Фліппер”, ТОВ “МАК “Монополія”, начальник від. підготовки кадрів; 2009-2017 – Херсон. держ. ун-т, каф. педагогіки, психології й освітнього менеджменту, доцент.

Член Асоціації політ. психологів України (з 2018).

Наукові інтереси: психологія соціальних очікувань особистості; психологія міжособової взаємодії; психологія конструювання особистістю майбутнього.

Основні праці: Соціокультурні та психологічні вектори становлення особистості (2018, співавт.); Визначення типів соціальних очікувань

методом кластерного аналізу (2017); Психологічні виміри соціальних очікувань особистості (2017); Професійна культура: сутність, фахові особливості, розвиток (2016, співавт.); Конструювання особистістю моделі очікуваного майбутнього (2015); Психологічна культура: види, інваріанти, розвиток (2014, співавт.); Оптимізація розвитку соціально-психологічних очікувань у студентській групі (2013); Соціально-психологічні очікування в людських взаєминах (2009). Усього 102 наук. праці.

Портницька Наталія Федорівна

Завідувач каф. соц. та практ. психології Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка (з 2018). Канд. психол. наук (з 2007); дис. “Наслідкування як психологічний механізм розвитку творчих здібностей у дошкільному віці”. Доцент (з 2010).

Народ. 11.04.1977. Закін. Житомир. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка (1999).

Професійна діяльність: 1998-2001 – ДНЗ № 30 м. Житомир, практ. психолог; 2001-2015 – Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка, каф. соц. та практ. психології; викладач; заст. декана соц.-психол. ф-ту з організ.-вихов. роботи; 2015-2016 – каф. соц. та практ. психології, завідувач.

Директор Центру практ. психології “For Life”; директор Нац. психол. асоціації (член ради правління). Член Європ. федерації психол. асоціацій, Всеукр. асоціації корекц. педагогів.

Наукові інтереси: розвиток творчих здібностей; подружні та дитячо-батьківські стосунки як чинник психічного здоров'я особистості; стигматизація соціального сприймання.

Основні праці: Дитячо-батьківські стосунки як чинник розвитку здібностей: ретроспективна рефлексія (2017); До питання проявів страхів та тривожності у дітей з розумовою відсталістю (2017); Способи вирішення конфліктів як чинник побудови подружніх стосунків: актуальні тенденції (2016, співавт.); Способи вирішення конфліктів як чинник побудови подружніх стосунків: актуальні тенденції (2016, співавт.); Діагностичний ресурс фотобіографічного методу у вивченні механізмів розвитку творчості та обдарованості (2015, співавт.); До проблеми ефективності програм розвитку творчих здібностей дошкільників: результати апробації (2014); Інвенційні дії як основа розвитку творчості у дошкільному віці (2009). Усього понад 60 наук. праць.

Посохова Віра Валеріївна

Канд. психол. наук (з 2006); дис. “Соціально-психологічні особливості формування життєвих планів інтернет-залежної молоді”.

Народ. 26.05.1979. Закін. Луган. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (2001); аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2005).

Професійна діяльність: 2005-2016 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. соц. психології особистості, наук. співроб.

Член Укр. спілки психотерапевтів (2005-2014).

Нагор. Почесним дипломом Четвертої міжнарод. виставки “Сучасні заклади освіти – 2013”.

Наукові інтереси: проблеми інтернет-залежності; комунікативні інтернет-практики користувачів соціальних мереж.

Основні праці: Стилі онлайн спілкування інтернет-користувачів в повсякденній мережевій діяльності (2013); Особливості моделювання життєвих завдань користувачами інтернет-простору (2009); Життєві плани та умови їх формування в юнацькому віці (2007); Життєві завдання молоді та їх вирішення за допомогою інтернет-мережі (2007). Усього понад 30 наук. праць.

Примак Юлія Володимирівна

Доцент каф. заг., вікової та соц. психології ім. М. А. Скока Нац. ун-ту “Чернігівський колегіум” ім. Т. Г. Шевченка (з 2013). Канд. психол. наук (з 2013); дис. “Соціально-психологічні механізми формування особистісної ідентичності підлітків у нуклеарній сім’ї”. Доцент (з 2015).

Народ. 11.06.1981. Закін. Черніг. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (2004), аспірантуру Черніг. нац. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (2011).

Професійна діяльність: 2002-2004 – ЗНЗ № 1 та № 27 м. Чернігів, учитель історії, права та суспільствознавства; 2004-2011 – Черніг. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, каф. психології (заг. та вікової психології; заг., вікової та соц. психології), асистент; 2012-2013 – ст. викладач, доцент.

Наукові інтереси: соціальна психологія; психологія сім’ї; психологія особистості; вікова психологія; психологія соціальної роботи.

Основні праці: Уявлення про материнство у дівчат, що виховуються в різних соціальних групах (2018); Емоційний інтелект підлітків, схильних до інтернет-залежності (2017); Соціальні уявлення про сім’ю та шлюб у сучасної молоді (2017); Самовизначення чоловіка у сучасній нуклеарній сім’ї (2016); Основи психології соціальної роботи (2015); Соціальна психологія сім’ї (2014). Усього понад 45 наук. праць.

Пундєв Володимир Васильович

Доцент каф. соц. та прикладної психології Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова (з 2015). Канд. психол. наук (з 2013); дис. “Психологічні особливості інтенсифікації розвитку білінгвізму дорослих”.

Народ. 03.06.1954. Закін. Одес. держ. політехн. ун-т (1995); аспірантуру Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова (2001).

Професійна діяльність: з 2002 – Одес. держ./нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, каф. заг. та соц. психології, асистент.

Член секції психології при Одес. будинку вчених.

Наукові інтереси: психологія праці; інженерна психологія; історична психологія.

Основні праці: Проблеми та основні закономірності білінгвального мовного розвитку людини (2016); Регуляція типа реагування на інформаційну навантаження в умовах інтенсифікації навчання іноземній мові (2013); Математическа модель формування білінгвізму у дорослих з побудовою відповідної моделі нейронної мережі (2010); Професіонал як суб'єкт пізнавальної активності в умовах інтенсифікації вивчення іноземної мови (2007); Аудіальна емісія як корелят рівня тривожності особистості (2007). Усього 16 наук. праць.

Резнік Олександр Станіславович

Завідувач від. соц.-політ. процесів Ін-ту соціології НАНУ (з 2019). Д-р соціол. наук (з 2011); дис. “Громадянські практики в перехідному суспільстві: чинники, суб'єкти, способи реалізації”. Ст. наук. співроб. (з 2012).

Народ. 08.05.1975. Закін. Кам'янець-Поділ. держ. пед. ін-т (1997); аспірантуру Ін-ту соціології НАНУ (2001).

Професійна діяльність: 2001-2002 – Ін-т соціології НАНУ, від. соц. психології, пров. соціолог; 2002-2004 – мол. наук. співроб.; 2005-2010 – наук. співроб.; 2010-2013 – ст. наук. співроб.; 2013-2014 – пров. наук. співроб.; 2014-2019 – голов. наук. співроб.

Член Соціол. асоціації України.

Нагор. Золотою медаллю ім. Н. В. Паніної.

Наукові інтереси: політична соціологія; політична психологія.

Основні праці: Від соціальної напруженості до протестної поведінки: мотивація участі в колективних діях (2018); Протести як прояв економічної структурізації соціальної напруженості в Україні (2017); Соціальна напруженість та масові протести в Україні: відмінність детермінант та механізмів прояву (2017); Динаміка патерналістських настанов в Україні: від ціннісного підґрунтя до раціоналізації соціо-економічного статусу (2016); Співпраця, індивідуалізм та пасивність у розв'язанні проблем: ризики та перспективи інтеграції постреволюційного суспільства (2015); Громадянські практики в перехідному суспільстві: чинники, суб'єкти, способи реалізації (2011); Політична

самоідентифікація особистості за умов становлення громадянського суспільства (2003). Усього 120 наук. праць.

Романець Зоя Олексіївна

Доцент Нац. ун-ту “Львівська політехніка” (з 1995). Канд. психол. наук (з 1992); дис. “Дослідження взаємозв’язків між якостями особистості за даними психологічної експрес-діагностики старшокласників”. Доцент (з 1995).

Народ. 05.10.1950. Закін. Львів. політехн. ін-т (1973). Навч. у Міжнар. школі групової психотерапії (Австрія, 1994–1999); Австр. ін-ті EMDR із психотравматології (2009-2011). Учасниця австр. супервізійного проєкту із психодрами (1999-2009) та супервізійного проєкту EMDR (2009-2011).

Професійна діяльність: Нац. ун-т “Львівська політехніка”, Ін-т права та психології, каф. теорет. та практ. психології, викладач; приватна психотерапевт. практика.

Член Укр. спілки психотерапевтів, Європ. асоціації психотерапевтів (ЕАР).

Наукові інтереси: проблематика батьківсько-дитячих відносин у контексті стресогенності і травматизації; екологічна психологія; екофасилітація, гуманізація суспільства.

Основні праці: Мої професійні і життєві рефлексії щодо проблематики міжособистісних стосунків (2018); Стресогенність і травматичність батьківсько-дитячих відносин як проблема формування здорової особистості з мотивацією до саморозвитку (2018); Феноменологія травматичного психолого-педагогічного впливу у батьківсько-дитячих (2018); Аналіз стресогенності впливу на системні характеристики психіки у контексті привязаності (феноменологічний аспект) (2017); Проблематика порушень прив’язаності у батьківсько-дитячих стосунках у пересічних сім’ях (2017); Психологічне підґрунтя формування екологічно свідомої поведінки особистості в соціальному середовищі (2017). Усього понад 100 наук. праць.

Романова Юлія Владиславівна

Доцент каф. соц. психології ф-ту психології Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (з 2019). Канд. психол. наук (з 2014); дис. “Ціннісні детермінанти розвитку професійного мислення майбутніх психологів”. Доцент (з 2018).

Народ. 05.02.1974. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1996). Пройшла стажування за кордоном (Польща, 2018).

Професійна діяльність: 2014-2018 – Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, каф. соц. психології, асистент.

Член Укр. психол. асоціації.

Наукові інтереси: соціальна психологія; психологія іміджмейкінгу; психологія PR.

Основні праці: Ценностные ресурсы личности психолога (2019); Маніпулятивні технології як загроза психологічній стабільності професійного розвитку особистості (2018, співавт.); Дитячо-батьківські стосунки та санкції у вихованні дівчат-підлітків: проблеми взаємозв'язку (2017); Психологічна готовність особистості професіонала до протидії маніпуляціям (2017); Психологічні основи PR (2017); Психологічні аспекти мислення як інтегративної характеристики професіоналізації особистості (2016); Шляхи оптимізації ціннісної складової професійного мислення студентів-психологів (2016). Усього 30 наук. праць.

Рудницька Світлана Юрївна

Завідувач лаб. когніт. психології Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (з 2017). Д-р психол. наук (з 2016); дис. “Психологія міфотворення в сучасній культурі”. Доцент (з 2008).

Народ. 31.01.1967. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1989); Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (1997).

Професійна діяльність: 1997-2004 – гімназія № 117 ім. Лесі Українки (м. Київ), практ. психолог; 2004-2005 – Київ. нац. лінгв. ун-т, каф. психології, викладач; 2005-2017 – Нац. техн. ун-т України “Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського”, каф. психології і педагогіки, доцент

Наукові інтереси: психологічна герменевтика; психологія культури; нарративна психологія; психологія міфотворення; самопроєктування особистості; дискурсивне конструювання особистісного досвіду.

Основні праці: Дискурсивные технологии самопроектирующейся личности (2019, співавт.); Нормативна модель дискурсивного самопроєктування особистості (2017, співавт.); Проблема самопроєктування особистості: психолого-герменевтичний підхід (2017); Наратив як провідна дискурсивна практика самопроєктування особистості (2016); Міфотворення як об'єкт психологічної рефлексії (2014); Myth as a factor of self-projection of a personality (2014); Problematization of myth as a phenomenon of consciousness (2014); Фіксація життєвого досвіду у міфологічному дискурсі (2013); Social and psychological aspects of myth-making in culture (2013); Место мифа в процессе самопроектирования личности (2013); Мифологический нарратив (2009). Розуміння та інтерпретація особистого досвіду в юнацькому віці (2008). Усього понад 150 наук. праць.

Рябчич Ярослав Євгенович

Асистент каф. психології розвитку ф-ту психології Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (з 2012). Канд. психол. наук (з 2013); дис. “Соціально-психологічні чинники виникнення пресуїцидальної поведінки підлітків”.

Народ. 02.10.1986. Закін. Міжнар. ун-т розвитку людини “Україна” (2009); Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка (2012).

Голова Ради молодих учених ф-ту психології Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (з 2015). Експерт-консультант на громад. засадах з реалізації соц. програм та заходів Київ. міськ. центру соц. служб для сім’ї, дітей та молоді виконав. органу Київ. міськради.

Наукові інтереси: соціалізація підлітків групи ризику; підліткова девіантність; особливості підліткової аутоагресії; суїцидологія; вияв і розвиток обдарованості у дітей.

Основні праці: Organizational commitment factors: role of employee work engagement (2017, співавт.); Особливості дитячо-батьківських стосунків як чинник пресуїцидальної поведінки підлітків (2014, співавт.); Child-parental relationship as a factor of suicidal behavior formation in adolescents (2014); Аналіз підходів, методів та технік діагностико-корекційної роботи з кризовими суїцидонебезпечними станами особистості (2012); Особливості суїцидальної поведінки в підлітковому віці: сучасний стан проблеми (2012). Усього понад 20 наук. праць.

Савчин Мирослав Васильович

Завідувач каф. психології Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка (з 1986). Д-р психол. наук. (з 1997); дис. “Психологічні основи розвитку відповідальної поведінки особистості”. Професор (з 2000).

Народ. 01.10.1950. Закін. Дрогоб. держ. пед. ін-т ім. Івана Франка (1972); аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (1985).

Професійна діяльність: 1977-1982 – Дрогоб. держ. пед. ін-т ім. Івана Франка, каф. психології, викладач; 1985-1986 – викладач, ст. викладач, доцент.

Пройшов стажування в Ун-ті Марії Кюрі-Скłodовської (Польща, 2017).

Член Т-ва психологів України.

Відмінник освіти України (з 1998), почесний професор Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка (з 2014).

Нагор. Грамотою Верховної Ради України (2017); нагрудним знаком МОН України “Петро Могила” (2005); почесними грамотами МОН України, обл. та районного відділів освіти;.

Наукові інтереси: методологічні проблеми психології та психологічної практики; теорія особистості; психологія відповідальної, моральної та духовної поведінки людини; психологічні проблеми професійної підготовки педагогів та психологів.

Основні праці: Загальна психологія (2011; 2018); Вікова психологія (2005; 2011; 2017); Здатності особистості (2016); Особистісно-професійний розвиток майбутнього педагога (2014); Духовна парадигма психології (2013); Методологеми психології (2013); Моральна свідомість та самосвідомість особистості (2009); Духовний потенціал людини (2010); Психологія управління (2009); Психологія відповідальної поведінки (2008); Вступ до спеціальності (2007); Педагогічна психологія (2007); Психологічні особливості ефективності виховних технологій (2005); Соціальна психологія (2000); Ціннісні орієнтації в громадянському становленні особистості (1998). Усього близько 450 наук. праць.

Саннікова Ольга Павлівна

Завідувач каф. заг. та диференц. психології Південноукр. нац. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського (з 1995). Д-р психол. наук (з 1997); дис. “Емоційність у структурі особистості професіонала”. Професор (з 2001).

Народ. 21.06.1948. Закін. Ростовський-на-Дону держ. ун-т (1976), аспірантуру НДІ заг. і пед. психології АПН СРСР (1982), докторантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (1997).

Професійна діяльність: 1982-1995 – Одес. держ. пед. ін-т ім. К. Д. Ушинського, каф. психології, асистент, ст. викладач, доцент, декан ф-ту післядиплом. освіти “Психологія”.

Член Асоціації політ. психологів України.

Відмінник освіти України (з 1998). Заслужений діяч науки і техніки України (з 2012).

Нагор. грамотами Верховної Ради України, МОН України; медаллю “Тригорій Скоровода” та грамотами НАПНУ.

Наукові інтереси: соціальна психологія; психологія особистості; диференціальна психологія; психологія емоцій; психодіагностика і психокорекція.

Основні праці: Adaptivity as the integral phenomenon: empirical verification (2018, співавт.); Системный анализ адаптивности личности (2017, співавт.); Individual-typical variations of narcissism (2017); Psychological insight of the individuals prone to domination (2017, співавт.); Комплексная диагностика адаптивности личности (2017, співавт.); Результати апробації методики “Диференціальна діагностика схильності до конфліктності” (ДИДІКО) (2016, співавт.); Diagnostics of adventurousness: presentation of the original technique International scientific professional periodical journal “The Unity of science” (2016, співавт.);

Переживання кризи: диференціально-психологічний аналіз (2015); Індивідуальна специфіка психологічної проникливості інтерналів та екстерналів (2015, співавт.); Уявлення студентів про феномен “заздрість” (2015, співавт.); Empirical approach to investigation of assertiveness characteristics (2015, співавт.); Continuity principle in the structure of personality characteristics (2015); Сценічні бар’єри: диференціально-психологічний підхід (2014); О структуре психологической проницательности (2014); Адаптивность личности (2009, співавт.); Современные методы коммуникации в группе (2005, співавт.); Основы коммуникации (2005, співавт.); Методы модерации (2005, співавт.); Презентация (2005, співавт.); Феноменология личности (2003); Эмоциональность в структуре личности (1995). Усього близько 300 наук. праць.

Сапригіна Ніна Вадимівна

Доцент каф. соц. та практ. психології Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова (з 2003). Канд. філол. наук (з 1996); дис. “Авторська семантизація у художній прозі”. Доцент (з 2003).

Народ. 08.03.1959. Закін. Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова (1983); аспірантуру Одес. держ. ун-ту ім. І. І. Мечникова (1994).

Професійна діяльність: 1983-1990 – Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова, каф. рос. мови, ст. лаборант, асистент; 1996-1998 – каф. філософії природничих ф-тів, в. о. доцента; 1999-2003 – каф. заг. та соц. психології, доцент, ст. викладач.

Член Укр. асоціації психолінгвістів.

Нагор. Почесною грамотою до 20-річчя від-ня психології Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова.

Наукові інтереси: психолінгвістика; психологія комунікативної діяльності; психологія художньої творчості.

Основні праці: Историческая психология: истоки и современное состояние (2012, співавт.); Психолінгвістика художественного текста: коммуникация автора и читателя (2012); Программы и цели диалога (2004); Психолінгвістика диалога (2003); Авторская семантизація в художественном тексте (1996). Усього понад 100 наук. праць.

Сеник Оксана Мирославівна

Доцент каф. психології філос. ф-ту Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (з 2018). Канд. психол. наук (з 2016); дис. “Соціально-психологічні чинники уявлень студентської молоді про часову перспективу”.

Народ. 17.11.1985. Закін. Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка (2008); аспірантуру Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (2012).

Професійна діяльність: 2008-2009 – Центр психол. забезпечення та роботи з особовим складом Голов. управління М-ва надзвичайних ситуацій України у Львів. обл., ст. психолог; 2010-2017 – Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, філос. ф-т, каф. психології, асистент.

Член Міжнар. т-ва часової перспективи (International Time Perspective Network) (з 2015).

Наукові інтереси: соціальна психологія; часова перспектива особистості; психофізіологічні основи циркадних ритмів.

Основні праці: Щоб кинути курити, розвивайте часову орієнтацію на майбутнє (2017, співавт.); Дослідження чинників часової орієнтації на майбутнє (2016); Is the Classical VTP-profile Always the Best One? Some Insights from VTP Measuring in Ukrainian and Polish Student Samples (2016); Time perspective and place of residence: An empirical study (2013); Роль часової перспективи у психологічному здоров'ї особистості (2012); Адаптація опитувальника часової перспективи особистості Ф. Зімбардо (2012). Усього близько 40 наук. праць.

Сербова Ольга Вікторівна

Доцент каф. прикладної психології та логопедії ф-ту дошк., спец. та соц. освіти Бердян. держ. пед. ун-ту (з 2013). Канд. психол. наук (з 2014); дис. “Психологічні чинники економічної соціалізації дітей з обмеженими фізичними можливостями”. Доцент (з 2019).

Народ. 01.08.1974. Закін Бердян. держ. пед. ін-т ім. П. Д. Осипенко (1999); аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (2012).

Професійна діяльність: 2000-2002 – ЗОШ № 15 м. Бердянськ, практик психолог; 2002-2004 – Бердян. гімназія № 1 “Надія”, практик психолог; 2004-2006 – Бердян. профес. ліцей, викладач психології; 2007-2013 – від-ня соц. реабілітації дітей-інвалідів Бердян. міськради, практик психолог, завідувач від-ня; 2007-2013 – Бердян. мед. коледж, викладач психології та практик психолог.

Пройшла стажування в Central European Academy Studies and Certification (CEASC) у співпраці з вищою школою оздоровчої освіти і суспіл. наук (WSEZiNS) (Польща, 2016).

Заст. голови правління Південносхід. укр. асоціації практик психологів та арттерапевтів.

Відзначена Подякою МОН України. Нагор. Почесною грамотою Департаменту освіти і науки Запоріж. облдержадміністрації (2015); Грамотою ректора Бердян. держ. пед. ун-ту (2019).

Наукові інтереси: соціалізація дітей з обмеженими можливостями здоров'я; робота із сім'єю дитини з обмеженими можливостями; здоров'я, емпатурмент та селф-емпатурмент у роботі психолога з батьками; використання нейропсихологічного підходу до діагностики та корекції

психічного розвитку дітей; арттерапія; використання ігрової, лялькової, тілесно орієнтованої, казкотерапії і терапії піском у роботі з дітьми та дорослими; психологічне консультування (психоаналітичний напрям).

Основні праці: Соціально-психологічна реабілітація дітей з порушеннями психофізичного розвитку (2018); Соціалізація і становлення особистості дитини у несталому і нестабільному середовищі (2016); Стратегії підготовки фахівців у вищих навчальних закладах до роботи з дітьми в сучасному освітньому просторі (2016, співавт.); Проблема економічної соціалізації дітей з інтелектуальними порушеннями у психологічному вимірі (2015); Психологічні чинники економічної соціалізації дітей з обмеженими фізичними можливостями (2015); Сімейна дисфункціональність як чинник соціалізації дитини з обмеженими фізичними можливостями (2015); Соціалізуючий потенціал сім'ї як чинник економічної соціалізації дітей з обмеженими фізичними можливостями (2012). Усього 21 наук. праця.

Сергієнко Ірина Маратівна

Доцент каф. психології, глибинної корекції та реабілітації Черкас. нац. ун-ту ім. Богдана Хмельницького (з 2005). Канд. психол. наук (з 2004); дис. “Глибинно-психологічні передумови ставлення суб’єкта до інших людей”. Доцент (з 2005).

Народ. 06.01.1960. Закін. Харків. держ. ун-т ім. О. М. Горького (1982). Пройшла навчання методів роботи психолога із жертвами домашнього насильства у США (2000; 2002), навчання із психодрами, соціометрії та групової психодрамотерапії в Ін-ті PIfE e. V (2003-2011), наук.-виклад. стажування в Чехії (2018-2019).

Професійна діяльність: 1987-2005 – Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького, каф. психології, асистент.

Член Всеукр. ГО “Арт-терапевтична асоціація”, керівник осередку у Черкас. обл.; Psychodrama Association for Europe e. V. (PAfE e. V).

Відзначена Подякою МОН України (2016).

Наукові інтереси: діалогічна взаємодія в професійній діяльності психолога-практика; теорія фантомної реальності; психодрама; експресивна арттерапія Н. Роджерса; метафоричні асоціативні картки.

Основні праці: The art-therapeutic transformative-dialogical approach to overcoming the aftereffects of extreme situations (2018); Специфіка діалогічної взаємодії у процесі інтерперсонального пізнання (2017); Фантомна реальність і психодраматична практика (2017); Соціально-психологічний театр (2011); Психологические проблемы и перспективы развития диалога “Человек–Компьютер” (2008); Интерактивный психологический театр: метод профилактики негативных явлений в среде молодежи (2009); Психофизиологические основы черт личности и

возможности их коррекции (2005, співавт.); The role of the dialogue in the personality development (2005). Усього 145 наук. праць.

Сердюк Світлана Миколаївна

Доцент каф. соц. психології та психології управління Дніпр. нац. ун-ту ім. Олеса Гончара (з 2006). Канд. біол. наук (з 2004); дис. “Екологічна оцінка забруднення важкими металами урбанізованих територій Дніпропетровсько-Дніпродзержинської агломерації”. Доцент (з 2006).

Народ. 25.01.1977. Закін. Дніпропетр. держ. ун-т (1999); аспірантуру Дніпропетр. нац. ун-ту (2002).

Професійна діяльність: 2002-2006 – Дніпропетр. нац. ун-т, каф. геоєкології та раціонального природокористування, асистент, ст. викладач, доцент.

Наукові інтереси: екологічна психологія; зоопсихологія та порівняльна психологія; когнітивна психологія; психологія діяльності в особливих умовах; психологія релігії.

Основні праці: Psychological features of eshatological expectations of youth with various types of creative thinking (2018, співавт.); Провідні особистісні риси службовців правоохоронних органів (2013, співавт.); Вплив креативності на суб'єктивне ставлення особистості до об'єктів природи (віковий аспект) (2012, співавт.); Результати дослідження зведеного образу екологічно освіченої людини в менталітеті студентства (2011, співавт.); Роль психолога в освіті для забезпечення сталого розвитку глобальної соціоєкосистеми (2010, співавт.). Усього понад 100 наук. праць.

Сидоренко Жанна Вячеславівна

Канд. психол. наук (з 2011); дис. “Соціально-психологічні передумови постановки молоддю життєвих завдань із досягнення психологічного здоров'я”.

Народ. 01.08.1972. Закін. Вінниц. держ. пед. ін-т (1994); аспірантуру Ін-ту соц. і політ. психології НАПНУ (2011).

Професійна діяльність: 2005-2009 – Вінниц. нац. техн. ун-т, каф. педагогіки, психології і соціології, викладач; 2009-2017 – Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського, асистент, ст. викладач, доцент.

Наукові інтереси: соціальна психологія особистості; психологічне здоров'я особистості; структурування життєвого досвіду; моделювання майбутнього.

Основні праці: Психологічні особливості прояву антиципації під час конструктивного переживання особистістю життєвої кризи (2017);

Особливості міжособистісних стосунків студентської молоді як передумова постановки життєвих завдань із психологічного здоров'я (2016); Особливості спрямованості молоді на психологічне здоров'я (2012); Прогностичність як особистісна передумова постановки молоддю життєвих завдань із психологічного здоров'я (2012); Стильові особливості постановки молоддю життєвих завдань із психологічного здоров'я (2011); Соціально-психологічні передумови постановки завдань стосовно психологічного здоров'я (2010); Теоретичні підходи до вивчення психологічного здоров'я та передумов самоозадачування особистості з його досягнення (2009). Усього 35 наук. праць.

Сидоренко Ольга Борисівна

Доцент каф. заг. і соц. психології та психотерапії Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова (з 2017). Канд. психол. наук (з 2012); дис. “Особливості поведінки учнів молодшого шкільного віку з низькою результативністю в учінні”. Доцент (з 2015).

Народ. 14.12.1970. Закін. Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького (1992), Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (2001).

Професійна діяльність: 2006-2017 – Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т природн.-геогр. освіти та екології, каф. педагогіки та психології, викладач, ст. викладач, доцент; каф. психол.-пед. дисциплін, доцент.

Наукові інтереси: психологія розвитку; соціалізація особистості на різних вікових етапах; соціальна психологія міжособистісного пізнання в освітньому процесі; професійна підготовка майбутніх психологів; психологія сім'ї та сімейна психотерапія.

Основні праці: Практикум з вікової та педагогічної психології (2018); Саморегуляція як механізм психологічної реабілітації військовослужбовців (2017); Старанність як компонент особистісного розвитку студентів (2017); Шляхи розвитку довільності у поведінці учнів молодшого шкільного віку з низькими навчальними досягненнями (2015); Відповідальність як фактор підвищення навчальних досягнень у молодших школярів (2014); Особливості самоконтролю в учнів молодшого шкільного віку з низькими навчальними досягненнями (2014); Імпульсивність у поведінці молодших школярів та шляхи її подолання (2014); Розвиток довільної поведінки у молодших школярів (2014); Вивчення особливостей поведінки учнів молодшого шкільного віку з низькими навчальними досягненнями в учінні (2013). Усього 40 наук. праць.

Сидоркіна Марина Юріївна

Ст. наук. співроб. лаб. психології політ. поведінки молоді Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2016). Канд. психол. наук (з 2011); дис. “Спільна художня творчість як чинник гармонізації сімейних стосунків”.

Народ. 24.09.1984. Закін. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка (2006); аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2010).

Учасниця програми “Відкритий Світ” з теми “Розвиток неурядових організацій”, організованої америк. радами з міжнар. освіти АСТ/ACCELS (American Councils) за підтримки Конгресу США (Сльський ун-т, 2014).

Стипендіат Кабінету Міністрів України (2014-2015).

Професійна діяльність: з 2006 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, мол. наук. співроб., наук. співроб.

Член Асоціації політ. психологів України, Арттерапевтичної асоціації.

Нагор. Грамотою НАПНУ (2014); Грамотою Поділ. районної в м. Києві держадміністрації (2015); відзначена подяками НАПНУ (2012) та Арттерапевтичної асоціації України (2015). Лауреат конкурсу-огляду інноваційних ідей “Позашкілья: 20 років назустріч часу” у номінації “Інноваційні сучасні розробки у сфері позашкільної освіти (освітні проекти)” (2011).

Наукові інтереси: мотивація політичної взаємодії; соціально-психологічні детермінанти процесу політичної самоідентифікації; психологія сімейних стосунків; проблеми спільної творчості; арттерапія; вікова психологія.

Основні праці: Методологічні засади арт-терапії в роботі з переживанням важкої втрати (2015); Вплив мотивації політичної взаємодії на політичну самоідентифікацію студентської молоді (2015); Чинники та перспективи трансформацій мотиваційної складової соціалізувального дискурсу суб’єктів політичної взаємодії (2015); Арт-терапія у подоланні психічної травми (2015, співавт.); Творча взаємодія як засіб гармонізації сімейних стосунків (2013); Мотивація політичної взаємодії: спроба типологізації (2012); Мотивація політичної взаємодії як чинник політичної самоідентифікації молоді (2011); Сімейна медіаосвіта в системі позашкільної освіти (2011, співавт.). Усього 37 наук. праць.

Сівєрс Зінаїда Феодосіївна

Заступник директора з наук.-метод. роботи Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2014), пров. наук. співроб. лаб. психології політ.-правових відносин (з 2015). Канд. юрид. наук (з 1991); дис. “Правові і психологічні питання здійснення виховної функції на попередньому слідстві”. Доцент (з 1994).

Народ. 29.01.1955. Закін. Київ. держ. у-т ім. Т. Г. Шевченка (1981), аспірантуру Київ. держ. у-ту ім. Т. Г. Шевченка (1987).

Професійна діяльність: 1981-1984 – Уман. держ. пед. ін-т, каф. педагогіки і психології, асистент; 1987-1994 – Полтав. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка, каф. психології, ст. викладач, доцент; 1994-2007 – Київ. міжрегіонал. ін-т удосконалення вчителів ім. Б. Д. Грінченка / Київ. міськ. пед. ун-т ім. Б. Д. Грінченка, доцент, завідувач каф. психології, ректор; 2007-2014 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. фундамент. і прикладних проблем спілкування, ст. наук. співроб.; лаб. психології політ.-правових відносин, завідувач.

Пройшла стажування в Ін-ті Мілтона Еріксона (Німеччина, 2005); вальдорфських школах Швейцарії (2006).

Нагор. Почесною грамотою Київ. міськ. голови (2000), “Знаком пошани” Київ. міськради (2004), медалями “Ушинський К. Д.” (2017), “Григорій Сковорода”(2019) та почесними грамотами НАПНУ.

Наукові інтереси: особистість у процесі вирішення життєвих і професійних завдань; професійний розвиток; професійне спілкування.

Основні праці: Соціальний діалог у вимірах когнітивного спілкування (2018, співавт.); Прикладні аспекти становлення політико-правової свідомості молоді (2017, співавт.); Особливості контекстів змісту соціальних уявлень сучасної молоді про “справедливість-несправедливість” (2017); Socio-Psychological Analysis of Developing the Concepts of Political and Legal Consciousness in Different Periods of History (2015); Уявлення про справедливість як складова політико-правової свідомості особистості (2015); Діалоги суб’єктів правозастосувальної практики в контексті когнітивної психології спілкування (2013); Засади когнітивної психології спілкування (2013, співавт.); Психологічний контекст феномена пізнання та когнітивного бар’єра в умовах утрудненої взаємодії (2012); Активізація когнітивних процесів у спілкуванні (2011, співавт.). Усього понад 120 наук. праць.

Скнар Оксана Миколаївна

Ст. наук. співроб. лаб. психології політ. поведінки молоді Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2009). Канд. психол. наук (з 2005); дис. “Соціально-психологічна модель гендерної поведінки політичного лідера в уявленнях студентської молоді”. Ст. наук. співроб. (з 2015).

Народ. 27.10.1971. Закін. Київ. держ. ін-т культури (1995); аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2002).

Професійна діяльність: 1996-2009 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології політ. поведінки молоді, ст. лаборант, мол. наук. співроб., наук. співроб.

Член Асоціації політ. психологів України, Арттерапевтичної асоціації.

Нагор. Почесною грамотою НАПНУ.

Наукові інтереси: гендерна психологія; психологія політичного лідерства; етносоціальні уявлення; політичні практики; комунікативні практики; соціалізація; арттерапія.

Основні праці: Особливості комунікативних практик у ситуаціях громадянської та національної самопрезентації молоді (2018); Потенціал проєктивних методик у формуванні політичної картини світу молоді (2017); Регіональні особливості політичних практик студентської молоді (2016); Політичні практики в картині світу студентської молоді (2014); Методологічні засади емпіричного дослідження політичних практик (2013); Політична картина світу молоді: визначення, складові, функції (2012); Політичні практики: визначення поняття та підходи до розуміння (2011); Політичні компетенції молоді: зміст та складові (2008); Образи-типажі сучасних українців: реконструкція уявлень студентів (2007). Усього понад 90 наук. праць.

Скок Алла Георгіївна

Декан психол.-пед. ф-ту Нац. ун-ту “Чернігівський колегіум” ім. Т. Г. Шевченка (з 2016). Канд. психол. наук (з 2007); дис. “Соціально-психологічні умови формування комунікативної толерантності у викладача вищого навчального закладу”. Доцент (з 2009).

Народ. 23.05.1954. Закін. Ленінградський ун-т ім. А. О. Жданова (1977).

Професійна діяльність: 1981-1986 – Далекохід. держ. ун-т, каф. педагогіки та психології, ст. викладач; 1992-1993 – Черніг. ЗОШ № 29, практик. психолог; 1993-2003 – Черніг. СЗСШ №1 з поглибленим вивченням інозем. мов, практик. психолог; 1986-2016 – Нац. ун-т “Чернігівський колегіум” ім. Т. Г. Шевченка, каф. заг. та вікової психології, доцент, завідувач.

Член Асоціації політ. психологів України (з 2008), Асоціації організ. психологів та психологів праці (з 2005).

Відмінник освіти України.

Наукові інтереси: соціальна психологія; психологія особистості; вікова психологія.

Основні праці: Толерантність: сутність та особливості прояву і формування серед молоді (2017); Психологічна служба освіти (2013, співавт.). Усього понад 100 наук. праць.

Слюсаревський Микола Миколайович

Директор Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 1996). Канд. психол. наук (з 1986); дис. “Психологічні умови формування позитивного ставлення працюючої молоді до політичного навчання“. Ст. наук. співроб. (з 1993). Чл.-кор. НАПНУ (з 1999).

Народ. 02.01.1949. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1974).

Професійна діяльність: 1971-1972, 1974-1979 – редакція газети “Молодь України”, літ. працівник, кореспондент, завідувач від.; 1979-1994 – НДІ психології УРСР / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, мол. наук. співроб., завідувач лаб. психології пропаганди, завідувач від. психології управління; з 1994 – Наук.-практ. центр політ. психології НАПНУ, директор; 1996-1997 – Кабінет Міністрів України, завідувач інформ.-аналіт. від. Служби Прем’єр-міністра України; 2000-2002 – Адміністрація Президента України, керівник Управління з питань політ. аналізу та планування.

Віцепрезидент Т-ва психологів України (з 2010). Член Асоціації політ. психологів України (з 1995 – президент, з 2017 – почесний президент), Нац. спілки журналістів України (з 1978), Нац. спілки письменників України (з 2015).

Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2019). Заслужений працівник народної освіти України (з 1999). Відмінник освіти України (з 2002).

Нагор. орденами “За заслуги” III, II та I ступенів (2008, 2013, 2019), Почесною грамотою Верховної Ради України (2004), Грамотою Президента України (2004), нагрудним знаком “Державна служба України “За сумлінну працю” (2004), медалями НАПНУ “Ушинський К. Д.” (2008), “Тригорій Сковорода” (2013), “Володимир Мономах” (2019).

Наукові інтереси: історія і методологія соціальної психології; надіндивідуальні психічні явища; політична психологія; етнологія та етнопсихологія; масові інформаційні процеси; психологія переконувальної комунікації (psychology of persuasive communication); психологія навчання дорослих.

Основні праці: Несходимі терени Психеї: маршрути наукового пізнання (2019); Соціально-психологічне мислення: генеза, основні форми та перспективи розвитку (2018, співавт.); Основи соціальної психології (2018, співавт.); Психологія міграції (2013, 2018, співавт.); Історіографічні та методологічні координати теорій соціальної психології (2013, співавт.); “Ми” і “Я” в сучасному світі (2009); Ілюзії і колізії: Нариси, статті, інтерв’ю на теми політичної та етнічної психології (1998); Слово, рисунок, цвет: Психологический анализ наглядных средств политической агитации (1995, співавт.). Усього понад 250 наук. праць.

Смульсон Марина Лазарівна

Завідувач лаб. сучасних інформ. технологій навчання Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (з 1994). Д-р психол. наук (з 2002); дис. “Психологія розвитку інтелекту в ранній юності”. Професор (з 2007). Дійсний член НАПНУ (з 2016).

Народ. 19.04.1947. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1970).

Професійна діяльність: з 1970 – НДІ психології УРСР / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, ст. інженер, мол. наук. співроб., ст. наук. співроб.

Нагор. Почесною грамотою Верховної Ради України, почесними грамотами МОН України і НАПНУ. Відзначена Подякою Кабінету Міністрів України.

Наукові інтереси: педагогічна і вікова психологія; психологія інтелекту; психологія віртуального простору; психологія старості.

Основні праці: Розвиток суб’єктної активності дорослих у віртуальному просторі (2018); Інтелектуальний розвиток дорослих у віртуальному освітньому просторі (2015); Місце самопроекування у проєктній парадигмі (2014); Наративні психотехнології (2007, співавт.); Технології інтелектуального тренінгу та їх розвивальний вплив (2004); Психологія розвитку інтелекту (2003). Усього понад 400 наук. праць.

Собкова Світлана Іванівна

Доцент каф. психології Чернів. нац. ун-ту ім. Юрія Федьковича (з 2019). Канд. психол. наук (з 2013); дис. “Психологічні особливості соціалізації студентів – представників національних меншин в умовах вищого навчального закладу”.

Народ. 20.02.1967. Закін. Чернів. держ. ун-т (2006).

Професійна діяльність: 1989-1990 – Рахнівська СШ Дунаєвського р-ну Хмельн. обл., учитель біології і хімії; 1990-1993 – Чернів. радіоелектрон. завод, лаборант хіманалізу; 1998-2001 – Чернів. школа-інтернат № 2, практик психолог; 2001-2010 – Чернів. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти, Чернів. обл. наук.-метод. центр практик психології і соц. роботи, методист-психолог; 2010-2019 – Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, каф. психології, асистент.

Пройшла стажування в Ун-ті Штефана Чел Марє Сучава (2019, Румунія).

Нагор. Грамотою МОН України (2004).

Наукові інтереси: соціалізація представників етнічних меншин; процес самоідентифікації особистості.

Основні праці: До питання про основні проблеми співіснування етносів в студентському середовищі (2018); Соціальна психологія пізньої

зрілості (2018, співавт.); The peculiarities of the university students' value preferences (2017); Ставлення до життя як один з критеріїв благополуччя особистості (2017); Психологічні та культурні аспекти міжетнічної взаємодії в студентському середовищі (2016); Особистісний саморозвиток у процесі соціалізації (2016); Соціально-психологічні аспекти ставлення студентів до сфер соціального життя на різних етапах навчання в університеті (2015); Сутність поняття “національна меншина” при розгляді етнічних груп (2014). Усього 45 наук. праць.

Соболєва Наталя Іванівна

Пров. наук. співроб. від. соц. психології Ін-ту соціології НАНУ (з 2009). Д-р соціол. наук (з 2005); дис. “Суб’єктивна реальність як предмет теоретико-соціологічної рефлексії”. Ст. наук. співроб. (з 2001).

Народ. 29.01.1956. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1978); аспірантуру Ін-ту філософії АН УРСР (1981); докторантуру Ін-ту соціології НАНУ (2001).

Професійна діяльність: 1981-1990 – Ін-т філософії АН УРСР, від. соц. психології, мол. наук. співроб.; 1990-1996 – Ін-т соціології НАНУ, сектор соц.-психол. проблем мас. свідомості, завідувач, 1996-2009 – від. соц. психології, ст. наук. співроб.

Наукові інтереси: теорія і методологія соціальної психології; соціологія та психологія особистості; соціально-психологічні проблеми громадської думки та масової свідомості у трансформаційному суспільстві; соціологічний аналіз соціальних змін, соціокультурних процесів у пострадянській Україні.

Основні праці: Самооцінка стану здоров’я населенням України (2017); Довіра як чинник життєдіяльності сучасного українського суспільства (2017); Соціальна солідарність: від класичних постулатів до сучасних теоретичних інтерпретацій (2016); Солідаритети сучасного українського суспільства (2016); Інтерес громадян України до світу науки (2015); Соціальне самопочуття в умовах модернізації українського суспільства (2014); Почуття, сподівання, побоювання у масовій свідомості українців: тенденції змін (2013); Сучасна молодь України: проблеми життєвого вибору (2013); Масові емоційні стани як чинник формування поведінкових стратегій (2012); На шляху надій та розчарувань: сподівання та страхи сучасних українців (2011); Культурні домінанти поколінь та життєві стратегії молоді (2010). Усього 155 наук. праць.

Сорока Анатолій Володимирович

Доцент каф. прикладної психології ф-ту психології Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна (з 2005). Канд. психол. наук (з 1997); дис. “Умови

формування вольових якостей курсантів вищих навчальних закладів”.
Доцент (з 2001).

Народ. 17.03.1959. Закін. Иркут. держ. ун-т ім. А. О. Жданова (1987).

Професійна діяльність: 1996-2000 – Харків. ін-т військ.-повітряних сил, каф. гуманіт. підготовки, командир роти курсантів, викладач, начальник кафедри.

Член Т-ва психологів України, Асоціації політ. психологів України; голова Громадської ради при Північно-Східному міжрегіон. управлінні з питань виконання кримінальних покарань і пробації М-ва юстиції України.

Нагор. ювілейною медаллю “10 років Збройним Силам України”.

Наукові інтереси: загальна, юридична, пенітенціарна, політична, військова психологія.

Основні праці: Психологічні особливості соціалізації і ресоціалізації особистості після відбування терміну покарання (2018); Прикладна психологія (2015, співавт.); Юридическая психология (2010); Основи пенітенціарної психології (2007, співавт.); Військове навчання та виховання (2003, співавт.); Основы психологии и педагогики (1996, співавт.). Усього близько 100 наук. праць.

Соснюк Олег Петрович

Доцент каф. соц. психології ф-ту психології Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (з 2007). Канд. психол. наук (з 2007); дис. “Формування психологічної готовності особистості до інноваційної діяльності”. Доцент (з 2011).

Народ. 29.01.1968. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1994); аспірантуру Київ. держ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (1997). Додаткова освіта: King’s School (Beckenham, 2006); Center of mental health (Vilnius, 2010); The Chartered Institute of Marketing (London, 2011).

Пройшов стажування: Western Macedonia University of Applied Sciences (Kastoria-Kozani, Greece, 2017); Novia University of Applied Sciences (Vaasa, Finland, 2016); University of Oregon (Eugene, USA, 2012-2015).

Професійна діяльність: 1994-1997 – ПП “Прайд”, психолог-консультант; 1997-2006 – Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, каф. соц. психології, асистент; 1997-2013 – благодійний фонд “Співдружність”, пров. аналітик, керівник від. якісних досліджень; 1999-2003 – MASMI-Ukraine, консультант; 2008-2010 – Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, ф-т психології, заступник декана з навч. роботи.

Член Асоціації політ. психологів України, Укр. асоціації маркетингу, Європ. асоціації маркетингу; член редколегії, відп. секретар “Українського психологічного журналу”.

Відзначений Подякою МОН України (2017).

Наукові інтереси: соціальна і політична психологія; методологія соціально-психологічних досліджень; психосемантика та психолінгвістика, психологія реклами та PR; інформаційні впливи та безпека; організаційна психологія; бізнес-тренінги та бізнес-консультування; методи маркетингових досліджень.

Основні праці: Креолізовані тексти (комікси) як засіб активізації національної та громадянської самоідентифікації молоді (2019); Психосемантичні особливості сприймання молоддю нарративу декомунізації у сучасному українському мистецтві (2018); Веб-квест як інструмент розвитку медіакомпетентності студентської молоді (2018); The development of media literacy and media competence of students in educational practice (2018); Особливості використання лабілізації в тренінгу: можливості та обмеження (2016); Психосемантичний аналіз особливостей сприймання студентською молоддю іміджу сучасних політиків (2015); Психологічний тренінг як засіб профілактики використання маніпуляційних технік в мас-медіа (2007). Усього 95 наук. праць.

Сохань Лідія Василівна

Д-р філос. наук (з 1968); дис. “Духовний прогрес особистості і комунізм”. Професор (з 1969). Чл.-кор. НАНУ (з 1995).

Народ. 01.12.1924. Закін. Новосибір. пед. ін-т (1946).

Професійна діяльність: з 1969 – Ін-т філософії АН УРСР, від. філос. проблем психології, завідувач; з 1986 – від. соц. психології, завідувач; з 1989 – від. соц. психології, голов. наук. співроб.; 1990-1991 – Ін-т соціології НАНУ, від. соц. психології, голов. наук. співроб.; 1991-1994 – сектор проблем особистості, голов. наук. співроб.; з 1994 – радник при дирекції; 2000-2010 – від. соц. психології, голов. наук. співроб.

Голова Укр. від-ня Рад. соціол. асоціації (1968–1978). Почесний член Соціол. асоціації України (з 1998); член Укр. т-ва “Інтелект науки” (з 1998); академік Балтійської пед. академії (з 1994).

Заслужений діяч науки і техніки України (з 1984). Лауреат премії ім. Д. З. Мануїльського (1976). Удостоєна нагороди “Міжнародний академічний рейтинг популярності “Золота фортуна” із врученням Андріївської медалі “60 років пам’яті” (2001).

Ініціатор проведення соціол. досліджень в Україні, керівник дослід. проєктів: “Спосіб життя населення Української РСР” (1980-1982), “НТР і розвиток людини” (1980-1987), “Приватне життя особистості” (1983-1990), “Психологія життєтворчості особистості” (1996-2002); наук.-пед. експерименту з упровадження концепції життєтворчості в пед. практику шкіл України (1996-2002).

Основні праці: Українське суспільство: 10 років незалежності (2001); Время Нового Мира и человек. Глобальные риски цивилизации и поиск пути (2001); Перспективні освітні технології (2000); Українське суспільство на порозі третього тисячоліття (1999); Життєві кризи особистості (1998); Талисман души. Размышления о качествах души и превратностях человеческой жизни (1996); Психология жизненного успеха (1995, співавт.); Разумные потребности личности: социологические и психологические аспекты (1984, співавт.). Усього понад 150 наук. праць.

Спїцина Лариса Валеріївна

Доцент каф. психології Запоріз. нац. ун-ту (з 1995). Канд. психол. наук (з 1994); дис. “Історико-психологічна реконструкція становлення норм та способів спілкування в радянському суспільстві в післяреволюційний період”. Доцент (з 2001).

Народ. 05.08.1964. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1986); аспірантуру Ін-ту психології Російської академії наук (1994).

Професійна діяльність: 1988-1989 – Запоріз. держ. ун-т, наук.-дослід. сектор, мол. наук. співроб.; 1994-1995 – каф. практи. психології, ст. викладач.

Член Т-ва психологів України, Укр. асоціації організ. психологів та психологів праці, Укр. асоціації когнітивно-поведінкової психотерапії, Ukrainian Society Supervision and Coaching.

Наукові інтереси: соціально-психологічні ресурси професійного та кар’єрного розвитку; сімейна та групова психотерапія; консультування та супервізія в сфері професійних відносин.

Основні праці: Моделі і стратегії кар’єрного становлення молоді: соціально-психологічні аспекти (2018); Психологія управління (2018); Attitude to supervision as the form of professional support: survey results of the of helping professions’ specialists (2018, співавт.); Соціально-психологічні аспекти мотивації волонтерської допомоги (2018); Соціальна психологія організаційної культури (2016); Історико-психологічний та соціокультурний контекст когнітивного спілкування (2013); Сучасні тенденції психологічних досліджень організаційної культури вищих навчальних закладів (2012); Ресурси нарративного підходу як постнекласичного типу психологічної науки та практики (2011). Усього понад 70 наук. праць.

Ставицька Світлана Олексіївна

Завідувач каф. заг. і соц. психології та психотерапії ф-ту психології Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова (з 2011). Д-р психол. наук (з 2013); дис. “Гене́за духовної самосвідомості юнацтва”. Професор (з 2014).

Народ. 12.01.1965. Закін. Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького (1989).

Професійна діяльність: 1989-1992 – Переяслав-Хмельн. філіал Київ. держ. пед. ін-ту ім. М. П. Драгоманова, каф. педагогіки і психології, асистент; 1993-2007 – Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, каф. психології, викладач, доцент; 2007-2011 – каф. теорет. та консульт. психології, доцент; 2008-2011 – Ін-т соціології, психології та управління Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, заступник директора з навч.-метод. роботи.

Член Т-ва психологів України.

Заслужений працівник освіти і науки України (з 2015). Відмінник освіти України (з 2002).

Нагор. Подякою Київського міськ. голови (2005), Почесною грамотою АПНУ (2009), почесними грамотами (2006, 2013) та подяками (2004, 2014) Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, медаллю Г. С. Костюка за наукові досягнення в галузі психол.-пед. наук (2010), Почесною грамотою Всеукр. т-ва “Просвіта” ім. Тараса Шевченка (2015), медаллю “За визначний внесок у поширення ідей єдності Європи” (2015).

Наукові інтереси: соціальна психологія; соціальна психотерапія; психологія розвитку та вікова психологія; психологія релігії; психологія самосвідомості; психологія духовного розвитку особистості; соціокультурні та духовні практики.

Основні праці: Соціальна психологія (2018); Моральний закон, моральна свідомість та самосвідомість у християнській традиції (2018); Психологічні проблеми реабілітації учасників АТО (2017); Теоретичне обґрунтування розвитку структури самосвідомості особистості (2016); Роль дисциплін релігієзнавчого циклу в розвитку духовності та толерантності молоді (2016); Theoretical and Empirical Research Tool for Spiritual Self-identity of the personality (2015); Роль інтелектуального компонента у становленні життєвих стратегій юнацтва (2015); Індивідуальні форми організації особистістю життєвого шляху (2014); Теоретичний аналіз проблеми психодіагностики духовної самосвідомості особистості юнацького віку (2012). Усього понад 100 наук. праць.

Ставицький Геннадій Анатолійович

Асистент каф. соц. психології Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (з 2016). Канд. психол. наук (з 2016); дис. “Психологічні та соціальні чинники розвитку етнічної самосвідомості в юнацькому віці”.

Народ. 13.04.1990. Закін. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (2012); аспірантуру Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова (2015). Сертифіковані програми навчання: Erasmus+ “European studies” в Ун-ті Св. Кардинала Вишинського у Варшаві (2015-2016).

Професійна діяльність: з 2017 – експерт у латв.-укр. проєкти “Іммігранти в суспільстві: виклики освіти”.

Член “Open world” амер. рад для встановлення міжнар. зв’язків та обміну досвідом з амер. фахівцями (з 2014).

Наукові інтереси: соціологія; психологія; етнопсихологія.

Основні праці: Роль іноземної мови у фаховій підготовці студентів (2017); Активні методи тренінгової роботи як технологія ресурсного розвитку особистості юнацького віку (2017, співавт.); Психологічні проблеми реабілітації учасників АТО (2017, співавт.); Роль іноземної мови за професійним спрямуванням у фаховій підготовці студентів (2016); The implementation of a foreign language in the process of professional preparation of students-psychologists as a means of expansion of their intercultural communications. (2016); Преподавание психологии на английском языке как способ расширения межкультурных коммуникаций (2016). Усього 45 наук. праць.

Ставицький Олег Олексійович

Професор каф. суспіл. дисциплін Нац. ун-ту водного господарства та природокористування (з 2018). Д-р психол. наук (з 2014); дис. “Психологія проявів гандикапізму та їх регуляція”. Професор (з 2016).

Народ. 06.10.1964. Закін. Рівнен. держ. пед. ін-т ім. Д. З. Мануїльського (1988); аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (1994).

Професійна діяльність: 1994-1998 – Міжнар. економ.-гуманіт. ун-т ім. акад. С. Дем’янчука, каф. біології, завідувач; 1994-2001 – Рівнен. держ. пед. ін-т ім. Д. З. Мануїльського, іст.-соц. ф-т, декан; 2001-2004 – Рівнен. держ. гуманіст. ун-т, психол.-природничий ф-т, декан; 2004-2008 – Рівнен. ін-т Ун-ту “Україна”, перший проректор; 2008-2012 – ректор; 2012-2014 – Костопіл. буд.-технол. технікум Нац. ун-ту водного господарства та природокористування, директор; 2014-2018 – Міжнар. економ.-гуманіт. ун-т ім. акад. С. Дем’янчука, каф. психології, професор.

Відмінник освіти України (з 2005).

Нагор. Почесною грамотою та нагрудним знаком “Петро Могила” МОН України.

Наукові інтереси: соціальна та політична психологія; психологія навчання та виховання; психологія соціальної установки.

Основні праці: Психологія гандикапізму (2019); Демографічні особливості в ставленні до побудови близьких стосунків з інвалідизованими (2018); Psychology of Handicap Complex: Age Aspect (2016); Психологическая модель гандифобности (2014); Психология отношений к инвалидизированным в зависимости от профессиональной направленности личности (2014); Гандикапізм: психологічний аналіз (2013); Features of the complex expression of handicap in people with disabilities (2013); Влияние профессиональной деятельности на отношение

к інвалідизированим людям (2013); Комплекс гандикапу (інвалідність очима інваліда) (2009). Усього 130 наук. праць.

Суська Ольга Олександрівна

Доцент каф. зв'язків з громадськістю, психології та педагогіки Нац. ун-ту "Києво-Могилянська академія" (з 2002). Канд. філол. наук (з 1990); дис. "Телевізійний комунікатор: специфіка та проблеми мовленнєвого спілкування". Доцент (з 2003).

Народ. 22.07.1954. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1977).

Професійна діяльність: 1993-2006 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, центр політ. психології, лаб. методології та теорії психології, ст. наук. співроб.; 1994-1995 – Ін-т схід. студій при М-ві зовн.-економ. зв'язків (Польща), ст. наук. співроб.

Член Соціол. асоціації України (з 1990), Т-ва психологів України (з 2000), Асоціації політ. психологів України (з 1998). Член Президії Асоціації політ. психологів України.

Нагор. медаллю "До 1500-річчя заснування м. Києва".

Наукові інтереси: медіапсихологія; теорія комунікацій; соціологія політики; соціологія масових комунікацій.

Основні праці: Медиадискурс в мультикультурном информационном пространстве (2018); Міждисциплінарний характер медіадосліджень як сучасний тренд соціальних наук (2018); Сучасні підходи до еволюції комунікаційних процесів в контексті трансформації медіасистем (2017); Культурные проекции пространства медиакоммуникаций (2015); Трансформації комунікативних взаємин у світлі нових підходів до вивчення змін у мас-медійному просторі (2014); Информационное пространство и жизненный мир личности (2013); Персоніфікація інформаційного обміну (2013); Віртуальна свідомість як конструкт медіакомунікативістики та медіапсихології (2012); Інформаційна діяльність і проблеми становлення особистості (2009); Інформаційний імунітет: Проблеми психологічного захисту в інформаційному просторі (2008); Психологія інформаційної діяльності в сфері масової комунікації: Основи формування критеріїв інформаційного обміну (2007). Усього понад 90 наук. праць.

Суший Олена Володимирівна

Завідувач лаб. методології психосоц. і політ.-психол. досліджень Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2013). Д-р наук з держ. упр. (з 2015); дис. "Соціокультурна парадигма державного управління: становлення і розвиток в Україні". Доцент (з 2011).

Народ. 26.09.1976. Закін. Нац. муз. академію України ім. П. І. Чайковського (2002), аспірантуру Нац. муз. академії України ім. П. І. Чайковського (2005), докторантуру Нац. академії держ. управління при Президентові України (2012).

Професійна діяльність: 2005-2013 – Київ. нац. ун-т технологій та дизайну, каф. політології і соціології, доцент.

Член Асоціації політ. психологів України (з 2017).

Наукові інтереси: політична філософія; політична психологія; націє- та державотворення; соціальне прогнозування; глобалістика; космополітизм.

Основні праці: Націєтворчий процес у координатах соціетальної кризи в Україні (2019); Соціально-психологічне мислення: генеза, основні форми та перспективи розвитку (2018, співавт.); Консолідаційно-деконсолідаційна поліритмія українського націєтворення (2018); Соціальна психологія націєтворення: концептуальні засади і методологічні принципи дослідження (2018); Глибинні рифи українського націєтворення: архетипна програма конфлікту (2017); Громадсько-політична участь населення України: як подолати виклик безсуб'єктності? (2016); Цінності та пріоритети громадянської освіти в Україні: “думай глобально, дій локально!” (2015); Незалежність та цілісність Української держави: ціннісний вимір загальнонаціональної консолідації (2015); Стратегічні пріоритети розвитку освіти у контексті європейської інтеграції України: чи стане реформа в освіті запорукою успішних реформ в Україні у цілому? (2015); Проблема колективної травми в українському соціумі та пошук стратегій її опанування (2014); Психосоціальна культура державного управління (2012). Усього близько 130 наук. праць.

Татенко Віталій Олександрович

Голов. наук. співроб. лаб. психосоціальних і політико-психол. досліджень Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 1999). Д-р психол. наук (з 1997); дис. “Суб'єкт психічної активності в онтогенезі”. Професор (з 2003). Чл.-кор. НАПНУ (з 2003).

Народ. 09.01.1947. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1974).

Професійна діяльність: з 1981 – НДІ психології УРСР, зав. лаб. психології важковиховуваних підлітків; з 1987 – заст. директора з наук. роботи; з 1996 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, зав. лаб. методології психол. досліджень соц. процесів.

Відомий розробкою теорет.-методол. засад суб'єктно-вчинкового підходу. Запропонував авторський проект сутнісної конкретизації предмета і методу психол. науки. Створив концептуальну модель розвитку людини як суб'єкта психічного життя в онтогенезі, запровадив системний підхід до вивчення соц.-психол. механізмів впливу людини на

людину. Запропонував метод спільного вчинку учителя й учнів, експериментально довів його ефективність. Розробив наук. концепцію діагностики, корекції і профілактики відхилень у поведінці важковиховуваних учнів. Проводив дослідження із психології політ. лідерства, проблем СНІДу, гендерної рівності в системі освіти та ін.

Голов. редактор журн. “Психологічні науки: проблеми і здобутки”.

Член Т-ва психологів України (з 1980), Асоціації політ. психологів України (з 1999), Міжнар. асоціації іміджмейкерів (з 2008), наук.-метод. комісії сектору вищої освіти Наук.-метод. ради МОН України (з 2016).

Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2019). Заслужений працівник освіти України (з 2004).

Нагор. орденом “За заслуги” III та II ступенів (2012, 2016); знаком МОН України “За наукові досягнення” (2006); медалями НАПНУ “Ушинський К. Д.” (2011), “Григорій Сковорода” (2014), почесними грамотами МОН України і НАПНУ, почесною відзнакою “Трудова слава” (2010).

Наукові інтереси: теорія та методологія психологічної науки; проблеми соціальної та політичної психології.

Основні праці: Методологія суб’єктно-вчинкового підходу: соціально психологічний вимір (2017); Психологія інтимного життя (2013); Сучасна психологія: теоретично-методологічні проблеми (2009); Соціальна психологія впливу (2008); Психологія в суб’єктному измерении (1996). Усього понад 300 наук. праць.

Терещенко Кіра Володимирівна

Ст. наук. співроб. лаб. організ. та соц. психології Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (з 2017). Канд. психол. наук (з 2012); дис. “Соціально-психологічні чинники розвитку національної ідентичності українців і росіян в Україні”.

Народ. 20.11.1971. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1994), магістратуру Центр. ін-ту післядиплом. пед. освіти НАПНУ (2006).

Професійна діяльність: 1994-2005 – Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, каф. заг. та молекуляр. генетики, інженер; 2005-2007 – Київ. індустр. коледж, практик. психолог; 2007-2017 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. організ. психології, мол. наук. співроб., наук. співроб.

Член виконав. дирекції Укр. асоціації організ. психологів та психологів праці, член редколегії інформ. бюл. асоціації. Заст. відп. редактора зб. “Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія”; член редколегії журн. “Організаційна психологія.

Економічна психологія”. Член Дивізіону 1 “Організаційна психологія та психологія праці” Міжнар. асоціації прикладної психології.

Нагор. Грамотою МОН України.

Наукові інтереси: організаційна психологія; соціальна психологія; економічна психологія.

Основні праці: Assessment of educational staff's tolerance (2019); Вплив організаційно-професійних чинників на рівень розвитку толерантності педагогічних працівників (2018); Зв'язок між толерантністю освітнього персоналу та організаційно-функціональними чинниками (2018); Зміст та структура тренінгу розвитку толерантності персоналу закладів освіти в умовах соціальної напруженості (2017); Взаємозв'язок толерантності педагогічних працівників із рівнем організаційного розвитку закладів освіти (2016); Соціально-психологічні детермінанти толерантності персоналу організацій у контексті розвитку організаційної культури (2014); Психологічні засади організаційного розвитку (2013); Толерантність персоналу як чинник розвитку організаційної культури закладів освіти (2013); Толерантність персоналу як умова організаційного розвитку освітніх організацій (2010); Психологія діяльності організацій в умовах соціально-економічних змін (на матеріалі освітніх організацій) (2008); Технологія психологічної підготовки персоналу організацій до роботи в умовах соціально-економічних змін (на матеріалі освітніх організацій) (2008). Усього понад 100 наук. праць.

Титаренко Тетяна Михайлівна

Голов. наук. співроб. лаб. соц. психології особистості Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2019). Д-р психол. наук (з 1994); дис. “Життєвий світ особистості: структурно-генетичний підхід”. Професор (з 2002). Академік НАПНУ (з 2019).

Народ. 29.12.1950. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1973); аспірантуру НДІ психології УРСР (1979).

Професійна діяльність: 1974-1975 – Київ. філія Всесоюз. НДІ техн. естетики, лаб. експертиз, інженер; 1975-1979 – НДІ психології УРСР, лаб. психофізіології, мол. наук. співроб.; 1979-1982 – лаб. психології дошкіль. виховання, мол. наук. співроб.; 1982-1987 – лаб. психології важковиховуваних підлітків, ст. наук. співроб.; 1987-1989 – лаб. методології та теорет. проблем психології, завідувач; 1989-1993 – пров. наук. співроб.; 1993-1994 – лаб. ресоціалізації особистості, завідувач; 1994-1995 – центр психології особистісних дисгармоній, завідувач; 1995-1997 – лаб. психології реабілітації особистості, завідувач; 1997-2018 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. соц. психології особистості, завідувач.

Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2019).
Заслужений працівник освіти України (з 2000).

Нагор. орденами княгині Ольги III і II ступенів (2011, 2015);
Почесною грамотою Верховної Ради України (2004); нагрудними знаками
“За наукові досягнення” (2005), “Василь Сухомлинський” (2014) МОН
України; медалями “Григорій Сковорода” (2004), “Ушинський К. Д.” (2009)
НАПНУ.

Наукові інтереси: психологічне здоров'я та соціально-психологічна
реабілітація особистості; психологічний супровід постраждалих внаслідок
травматизації; практики життєконструювання особистості; постнекласичні
підходи до побудови особистістю життєвого шляху; способи
моделювання та прогнозування майбутнього; психологія життєвої кризи
та можливості надання психологічної допомоги.

Основні праці: Психологічне здоров'я особистості: засоби
самопомоги в умовах тривалої травматизації (2018); Socio-psychological
rehabilitation of persons who suffer from military aggression (2018); Способи
підвищення соціально-адаптивних можливостей людини в умовах
переживання наслідків травматичних подій: методичні рекомендації
(2017); Психологія життєтворення особистості в сучасному світі (2016,
співавт.); Такие разные дети (2016); Психологічні практики
конструювання життя в умовах постмодерної соціальності (2014,
співавт.); Сучасна психологія особистості (2013); Як будувати власне
майбутнє: життєві завдання особистості (2012); Профілактика порушень
адаптації молоді до повсякденних стресів і кризових життєвих ситуацій
(2011); Испытание кризисом. Одиссея преодоления (2010); Життєстійкість
особистості: соціальна необхідність і безпека: бібліотека соціального
працівника (2009, співавт.); Життєвий світ особистості: у межах і за
межами буденності (2003). Усього 484 наук. праці.

Тихонович Всеволод Олександрович

Канд. філос. наук (з 1970); дис. “Мотиви трудової активності
особи”. Ст. наук. співроб. (з 1976).

Народ. 21.11.1932. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1955);
аспірантуру Ін-ту філософії АН УРСР (1968).

Професійна діяльність: 1971-1986 – Ін-т філософії АН УРСР,
від. філос. проблем психології, мол. наук. співроб., ст. наук. співроб.;
1986-1990 – від. соц. психології, завідувач; 1990-2005 – Ін-т соціології
НАНУ, від. соц. психології, пров. наук. співроб., в. о. завідувача.

Член Соціол. асоціації України (з 1975).

Наукові інтереси: соціальна психологія особистості; соціальна
поведінка; масова свідомість; ціннісно-орієнтаційні та адаптивні процеси
в суспільстві; соціальний простір життєдіяльності.

Основні праці: Суспільна криза і життєві стратегії особистості (2001, співавт.); Особистість сьогодні: адаптація до суспільної нестабільності (1996, співавт.); Наш деловой человек (1995, співавт.); Формирование разумных потребностей личности (1984, співавт.); Мотиви трудової активності особи (1972). Усього понад 100 наук. праць.

Тичина Ірина Миколаївна

Доцент каф. соц. та практ. психології Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка (з 2010); декан соц.-психол. ф-ту (з 2018). Канд. психол. наук (з 2010); дис. “Професійна переорієнтація як чинник особистісного самоздійснення випускників вищих навчальних закладів”. Доцент (з 2013).

Народ. 27.05.1975. Закін. Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка (1999), аспірантуру Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка (2009).

Професійна діяльність: 1997-2000 – ясла-д/с-прогімназія № 11 м. Житомир, психолог навч.-вихов. комплексу; 2000-2003 – від. мед. забезпечення УМВС України в Житомир. обл., від. амбулаторної психіатричної допомоги та профес. психофізіологічного відбору, психолог; 2003-2012 – Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка, каф. соц. та практ. психології, асистент, ст. викладач; соц.-психол. ф-т, заст. декана з вихов. роботи.

Член Нац. психол. асоціації України (з 2018), Укр. асоціації корекційних педагогів (з 2018), Центру практ. психології “FO LIFE” (з 2017).

Нагор. почесними грамотами Управління освіти і науки Житомир. облдержадміністрації (2010, 2012).

Наукові інтереси: психологія професійного та особистісного самоздійснення; проблема професійної переорієнтації в дорослому віці.

Основні праці: Особливості сімейних цінностей гетеросексуальних людей і людей із ЛГБТ-спільноти (2018, співавт.); До питання проявів страхів та тривожності у дітей з розумовою відсталістю (2017, співавт.); Інтрапсихічна монодрама як метод пізнання та пошуку внутрішніх ресурсів розвитку особистості (2016); Психологічний аналіз цінностей сучасних підлітків у процесі ідентифікації з медійними героями (2016, співавт.); Аналіз причин зміни професії як типоутворюючих маркерів суб’єктивної моделі саморозвитку випускників вишів (2015); Психологічний аналіз рефлексії творчих здібностей як регуляційно-ціннісних ресурсів розвитку особистості у процесі зміни професії (2015). Усього 60 наук. праць.

Ткаченко Ніна Володимирівна

Завідувач каф. соц. психології і психології управління Дніпр. нац. ун-ту ім. Олеся Гончара (з 2016). Канд. психол. наук (з 2012); дис. “Психологічні умови подолання педагогічної занедбаності дітей молодшого шкільного віку”. Доцент (з 2016).

Народ. 25.07.1981. Закін. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка (2008), аспірантуру Класичного приват. ун-ту м. Запоріжжя (2012).

Професійна діяльність: 2000-2007 – спеціаліз. школа № 115 юрид. та техн. профілів навчання, вчитель мол. класів; 2007-2009 – Дніпропетр. гуманіт. ун-т, навч. від., методист; 2009-2013 – каф. заг. психології, викладач, доцент; 2013-2014 – Ун-т ім. Альфреда Нобеля, каф. практич. психології, доцент; 2014-2016 – Дніпр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара, каф. соц. психології і психології управління, доцент; 2015-2016 – ф-т психології, заст. декана з наук. роботи.

Наукові інтереси: соціальна, професійна, етнічна ідентичність особистості; психологія масової поведінки; етнопсихологія; політична психологія; соціальна психологія; психологічна робота з дітьми “груп ризику”.

Основні праці: Соціальна ідентичність особистості в модернових умовах (2018, співавт.); Особистісні чинники академічної прокрастинації студентів молодших курсів навчання (2018, співавт.); Мотивація як фактор успішності в учбовій діяльності старшокласників (2017, співавт.); Психологічні особливості формування Я-концепції в юнацькому віці (2017, співавт.); Особливості взаємозв’язку самооцінки та афіліації в учнів старших класів (2017, співавт.); Характер зв’язку етнічної ідентичності з адаптивністю у молоді (2017; співавт.); Копінг-стратегії як фактор “позитивної” адаптації вимушених мігрантів (2016, співавт.); Особливості стресостійкості банківських працівників (2015); Психологічні особливості комп’ютерної залежності у дітей молодшого шкільного віку (2015); Шляхи подолання педагогічної занедбаності у дітей молодшого шкільного віку (2015). Усього понад 70 наук. праць.

Траверсе Тетяна Михайлівна

Професор каф. соц. психології ф-ту психології, Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (з 2017). Д-р психол. наук (з 2015); дис. “Психологія політичного мислення”. Доцент (з 2010).

Народ. 30.09.1969. Закін. Полтав. пед. держ. ін-т ім. В. Г. Короленка (1993).

Професійна діяльність: 2000-2002 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. психології творчості, наук. співроб.; 2002-2004 – Ін-т педагогіки і психології проф. освіти НАПНУ, від. худож.

навчання, ст. наук. співроб.; з 2004 – Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, каф. соц. психології, доцент.

Перший віцепрезидент Асоціації політ. психологів України.

Нагор. Грамотою МОН України (2018).

Наукові інтереси: політична психологія; психологія творчості.

Основні праці: Політична психологія (2017); Психологія політичного мислення (2015); Проблема предметности политического мышления (2015); Peculiarities of Implementation of the Results of Actors' Solving of Political Tasks (2015); Psychological determinants of errors in solving political tasks (2015); Стратегіальні тенденції творчості у політичній діяльності (2008). Усього 75 наук. праць.

Федоренко Алла Федорівна

Доцент каф. заг. і соц. психології та психотерапії Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова (з 2009). Канд. психол. наук (з 2008); дис. “Психологічні чинники попередження і подолання професійної дезадаптації у майбутніх психологів-практиків”. Доцент (з 2010).

Народ. 02.10.1973. Закін. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (1998), аспірантуру Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова (2007).

Професійна діяльність: 1995-2000 – Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, каф. заг.-техн. дисциплін, викладач; 2000-2005 – каф. психології і педагогіки, викладач; 2005-2008 – каф. практи. психології, викладач, ст. викладач; 2008-2009 – каф. практи. психології та психотерапії, ст. викладач.

Нагор. відзнаками Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова.

Наукові інтереси: соціальна психологія та психотерапія; ціннісно-смысловий розвиток особистості; професійна адаптація/дезадаптація; сімейна психологія та психотерапія; психологія здоров'я.

Основні праці: Соціальна психологія: Хрестоматія (2018); Практична психологія професійної адаптації/дезадаптації (2013, співавт.); Фахова психологічна практика: комплекс програм і методичні рекомендації (2013); Профілактика професійної дезадаптації психологів-практиків (2011, співавт.); Адаптація/дезадаптація у професійній діяльності психолога-практика. Практична психологія в системі вищої освіти: теорія, результати досліджень, технології (2009, співавт.). Усього 67 наук. праць.

Федорчук Віктор Миколайович

Доцент каф. соц. роботи та психології Поділ. спец. навч.-реабілітац. соц.-економ. коледжу (з 2016). Канд. психол. наук (з 1982); дис. “Активно-

позитивне ставлення до праці у майбутніх механізаторів (на прикладі середніх ПТУ)”. Доцент (з 1988).

Народ. 10.09.1948. Закін. Кам’янець-Поділ. пед. ін-т (1976).

Професійна діяльність: 1997-2010 – Кам’янець-Поділ. пед. ун-т, проректор із заоч. навчання та соц.-психол. служби; проректор з наук.-пед. роботи; 2010-2016 – каф. психології освіти, доцент.

Нагор. почесними грамотами Верховної Ради України (2003), МОН України (1987, 1998), Хмельн. облдержадміністрації (2008), знаком МОН України “Василь Сухомлинський” (2009), медаллю “За вагомий внесок у розвиток освіти України” Кам’янець-Поділ. держ. ун-ту (2007), медаллю “За верность долгу и присяге” Хмельн. міськ. спілки учасників бойових дій, локальних воєн в інших державах (2011), зіркою “Відзнака Кам’янець-Подільського міського голови” (2008), грамотами ф-ту військ. підготовки Поділ. держ. агр.-техн. ун-ту та Кам’янець-Поділ. військ. гарнізону (2008, 2009, 2010, 2011, 2012).

Відмінник освіти України (з 1997).

Наукові інтереси: інтерактивні методи навчання; соціально-психологічні тренінги.

Основні праці: Як стати психологом для себе (2015); Особистісно-професійний розвиток майбутнього педагога (2014, співавт.); Тренінг особистісного зростання (2014); Социально-психологический тренинг. Психология общения: энцикл. словарь (2011); Тренинги общения: классификация. Психология общения: энцикл. слов. (2011); Розвиток комунікативної компетентності викладача. Соціально-психологічний тренінг (2006). Усього 135 наук. праць.

Федотова Тетяна Володимирівна

Доцент каф. заг. і соц. психології та соціології Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки (з 2011). Канд. психол. наук (з 2010); дис. “Психологічні чинники творення особистістю креативного художнього продукту”. Доцент (з 2012).

Народ. 11.01.1977. Закін. Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки (1999), аспірантуру Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (2009).

Професійна діяльність: 1999-2011 – Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, каф. психології, асистент; каф. заг. та соц. психології, ст. викладач.

Член Укр. асоціації організ. психологів.

Нагор. Грамотою МОН України (2006), почесними грамотами Управління освіти і науки Волин. облдержадміністрації (2006, 2013, 2016), Грамотою Нац. центру “Мала академія наук України” (2012).

Наукові інтереси: соціально-психологічні аспекти життєдіяльності творчої особистості; психологія соціальних ситуацій; соціальна психологія груп.

Основні праці: Суб'єктивне благополуччя як показник психічного здоров'я особистості (2018, співавт.); Україна та Польща: теоретичні проблеми соціокультурного процесу й практика формування діалогічної поведінки молоді (2016, співавт.); Особливості прояву етнічної та національної ідентичності в студентів-психологів (2016); Становлення комунікативної компетентності в студентів-психологів (2015); Особливості переживання самотності в осіб раннього юнацького віку (2015); Психологічні особливості оцінки креативними особистостями соціально-психологічного клімату (2014); Взаємозв'язок міжособистісних взаємин та соціально-психологічного клімату в студентській групі (2013). Усього понад 50 наук. праць.

Фера Світлана Володимирівна

Доцент каф. заг., вікової та соц. психології ім. М. А. Скока Нац. ун-ту "Чернігівський колегіум" ім. Т. Г. Шевченка (з 2015). Канд. психол. наук (з 2011); дис. "Соціально-психологічна гра як засіб економічної соціалізації дітей старшого дошкільного віку".

Народ. 05.01.1984. Закін. Черніг. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (2006).

Професійна діяльність: 2006-2009 – Черніг. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, каф. практ. психології, викладач; 2009-2011 – каф. дошкіль. освіти та практ. психології, ст. викладач; 2009-2012 – каф. заг. та вікової психології, ст. викладач; 2012-2015 – каф. заг., вікової та соц. психології, ст. викладач.

Наукові інтереси: соціальна психологія; економічна психологія; дитяча психологія.

Основні праці: Соціально-психологічна гра як технологія економічної соціалізації дітей та молоді (2017); Економічна психологія (2015); Соціально-психологічні особливості економічної соціалізації дітей старшого дошкільного віку (2014); Сім'я як соціально-психологічний простір економічної соціалізації дітей старшого дошкільного віку (співавт., 2013). Усього понад 30 наук. праць.

Філіппова Іннеса Юріївна

Доцент каф. пед. та вікової психології Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки (з 2005). Канд. психол. наук (з 2001); дис. "Динаміка Я-образу вчителя-професіонала". Доцент (з 2008).

Народ. 20.04.1957. Закін. Луц. держ. пед. ін-т ім. Лесі Українки (1978), аспірантуру Ін-ту педагогіки та психології професійної освіти НАПНУ (2001).

Пройшла стажування у Вищій школі соц. психології (Польща, 2004), Варшав. ун-ті (2010-2011; 2013-2014), Вищій школі економіки та інновацій в Любліні (2015; 2019). Взяла участь у програмі ЕРАЗМУС+ в Ун-ті економіки та інновацій у Любліні (2015).

Професійна діяльність: 1992-1998 – Соц.-психол. служба м. Луцька, керівник; 1992-2000 – Луцька гімназія № 4, практ. психолог; 2001-2005 – Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, каф. пед. та вікової психології, ст. викладач.

Член Т-ва психологів України (з 1997), Асоціації політ. психологів України (з 2018), Т-ва економ. психологів Польщі (2010-2015). Голова Волин. обл. ГО “ОМЕП”; член Ради світової організації “ОМЕП”.

Член редколегій журн. “Обдарована дитина”, наук. часоп. ф-ту психології Варшав. ун-ту “Psychologia – Etologia – Genetyka”.

Нагор. почесними грамотами Волин. облради, Управління освіти міськради м. Луцька, відзнаками Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки.

Відмінник освіти України (з 1997).

Наукові інтереси: психологія розвитку; соціальна психологія; політична психологія; соціально-психологічна діагностика; розвиток особистості в міжкультурному просторі; психологічні аспекти переговорного процесу; проблема толерантності; емоційний інтелект; психологія ділового спілкування.

Основні праці: Духовність. Цінності. Психологія (2018); Ціннісно-смысловая сфера альтруїстичної особистості (2018); Часова орієнтація та ставлення особистості до прийняття змін в період глобалізації: методологічний та діагностичний аспекти (2018, співавт.); Preservation of Children’s Health as a Value Factor for Modern Ukrainians. Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools (2018, співавт.); Informal interpersonal relationships: effective and dysfunctional dimensions (2017); Культуралізація як процес засвоєння соціальних цінностей особистості (на прикладі різних поколінь українців (2016); Znaczenie wartosci w badaniach psychologicznych i zyciu spolecznym (2016, співавт.); Емоційний інтелект юнаків крізь призму самоцінності особистості (2016, співавт.); Україна та Польща: теоретичні проблеми соціокультурного процесу й практика формування діалогічної поведінки молоді (2016); Психологія. Цінності. Особистість (2016); Масова геополітична свідомість в контексті українського транзиту (2016, співавт.); Особливості цінної взаємодії в системі “психолог-клієнт” (2016); Емоційний інтелект як

важливий фактор соціально-психологічної активності дітей та їх батьків (2015); Етико-когнітивні антиномії самовідчуття у підлітків (2015). Усього 102 наук. праці.

Фролов Павло Дмитрович

Доцент каф. соц. психології Київ. нац. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (з 2015). Канд. психол. наук (з 1993); дис. “Взаємодія колективності та індивідуальності в стимуляції учбово-пізнавальної діяльності підлітків”. Ст. наук. співроб. (з 1995).

Народ. 23.03.1950. Закін. Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького (1984).

Професійна діяльність: 1987-1993 – НДІ психології УРСР, мол. наук. співроб., наук. співроб; 1994-2015 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. соц.-психол. технологій, завідувач.

Член Асоціації політ. психологів України (з 1995).

Нагор. Почесною грамотою Президента України (2004), Подякою МОН України (2014), почесними грамотами НАПНУ (2007, 2010), медаллю “Драгоманівська родина” (2014), Почесною грамотою Ун-ту економіки та права “КРОК” (2018).

Наукові інтереси: соціальна психологія; політична психологія; психологія іміджмейкінгу; психологія PR; психологія електоральної поведінки; психологія мас; психологічні технології конструювання майбутнього.

Основні праці: Модернізаційні процеси в освіті та суспільстві: психотехнології супроводу (2013, співавт.); Соціально-психологічна підтримка освітніх реформ (2012); Інформаційний вплив: теорія і практика прогнозування (2011, співавт.); Where red dictators coexist with promising democrats: the conceptualisation of politicians in post-communist Ukraine (2011); Політична енциклопедія (статті: Ігрове (імітаційне) моделювання у політиці; Контент-аналіз; Лідерство політичне; Стереотип політичний; Чутка політична) (2011). Усього 106 наук. праць.

Хазратова Нігора Вікторівна

Професор каф. теорет. та практ. психології Нац. ун-ту “Львівська політехніка” (з 2015). Д-р психол. наук (з 2005); дис. “Психологія відносин особистості й держави”. Доцент (з 1997).

Народ. 17.10.1967. Закін. Московський держ. ун-т ім. М. В. Ломоносова (1990), аспірантуру Ін-ту психології Рос. академії наук (1994), докторантуру Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки (2001).

Пройшла стажування в Люблінському католич. ун-ті ім. Іоанна Павла II (Польща, 2016, 2017, 2018).

Професійна діяльність: 1994-2004 – Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, каф. психології, ст. викладач, каф. заг. та соц. психології, доцент; 2004-2006 – Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка, соц.-психол. ф-т, декан; 2006-2012 – Київ. славіст. ун-т, каф. психології, завідувач; 2012-2014 – Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, каф. заг. і вікової психології, професор; 2006-2015 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології масових комунікацій та медіаосвіти, пров. наук. співроб., лаб. методології психосоц. та політико-психол. досліджень, пров. наук. співроб., завідувач.

Член Асоціації політ. психологів України (з 1995).

Наукові інтереси: соціальна психологія; політична психологія; організаційна психологія (проблематика соціальної перцепції держави, громадянської ідентичності, аксіологічного простору держави); економічна психологія (проблема психології власності); просторова психологія (проблема шкільного простору); аромапсихологія та психоароматерапія (проблема впливу ароматів на емоційні стани).

Основні праці: Differentiation of time characteristics in subjects with depressive states (2019); Основи соціальної психології (2018, 2008, співавт.); Етнонаціональна і громадянська ідентичність: пошук емпіричних критеріїв (2018); Методологічні передумови досліджень аксіологічних характеристик організаційного простору держави (2017); Privacy in terms of psychology of property (2016); Громадянська ідентичність в структурі особистісних ідентичностей (2015); Історіографічні та методологічні координати соціальної психології (2013, співавт.); Аналіз потреби у власності у контексті порівняння української і російської ментальностей (2011, співавт.); Страх власної автентичності в постколоніальних спільнотах (2011); Страх зради як чинник деконсолідації (2010, співавт.); Почуття власності і проблема порушень приватності у повсякденному житті (2010); Про психологічну природу почуття власності (2009); Психологія відносин особистості й держави (2004). Усього понад 100 наук. праць.

Циганенко Галина Валентинівна

Доцент каф. психології Ін-ту підготовки кадрів держ. служби зайнятості України (з 2018). Канд. психол. наук (з 2005); дис. “Соціально-психологічні механізми політико-ідеологічного самовизначення молоді”. Ст. наук. співроб. (з 2009).

Народ. 29.03.1971. Закін. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова (1997), аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2003).

Учасниця низки міжнар. освітніх заходів: тренінгу діалогових ініціатив, професійного обміну “Від спільних наративів до сумісної відповідальності” (Німеччина, 2017); міжнар. програми обмінів IVLP

“Досвід підтримки військових ветеранів у США”, за підтримки Держ. департаменту США (США, 2015); проекту “Тренер для тренерів для психосоціальної роботи. Школа інструкторів з подолання наслідків психотравмуючих подій в Україні” (Чехія, 2014).

Професійна діяльність: 2000-2018 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології політ. вибору, мол. наук. співроб., ст. наук. співроб.; лаб. малих груп та міжгруп. відносин, ст. наук. співроб.

Співзасновниця Укр. асоціації фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій; член правління Асоціації політ. психологів України, міжнар. організації “European Society for Traumatic Stress Studies”.

Наукові інтереси: групові процеси; психологічні основи технік відновлення особистості та сім’ї.

Основні праці: Свідоме і несвідоме у груповій взаємодії (2018, співавт.); Любити, жити, чекати: пугівник для родин військових (2018, співавт.); Mental health: dislocation of the concept in the small group (2018, співавт.); Mutual Understanding between Civilic and Military People: Social and Psychological Barriers. Searching for Paths to Peace in the Post-Soviet Eurasian Space (2018); Методи групової роботи в системі освіти (2017, співавт.); Ми пережили: техніки відновлення для сімей, військових, цивільних та дітей: практ. посіб. для внутрішньо переміщених осіб, демобілізованих та їхніх сімей (2016, співавт.). Усього понад 70 наук. праць.

Чайкіна Наталія Олександрівна

Доцент каф. психології Полтав. нац. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка (з 2001). Канд. психол. наук (з 1997); дис. “Психологічна структура професійної адаптації молодого вчителя”. Доцент (з 2001). Doctor of Philosophy (з 2009).

Народ. 22.09.1962. Закін. Харків. держ. ун-т ім. О. М. Горького (1986), аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (1996).

Професійна діяльність: 1986-2001 – Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, каф. психології, асистент, мол. наук. співроб., ст. викладач.

Член Т-ва психологів України (з 1986).

Нагор. Почесною грамотою Полтав. облдержадміністрації, грамотами та подяками Полтав. нац. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка.

Наукові інтереси: адаптація особистості в різних життєвих реаліях та її імідж; диференціальний аспект індивідуально-типологічних властивостей особистості; гендерно-рольова поведінка в сім’ї; моніторинг якості вищої освіти.

Основні праці: Психологічна стратифікація молодіжних неформальних об'єднань (2019); Психологія розвитку особистості у підлітковому і ранньому юнацькому віці (2018); Проблеми адаптації юнаків до строкової служби (2018); Наукові студії з вікової та практичної психології (2018, співавт.); Модель адаптивної стратегії фахівця (2017); Особливості професіоналізації медичних працівників (2017); Person, Family, and Society: Interdisciplinary Approach to the Harmonization of Interests (2016, співавт.); Диференціальний аспект іміджу профспілкового лідера (2016); Від гендерних ідеологій до дискусій про сучасну сім'ю (2015, співавт.); Світоглядні парадигмальні дихотомії аналізу індивідуальних відмінностей (2015); Організація внутрішнього моніторингу якості професійної підготовки фахівців в умовах кредитно-модульної системи навчання (2010, співавт.). Усього понад 130 наук. праць.

Чаплінська Юлія Сергіївна

Ст. наук. співроб. лаб. психології масової комунікації та медіаосвіти Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2015). Канд. психол. наук (з 2014); дис. “Корекція образу сім'ї як чинник актуалізації життєвих цінностей молоді”.

Народ. 25.09.1987. Закін. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка (2010), аспірантуру Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка (2013).

Професійна діяльність: 2013-2015 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології масової комунікації та медіаосвіти, мол. наук. співроб., наук. співроб.

Стипендіат Кабінету Міністрів України для молодих учених (2017-2018).

Нагор. почесними грамотами НАПНУ (2014, 2016), Почесною грамотою Поділ. районної в м. Києві держадміністрації (2015), Подякою Арт-терапевтичної асоціації (2015), Золотою медаллю Дев'ятої міжнар. виставки “Інноватика в сучасній освіті” (2017).

Наукові інтереси: медіапсихологія; парасоціальна теорія; роботопсихологія; арттерапія; транзакційний аналіз; фільманаліз; подолання психотравми; дитяча психологія; сімейна психологія; психологічне консультування.

Основні праці: Ставлення до роботів та роботизованих протезів: проблеми сьогодення і конструювання майбутнього (2019); Використання різних підходів фільманалізу у практичній роботі психолога (2018); Використання медіапсихологічних засобів для подолання наслідків психотравматичних подій: авторська методика “Посттравматичне зростання” (2017); Интенсивная работа с травмой: психотерапевтические методы (2017, співавт.); Модель прояву Я-концепції при парасоціальній взаємодії (2016); Как позаботиться о себе: экологичность в работе

спеціаліста соціальної сфери (2016, співавт.); Психологічні механізми парасоціальних стосунків молоді (2014). Усього 53 наук. праці.

Чемеринська Дзвіна Іванівна

Канд. психол. наук (з 2019); дис. “Психологічні особливості професійної підготовки менеджерів: гендерний дискурс”.

Народ. 29.01.1980. Закін. Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка (2002).

Професійна діяльність: 1997-1998 – НВП “Інформаційні системи”, адміністратор; 1998-2004 – ПП “Веєм”, продавець-товарознавець, консультант з маркетингу; 2004-2005 – “Веєм-Холдинг”, менеджер з добору персоналу; 2005-2011 – ТОВ “Елекс”, ст. менеджер з персоналу; 2011-2018 – “Брасвіт”, заст. директора з персоналу, директор з кадрових питань.

Член Укр. асоціації організ. психологів та психологів праці.

Наукові інтереси: соціальна психологія; гендерна психологія.

Основні праці: До проблеми дослідження професійних якостей менеджерів різної статті (2018); Модель формування професійних якостей в процесі професійної підготовки менеджера у ЗВО з урахуванням гендерних особливостей (2018); Formation of leading abilities in female leaders (2017); Теоретико-методологічні основи самоствердження особистості керівника у вітчизняній та зарубіжній психології (2014); Психологічні детермінанти гендерної ролі жінки-керівника (2004). Усього 8 наук. праць.

Черемних Катерина Олегівна

Керівник департаменту дискурсивних досліджень (Reputation Capital Group, Reputation Institute Associate Ukraine) (з 2014). Канд. психол. наук (з 2008); дис. “Мотиваційно-сміслові структури майбутнього як механізм нарративної ідентичності студентської молоді”.

Народ. 12.12.1981. Закін. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка (2004), аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2008).

Професійна діяльність: 2005-2014 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, мол. наук. співроб., наук. співроб., ст. наук. співроб.

Наукові інтереси: наукова раціональність; дискурсивні межі; дискурсивні практики; ідентичність.

Основні праці: Науковий дискурс в умовах детериторизації знання: соціально-психологічний вимір проблеми (2014); Комунікативні практики життя (2014); Жизнь как диалог: позиционирование и детерриторизация (2012). Усього 26 наук. праць.

Череповська Наталія Іванівна

Ст. наук. співроб. лаб. психології масової комунікації та медіаосвіти Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2007). Канд. психол. наук (з 2006); дис. “Формування символічного образу в художньо-графічній діяльності підлітків”. Ст. наук. співроб. (з 2010).

Народ. 30.06.1953. Закін. Одес. держ. пед. ін-т ім. К. Д. Ушинського (1976), Київ. міжрегіон. ін-т удосконалення вчителів ім. Б. Д. Грінченка (1999), аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (2002).

Професійна діяльність: 2002-2006 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. психології творчості, наук. співроб.

Член Асоціації політ. психологів України, Всеукр. асоціації медіапсихологів і медіапедагогів.

Наукові інтереси: медіапсихологія; медіаосвіта; патріотизм молоді; психологічна підтримка комбатантів.

Основні праці: Медіаосвітні ресурси розвитку патріотизму і критичного мислення молоді (2017); Візуальна медіакультура: розвиток критичного мислення і творчого сприймання. Методичні рекомендації до медіаосвітнього курсу “Медіакультура” для старшокласників загально-освітніх навчальних закладів (2014); Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ. Візуальна медіакультура (2010). Усього близько 100 наук. праць.

Чолій Софія Мирославівна

Доцент каф. психології Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка (з 2015). Канд. психол. наук (з 2011); дис. “Мотивація участі молоді в діяльності громадських організацій”.

Народ. 31.10.1984. Закін. Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка (2006).

Брала участь у наук. програмі інтердисциплін. студій докторантських “Artes Liberales” у Варшав. ун-ті (Польща, 2008); освітній програмі для модераторів у сфері освіти дорослих (спільний нім.-пол.-укр. проєкт) (Польща, 2008).

Професійна діяльність: 2007-2014 – Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, каф. психології, асистент.

Член Асоціації політ. психологів України (з 2009).

Наукові інтереси: організаційна психологія; психічне здоров'я працівників; організаційна лояльність; соціальна активність (громадська участь і волонтерство); економічна активність і поведінка; суб'єктивне благополуччя; work-life баланс; інтерактивні методи навчання дорослих.

Основні праці: Зв'язок мотивації досягнення успіху та організаційної лояльності у вчителів середніх шкіл (2019); Організаційно-психологічні аспекти застосування Eduscum у вищій освіті (2018, співавт.); Багатовимірність особистості: психологічний ракурс (2015, співавт.); Мотиваційні аспекти вибору молоддю ролі в громадській

організації (2011); Модель мотиваційних чинників громадської діяльності молоді (2010). Усього 35 наук. праць.

Чорна Лідія Георгіївна

Завідувач лаб. психології малих груп та міжгруп. відносин Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2018). Канд. психол. наук (з 2010); дис. “Стратегіальна організація мислення як показник обдарованості”. Ст. наук. співроб. (з 2015).

Народ. 27.07.1967. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1990), аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (1996).

Професійна діяльність: 1990-1996 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, мол. наук. співроб., наук. співроб., ст. наук. співроб.; 1997-2000 – Запоріж. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти, ст. викладач; 2001-2006 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, мол. наук. співроб., наук. співроб.; 2006-2018 – Ін-т соц. та політ. психології НАПНУ, лаб. психології малих груп та міжгруп. відносин, наук. співроб., ст. наук. співроб.

Член Т-ва психологів України, Асоціації політ. психологів України, Арттерапевтичної асоціації України, Нац. психол. асоціації України.

Нагор. грамотами НАПНУ (2012, 2014).

Наукові інтереси: соціальна та політична психологія; психологія рольової поведінки особистості в групі; психологічні феномени групової взаємодії; психологія творчості, здібностей та обдарованості.

Основні праці: Mental health: dislocation of the concept in the small group (2018, співавт.); Свідоме та несвідоме у груповій взаємодії (2017, співавт.); Рольова ідентичність старшокласників (2014); Динамічні процеси в малій групі: соціально-психологічний вимір освітнього середовища (2013, співавт.); Особливості прояву стратегій творчого мислення в обдарованих старшокласників (2008); Школа в умовах профілізації навчання: соціально-психологічний клімат старших класів (2008); Творче настановлення особистості: природа, структура, функції (2008); Обдарованість і творчість у життєвих ситуаціях: теорія та практика їх взаємодії (2003); Чи дивитись дитині телевізор? (2003). Усього 110 наук. праць.

Чуйко Оксана Михайлівна

Доцент каф. соц. психології та психології розвитку Прикарпат. нац. ун-ту ім. Василя Стефаника” (з 2008). Канд. психол. наук (з 2004); дис. “Вплив комунікативних особливостей студентів на ефективність навчання у вищому навчальному закладі”. Доцент (з 2011).

Народ. 24.06.1978. Закін. Прикарпат. ун-т ім. Василя Стефаника (2000).

Пройшла стажування в Ун-ті Вітовта Великого (Литва, 2017), Ун-ті Арістотеля (Греція, 2018).

Професійна діяльність: 2001-2008 – Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, каф. соц. психології, асистент.

Наукові інтереси: психологія управління; організаційна психологія; психологія кар'єри; соціальна психологія; гендерна психологія.

Основні праці: Гендер і кар'єра (2019, співавт.); Психологічні особливості самореалізації жінок у ситуації безробіття (2019, співавт.); Гендерні домагання у сфері зайнятості як соціально-психологічна проблема (2018); Гендерно-рольовий конфлікт особистості у процесі розвитку кар'єри (2018); Social and psychological causes of gender inequality in present-day female career development (2018); Гендерні особливості мотивації досягнення успіху серед студентів-спортсменів (2017); Переживання часу як чинник формування життєвих перспектив студентської молоді, (2016); Психологічна безпека особистості в умовах конкурентної взаємодії студентської молоді (2015); Уявлення студентської молоді про конкуренцію як міжособистісну взаємодію в сучасному суспільстві (2014). Усього 50 наук. праць.

Чуніхіна Світлана Леонідівна

Ст. наук. співроб. лаб. психології спілкування Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2019). Канд. психол. наук (з 2016); дис. “Індивідуально-стильові особливості конструювання громадянином образу державного чиновника”.

Народ. 14.08.1975. Закін. Харків. держ. ун-т ім. В. Н. Каразіна (1997), аспірантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2014).

Професійна діяльність: 1997-2011 – Нац. ін-т стратег. досліджень, регіон. філіал у м. Харкові, мол. наук. співроб.; 2011-2013 – Держ. агентство України з науки, інновацій та інформатизації, голов. спеціаліст; 2014-2015 – Управління зв'язків з громадськістю та ЗМІ АТ “Ощадбанк”, голов. спеціаліст; 2015-2018 – проєкт ЮНІДО “Сприяння адаптації і впровадженню ресурсоефективного та більш чистого виробництва шляхом створення і роботи центру більш чистого виробництва в Україні”.

Наукові інтереси: психологія лідерства; психологія комунікацій.

Основні праці: “Психологічний малюнок” чиновника: дослідження образу (2015); Опыт построения типологии индивидуальных стилей: диагностика адаптационных и компенсаторных механизмов (2014); Адаптационный и компенсаторный смысл индивидуального стиля (2013); Стиль як категорія політичної психології (2011); Особливості групової та міжособистісної взаємодії у парламенті (на прикладі Верховної Ради України шостого скликання) (2011). Усього 11 наук. праць.

Шевченко (Качан) Тетяна Миколаївна

Доцент каф. заг. та практ. психології Ніжин. держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя (з 2010). Канд. психол. наук (з 2010); дис. “Психологічні особливості реалізації вчителем гуманістичної позиції в педагогічній діяльності”. Доцент (з 2012).

Народ. 23.02.1979. Закін. Ніжин. держ. пед. ун-т ім. Миколи Гоголя (2001), аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (2006).

Професійна діяльність: 2001-2010 – Ніжин. держ. пед. ун-т ім. Миколи Гоголя, каф. психології, асистент; каф. практ. психології, асистент; каф. заг. та практ. психології, асистент.

Наукові інтереси: соціально-психологічні проблеми організації ефективної взаємодії в малих соціальних групах; проблеми міжособистісного спілкування; проблеми соціально-психологічного впливу; соціально-психологічні особливості розвитку стабільних та тимчасових великих груп; психологічні проблеми сучасної юридичної та політичної психології, конфліктології; сучасні методи викладання психології.

Основні праці: Коучинг як сучасна технологія навчання студентів у вищому навчальному заклад (2018); Реалізація розвиваючої стратегії викладачем ВНЗ як умова особистісного розвитку студента (2018); Фасилітація як сучасна технологія навчання студентів у вищому навчальному закладі (2018); Особливості застосування соціально-психологічних механізмів впливу в боротьбі за політичну владу (2017); Психологічні умови організації навчальних занять у вищому навчальному закладі (2017); Специфіка соціально-психологічного дослідження психічного складу українців (2015); Особливості застосування соціально-психологічних механізмів впливу в політиці (2014); Проблемні питання практичної психології (2012); Проблемні питання практичної психології: метод. посіб. (2007). Усього понад 50 наук. праць.

Шопша Олена Леонідівна

Завідувач каф. психології Міжрегіон. академії управління персоналом (з 2016). Канд. психол. наук (з 2014); дис. “Особливості соціально-психологічного клімату театрального колективу”. Доцент (з 2018).

Народ. 07.08.1962. Закін. Міжрегіон. академію управління персоналом (2003), аспірантуру Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ (2014).

Професійна діяльність: 2006-2016 – Міжрегіон. академія управління персоналом, каф. психології, доцент.

Засновник Ін-ту психодрами, сучасної психології та психотерапії (2018).

Наукові інтереси: психодрама; психотерапія.

Основні праці: Психологічне благополуччя як передумова розвитку особистісної самостійності майбутнього фахівця (2018, співавт.); Вплив міжособистісних конфліктів на показники психічного здоров'я акторів театру (2017); Integrity as a factor of mental health in the context of the interdisciplinary problem of personal self-construction (2017, співавт.). Усього понад 60 наук. праць.

Шрагіна Лариса Ісаківна

Професор каф. психології і соц. роботи Нац. техн. ун-ту України “Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського” (з 2019). Д-р психол. наук (з 2017); дис. “Теоретико-методологічні засади дослідження вербальної уяви особистості”. Доцент (з 2015).

Народ. 15.12.1954. Закін. Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова (1989).

Пройшла наукове стажування в Катол. ун-ті Іоанна Павла II (Польща, 2018).

Професійна діяльність: 1979-1981 – Одес. НДІ очних хвороб і тканинної терапії ім. акад. В. П. Філатова (з 1996 – ДУ “Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова НАМН України”), лаб. біохімії, ст. лаборант; 1981-1985 – Центр. наук.-практ. лаб. при Чорномор. басейновій саніт.-епідеміол. станції, лікар-токсиколог; 1985-1988 – Обл. клінічна лікарня, лікар-лаборант; 1988-1996 – Одес. пед. ін-т ім. К. Д. Ушинського (з 1994 – Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського), наук.-дослід. пед. кооператив “Психопедагог”, лікар-психолог; 1996-1999 – Укр. лаб. теорії рішення винахідницьких завдань, керівник від. психології творчої діяльності; 1999-2005 – недержавне навч.-вихов. об'єднання “Хабад” (м. Одеса), керівник психол. служби; 1999-2009 – Християн. гуманіт.-економ. у-т, каф. психології, доцент, професор, завідувач; 2009-2019 – Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, каф. соц. та прикладної психології, доцент.

Член редколегії наук. видань “Fundamental and Applied Researches In Practice of Leading Scientific Schools” (Канада), “Вісник Одеського національного університету. Серія: Психологія”.

Нагор. Vuyitskiy Medal in Psychological Sciences (Kanada, 2018).

Переможець конкурсу “Між нами, психологами” газети “Психолог” у номінації “Власні розробки” (2005); конкурсу на грант “Соціальні ініціативи” як співавтор проекту “Створення Міжнародного центру інноваційних педагогічних технологій на базі табору “Молода Гвардія” (2006); конкурсу фонду Сороса на альтернативні підручники в Україні (1995).

Наукові інтереси: розробка теорії розвитку штучних систем; розробка технології формування творчого мислення в навчальному процесі на основі теорії рішення винахідницьких завдань; дослідження

проблем психології творчості і природи уяви; формування системного мислення в навчальному процесі; проблеми організаційної психології; здоров'язберігальні технології та якість життя в освітянському просторі.

Основні праці: Проблеми соціально-психологічних наук у контексті теорії розвитку штучних систем (2018); Поэтический образ как искусственная система (2018); Евристичні можливості функціонально-системного підходу як міждисциплінарної методології в психології (2017); Психологія вербальної уяви: функціонально-системний підхід (2016); Технология творческого мышления (2016); Теорія розвитку штучних систем як методологія аналізу соціально-економічних проблем глобалізації (2015); Генезис воображения как искусственной системы (2015); Функция вербального воображения при конструировании поэтического образа (2014); От поэтического текста – к поэтическому воображению (2014); Системное мышление в контексте психологии мышления и педагогики (2012); Технологія розвитку креативності (2010). Усього близько 200 наук. праць.

Шульга Микола Олександрович

Заступник директора Ін-ту соціології НАНУ (з 1996). Д-р соціол. наук (з 1993); дис. “Етнічна самоідентифікація особистості”. Професор (з 2003). Чл.-кор. НАНУ (з 2012).

Народ. 29.09.1943. Закін. Ростов. держ. ун-т (1969), аспірантуру Ін-ту філософії АН УРСР (1975).

Професійна діяльність: 1976-1980 – Ін-т філософії АН УРСР, від. соц. психології, мол. наук. співроб., ст. наук. співроб.; 1980-1990 – ЦК Компартії України, інструктор, консультант, завідувач сектору, завідувач від. міжнац. відносин; 1990-1994 – нар. депутат, член Президії Верховної Ради України, голова Комісії з питань держ. суверенітету, міжресп. і міжнац. відносин; 1994-1995 – міністр у справах національностей, міграцій та культур; 1996-2002 – Ін-т соціології НАНУ, від. соц. психології, завідувач.

Член Соціол. асоціації України.

Лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (2014). Заслужений діяч науки і техніки України (з 2003). Лауреат премії НАНУ ім. М. С. Грушевського (з 2002).

Нагор. орденом “За заслуги” III ступеня (1997), Почесною грамотою Верховної Ради України, орденом Нестора Літописця (УПЦ).

Наукові інтереси: соціологія особистості; етнічні відносини; міграційні процеси.

Основні праці: Збій соціальної матриці (2018); Дрейф на обочину. Двадцять лет общественных изменений в Украине (2011); Метаморфози українського суспільства. Коментарі соціолога (2003); Великое переселение народов: репатрианты, беженцы, трудовые мигранты (2002); Этни-

ческая самоидентификация личности (1996); Личность и этнос (1992); Классовая типология личности (1976). Усього понад 400 наук. праць.

Юрченко Віктор Іванович

Ст. наук. співроб. лаб. психології спілкування Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2019). Канд. психол. наук (з 1997); дис. “Формування “Я-концепції” майбутнього вчителя в умовах педагогічного училища”. Доцент (з 2002).

Народ. 29.09.1960. Закін. Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького (1985).

Професійна діяльність: 1985-1998 – Білгород-Дністр. пед. уч-ще, викладач, голова предметної комісії психол.-пед. дисциплін; 1998-2008 – Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, каф. психології та педагогіки, доцент; каф. педагогіки та психології вищої школи, доцент; 2008-2010 – Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, каф. практ. психології, завідувач; 2010-2017 – Пед. ін-т Київ. ун-ту ім. Бориса Грінченка, директор; з 2018 – Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського, каф. психології та педагогіки, доцент.

Член Асоціації політ. психологів України.

Нагор. медаллю Бориса Грінченка (2014).

Відмінник столичної освіти (2015).

Наукові інтереси: психологія вищої освіти; психологія “Я-концепції”; психологія взаємин викладачів і студентів; становлення та розвитку особистості майбутнього педагога і психолога; етнопсихологія.

Основні праці: Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти (2018); Викладачі-дослідники з педагогіки та психології: 40 років у царині освіти і науки: Альманах життєписів, спогадів, документів і фото (2018); Психологічний словник-довідник (2016, співавт.); Психологія вищої школи (2014, співавт.); Психологія вищої школи (2008, співавт.); Викладач вищої школи: психолого-педагогічні основи підготовки (2006, співавт.). Усього понад 80 наук. праць.

Ющенко Ірина Миколаївна

Доцент каф. заг., вікової та соц. психології ім. М. А. Скока Нац. ун-ту “Чернігівський колегіум” ім. Т. Г. Шевченка (з 2012). Канд. психол. наук (з 2012); дис. “Особливості адаптації вчителів загальноосвітніх навчальних закладів до соціальних змін”. Доцент (з 2014).

Народ. 17.06.1965. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1987), Чернів. обл. ін-т підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників освіти (1996), аспірантуру Черніг. нац. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка (2009).

Професійна діяльність: 1996-2002 – ЗНЗ з поглибленим вивченням інозем. мов № 1 м. Чернігів, практ. психолог; 2002-2012 – Нац. ун-т “Чернігівський колегіум” ім. Т. Г. Шевченка, каф. заг., вікової та соц. психології ім. М. А. Скока асистент, ст. викладач.

Наукові інтереси: психологія особистості; практична психологія освіти.

Основні праці: Толерантність до невизначеності як чинник психологічного благополуччя студентів-випускників вищих навчальних закладів (2017); Інтерсуб’єктивні умови психологічного здоров’я дітей (2017); Психологічна служба освіти (2012, співавт.); Адаптація вчителів до соціальних змін: соціально-психологічний вимір (2011); Стратегії особистісної адаптації в умовах соціальних змін (2008); Психологічне здоров’я як показник якості та ефективності сучасної освіти (2006). Усього понад 35 наук. праць.

Яковенко Сергій Іванович

Професор каф. юрид. психології та педагогіки Одес. держ. ун-ту внутр. справ (з 2009), перший проректор Київ. ін-ту сучасної психології та психотерапії (з 2014). Д-р психол. наук (з 1999); дис. “Теорія і практика психологічної допомоги потерпілим від катастроф (на прикладі постчорнобильської ситуації)”. Професор (з 2001).

Народ. 15.02.1953. Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1975).

Професійна діяльність: 1975-1993 – НДІ психології УРСР / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, мол. наук. співроб., наук. співроб., ст. наук. співроб., зав. лаб. психології важковиховуваних підлітків, завідувач наук.-практ. центру “Діти Чорнобиля”; 1993-1996 – Нац. академія внутр. справ України, пров. наук. співроб., голов. наук. співроб.; 1996-2006 – Київ. юрид. ін-т МВС України, проф., начальник каф. юрид. психології; 2006-2009 – Київ. нац. ун-т внутр. справ; начальник каф. практ. психології, професор.

Нагор. відомчими відзнаками МВС України, Почесною грамотою Голови СБУ.

Заслужений діяч науки і техніки України (з 2013).

Наукові інтереси: вікова та педагогічна психологія; девіантна поведінка неповнолітніх; юридична психологія; професійно-психологічний відбір та підготовка персоналу органів внутрішніх справ; психологічне забезпечення правоохоронної діяльності; профілактика правопорушень; пенітенціарна психологія; радіоекологічна психологія; психологічна допомога потерпілим унаслідок катастроф; суїцидологія.

Основні праці: Психологія професійного спілкування працівників Національної поліції (2017); Методики дослідження образи: метод. посіб. із психодіагностики (2017, співавт.); Психологічні аспекти ювенальної юстиції (2015); Психологічна підготовка та основи етики (2014);

Психологія безпеки професійної діяльності в системі МВС України (2012, співавт.); Зелені кімнати: особливості організації роботи з дітьми (2012); Психогігієна професійної діяльності працівників ОВС (2010, співавт.); Сучасні стратегії запобігання злочинності неповнолітніх (2008); Злочинність неповнолітніх: причини, наслідки та шляхи запобігання (2004, співавт.); Права людини. Робота міліції з маргінальними групами населення України (2003); Психологічна феноменологія екологічної катастрофи (1999, співавт.); Соціально-психологічна допомога потерпілим при критичних інцидентах (1999); Психологічна допомога особам, що постраждали внаслідок екстремальних ситуацій та радіоекологічного лиха (1998); Психологія людини за умов радіоекологічного лиха (1996). Усього 345 наук. праць.

Яремчук Оксана Василівна

Пров. наук. співроб. лаб. методології психосоц. і політико-психол. досліджень Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (з 2017). Д-р психол. наук (з 2014); дис. “Психологія етнокультурної міфотворчості особистості”. Доцент (з 2011).

Народ. 17.10.1969. Закін. Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова (1991), аспірантуру Південноукр. держ. ун-ту ім. К. Д. Ушинського (2000), докторантуру Ін-ту соц. та політ. психології НАПНУ (2012).

Професійна діяльність: 1994-2017 – Одес. держ./нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, каф. соц. та прикладної психології, асистент, ст. викладач, доцент, професор; каф. соц. роботи, професор.

Член Асоціації політ. психологів України (з 2009), Асоціації соціологів України (з 2015).

Наукові інтереси: соціальна психологія; політична психологія; етнічна психологія; історична психологія; психологія соціальної роботи.

Основні праці: Психологія етнокультурної міфотворчості особистості (2013); Историческая психология: истоки и современное сосояние (2012); Ілля Білявський: історична психологія як доля (2012); Етнокультурний міфотворчий потенціал професійного психолога. Творчий саморозвиток психолога. Психологічний практикум: 36. практичних та тестових завдань (2012, співавт.); Актуалізація етнокультурного міфотворчого потенціалу студентів-гуманітаріїв (2011); Індивідуальна міфологія надприродного в контексті розкриття культурно-історичного потенціалу особистості (2010); Культурно-історичний потенціал молоді (2010). Усього 103 наук. праці.

Яценко Тамара Семенівна

Завідувач каф. психології, глибинної корекції та реабілітації Черкас. нац. ун-ту ім. Богдана Хмельницького (з 1974). Д-р психол. наук

(з 1989); дис. “Психологічні основи активної підготовки майбутнього педагога до спілкування з учнями”. Професор (з 1992). Академік НАПНУ (з 1995).

Народ. 02.05.1944. Закін. Черкас. держ. пед. ін-т (1968), аспірантуру Київ. нац. пед. ін-ту ім. О. М. Горького (1972).

Професійна діяльність: з 1974 – Черкас. держ. пед. ін-т, каф. психології (нині – психології, глибинної корекції та реабілітації), завідувач; 2002-2005 – Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького, психол. ф-т, декан; 2005-2014 – Кримський гуманіт. ун-т, каф. психології, професор; 2012-2014 – Центр глибинної психології НАПНУ при Кримському гуманіт. ун-ті, директор, завідувач кафедри; з 2011 – Ін-т педагогіки і психології Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, навч.-наук. лаб. глибинної психокорекції, завідувач.

Член Т-ва психологів України, Міжнар. тренінгової асоціації (Нью-Йорк), Міжвідомчої ради з координації наук. досліджень з пед. та психол. наук НАПНУ.

Заслужений працівник народної освіти України (з 1996). Відмінник освіти України” (з 1999).

Нагор. орденом княгині Ольги III ступеня (2001), знаком “За наукові досягнення” МОН України (2006), медалями НАПНУ “К. Д. Ушинський” (2009) та “Тригорій Сковорода” (2014).

Наукові інтереси: пізнання цілісності психічного в його свідомих і несвідомих виявах.

Основні праці: Психоаналіз репродукцій художніх творів у підготовці психологів (2018, співавт.); Implicit order and functional efficiency in the deep knowledge of the psyche (2018); The relationship of conscious and unconscious psychodynamic approach (2018); Глибинне пізнання самодепривації психіки майбутнього психолога (2016, співавт.); Методологія глибинно-коррекційної підготовки психолога (2015, співавт.); Динаміка розвитку глибинної психокорекції: теорія і практика (2015); Самодепривація психіки та дезадаптація суб'єкта (2015, співавт.); Теорія і практика глибинної психокорекції: Седьмая Авторская школа академика НАПН Украины Т. С. Яценко (2015); Глибинная коррекция: теория и практика (2014, співавт.); Методологія професійної підготовки практичного психолога (2014, співавт.); Релігійна віра в світлі глибинної психокорекції (2013, співавт.); Теорія і практика глибинної психокорекції (2009). Усього понад 300 наук. праць.

Ті, хто назавжди з нами

Ануфрієва Римма Андріївна (21.10.1930 – 07.02.2016)

Канд. філос. наук (з 1971); дис. “Традиції та їх роль у регулюванні внутрішньокolleктивних відносин”. Ст. наук. співроб. (з 1973).

Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка (1953).

Професійна діяльність: з 1964 – Ін-т філософії АН України, від. іст. матеріалізму, мол. наук. співроб.; з 1973 – від. соц. психології, ст. наук. співроб.; з 1990 – Ін-т соціології НАНУ, від. соц. психології, ст. наук. співроб.

Наукові інтереси: колектив, його структура, традиції як регулятор внутрішньокolleктивних відносин; особистість у системі колективних відносин; феномен елітної та елітарної особистості; маргінальна особистість та її характерні ознаки; проблеми соціокультурного відчуження маргінальної особистості, зміни внутрішнього світу.

Основні праці: Україна–2000. Моніторинг соціальних змін (2002); Українське суспільство на порозі третього тисячоліття (1999); Психологія життєвого успіха (опыт социально-психологического анализа преодоления критических ситуаций) (1995); Разумная организация жизни личности (1989); Культура жизни личности (проблемы теории и методологии социально-психологических исследований) (1988); Жизнь как творчество (социально-психологический анализ) (1985); Стиль жизни личности (1982); Жизненный путь личности (1982); НТП: личность, деятельность, коллектив (1975, співавт.); Трудовий колектив та його традиції (1973). Усього понад 60 наук. праць.

Білявський Ілля Григорович (01.02.1927 – 02.02.2004)

Д-р психол. наук (з 1986); дис. “Теоретико-методологічні основи психолого-історичних досліджень”. Професор (з 1988).

Закін. Київ. пед. ін-т ім. О. М. Горького (1950). Пройшов стажування у Сілезькому та Ягеллонському ун-тах (Польща, 1979-1982).

Професійна діяльність: 1950-1952 – Конотоп. вчител. ін-т, каф. психології та педагогіки, ст. викладач; 1952-1959 – Житомир. пед. ін-т ім. Івана Франка, каф. психології та педагогіки, ст. викладач; 1959-1961 – М-во культури УРСР, ст. інспектор; 1961-1969 – Горно-Алтайський пед. ін-т, каф. психології і педагогіки, завідувач; 1969-1986 – Ростов.

держ. ун-т, каф. психології та педагогіки, завідувач; 1986-1987 – Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова, каф. психології, професор; з 1987 – каф. заг. та соц. психології, завідувач.

Член Міжнар. академії психологів (Санкт-Петербурзьке від-ня) (з 1997).

Нагор. орденом Червоної Зірки (1946), орденом Відродження Польщі (1982), золотим знаком “За заслуги” (1982).

Відмінник народної освіти України (з 1999).

Наукові інтереси: методологічні проблеми соціальної психології; психологія як культурологія; розробка проблем історичної психології; соціальна психологія особистості.

Основні праці: Мистические теории новейшей истории психологии (2002); Соціальна перцепція (2000); Нові обрії психологічної науки (1999); Исповедь пасынка века и немного исторической психологии (1997, співавт.); Историческая психология (1991); Проблемы социальной перцепции в исторической психологии (1981). Усього понад 150 наук. праць.

Боришевський Мирослав Йосипович

(28.07.1934 – 26.04.2014)

Д-р психол. наук (з 1992); дис. “Розвиток саморегуляції поведінки школярів”. Професор (з 1993). Чл.-кор. НАПНУ (з 1999).

Закін. Львів. держ. ун-т ім. Івана Франка, від-ня логіки та психології філол. ф-ту (1957).

Професійна діяльність: з 1973 – НДІ психології УРСР, лаб. психології виховання, завідувач; з 1975 – Вищі пед. школи (педінститути) колишньої НДР (Берлін, Дрезден, Лейпциг, Цвікау, Ерфурт, Мюльгаузен), читання курсу лекцій для студентів вищих пед. закладів; з 1981 – НДІ психології УРСР / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, від. психології виховання та соц. психології, завідувач; з 1993 – лаб. психології особистості ім. П. Р. Чамати, завідувач.

Наукові інтереси: психологія саморегуляції особистості та її громадянського становлення; психологія національної самосвідомості особистості.

Основні праці: Психологічні закономірності розвитку громадянської свідомості та самосвідомості особистості (2001, співавт.); Національна самосвідомість у громадянському становленні особистості (2000); Развитие нравственных убеждений школьников (1986, співавт.); Психологические особенности самосознания подростка (1980, співавт.); Виховання самоконтролю поведінки в учнів початкових класів (1980). Усього 276 наук. праць.

Киричук Олександр Васильович (07.06.1929 – 02.02.2016)

Д-р пед. наук (з 1976); дис. “Спілкування в класному колективі як об’єкт педагогічного управління”. Професор (з 1977). Академік НАПНУ (з 1992).

Закін. Луц. держ. пед. ін-т ім. Лесі Українки, іст. ф-т (1957); аспірантуру Київ. держ. пед. ін-ту ім. О. М. Горького (1963); докторантуру Київ. держ. пед. ін-ту ім. О. М. Горького (1975).

Професійна діяльність: 1964-1969 – Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького, завідувач каф.; 1969-1972 – журн. “Початкова школа” М-ва освіти України, голов. редактор; 1975-1985 – Київ. пед. ін-т, каф. педагогіки і методики початкової освіти, завідувач, професор; 1985-1990 – Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, каф. соц. та пед. психології, завідувач; 1990-1993 – НДІ психології УРСР / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, директор; 1993-1997 – АПН України, віцепрезидент, акад.-секр. від-ня психології, вікової фізіології та дефектології; 1997-1999 – Академія керівних кадрів освіти, каф. психології, завідувач; з 1999 – Ін-т підготовки кадрів Держ. служби зайнятості України, каф. психології та соц. роботи, завідувач.

Президент Т-ва психологів України (1991-2000), член президії Пед. т-ва України (з 1978).

Відмінник народної освіти СРСР (з 1980), відмінник народної освіти України (з 2004). Нагор. медаллю А. С. Макаренка (1983).

Наукові інтереси: психологія особистості та колективу; педагогіка; психологічне забезпечення служб зайнятості України.

Основні праці: Психічний розвиток дитини в умовах постчорнобильської катастрофи (1998, співавт.); Основи психології (1995, перевид. 1996, 1997, 1999, 2002, співавт.); Виховання в учнів активної життєвої позиції (1982). Усього понад 140 наук. праць.

Коломінський Наум Львович (01.01.1938 – 19.02.2007)

Д-р психол. наук (з 2001); дис. “Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний аспект)”.

Закін. Московський держ. пед. ін-т, дефектологічний ф-т (1960).

Професійна діяльність: 1968-1972 – НДІ педагогіки (Мінськ), ст. наук. співроб.; 1972-1974 – НДІ заг. педагогіки АПН СРСР, Київ. лаб. планування та прогнозування, ст. наук. співроб.; 1974-1992 – Центр. ін-т удосконалення вчителів (Київ), доцент; 1992-1998 – Держ. академія керівних кадрів освіти (Київ), ф-т докурсової підготовки, підвищення кваліфікації організаторів нар. освіти, декан; каф. психології управління, завідувач; 1995-2007 – МАУП, каф. психології, завідувач.

Відмінник народної освіти СРСР (з 1977).

Нагор. медаллю А. С. Макаренка (1991).

Член Т-ва психологів України (з 1972), Міжнар. акмеологічної академії (з 1998), Міжнар. кадрової академії (з 2001), Асоціації організ. психологів (з 2002).

Наукові інтереси: психологія управління; організаційна психологія; психологія міжособистісних стосунків; соціально-психологічні проблеми професійної підготовки психологів, керівників післядипломної освіти керівних педагогічних кадрів.

Основні праці: Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний аспект) (2000); Психологія педагогічного менеджменту (1996); Психологічні основи розвиваючого навчання (1979); Развитие личности учащихся вспомогательных школ (1978). Усього понад 150 наук. праць.

Куєвда Володимир Терентійович (22.11.1944 – 26.01.2011)

Канд. психол. наук (з 1999); дис. “Традиційність як фактор психологічної детермінації поведінки людини”.

Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, філол. ф-т (1974).

Професійна діяльність: з 1974 – Укр. наук.-дослід. та проєктно-технол. ін-т побуту, сектор від. з проблем обрядовості, завідувач; з 1988 – Т-во “Знання” УРСР, лектор I категорії з проблем традиц. культури, моралі, релігії; з 1990 – Т-во укр. мови ім. Т. Г. Шевченка, керівник лекційно-мистецького об’єднання “Сурма”, перший заст. голови Т-ва; з 1992 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. заг. та етн. психології, пров. наук. співроб.

Член Т-ва психологів України (з 1992), член правління Профес. т-ва ім. М. Міхновського (з 1999), член правління Асоціації політ. психологів України (з 2000).

Наукові інтереси: традиціологія; етнопсихогенеза та етнопсихотип; психологія традиційно-побутової культури; психологія звичаєвості; традиційна семіосфера; сутність і формування етносоціальних уявлень; психологічні засади української етнопедагогіки.

Основні праці: Традиція як психологічний механізм спадковості (2002); Психологічні передумови об’єктивації наочно-образної системи традиційності (2001); Праісторичні чинники формування етнопсихотипу в контексті методологічних проблем етнопсихології (2001); Поведінкові стереотипи у системі традиційності (1999); Традиційність як спосіб буття людини (1998); Праісторичні чинники формування ментальності (1994); Свято в нашому домі (1981, співавт.). Усього 60 наук. праць.

Лактіонов Олександр Миколайович (29.08.1946 – 03.08.2008)

Д-р психол. наук (з 2000); дис. “Структурно-динамічна організація індивідуального досвіду”. Професор (з 2004).

Закін. Харків. держ. ун-т (1970).

Професійна діяльність: з 1978 – Харків. держ. ун-т ім. В. Н. Каразіна, викладач; з 1990 – доцент; з 1992 – каф. прикладної психології, завідувач; з 2000 – ф-т психології, декан; експерт з дистанційного навчання (Ізраїль).

Член Т-ва психологів України (з 1995); віцепрезидент Асоціації політ. психологів України (з 2001). Член Нью-Йоркської академії наук (з 1998).

Наукові інтереси: соціально-політичні закономірності трансформаційних процесів в українському суспільстві; психологія політичного іміджу; методологічні проблеми політичної психології; психодіагностика трансформаційних процесів; психологія індивідуального досвіду.

Основні праці: Політична психологія: на шляху до нової парадигми (2002); Психологічні передумови формування централістських настанов у політичній свідомості людини (2001); Координати індивідуального опыта (1998). Усього 78 наук. праць.

Марисова Людмила Йосипівна (16.02.1917 – 19.08.2015)

Канд. пед. наук (з 1954); дис. “Проблема характеру в працях Чернишевського і Добролюбова”. Доцент (з 1958). Ініціатор створення й організатор у Київ. держ. ун-ті ім. Т. Г. Шевченка каф. соц. та пед. психології, яку очолювала протягом 15 років (1971-1986).

Закін. Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, філол. ф-т (1948).

Тривалий час (1967-1974) була заст. декана філос. ф-ту, керувала від-ням психології, яке закінчило чимало відомих українських психологів. Обиралася членом Центр. ради Т-ва психологів СРСР (з 1970).

Зробила значний внесок у розвиток міжнар. наук. зв'язків вітчизняної соц. психології. У порядку обміну досвідом працювала за кордоном: Дебреценський ун-т, ф-т психології (Угорщина, 1967); Ягеллонський ун-т, від. психології (Польща, 1969); Загребський ун-т, від. психології (Югославія, 1971); Ун-т м. Брно, каф. психології (Чехословаччина, 1981).

Нагор. медаллю М-ва вищої освіти СРСР “За відмінні успіхи в роботі” (1972, 1979), орденом “Знак Пошани” (1981).

Наукові інтереси: проблеми особистості та її формування; проблеми спілкування та його впливу на формування особистості.

Основні праці: Про потребово-мотиваційну сферу спілкування (1978, нім. мовою); Малые группы, коллективы и вопросы управления

ими (1974); Особистість і суспільство (1967, нім. мовою); Комуністичне виховання студентів (1963, співавт.); Це красиво? (Про культуру поведінки особистості) (1959). Усього 82 наук. праці.

Паніна Наталія Вікторівна (10.12.1949 – 08.08.2006)

Д-р соціол. наук (з 1993); дис. “Спосіб життя та психологічний стан населення в умовах переходу від тоталітаризму до демократії”.

Закін. Московський держ. ун-т ім. М. В. Ломоносова, ф-т психології (1972).

Професійна діяльність: 1985-1987 – Ін-т геронтології АМН України, ст. лаборант, мол. наук. співроб., ст. наук. співроб.; 1987-1988 – від. інформації із суспіл. наук АН України, наук. співроб.; 1988-1991 – Центральноукр. від-ня Всерос. центру вивчення громад. думки, пров. наук. співроб.; 1991-2001 – Ін-т соціології НАНУ, від. соц. діагностики, пров. наук. співроб, завідувач; від. соц.-політ. процесів, завідувач; з 2002 – від. соц. психології, голов. наук. співроб.

Голова Комісії з етики Соціол. асоціації України (з 1990); член Комітету політ. соціалізації Міжнар. асоціації політ. наук (з 1989).

Наукові інтереси: соціологія особистості; соціальна психологія; соціологічні методи; соціологія медицини та політики.

Основні праці: Технологія социологического исследования. Курс лекций (1997); Социальное безумие: история, теория и современная практика (1994, співавт.); Психология человеческого взаимопонимания (1-ше вид. 1989, співавт.; 2-ге вид. 2002). Усього 170 наук. праць.

Полякова Ганна Семенівна (1931 – 2009)

Закін. Ленінград. держ. пед. ін-т ім. О. І. Герцена (1955).

Професійна діяльність: 1958-1960 – Даугавпільський держ. пед. ін-т (Латвія), ст. викладач; 1961-1963 – Бельцький держ. пед. ін-т, ст. викладач; 1967-1969 – ВНДІ профтехосвіти, лаб. психофізіології, ст. наук. співроб.; 1969-1990 – НДІ психології УРСР, від. соц. психології, від. психології виховання, мол. наук. співроб., наук. співроб., ст. наук. співроб.; з 1991 – Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ, лаб. психології творчості, ст. наук. співроб.

Член Т-ва психологів України (з 1969). Керівник клубу “Психологічний комфорт” Київ. міськ. будинку вчителя (з 1985).

Наукові інтереси: соціальна психологія; психологія творчості.

Основні праці: Жив собі психолог (2003); Измерение готовности к творчеству у детей (1995); Складність взаєморозуміння в сім’ї (1989); Шляхи оптимізації громадської думки в учительському середовищі (1977). Усього понад 200 наук. праць.

Скок Микола Андрійович (13.12.1948 – 05.12.2016)

Канд. психол. наук (з 1981); дис. “Поведінка керівника в ситуаціях прийняття рішення”. Доцент (з 1991).

Закін. Ленінград. держ. ун-т, ф-т психології (1975); аспірантуру Ленінград. держ. ун-ту (1981).

Професійна діяльність: 1975-1977 – Завод “Зірка” (м. Владивосток), практ. психолог; 1981-1986 – Далекосхід. держ. ун-т (м. Владивосток), ст. викладач; 1986-1988 – Черніг. держ. пед. ін-т ім. Т. Г. Шевченка, ст. викладач; 1988-1991 – партійні органи Черніг. обл.; 1991-1993 – Черніг. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, завідувач секції психології; з 1993 – завідувач каф. психології.

Член Т-ва психологів СРСР (з 1975), Т-ва психологів України (з 1991). Керівник Укр. асоціації організ. психологів та психологів праці (з 2002).

Нагор. медаллю “За доблестный труд” (1970).

Відмінник освіти України (з 2001).

Наукові інтереси: соціальна психологія особистості (ціннісні орієнтації особистості); психологія управління (феномен прийняття рішення керівником); психологія масової комунікації (вплив ЗМІ на свідомість та поведінку людини).

Основні праці: Соціально-психологічні особливості поведінки керівника в процесі прийняття рішень (2002); Історія психології: психологічна думка Стародавнього світу (2001, співавт.); Проблеми агресивної поведінки особистості (2000, співавт.); Тенденції зміни ціннісних орієнтацій особистості (1998); Тенденції змін ціннісних орієнтацій особистості деяких категорій населення (1996); Соціально-психологическое исследование поведения руководителя в процессе принятия решений (1987). Усього понад 30 наук. праць.

Третяченко Вікторія Віталіївна (09.08.1954 – 30.08.2011)

Д-р психол. наук (з 1997); дис. “Соціально-психологічні механізми формування та розвитку колективних суб’єктів управління”. Професор.

Закін. Ворошиловгр. пед. ін-т, фіз.-мат. ф-т (1979); аспірантуру (1987) та докторантуру (1997) Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ.

Професійна діяльність: 1979-1981 – НДІ буд. виробництва (м. Ворошиловград), наук. співроб.; 1981-1984 – Ворошиловгр. пед. ін-т, каф. психології, асистент; 1989-1994 – Східноукр. держ. ун-т, каф. соц.-політ. теорій, доцент; 1997-1998 – професор; 1998-2011 – каф. психології, завідувач.

Наукові інтереси: соціальна психологія; психологія управління; психологія спілкування; вікова та педагогічна психологія; гендерна психологія; психологія конфлікту.

Основні праці: Інноваційні технології у вищій школі: соціально-психологічний аспект (2008); District administration heads' and employees' work orientations (2008); Соціально-психологічне забезпечення інноваційних технологій в навчально-виховному процесі вищої школи (2007); Сучасне методологічне бачення підходів до дослідження психологічної культури особистості (2007); Психологическая культура организаций: психолого-педагогический аспект (2002); Психологические проблемы менеджмента в педагогическом творчестве (2000); Социально-психологические особенности формирования профессионализма управленческой деятельности в условиях радикального реформирования общества (1998); Колективні суб'єкти управління: формування, розвиток та психологічна підготовка (1997); Принципы системного анализа в формировании субъектов управления (1996). Усього понад 200 наук. праць.

**2. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ
ДУМКИ В УКРАЇНІ
У ХІХ – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ
ХХ СТОЛІТТЯ.
КЛЮЧОВІ ПОСТАТІ**

Балей Степан (Стефан-Максим) Володимирович (1885-1952)

Видатний укр. і пол. психолог, лікар, психоаналітик, педагог та філософ. Народ. в с. Великі Бірки на Тернопільщині. Закін. Тернопіл. гімназію (1903), навчався у Львів. ун-ті (філософія, психологія) (1903-1907). Працював на посаді вчителя математики Львів. гімназії та викладав у Львів. укр. таємному ун-ті (1907-1917). Здобув наук. ступінь д-ра філософії (1911). Завдяки наук. стипендії австрійського м-ва освіти студював психологію у Берлін. ун-ті та Сорбонні (1912-1914). Навчався на лікар. ф-ті Львів. ун-ту (1917-1922), захистив докторську дисертацію з медицини (1923). З 1928 р. працював у Варшав. ун-ті, де отримав звання надзвичайного професора, а 1934 р. – звання звичайного професора каф. пед. психології, яку створив у цьому закладі освіти. Один із засновників Пол. психол. т-ва, академік Пол. академії наук.

Досліджував проблеми громад. думки, пропаганди, міжособових стосунків, взаєморозуміння й взаємовпливу, соц. пам'яті та соц. інтелекту, проявів колективного життя і масової поведінки. Запропонував оригінальні погляди на такі явища, як психологічна опіка над учнями шкіл, оцінювання рівня їхніх знань, поведінка учнів на іспитах тощо. Йому належить також пріоритет у створенні однієї з перших в Україні та Польщі теорій особистості, яку викладено в статті, надрукованій 1939 р. у львів. журн. "Licealna Biblioteka Filozoficzna".

Основні праці: Нарис психології (1922); Замітка про вплив гіпнози на сон (1924); Трійця в творчості Шевченка (1925); Горячка і свідомість (1926); Psychologia kontaktu wychowawczego (1930); Psychologia wieku dojrzewania (1931); Charakterologia i typologia dzieci i miodzieiy (1933); Zarys psychologii w zwinzku z rozwojem psychiki dziecka (1935); Вступ до соціальної психології (1959, опублікована після смерті).

Владимиров Леонід Євстафійович (1845-1917)

Укр. правознавець, криміналіст, професор карного права Харків. ун-ту (1873-1892). Захистив магістерську дисертацію "Про значення лікарів-експертів у карному процесі"(1886), докторську дисертацію "Суд присяжних. Умови дії суду присяжних і метод розробки доказів" (1873).

У своїх роботах порушував питання поведінки мас та регуляторів масової поведінки, зокрема інстинкту руйнування. Детально вивчав психіку злочинця, описавши такі чинники соціальної поведінки, як спрямованість індивіда, фіксовані уявлення, переконання, симпатія, антипатія, егоїзм, співчуття, сором, сумління. Запропонував експерим. вивчення навіюваності індивіда за допомогою спеціальних психол. випробувань.

Основні праці: Вчення про карні докази (1881); Захисні промови та публічні лекції (1892); Психологічне дослідження в карному суді (1902); Психологічні особливості злочинців за найновішими дослідженнями (1877).

Грот Микола Якович (1852-1899)

Видатний вітчизн. філософ і психолог. Народ. в м. Гельсінгфорсі Російської імперії у сім'ї філолога акад. Я. К. Грота та письменниці Н. П. Семенової. По закінченні у 1875 р. іст.-філол. ф-ту Петерб. ун-ту один рік стажувався в Німеччині. Повернувшись, викладав психологію, логіку та філософію в м. Ніжині в Іст.-філол. ін-ті князя Безбородька. Пізніше – завідувач каф. філософії Новорос. ун-ту в Одесі (1883-1886), професор каф. філософії Московського ун-ту (1886). Засновник та голова Московського психол. т-ва (1888). Друкував свої праці у фр. журн. “Філософський огляд” за ред. акад. Теодюля Рібо. Започаткував видання журн. “Питання філософії і психології”, очолював його протягом 1889-1896 рр.

Досліджував специфічність жестів, міміки та інших невербальних проявів психічних станів і процесів у різних народів і класів сусп-ва, регуляцію поведінки індивіда соц. почуттями.

Основні праці: Психологія почувань в її історії та основних засадах (1879–1880); Про душу у зв'язку з сучасним вченням про силу. Досвід філософської побудови (1886); Значення почуття і пізнання в діяльності людини (1889); Сновидіння як предмет наукового аналізу (1878); До питання про класифікацію наук (1884); Про час (1894); Критика поняття прогресу (1898).

Драгоманов Михайло Петрович (1841-1895)

Укр. публіцист, історик, філософ, економіст, літературознавець, фольклорист, громад. діяч. Народ. в м. Гадячі Полтав. губернії. Закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту Св. Володимира. Доцент каф. заг. історії іст.-філол. ф-ту Київ. ун-ту (1864-1875). Один з організаторів “Старої громади” у Києві. Під час відрядження за кордон (1870) відвідав Берлін, Прагу, Відень, Флоренцію, Гейдельберг. Був звільнений з посади через політ. неблагонадійність; емігрував до Женеви, де очолював осередок укр. політ. еміграції (1876-1889). Професор Вищої школи у Софії (нині – Софійський ун-т) (1889-1895).

Розгорнув дослідження психології народу; у своїх працях намагався віднайти причини денационалізації та культурного знекорінення українців, які вбачав у наслідуванні ними зразків поведінки вищих класів рос. сусп-ва.

Основні праці: Історичні пісні Малоруського народу з поясненнями В. Антоновича і М. Драгоманова (1874–1875); Політико-соціальні думки в нових піснях українського (малоруського) народу (1880); Нові українські пісні про громадські справи (1764–1880) (1881); Політичні пісні українського народу XVIII–XIX ст. (1883–1885); Чудацькі думки про українську національну справу (1892); Псоване українських народних пісень (1893); Розвідки про українську народну словесність і письменство (1899–1907); Листи на Наддніпрянську Україну (1894).

Драгомиров Михайло Іванович (1830-1905)

Генерал-ад'ютант, генерал від інфантерії, військ. письменник, педагог, мислитель. Походив зі спадкових дворян Черніг. губернії. Народ. на хуторі поблизу м. Конотоп у сім'ї офіцера, учасника рос.-фр. війни 1812 р. Здобув військ. освіту. Професор тактики і військ. історії Миколаїв. академії Ген. штабу (з 1860), згодом – її начальник (1878). Був командувачем військами Київ. військ. округу (1889), київським, волинським і подільським генерал-губернатором (1898-1903). У цей час його слава як ученого, письменника, педагога та керівника досягла апогею; багато його праць було перекладено інозем. мовами і дістало позитивні відгуки в західноєвроп. пресі. За заслуги перед наукою був обраний почесним членом Київ. та Московського ун-тів, Швед.-норвез. королів. військ. академії у Стокгольмі, Нац. т-ва “Medailles militaires” у Франції. Чимало статей мислителя друкувалося у виданнях “Військовий збірник”, “Російський інвалід”, “Артилерійський журнал”.

У своїх роботах звертав особливу увагу на явище впливу на великі групи людей, зокрема через механізм ідентифікації з масою.

Основні праці: Нариси австро-прусської війни 1866 року; Курс тактики (1872); Досвід керівництва для підготовки частин до бою (1885–1886).

Залужний Олександр Самійлович (1886-1941)

Укр. психолог і педагог. Народ. в с. Покровське на Херсонщині. Навчався у Херсон. учител. семінарії, звідки був виключений за революційну діяльність. Неодноразово перебував під арештом; після втечі з Херсон. політ. в'язниці емігрував до Франції (1907). Продовжив навчання в політехнікумі у м. Нансі, пізніше – в Паризькому ун-ті; співпрацював з Е. Дюркгаймом. Після Жовтневого перевороту та громад. війни завідував секцією педагогіки колективу в Харків. НДІ педагогіки, Харків. кабінетом соц. педагогіки дослідної педологічної станції, каф. педології Харків. держ. пед. ін-ту. Проте 1933 р. був звільнений з посади як “носієй правоопортуністичних, націонал-фашистських теорій” і 1938 р. засуджений до розстрілу.

Вивчав проблеми організації й діяльності колективу з позицій рефлексології. Досліджував передусім питання адаптації особистості до колективу, соціалізацію особистості та її підпорядкування нормам і вимогам групи; окрему увагу приділяв проблематиці лідерства в колективі та його функцій. Запропонував власну класифікацію колективів, розробив методику їх експерим. вивчення.

Основні праці: Сільська трудова школа. Теорія і практика (1926); Методи вивчення дитячого колективу. Вступ до педагогіки колективу (1927); Учення про колектив (1929); Соціальні наставлення й колективні навички у дітей трудових шкіл (1930).

Звоницька Агнеса Соломонівна (1897-1942)

Перша жінка в соціол. наук. спільноті Рос. імперії. Народ. в м. Києві; по закінченні гімназії вступила 1907 р. на Київ. вищі жіночі курси, де вивчала соціологію та психологію. Пізніше виїхала за кордон, де вивчала юриспруденцію в Мюнхені та Парижі, навчалася в Гейдельберзькому ун-ті та Швейцарії (1913-1915). Після повернення спочатку працювала в Києві, а по переїзді до Петербурга – асистентом у лаб. колективної рефлексології Ін-ту з вивчення мозку і психічної діяльності під керівництвом В. М. Бехтерева і П. І. Сорокіна (1918). Повернувшись в Україну, працювала на юрид. ф-ті Київ. ін-ту нар. госп-ва (1920-1925), згодом – співробітником Ін-ту з вивчення злочинності в Петербурзі (1926-1931), у Психотехнічній лаб., що обслуговувала транспортні організації “Лентрамвай” (1931-1941). З початком війни евакуювалася у м. Фрунзе.

У наук. колах відома передусім завдяки роботі “Досвід теоретичної соціології. Соціальний зв’язок”, яка вийшла друком у Києві 1914 р., коли авторці виповнилося 17 років. Більшість праць ученої залишилися неопублікованими, рукописи другого і третього томів її “Досвіду теоретичної соціології” були втрачені під час блокади Ленінграда. Розробила власну соц.-психол. концепцію особистості, засновану на запропонованому нею концепті “соціального зв’язку”. Розглядала спілкування як основу людського життя, що формує суспільство, культуру та особистість. Її концепція великою мірою наслідувала та підкріплювала західну наук. думку, зокрема концепцію психол. еволюціонізму Уорда і Гіддінгса, символічний інтеракціонізм Кулі і Міда, теорію наслідування Тарда, Лебона і Болдуїна.

Основні праці: Досвід теоретичної соціології. Соціальний зв’язок (1914); Про нові течії у вченні про особистість (1919); Рефлексологія та вчення про особистість (1926); С. В. де Роберті як соціолог і філософ (рукопис); Завдання охорони праці у зв’язку з її соціальними чинниками (рукопис); Про психологію натовпу (мас) (рукопис); До питання вивчення

злочинності і злочинця (рукопис); Бандитизм як соціальне явище (рукопис).

Кістяківський Богдан Олександрович (1868-1920)

Видатний укр. правознавець, філософ та соціолог. Народ. у м. Києві в сім'ї професора Київ. ун-ту, юриста Олександра Федоровича Кістяківського. Навчався в Київ., Харків., Дерптському ун-тах (1888-1892) (з усіх був виключений за участь у підпільних гуртках та студентських заворушеннях). У 1895 р. виїхав за кордон, де продовжив навчання в Берліні, Парижі, Страсбурзі, Гейдельберзі. Після повернення жив і працював у Петербурзі, Києві, Москві. З 1917 р. – професор юрид. ф-ту Київ. ун-ту Св. Володимира, а 1919 р. його обрано дійсним членом щойно створеної Укр. академії наук. Свій наук. доробок публікував у журн. “Визволення”, “Віхи”, “Питання життя”, редагував “Критичний огляд” (1907-1910), “Юридичний вісник” (1913-1917), “Юридичні записки” (1912-1914), твори М. П. Драгоманова.

Запропонував ідею суспіл. свідомості як “колективного духу”. У тлумаченні суспіл. явищ вживав принципи причинності і телеології.

Основні праці: Суспільство та індивід (1899); Категорії необхідності і справедливості при дослідженні соціальних явищ (1900); Сутність державної влади (1913); Соціальні науки і право. Нариси з методології соціальних наук і загальної теорії права (1916).

Ковалевський Павло Іванович (1849-1931)

Видатний укр. психіатр, професор Харків. ун-ту. Народ. в містечку Петропавловськ (нині смт. Петропавлівка) Павлоград. повіту Катеринослав. губернії. Закін. Катеринослав. духовну семінарію, мед. ф-т Харків. ун-ту (1874). Захистивши докторську дисертацію, обіймав посаду доцента, а з 1884 р. – професора каф. психіатрії Харків. ун-ту. Очолив першу самостійну каф. психіатрії і неврології в Україні, засновану при клініці душевних та нервових хвороб Харків. ун-ту (1877). Був ректором Варшав. ун-ту (1895-1897), пізніше працював у Казанському, Петербурзькому ун-тах та Миколаїв. військ. шпиталі в Петербурзі. Редагував журн. “Архів психіатрії, неврології та судової психопатології” (1883-1896); протягом 15-ти років був також одним з редакторів європ. психіатр. часопису, що видавався в Німеччині. Опублікував низку зарубіжних монографій з найважливіших питань психіатрії, зокрема переклади праць К. Верніке, Ф. Пінеля, Т. Мейнерта, Ж.-М. Шарко, книг В. Говерса, О. Бінсвангера, П. Р. Ріше та ін.

Досліджував онтологічну сутність злочинної поведінки, класифікував злочинні типи особистості залежно від етіології злочинності. У своїх іст. працях звертався до питання психології народів та нац. характеру.

Основні праці: Судова психопатологія (1895); Керівництво з правильного догляду за душевнохворими (1880); Психологія статі (1895); Душевні хвороби. Курс психіатрії для лікарів та юристів (1905); Основи механізму душевної діяльності (1885); Основи психології людини (1917); Психологія жінки (1900); Психологія злочинця (1900); Історія Малоросії (1914); Історія Росії з національної точки зору (1912); Психіатричні ескізи з історії (1892).

Коні Анатолій Федорович (1844-1927)

Громад. діяч, правознавець. Народ. у м. Петербурзі в сім'ї творчої інтелігенції (батько – театральний діяч, письменник, мати – письменниця та актриса). Закін. юрид. ф-т Московського ун-ту, з 1867 р. працював у Сумах, Харкові, Казані, Петербурзі. У 1890 р. Харків. ун-т за сукупністю наук. праць присвоїв йому ступінь д-ра карного права без захисту дисертації. Почесний академік Петерб. академії наук у галузі юриспруденції (1896) та літератури (1900). Свої праці публікував у журн. “Вісник Європи”, “Юридичний літопис”, “Журнал Міністерства юстиції”, “Історичний вісник”, “Московські юридичні відомості”, “Журнал карного та цивільного права” та ін.

Особливу увагу приділяв специфіці міжособового та етнонаціонального спілкування.

Основні праці: Судові промови (1868-1888); Батьки і діти судової реформи (1864-1914); Про суд присяжних та умови його діяльності (1880); Про завдання російського судово-медичного законодавства (1890); Про літературно-художню експертизу як карний доказ (1893); Нариси та спогади (1906); На життєвому шляху (1912-1923); Вибрані твори (1956).

Костомаров Микола Іванович (1817-1885)

Громад. і політ. діяч, дослідник, історик, археограф і архівознавець, фольклорист і етнограф, письменник і публіцист. Народ. у слободі Юрасівка Острогозького повіту Воронежської губернії. Закін. Воронежську гімназію (1833). Навчався на іст.-філол. ф-ті Харків. ун-ту (1833-1836). Склавши іспити на ступінь кандидата (1837), дістав направлення в Кінбурнський драгунський полк юнкером. Працював помічником інспектора в Харків. ун-ті, викладав історію у приватних школах та ін. навч. закладах (з 1840). Переїхавши до Києва, працював ст. учителем історії в приватних пансіонах та Ін-ті шляхетних дівчат (1845). Обраний радою Київ. ун-ту Св. Володимира ад'юнктом-професором на каф. рос.

історії (1846). За участь у Кирило-Мефодіївському т-ві заарештований (1847) та ув'язнений на рік у Петропавлов. фортеці, потім відбував заслання у м. Саратові із забороною вести наук. діяльність і друкуватися. Пізніше був амністований (1855). Обраний професором на каф. рос. історії Санкт-Петербур. ун-ту (1859), однак на знак протесту проти дій царської влади під час студентських заворушень залишив ун-т за власним бажанням (1862). Член Археографічної комісії в Санкт-Петербурзі (з 1860); чл.-кор. Санкт-Петербур. академії наук (з 1876); почесний член Київ. ун-ту Св. Володимира (з 1884). Нагор. золотою медаллю Петерб. академії наук (1872), орденом Станіслава I ступеня (1880).

Доробок М. І. Костомарова репрезентує перші спроби дослідження й опису елементів нац. психології укр. народу та намагання виокремити її характерні риси. На підставі етнографічних, релігійних, психол. та іст. даних учений визначав типологічні риси та розкривав відмінності між нац. характерами українців і росіян, що перебувало в річищі становлення однієї з перших соц.-психол. теорій – психології народів. Психол. змістом насажені також його праці про Богдана Хмельницького, Петра Могилу, Івана Мазепу, які фактично є політико-психологічними портретами цих історичних діячів.

Основні праці: Книга буття українського народу (1846); Слов'янська міфологія (1847); Богдан Хмельницький (1859); Дві руські народності (1861); Початок єдиної держави в давній Русі (1870); Петро Могила перед судом дослідників нашого часу (1878); Мазепа (1882); Мазепинці (1884).

Країнський Микола Васильович (1869-1951)

Видатний укр. психіатр, професор Харків. ун-ту. Народ. у м. Києві в сім'ї агронома. Після закінчення мед. ф-ту Харків. ун-ту (1894) працював у клініці Сабурова Дача (нині Харків. клінічна психіатр. лікарня) під керівництвом проф. П. І. Ковалевського. Відряджений на стажування до Швейцарії у клініку Л. Бінсвангера (1898). Пізніше працював у клініці В. М. Бехтерева при Військ.-мед. академії, очолював Новгородську (1899), Вінницьку (1901), Віленську (1902) психіатр. лікарні. Під час Першої світової війни служив у різних психіатр. закладах Київ. і Харків. регіонів (1915). Отримав звання приват-доцента каф. неврології і психіатрії Київ. ун-ту Св. Володимира (1917). Працював доцентом каф. психіатрії в м. Загребі (з 1921), професором каф. психіатрії і експерим. психології Белград. ун-ту (з 1928). Опублікував близько 200 наук. праць, низку яких, у т. ч. монографії, нім., фр., пол., серб., хорват. мовами.

У своїх психіатр. дослідженнях вивчав та описував такі соц.-психол. явища, як зараження, навіювання і наслідування.

Досліджував вродженість та соц. зумовленість злочинної поведінки індивіда та її різноманітних деструктивних проявів.

Основні праці: Порча, крикливиці та біснுவаті (1900); Вчення про пам'ять з точки зору психічної енергії (1903); Енергетична психологія (1905); Психологія пропадах людей (1907); Енергетика і аналіз відчуттів (1907); Енергетична теорія сновидінь (1912); Педагогічний садизм (1912).

Макаренко Антон Семенович (1888-1939)

Видатний укр. педагог і письменник, визнаний ЮНЕСКО до 100-річчя від дня його народження одним із чотирьох освітян, що визначили спосіб педагогічного мислення людства у ХХ ст. Народ. 1 (13) березня 1888 р. в м. Білопілля Харків. губернії (нині райцентр Сум. обл.) у родині маляра залізничних майстерень. Незабаром сім'я переїхала до м. Крюкова (1901), де Антон закінчив з відзнакою Кременчуцьке чотирикласне міське уч-ще та курси підготовки викладачів початкової школи при ньому (1905). Працював на різних освітянських посадах у Крюкові та на станції Долинська Херсон. губернії. Після закінчення з відзнакою Полтав. учител. ін-ту (1917) працював у Крюкові та Полтаві. Створив та очолив Дитячу трудову колонію (1920), яка базувалася спершу в с. Триби, невдовзі – в с. Ковалівці під Полтавою (з 1921 р. – ім. М. Горького), а з 1926 р. – у Куряжі, передмісті Харкова, де діє й дотепер. Незабаром почав працювати в новоорганізованій Харків. трудовій комуні ім. Ф. Е. Дзержинського (1927), а після звільнення з колонії ім. М. Горького обійняв посаду начальника комуни (1928). Був призначений помічником начальника від. трудових колоній та трудкомун Народного комісаріату внутр. справ УРСР (42 дитячих установи) (1935). Змушений був полишити роботу в цьому відділі, відтак консультував на громад. засадах працівників колонії в м. Броварах Київ. обл. (1936). Побачивши, що сталінська репресивна машина знищує найближчих колег та соратників, шукає захисту в московських письменників, які високо оцінили його “Педагогічну поему”, і зрештою переїздить до Москви (1937), де активно працює над новими творами, зустрічається з читачами. Помер від серцевого нападу 1 квітня 1939 р. в приміському потязі на ст. Голіцино по дорозі з дачі до Москви. На сьогоднішній день ім'я Макаренка присвоєно 11 закладам освіти України і космічному астероїду, на його честь створено 6 музеїв. До складу Міжнар. макаренківської асоціації входять Укр. асоціація Антона Макаренка та однойменні асоціації ін. країн.

Наук. та практичну значущість у творчому доробку А. С. Макаренка має насамперед концепція формування особистості в колективі, яка базується на оригінальній ідеї так званої відповідальної залежності. Є думка, що цією концепцією він зробив вагомий внесок не

лише в педагогіку, а й у соціальну, дитячу та педагогічну психологію. Макаренківська концепція склала одну з головних методол. підвалин психол. теорій колективу А. В. Петровського та Л. І. Уманського, розроблених у колишньому Радянському Союзі.

Основні праці: Марш 30-го року (1932); Педагогічна поема (1933-1935); Книга для батьків (1937); Прапори на баштах (1938).

Овсянико-Куликовський Дмитро Миколайович (1853-1920)

Учень і послідовник О. О. Потебні, професор Харків. ун-ту, літературознавець, мовознавець, психолог, історик літератури і культури. Народ. в м. Каховка Таврійської губернії у дворянській сім'ї. Навч. у Петерб. (1871-1873) і Новорос. (1873-1876) ун-тах. Для підготовки дисертації у 1877 р. виїхав за кордон, де перебував п'ять років. Мешкаючи в Женеві, Парижі, Празі, зустрічався з Г. О. Лопатіним, М. П. Цакні, П. В. Чайковським. Найміцніші зв'язки підтримував із М. П. Драгомановим, М. І. Зібером і П. Л. Лавровим. Повернувшись на батьківщину, захистив у Московському ун-ті працю "Розбір ведійського міфу про сокола, що приніс квітку Сомі, у зв'язку з концепцією мови й екстазу" та отримав звання приват-доцента з індоіранської філології (1882). Працював у Новорос. (1882-1887), Казан. (1887-1888), Харків. (1888-1905), Московському ун-тах, Петерб. академії наук (1905-1917), Психоневрол. ін-ті, на Бестужевських жіночих курсах. Почесний член Петерб. академії наук (з 1907).

Запропонував ідею соц.-психол. типів особистості та кругову модель особистості. Вважав, що вербальна мова і мова жестів виникли і розвивалися на основі колективних соц. емоцій та афектів. Розрізняв соціальні та надсоціальні почуття в концепції особистості.

Основні праці: Історія російської інтелігенції (1906-1911); Психологія національності (1922); Мова і мистецтво (1896).

Потебня Олександр Опанасович (1835-1891)

Видатний укр. мовознавець, філософ, етнограф, психолог, фольклорист, педагог та громад. діяч, чл.-кор. імператорської Санкт-Петербур. академії наук. Народ. на хуторі Манів поблизу с. Гаврилівка Роменського повіту Полтав. губернії. Після закінчення іст.-філол. ф-ту Харків. ун-ту захистив магістерську дисертацію "Про деякі символи у слов'янській народній поезії" (1856). Виїхав на рік у закордонне наук. відрядження (Німеччина, Чехія, Австрія) (1862). Повернувшись, працював на посаді доцента каф. слов'ян. мовознавства і секретаря іст.-філол. ф-ту, захистив докторську дисертацію. Екстраординарний (1875), а згодом – ординарний професор каф. рос. мови і словесності Харків. ун-ту. Один

із засновників Харків. громади, Харків. іст.-філол. т-ва (був його головою у 1877-1890 рр.).

У своїх роботах розвивав ідею спричинення особливостей психічної діяльності народу його нац. мовою.

Основні праці: Думка і мова (1862); Із записок з теорії словесності (1905); Мова і народність (1895); Про націоналізм (1905).

Сікорський Іван Олексійович (1842-1919)

Укр. медик-психіатр, педагог, дит. психолог, громад. діяч, публіцист. Народ. у с. Антонове Сквирського повіту Київ. губернії в родині священника. Випускник мед. ф-ту Київ. ун-ту Св. Володимира (1869), де й залишився на каф. патології для удосконалення своїх знань. Пізніше переїхав до Петербурга, де спочатку вивчав душевні хвороби в клініці проф. І. М. Балінського (1873), а потім працював лікарем у лікарні Св. Миколи Чудотворця (1882). Професор Київ. ун-ту Св. Володимира (з 1885), де протягом майже 26 років очолював каф. психіатрії та нервових хвороб. Заснував Лікувально-пед. ін-т для розумово відсталих та нервових дітей (1904), очолював у Києві Фребелівське пед. т-во (з 1908), де проводив консультативну та просвітницьку роботу. Засновник Ін-ту дитячої психопатології (1912).

Автор понад 100 наук. праць у царині медицини, психіатрії, біології, пед. психології та педагогіки, з них близько 50 праць – із психології. Роботи вченого, які друкували в спеціальних вітчизн. і зарубіж. часописах та перекладали нім., фр., англ. й ін. європ. мовами, були широко відомі як на теренах Рос. імперії, так і за кордоном. Зокрема, його праця “Душа дитини” (1901) витримала понад десять видань у Німеччині.

Досліджував феномени міжособового спілкування, його терапевтичного значення для реабілітації людей з проблемами психічного здоров'я. Торкався питань нац. психічних ознак та їх біологічно-спадкової передачі.

Основні праці: Психопатична епідемія 1892 року в Київській губернії (1893); Риси із психології видатних людей (1899); Про двадцять п'ять живо похованих в Терновських хуторах (поблизу Тирасполя) у 1896-1897 рр. (1899); Ненормальні та хворобливі характери (1899); Початки психології (1909); Про психологічні засади націоналізму (1910); Загальна психологія з фізіогномікою (1912).

Ухач-Огорович Микола Олександрович (1860 – ?)

Генерал-майор армії Рос. імперії. Народ. у с. Радзихове в сім'ї збіднілого дворянина, який працював землеміром при земстві. Після закінчення класичної гімназії вступив добровольцем на військ. службу рядовим. Як один з найкращих добровольців був направлений на навчання в Академію Ген. штабу (1884), яку успішно закінчив. Протягом року працював лектором у Чугуїв. військ. уч-щі. Був запрошений до Москви на посаду ад'ютанта в чині капітана Генштабу; отримав звання підполковника (1892). Брав активну участь у рос.-япон. війні; за вдало проведену операцію на р. Хульдос йому було присвоєно звання генерал-майора; незабаром був відправлений у відставку (1907). Викладав військ. науки в різних полках (з 1923). Заарештований радянською владою (1931).

Досліджував психологію натовпу, його поведінку та її механізми.

Основні праці: Військова психологія (1908); Психологія натовпу і армії (1911).

Франко Іван Якович (1856-1916)

Видатний укр. письменник, поет, учений-енциклопедист, перекладач, публіцист, громад. діяч. Народ. в с. Нагуєвичі Дрогоб. повіту у Сх. Галичині. По закінченні Дрогоб. гімназії (1875) вступив на філос. ф-т Львів. ун-ту. За активну громад.-політ. й видавничу діяльність та листування з Михайлом Драгомановим був заарештований за звинуваченням у причетності до таємного соціалістичного т-ва. У 1880 р. вдруге заарештований, і після тримісячного ув'язнення був змушений покинути ун-т. Працював в Ін-ті славистики Віден. ун-ту над завершенням дисертації “Варлаам і Йоасаф, давньохристиянський духовний роман та його літературна історія” на здобуття вченого ступеня д-ра філос. наук (1892). Дисертацію захистив у тому ж ун-ті (1893). Керував Етнографічною комісією Наук. т-ва ім. Шевченка (1898-1913); разом з В. Гнатюком редагував “Етнографічний збірник”.

Досліджував психологію народу, нар. духу через продукти нар. творчості. Запропонував реконструкцію змісту понять та асоціацій шляхом виявлення залишків первісного світогляду в сучасній розмовній мові. Доводив, що спілкування має провідну роль у філогенезі особистості. Писав про співвідношення свідомого і колективного несвідомого у структурі людської психіки.

Основні праці: Література, її завдання і найважливіші віхи (1878); Катехізис економічного соціалізму (1878); Останки первісного світогляду в руських і польських загадках народних (1884); Із секретів поетичної творчості (1898); Мислі о еволюції в історії людськості (1905); Нарис історії українсько-руської літератури (1910).

**3. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ
В УКРАЇНІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ
XX СТОЛІТТЯ.
ОКРЕМІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ**

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В РЕСПУБЛІЦІ (1970-1972 роки)

*Євген Головаха, Микола Шульга,
відділ філософських питань психології
Інституту філософії АН УРСР*

У літературі, що вийшла останніми роками, відбився значний розвиток соціально-психологічних досліджень у нашій країні¹.

Розвиток соціальної психології – це об'єктивний процес, викликаний потребами соціалістичного суспільства та логікою розвитку суспільних наук. Дослідження закономірностей формування соціально-психологічних явищ має велике теоретичне й практичне значення. Знання цих закономірностей сприяє свідомому управлінню суспільно-психологічними процесами. Головними питаннями цієї проблеми є вивчення об'єктивних і суб'єктивних факторів формування суспільної психології, зокрема впливу політичних умов, ідеології, суспільних організацій і культури на формування властивостей масової психології. З цією проблемою пов'язане вивчення механізму психологічного впливу масових засобів ідеологічної пропаганди. Актуальним є вивчення проблеми потреб і смаків широких мас трудящих, закономірностей розвитку цих потреб і смаків в залежності від зростання виробництва, підвищення матеріального добробуту і культурного рівня людей. Розвиток соціалістичної промисловості висуває проблему психологічних аспектів управління і керівництва колективами.

В Інституті філософії АН УРСР створено відділ філософських проблем психології, на базі якого проводяться дослідження з методологічних проблем соціальної психології. Широке коло питань порушують також у наукових працях співробітники Львівського відділення Інституту економіки АН УРСР, Київського і Харківського університетів, Інституту психології УРСР та ін.

Соціально-психологічні проблеми привертають увагу багатьох дослідників з різних галузей філософського знання: історичного

¹ Социальная психология и философия. Сб. статей под ред. Б. Д. Парыгина. Л., 1971; Б. Д. Парыгин. Основы социально-психологической теории. М., 1971; История и психология. Сб. статей под ред. В. Ф. Поршнева и Л. И. Анцыферовой. М., 1971; А. Г. Ковалев. Психология личности. М., 1970; Проблемы социальной психологии и пропаганда. М., 1971; Личность и группа (опыт социально-психологического исследования). Сб. статей под ред. Б. Д. Парыгина. Л., 1971; А. Г. Сороковой. Социально-психологические основы руководства. М., 1971 тощо.

матеріалізму, етики, наукового атеїзму, наукового комунізму. Це загалом позитивне явище. Проте часом через брак у деяких авторів саме спеціальних знань їхні праці не сягають потрібного наукового рівня. Тому набуває неабиякого значення підготовка в республіці висококваліфікованих соціальних психологів.

XXIV з'їзд КПРС накреслив шляхи дальшого вдосконалення усіх сфер суспільного життя згідно з вимогами розвинутого соціалізму й завданням побудови комуністичного суспільства. І один з головних шляхів – створення наукових форм управління соціальними процесами. Ця проблема посідає значне місце у соціально-психологічних дослідженнях на Україні. У монографіях і статтях відзначається, що переверот у системі управління і створення наукових форм керівництва суспільством – це наслідок соціалістичної революції, закономірність розвинутого соціалізму¹.

В основу монографії “Соціальні проблеми управління соціалістичним суспільством” покладені положення класиків марксизму-ленінізму і аналіз практики соціалістичного і комуністичного будівництва. Соціальне управління розглядається як новий тип управління, який ґрунтується на новітніх досягненнях сучасної науки. У монографії розкривається провідна роль КПРС та значення усіх державних і громадських організацій в управлінні суспільством. Розглянуто проблеми наукового управління виробництвом, їхній соціально-психологічний аспект. Велика увага приділяється проблемі сайєнтифікації виробництва за умов науково-технічної революції. У зв'язку з цим відзначається, що сама наука стає об'єктом наукового управління. Цьому питанню присвячений окремий розділ, в якому також порушуються проблеми науково-технічного прогнозування й ефективного використання наукового потенціалу. Деякі методологічні питання соціального прогнозування висвітлюються у статті Л. В. Сохань, де відзначається зростання ролі марксистсько-ленінської прогностики, яка, на відміну від буржуазної футурології, висуває науково обґрунтовані прогнози.

Одне з важливих питань соціального управління – виховання нової людини, будівника комунізму. Особливо гостро воно постає у зв'язку з

¹ Соціальні проблеми управління соціалістичним суспільством. Київ, 1972; Соціологічні проблеми радянського суспільства. К., 1971; Проблемы социального управления на промышленном предприятии. К., 1971; В. О. Тихонович. Соціальна норма і суспільна активність особи. К., 1972; Л. В. Сохань. Деякі методологічні проблеми соціального прогнозування. У зб.: Соціологічні дослідження. Вип. 2. К., 1971; Е. Л. Гансова. Аналіз ролі соціально-психологічного фактору в управлінні. У зб.: Соціологічні дослідження. Вип. 2. К., 1971 тощо.

посиленням боротьби між комуністичною і буржуазною ідеологіями на сучасному етапі. Такі форми ідеологічного впливу, як агітація і пропаганда, стають за цих умов надзвичайно важливими засобами успішного формування комуністичної свідомості. Щоб ефективно застосовувати ці засоби, слід враховувати соціально-психологічні особливості класів, соціальних груп і окремих індивідів. Це відзначав В. І. Ленін, закликаючи завжди зважати на психологічний стан того класу чи групи, до яких застосовуються ті чи інші форми ідеологічного впливу.

У брошурі Є. П. Поліщука¹ саме й розглянуті питання взаємодії ідеології і суспільної психології, особливості розвитку суспільної психології за соціалізму. Автор, спираючись на праці К. Маркса, Ф. Енгельса і В. І. Леніна, розкриває сутність ідеології і суспільної психології, виявляє критерії їх розрізнення, проводить думку, що за умов соціалізму і переходу до комунізму під впливом наукової ідеології змінюється співвідношення між емоціональними і раціональними елементами суспільної психології, що визначальними стають раціональні елементи. Це пояснюється відображенням у соціалістичній ідеології безпосередніх прагнень трудящих мас. У низці статей² розглядаються практичні питання ідеологічного впливу на свідомість трудящих за допомогою агітації та пропаганди. Автори пишуть про необхідність докладного з'ясування внутрішньої соціально-психологічної структури особи для дальшого підвищення ефективності агітації і пропаганди.

Якщо стаття В. М. Якушева має суто практичний характер і ставить на меті посприяти підвищенню рівня політінформації, то в статті А. В. Місуно зроблена спроба побудувати психологічну модель зв'язку пропаганди з поведінкою людини. На жаль, це здійснюється не на належному рівні фахової культури. Автор вдається до таких висловів, як “інтереси у сфері інтелекту”, “збудження певної кількості природних сил” (у людини) та ін. Взагалі, ця вада властива й іншим авторам. Соціально-психологічна наука переживає нині своє становлення, ще не ustalився зміст найважливіших категорій і понять. Тому в літературі іноді натрапляємо на сумнівні щодо їх належності до соціально-психологічної науки поняття, вислови і дефініції.

Одне з чільних місць в суспільно-політичній літературі посідає

¹ Є. П. Поліщук. Ідеологія і суспільна психологія. К., 1971.

² А. В. Місуно. Психологічні основи пропаганди. У зб.: Питання наукового комунізму. Вип. 10. К., 1970. стор. 110–115; В. М. Якушев. Врахування соціально-психологічних факторів при проведенні політінформації. – “Під прапором ленінізму”, 1971. № 12; М. Акишин. Партийная пропаганда в системе социального управления. У зб.: Проблемы социального управления на промышленных предприятиях. К., 1972.

проблема людини¹. Ця проблема розглядається окремими науками з різних сторін. Кожна по-своєму: вивчають її філософія, науковий комунізм, соціологія, соціальна психологія. Але всі дослідники виходять з марксистсько-ленінського розуміння людини як суспільної істоти, котрій властива предметно-перетворююча, трудова діяльність.

Досі недостатньо досліджені питання співвідношення таких понять, як “людина”, “особа”, “індивід”, “сутність людини” і “сутність особи”. Представники різних суспільних наук намагаються співставити їх згідно із специфікою своєї наукової дисципліни. В цьому огляді ми спинимось тільки на працях, присвячених дослідженню соціально-психологічних аспектів згаданої проблеми.

Ще не дістали однозначного тлумачення поняття “людина” й “особа”. Дискутується питання про те, як визначити поняття особи – через характеристики, властивості чи відношення². Дослідники відзначають певну автономію особи щодо суспільства, її вибірковість у сприйнятті моральних та соціальних норм. Зростання автономії особи пов’язується з ускладненням та диференціацією суспільної діяльності³. Процес формування особи – це складна взаємодія зовнішніх факторів, що впливають на людину, і її внутрішнього вибіркового ставлення до них. Так, В. В. Колобков розрізняє поняття “формування” і “виховання” людини. “Формування” – ширше поняття, яке обіймає всю сукупність зовнішнього впливу на людину. А “виховання” включає в себе свідомий і цілеспрямований вплив на людину з боку суспільних інститутів і окремих осіб.

З цими поняттями межує поняття соціалізації особи. Воно визначається як процес активного включення людини до суспільної

¹ І. В. Надольний. Людина і мораль. К., 1972; В. О. Тихонович. Мотиви трудової активності особи. К., 1972; В. В. Колобков. Наукове управління формуванням особи в період побудови комунізму. К., 1971; Г. Н. Гавриленко. Діяльність як принцип дослідження особистості. – “Вісник Київського університету”. Вип. 4. Філософія, 1970; Ю. М. Белодед. Современная научно-техническая революция как фактор, формирующий мировоззрение личности. У зб.: Вопросы общественных наук. Вип. 6. К., 1971; Л. М. Сніжко. Вивчення індивідуальних рис особи у світлі марксистсько-ленінського вчення про соціальну сутність праці. – “Вісник Київського університету”. Вип. 4. Філософія. К. 1970; Й ж. Роль об’єктивних умов та суб’єктивного фактора у процесі соціалізації особи. – “Вісник Київського університету”. Вип. 5. Філософія. К., 1971; В. В. Москаленко. Про засоби соціалізації особи – “Філософська думка”, 1971. № 2; В. Є. Хмелько. Світогляд особи: психологічна структура і функції. – “Філософська думка”, 1973, К., 1973. № 3 та інші.

² Г. Н. Гавриленко. Діяльність як принцип дослідження особистості. – “Вісник Київського університету”. Філософія. Вип. 4. К., 1970, стор. 15–20.

³ Див. зазначені праці В. О. Тихоновича, В. В. Москаленко, В. Є. Хмелька.

практики. В цьому процесі людина виступає водночас і як об'єкт, і як суб'єкт. Автори розглядають процес соціалізації і у філогенезі, і в онтогенезі¹.

Як бачимо, в поняттях “формування”, “виховання”, “соціалізація” особи є багато спільного, подеколи вони переплітаються, нашаровуються одне на одне. На жаль, співвідношення цих понять ще не досліджене належним чином. Не з'ясована, наприклад, різниця між поняттями “формування” і “соціалізація” особи в онтогенезі.

Посилився інтерес до розгляду соціальної та соціально-психологічної типології особи. Повне і глибоке вивчення типології особи, розробка типологічної структури суспільства – актуальні завдання науки. Свідоме управління суспільними процесами потребує знання науково-вірогідної типологічної структури суспільства². Досліджується кілька рівнів цієї проблеми. По-перше, вивчаються типотворюючі фактори, відзначається, що “об'єктивною основою утворення типів є соціально-професійна структура суспільства”³. Інші автори роблять спробу створити “ідеальну” модель особи (згідно із завданням дослідження) в певних суспільно значущих її виявах, абстрагуючись від інших ознак.

Наприклад, М. В. Кирилова і В. А. Правоторов⁴ пропонують “ідеальну” модель фахівця, яка б відповідала вимогам сучасного виробництва.

Однак праця із зазначеної проблематики замало, і в них до того ж питання тільки порушуються, а завдання розробки теорії соціально-психологічної типології осіб, виявлення співвідношення понять “соціальний” та “соціально-психологічний” тип особи, структури соціально-психологічного типу тощо поки що не розв'язані.

Досліджуються різноманітні питання соціально-психологічного аспекту управління колективами, зокрема одне з центральних – проблема управління первинними виробничими колективами (бригадами, дільни-

¹ Л. М. Сніжко. Методологічний смисл визначення поняття “соціалізації особи”. У зб.: Проблеми філософії. Вип. 22. К., 1972, стор. 87–95.

² Див.: Г. Л. Смирнов. Советский человек. М., 1971.

³ А. В. Місуно, Л. П. Шеремет. Соціально-психологічна типізація особи та її значення для агітації і пропаганди. У зб.: Питання наукового комунізму. Вип. 14. К., 1971.

⁴ М. В. Кирилова, В. А. Правоторов. Про деякі аспекти проблеми формування особи фахівця в умовах вузу. У зб.: Соціологічні дослідження. Вип. 2. К., 1971.

цями, відділами)¹. Автори розглядають поняття “колектив”, уточнюють формулювання і розкривають його структуру. Вони розрізняють поняття “колектив” і “мала група”. Колектив розглядається як об’єднання більш високої якості за мірою згуртованості. Вивчається співвідношення понять “колективність – колектив – колективізм” за допомогою конкретних соціально-психологічних досліджень згуртованості колективів. Значний інтерес становлять дослідження формальних і неформальних відносин в колективі. Аналізуються різні типи взаємодії цих відносин: коли неформальна структура доповнює, конкретизує формальну структуру, коли вона індиферентна до формальної структури, нарешті, коли вона суперечить цілям формальної структури. З’ясовується роль формальних і неформальних лідерів, їх вплив на згуртованість колективу, даються практичні рекомендації. Автори пишуть про необхідність підвищувати теоретичний рівень соціально-психологічних знань керівників колективів, наголошують на тому, що одних знань ще не досить для формування керівника, що потрібна своєрідна “школа рольового тренажу”.

Найменш розробленими лишаються соціально-психологічні питання макрогруп (суспільства, націй, класів, партій). Потребують дальшого дослідження особливості соціальної психології робітничого класу.

Ці дослідження покликані спростувати модні на Заході “теорії” переродження, розчинення робітничого класу, виникнення “середнього” класу та ін. У деяких працях² піддано критиці зазначені концепції, підкреслено, що економічні умови існуванні робітничого класу формують його соціально-психологічні риси.

У науковий обіг входить поняття “соціальний характер”, йому дано визначення, розглянуто зміст соціального характеру радянського робітничого класу: свідомість і згуртованість, рішучість і витримка, дисциплінованість, колективізм, почуття відповідальності, соціальна активність, оптимізм, патріотизм, пролетарський інтернаціоналізм та ін. Соціально-психологічні риси і якості робітничого класу, його революційні традиції і політичний досвід стали надбанням усіх соціальних верств, усіх

¹ Р. А. Ануфриева, К. К. Грищенко. Социально-психологические проблемы управления социалистическим коллективом. – “Пол знаменем ленинизма”, 1972. № 23; К. К. Грищенко, М. О. Сакада. Формальні і неформальні відносини у виробничому колективі. – “Філософська думка”, 1971, № 1; И. К. Довганюк. К вопросу о диалектике коллективности и индивидуальности. У зб.: Вопросы общественных наук. Вип. 6. К., 1971; Ю. В. Колесников. Керівник як організатор і вихователь виробничого колективу. У кн.: Соціологічні проблеми радянського суспільства. К., 1970 тощо.

² Н. О. Яровець, В. І. Ленін про деякі риси суспільної психології робітничого класу. У зб.: Соціологічні дослідження. Вип. 2. К., 1971; Л. В. Сохань. Соціально-психологічний стан соціалістичного суспільства. – “Філософська думка”, 1972. № 1.

трудящих нашої країни.

Автори порушують проблему соціально-психологічного стану нашого суспільства за умов науково-технічної революції¹. Відзначається, що науково-технічний прогрес впливає не тільки на економічні, соціально-політичні та ідеологічні відносини, а й на соціальні почуття, інтереси, потреби, традиції, звички, тобто на все психологічне життя суспільства, він якісно відмінний за умов капіталізму і соціалізму. Автори розкривають зміст соціально-психологічного стану суспільства, пояснюють зміни, які відбуваються в його структурі. Підкреслюється, що зростає роль раціонального чинника, підвищується науковий рівень масової свідомості, зближуються ідеологічний та психологічний рівні відображення дійсності. На жаль, такі праці поодинокі. А нині постає нагійна потреба в розробці цієї тематики. Деякі автори розробляють методику і техніку соціально-психологічних досліджень, дають критичний аналіз технічних і методичних засобів зарубіжних дослідників, відбирають позитивне, пропонують власні способи і методи вивчення соціально-психологічних явищ. Наприклад, для визначення соціально-психологічної оцінки ділових і політичних якостей працівників застосовується метод експертних оцінок². Розробляються соціометричні методи дослідження малих груп³. Однак в цій галузі зроблено ще не достатньо. Розширення конкретних досліджень потребує розробки їх методики і техніки. На підприємствах вводиться посада соціальних психологів, яких слід забезпечити матеріалами розробок з методики і техніки соціально-психологічних досліджень.

Велике значення має аргументована і послідовна критика праць буржуазних авторів. Ця актуальність пов'язана з боротьбою як проти буржуазного ідеологічного впливу, так і проти некритичного запозичення термінології у зарубіжних авторів. Отож необхідна глибока наукова критика буржуазної соціальної психології. У нашій республіці ця робота тільки розгортається. Вийшли друком статті з критикою "теорії соціальної дії" Т. Парсонса, концепції згуртованості груп Р. Бейліса, Д. Морено, а також буржуазних психологічних концепцій нації. Але це лічені статті⁴.

¹ Див. зазначену працю Л. В. Сохань.

² С. В. Дронова. Актуальные аспекты применения метода экспертных оценок в социологических исследованиях. У зб.: Проблемы социального управления на промышленном предприятии. К., 1972.

³ М. Н. Корнев, С. Г. Ольшевський. Методика соціологічного дослідження згуртованості малих груп. – "Вісник Київського університету". Вип. 6, 1972.

⁴ М. О. Терехова. Критика позитивізму у буржуазно-психологічних концепціях нації. – "Вісник Харківського університету". Вип. 7. Харків, 1971; Є. О. Єзерський і В. Г. Королько. Критика буржуазної концепції "соціальної дії". У зб.: Питання наукового комунізму. Вип. 8. К., 1970 тощо.

Зазначена проблематика ще чекає на своїх дослідників.

У ряді статей досліджується проблема змісту окремих соціально-психологічних понять у їхньому зв'язку з характером діяльності людини в умовах соціалістичного суспільства. Увагу дослідників привертають потреби, інтереси, ціннісні орієнтації, мотиви діяльності людини. Розробка цих проблем має велике значення як у теоретичному розумінні – для становлення понятійно-категоріального апарату соціальної психології, так і для практики – у здійсненні наукового управління діяльністю людини. Складна система людських потреб, інтересів, мотивів, почуттів формується в їхньому взаємозв'язку. На жаль, автори зосереджують увагу лише на окремих соціально-психологічних рисах, не розглядаючи цього зв'язку.

Соціальна психологія ще порівняно нова галузь знання, і під час конкретних досліджень виникає чимало нез'ясованих питань з методології. Потрібні цілеспрямовані зусилля науковців і наукових колективів для розробки методологічних питань соціальної психології.

Однією з робіт, в якій певною мірою реалізовано вимоги комплексного дослідження, є монографія В. О. Тихоновича¹. У ній розглянуто проблему мотивації трудової діяльності. Автор не обмежується загальною характеристикою мотивів, а досліджує складну соціально-психологічну структуру особи, на основі якої формується ставлення людини до середовища. Він докладно аналізує поняття установки, в якій вбачає форму концентрованого виразу мотивів і інтересів особи, а також поняття ціннісної орієнтації. В монографії наведені цікаві дані щодо впливу матеріальних інтересів на характер мотивації трудової активності особи. Автор відзначає, що в умовах дедалі ширшого впровадження нових методів планування і стимулювання соціально-психологічний аспект набуває особливої ваги. Такої ж думки дотримується у своїй статті і Ю. Гільбух². На цікавих прикладах впровадження нових форм стимулювання автор показує формування якісно нового ставлення до праці. В статті також порушуються і теоретичні питання зв'язку стимулу до праці з формуванням внутрішньої мотивації трудової діяльності.

Мотиви трудової діяльності досліджуються також у статті В. І. Співак³. Автор виділяє три групи мотивів: ідейно-моральні, змістові, корисливі. Такий розподіл, хоч він і не позбавлений деяких вад, на наш

¹ В. О. Тихонович. Мотиви трудової активності особи. К., 1972.

² Ю. Гільбух. Стимули й мотиви до праці. – “Під прапором ленінізму”, 1971. № 18.

³ В. І. Співак. Ціннісна орієнтація особи в сфері моральних взаємовідносин у виробничому колективі. – “Вісник Харківського ун-ту”. Вип. 8. Філософія. Х., 1971.

погляд, відбиває реальну картину мотивації ставлення до праці у колективі. На основі вивчення кожної групи мотивів з'являється можливість більш ефективного використання системи моральних і матеріальних стимулів.

Проблема мотивації розглядається не тільки стосовно до праці, а й в інших аспектах. Наприклад, Г. М. Гомоляко¹ аналізує мотивацію поведінки віруючих. Він вважає, що релігійна мотивація виявляється як суперечність між потребами і свідомістю, тілесним і духовним. Мотиви, якими зумовлюється релігійність, розглянуті також у статті В. О. Лебедя та А. А. Герасимчука². Але автори обмежуються лише переліком соціально-психологічних причин релігійності і не дають всебічного аналізу цієї проблеми. Тим часом розгляд зв'язку соціальної психології з релігійною свідомістю має посісти значне місце у працях науковців.

Вивчення мотивації – це шлях до оволодіння науковими методами управління людською діяльністю. Але мотив – це усвідомлений об'єкт потреби. Тому важливе місце у соціально-психологічному дослідженні відводиться аналізу проблеми змісту і якісної зміни людських потреб. Важливість цих питань зумовлена тим, що вся діяльність нашої партії спрямована на задоволення дедалі зростаючих матеріальних і духовних потреб радянської людини. У статті М. Крачмаря³ підкреслюється, що відкритий класиками марксизму-ленінізму закон зростання потреб відповідно до зростання продуктивних сил зумовлює об'єктивний характер економічних потреб. Автор не погоджується з дослідниками, які розглядають економічні потреби як суб'єктивне чи як єдність об'єктивного і суб'єктивного. Він вбачає у праці загальну умову розвитку і задоволення людських потреб. Про це ж пише і В. С. Макешин⁴. Досліджуючи зміст людських потреб, автор відзначає, що він залежить під цілого ряду умов, передусім досягнутого рівня розвитку продуктивних сил, матеріального виробництва. Твердячи, що потреби можуть бути індивідуальними, груповими та суспільними, автор критикує буржуазні теорії відокремлення індивідуальних потреб, абсолютизації суб'єктивного у потребі. Проблеми розвитку духовних потреб в умовах науково-

¹ Г. М. Гомоляко. Критика релігійної мотивації поведінки людини.

² В. О. Лебідь, А. А. Герасимчук. До питання про соціально-психологічні та соціально-етнічні причини релігійності. – “Вісник Київського ун-ту”. Вип. 4, 1970, стор. 80–85.

³ М. Крачмарь. Содержание и характер потребностей при социализме. – “Экономика Советской Украины”, 1970, № 5.

⁴ В. С. Макешин. Становлення і динаміка людських потреб. – “Проблеми філософії”. Вип. 23. К., 1972.

технічної революції присвячена стаття В. А. Міщенко¹. На конкретному матеріалі дослідження, проведеного на Івано-Франківському приладобудівному заводі, автор показує, що в умовах соціалістичного способу виробництва спостерігається швидке зростання духовних потреб. У статті розглядаються ті об'єктивні та суб'єктивні фактори, які лежать в основі розвитку духовних потреб.

Ставлення робітника до своєї праці здебільшого залежить від того, чи сформовані в нього інтереси, які стають важливим мотивом трудової активності. Проблема інтересів також аналізується у декількох статтях². Так, В. П. Клименко і Г. Г. Макоцей при з'ясуванні проблеми інтересів пропонують умовно поділяти інтереси на два якісно протилежні типи – інтереси споживання і творчі інтереси. В останніх вони вбачають умову духовного задоволення особи. У статтях В. К. Зволя³ розглянуто проблему соціальних інтересів як об'єктивного фактора, що детермінує людську діяльність. Автор доводить, що прогрес у ставленні до праці міцно пов'язаний з перетворенням соціальних інтересів соціалістичного суспільства на провідний мотив трудової діяльності.

Наостаннє відзначимо, що в дослідженнях із соціальної психології, які широко розгорнулись у республіці, порушується велике коло питань, розробляються актуальні проблеми соціальної психології, проводяться конкретні дослідження. Зросло число авторів, що займаються цими проблемами, підвищився їхній фаховий рівень.

Визначилися наукові центри, де концентруються дослідження із соціальної психології. Але це тільки перші кроки. Соціальним психологам України належить розв'язати серйозні завдання – поглибити розробку методологічних питань соціально-психологічної науки, розширити експериментальну базу, узагальнити досвід конкретних досліджень, скоординувати роботу наукових центрів республіки.

Філософська думка. – 1973. – № 5. – С. 121–126.

¹ В. А. Міщенко. Науково-технічна революція і деякі питання розвитку духовних потреб. – “Проблеми філософії”. Вип. 22. К., 1971.

² В. П. Клименко, Г. Г. Макоцей. Про зміст інтересів особи та деякі передумови їх якісної зміни. – “Проблеми філософії”, 1972. Вип. 23, стор. 84–91; Клименко В. П. Про принципи класифікації інтересів особи. – “Питання наукового комунізму”. К., 1970. № 7.

³ В. К. Зволя. До питання про детермінуючу роль соціальних інтересів. – “Проблеми філософії”. Вип. 22. К., 1972. Його ж. Про співвідношення соціальних інтересів і потреб. – “Проблеми філософії”. Вип. 15. К., 1970.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ РОЗВІДКИ В ІНСТИТУТІ СОЦІОЛОГІЇ

*Микола Шульга,
завідувач відділу соціальної психології
Інституту соціології НАН України,
доктор соціологічних наук*

Одним із найбільших в Інституті соціології НАН України є відділ соціальної психології. Він існує вже понад двадцять п'ять років, оскільки започаткований був ще в Інституті філософії НАН України. Цей відділ – один із базових, на основі яких і створено академічний Інститут соціології.

Від самого початку існування відділ очолювала член-кореспондент НАН України Л. В. Сохань. Головним напрямом роботи цього колективу завжди були дослідження соціально-психологічних аспектів соціальних явищ, а в центрі уваги неодмінно перебувала особистість.

У світовій науці доволі чітко вирізняються два підходи у розвитку соціальної психології: один тяжіє до соціології та її методів дослідження, а другий – до загальної психології та її інструментарію. Це дало право деяким дослідникам навіть говорити про дві соціальні психології – “соціологічну соціальну психологію” та “психологічну соціальну психологію”.

Наявність соціально-психологічного підрозділу в Інституті соціології природно визначила його спрямованість у руслі “соціологічної соціальної психології”. За попередні десятиліття вченими цього наукового осередку виконано широке коло науково-дослідних тем, підготовлено значну кількість індивідуальних та колективних монографій.

Цю оглядову статтю присвячено науково-дослідним роботам, здійсненим у відділі вже по створенню 1991 року Інституту соціології НАН України.

Інститут соціології НАН України веде відлік свого існування поряд із роками існування України як незалежної держави. Тому й наукова тематика несе на собі відбиток часу. Науковці відділу намагалися осмислити системні зміни, що відбуваються у нашому суспільстві, проаналізувати соціально-психологічні феномени та процеси, що проявляються на різних рівнях соціального буття.

Теоретико-методичному і практичному осмисленню початкового етапу впровадження ринкових відносин в країні присвячено розробку *“Соціально-психологічні та особистісні механізми формування і реалізації індивідуальної ініціативи”* (виконавці О. А. Донченко,

О. Г. Злобіна, В. О. Тихонович)¹. Дослідження засвідчило, що якісно нова суспільна ситуація останніх років всебічно стимулює кардинальну зміну самої проблеми особистості та міжособистісних відносин як предмета соціально-психологічної і психологічної науки, надаючи переваги внутрішньоособистісним феноменам, зумовлюючи модифікацію як теоретичної парадигми, так і методичного інструментарію. Індивідуальна ініціатива розглядається на тлі суперечливих трансформаційних процесів у суспільстві, в якому індивідуально-особистісне начало, попри всі перепони, дедалі глибше вкорінюється в його нових формах, зокрема як ділова ініціативна діяльність. На думку дослідників, сучасна постановка проблеми індивідуальної ініціативи пов'язана з необхідністю з'ясування змін у структурі діяльності загалом, властивих періодові зламу колишніх засад життя і складного, болісного становлення нових. Корінна особливість цих змін, що утверджуються поступово і суперечливо, – це зміна співвідношення попередніх інституціоналізованих способів діяльності з притаманною їм жорсткою нормативністю, специфічними методами соціального контролю, колективною відповідальністю (безвідповідальністю) тощо, з одного боку, і форм самодіяльності особистості, з іншого, на користь останньої. Сучасна ділова ініціатива розглядається крізь призму мотиваційної кризи діяльності у попередні роки.

Намагаючись окреслити психологічний і соціально-психологічний портрет ділової людини-ініціатора, автори на емпіричному етапі дослідження використовували адаптовані тестові методики при опитуванні відібраних за відповідними ознаками ініціативних (базова група) та неініціативних (контрольна група) респондентів, які водночас виступали як експерти з досліджуваної проблеми.

Результати дослідження в цілому підтвердили робочу гіпотезу про те, що ініціативність, реалізуючись на когнітивному і поведінковому рівнях, кореспондує з досить високою інтернальністю особистості, тобто зі специфікою її внутрішнього суб'єктивного контролю, що виявляється в орієнтації на власні потенції, а не на зовнішні обставини, на власну волю, особисту відповідальність за успіхи і невдачі в діяльності та житті загалом. Інтернальність в основній групі (ініціатори-актив) виявилась значно вищою, ніж у контрольній групі (неініціатори-пасив). Проте “набір” інтернальності відбувся за рахунок високих значень лише частини шкал тестів, передусім міжособових стосунків і шкали досягнень при низькій інтернальності по відношенню до виробництва як такого.

¹ У статті використано матеріали канд. філос. наук В. О. Тихоновича, канд. філос. наук Н. І. Соболевої, канд. філос. наук Р. А. Ануфрієвої, д-ра соціол. наук О. А. Донченко, канд. філос. наук О. Г. Злобіної, д-ра соціол. наук І. О. Мартинюка.

Аналогічний феномен виявлено і в даних про спрямованість особистості ініціатора. При високому ранговому значенні самореалізації особистості (перше місце), що в даному випадку закономірне для ініціативної людини, в механізмі самореалізації переважає замкненість “на себе” при досить низьких орієнтаціях на групу як середовище самореалізації і засіб розширення можливостей і підсилення потенціалу особистісного “Я” (не виключений зворотний ефект перенасиченості колективістськими установками у минулому).

Ініціатори (за такою самою самооцінкою) конфліктніші порівняно з людьми пасивними. В даному випадку цей феномен не слід розглядати як однобічно-негативний, адже навіть корисна для групи ініціатива далеко не завжди натрапляє на сприятливу реакцію групи. Конфлікт містить і активізуюче начало, і в цьому його цінність як “супровідника” ініціативи. До речі, у неініціативної групи цей феномен практично відсутній, переважає покірно-приспосовницький тип особистості. Незважаючи на ознаки конфліктності, ініціатори мають високий фон психологічного настрою, вони оптимістичні, упевнені в собі й у своєму майбутньому.

Використаний авторами блок методик засвідчив досить високі діагностичні можливості для комплексного дослідження проблеми і може бути застосований при індивідуальній діагностиці для визначення потенційних можливостей особистості (професійна придатність, вибір роду занять тощо) та корекції індивідуальних психологічних якостей. Одержана інформація надає можливість запропонувати рекомендації щодо оптимізації процесу ініціювання діяльності і поведінки особистості засобами психологічної та соціально-психологічної науки. При цьому слід суворо дотримуватися принципу індивідуально-особистісного підходу та свободи вибору професійної кар’єри.

З погляду наукового аналізу і з’ясування суті психологічних і соціально-психологічних процесів, властивих сучасній суспільній кризі, особливий інтерес становить вивчення механізмів пристосування людей до нових обставин життя, специфіки функціонування цих механізмів на особистісному рівні залежно від індивідуальних особливостей психіки, диспозиційної її структури, соціально-демографічних характеристик суб’єкта тощо (дослідницький проект *“Психологічні і соціально-психологічні чинники ідентифікації та адаптації особистості за умов суспільної кризи”* (О. А. Донченко, О. Г. Злобіна, В. О. Тихонович).

Теоретичний аналіз проблеми ідентифікації особистості за умов суспільної кризи як одного з механізмів її адаптації до цих умов, а також емпіричні результати дослідження свідчать про складність, суперечливість, часом різноспрямованість цього процесу на особистісному рівні, але водночас за багатьма параметрами, які характеризують основні складові життєдіяльності та психіки індивіда, виявляються тенденції позитивного змісту: принаймні половина

населення певною мірою сприймає умови життя в широкому плані як ситуацію, хоч і вимушену, проте не безнадійну. Не підтверджуються оцінки, поширені в певній частині громадсько-політичного спектру сучасного українського суспільства про орієнтацію населення на минулі часи і прагнення повернутися до старого, доперевбудовного способу життя. При абсолютному переважанні матеріальних турбот як чинника повсякденної поведінки більшості людей специфіка адаптаційних процесів безпосередньо не пов'язана з матеріальним становищем респондентів, а отже, і населення загалом. Результати дослідження не дають підстав вирізнити типові для всіх соціально-демографічних груп ознаки-чинники, які б рівною мірою впливали на соціальне самопочуття людей і напрями їх ідентифікації. Принаймні в кожній з таких груп на перший план виступають суб'єктивно-особистісні особливості оцінки нової соціальної реальності та способів пристосування до неї.

В орієнтаціях населення переважають самодостатні, індивідуально прийнятні способи виживання і самозабезпечення.

При багатьох спільних для україномовного і російськомовного населення орієнтаціях у галузі економіки, в політичній та соціальній сферах ознаки психологічного дискомфорту вищі у російськомовних респондентів.

Політизовані консервативні соціальні стереотипи демонструють переважно малоосвічені, старші за віком, з поганим матеріальним станом люди. Разом з тим вербальна реакція на форми соціального протесту дуже низька в усіх статистичних групах, проте вона супроводжується майже такою самою низькою орієнтацією респондентів на участь у державних справах взагалі, що свідчить про відчуження населення від влади та політичну апатію.

Про переважання емоційно-моральної сфери особистості над матеріальними мотивами у значній кількості людей свідчить високий ранг феномена свободи (“почувати себе вільною людиною”).

Дані проведених опитувань та інтерв'ювання доводять, що стан процесу адаптації населення загалом адекватний до стану перетворень у суспільстві. В масовій свідомості вже сформувалося уявлення про те реальне суспільство, в якому люди живуть зараз. Вони розуміють, що повернути минуле життя таким, яким воно було раніше, вже неможливо. Проте це не значить, що їх влаштовує теперішнє життя, хоча воно змушує людей в різні способи пристосовуватися до нього.

Варта уваги та обставина, що, сприймаючи зміни навколишнього життя, люди оцінюють ситуацію переважно або емоційно, або раціонально. Причому раціональну позицію обіймає значно менша частина населення. Більшість сприймає сучасний стан крізь призму особистісних переживань. Цей факт у багатьох наукових дослідженнях трактується як відхилення від нормального стану речей, що свідчить про

дезадаптованість населення. Наші дані не дають підстав розцінювати це явище таким чином. Торкаючись процесів адаптації, варто говорити лише про включення специфічних механізмів, що забезпечують внутрішню стабілізацію людей за умов постійних змін навколишнього середовища. Переважна більшість людей спрямовує свій погляд у майбутнє, сподіваючись на краще, тобто діють механізми пристосування, які ми віднесли до категорії надмотивантів.

Куди як менше людей обрали позицію замкненості на проблемах сьогодення, намагаючись не думати про майбутнє. Вони обирають захисну адаптаційну стратегію, спрямовану на те, щоб за будь-яку ціну зберегти цілісність свого життєвого світу. Зазначимо також, що наші дані не дають підстав розглядати будь-які адаптаційні стратегії як кращі порівняно з іншими, їх вибір і застосування – це функція самої людини; це явище слід вивчати на особистісному рівні адаптації.

Дослідження констатує, що слід бути досить обережним, встановлюючи прямий зв'язок між успішністю особистісної адаптації та суб'єктивними оцінками характеристиками, які ми отримуємо в результаті масових опитувань.

Дослідження доводить, що провідною тенденцією є емоційна індивідуально-особистісна адаптація в найближчому соціальному просторі. У перспективі навіть доволі незначні, але стабільні позитивні зрушення в економіці та соціальній сфері можуть призвести до позитивного психологічного ефекту щодо соціального самопочуття населення і його цілковитої адаптації до нових умов життя.

З погляду методичного забезпечення даного дослідження виправдала себе така послідовність:

- розробка теоретичної концепції;
- попередня її перевірка методом інтерв'ювання респондентів-експертів, яка вможливило одночасне поглиблення змісту досліджуваної проблеми;
- і, зрештою, масове опитування.

Продуктивним виявилось також поєднання соціально-психологічного і соціологічного аналізу.

Поглиблення загальносуспільної кризи в Україні дедалі більше утруднює науковий, зокрема соціологічний, пошук тих чинників і резервів, які, попри всі труднощі та суперечності, сприяють принаймні стабілізації суспільства, а тим більше поступовому виходу із складної сучасної ситуації. Моніторингові дослідження останніх років констатують, за окремими винятками, погіршення як об'єктивних характеристик, так і суб'єктивного сприйняття людьми їхнього життя в різних вимірах. З цього погляду вельми актуальним, на нашу думку, є звернення до тих соціальних і соціально-психологічних чинників і цінностей, що здатні на загальносуспільному і на індивідуальному рівнях

сприяти інтегративним, об'єднуючим тенденціям у країні, громадській злагоді й творчій, розбудовчій активності людей. Наголосимо водночас, що слід вирізняти принаймні дві обставини: по-перше, інтегративні тенденції можуть бути різноспрямованими, тобто зорієнтованими і на стабілізацію, і на дестабілізацію ситуації; по-друге, необхідно зважати на чинники загальносуспільної дії та соціально-групові з можливим їх переростанням у конфліктні.

Окреслену проблематику вивчають у межах дослідницького проекту *“Соціально-психологічні чинники стабілізації українського суспільства”* (О. А. Донченко, О. Г. Злобіна, В. О. Тихонович). Наводимо деякі дані репрезентативного всеукраїнського опитування населення (квітень 1997 р., 1200 респондентів), метою якого було з'ясування оцінки вагомості низки істотних характеристик сучасного суспільного та індивідуального життя як чинників згуртування, об'єднання людей в Україні. Аналіз одержаної інформації свідчить про суттєву розбіжність оцінок у рейтингу обраних позицій і про специфіку орієнтацій різних груп населення, зокрема етнічних та регіональних. У відповідях на питання анкети: *“Що об'єднує людей в нашому суспільстві?”* найвищий рейтинг, із значним відривом від інших, мають такі позиції (сума відсотків перевищує 100, оскільки респондент міг обирати кілька суджень-позицій): спільні труднощі життя – 40% виборів; віра в краще майбутнє – 39%; страх перед майбутнім і відчуття втрати нормального життя – по 38%; незадоволення владою – 36%. Як бачимо, переважають негативні чинники-цінності з відчутним емоційним забарвленням.

Наступну групу орієнтацій склали усталені загальнолюдські цінності: родинні та дружні почуття – 27% виборів; релігія (віршповідання) – 20%.

Усупереч поширеним міркуванням про значну інтегративну, а стосовно різних груп населення й дезінтегративну, роль таких феноменів, як мова спілкування і національність, маємо невелику кількість виборів: 16% і 11% відповідно.

Останні місяця в рейтингу посідають: патріотичні почуття громадянина України – 7% виборів, політичні погляди – 5%. Щодо політичних феноменів, то тут підтверджується спостережувана останніми роками тенденція до зниження актуальності політичних цінностей у масовій свідомості взагалі, а стосовно політичних позицій особистості й поготів: дається взнаки нерозвиненість і невизначність політичної сфери життя суспільства. Особливо жалкувати з цього приводу на даному етапі не доводиться, адже масове політичне протистояння аж ніяк не на часі: маємо нагальніші, насамперед економічні, проблеми.

Низькою виявилась оцінка патріотичних почуттів громадянина України. Проте ця тема вимагає на окрему розмову щодо тенденцій та причин такого стану суспільної свідомості.

Спинімося на безперечно позитивній, життєствердній цінності з високим рейтингом – вірі людей у краще майбутнє. За національною належністю розподіл відповідей такий: серед українців – 41% виборів, серед росіян – 30%; за мовою спілкування: серед україномовних – 40%, у російськомовних – 36%; за показником “вік” молодь до 25 років істотно випереджає інші вікові групи – 49% виборів.

Специфічним є регіональний зріз орієнтацій (області України репрезентативно згруповані в чотири великі регіони): Південь – 34% виборів, Центр і Схід – по 37%, Захід – 47%, тобто на Заході України оптимістів пропорційно до населення регіону набагато більше за інші регіони. Водночас зауважимо, що Схід, всупереч деяким гіпотетичним передбаченням і політичним деклараціям, за даною ознакою не вирізняється в гірший бік порівняно з Центром.

Певна річ, і це підтверджено дослідженням, існує безпосередній зв'язок між вірою в майбутнє та рівнем матеріального добробуту людей. І в загальному, і в регіональному аспектах простежують послідовну залежність: чим кращий (за самооцінкою) матеріальний стан сім'ї, тим більша віра в майбутнє, і навпаки. Проте немає такої прямої залежності між місячним доходом на члена сім'ї у регіоні й рівнем оптимістичного ставлення до майбутнього (доход взято за самооцінкою респондента за місяць, що передувало опитуванню).

Так, Південь і Захід, як зазначалося, за рівнем оптимізму перебувають на протилежних полюсах, тоді як середній доход на члена сім'ї тут практично однаковий (відповідно 41 і 42 гривні, у Центрі і на Сході – відповідно 52 і 57 гривень). Поглиблений аналіз даних опитування свідчить про наявність на Заході низки компенсаторних чинників. Тут, зокрема, найвищий серед регіонів рейтинг таких феноменів, як патріотичні почуття громадянина України, мова спілкування, національна належність, і найнижча незадоволеність владою та втратою нормального життя.

Порівнюючи суб'єктивну оцінку психологічно втраченого в сучасному суспільстві з недалеким минулим і того, що маємо за тими самими позиціями нині, можна констатувати, по-перше, що не все втрачено. Скажімо, почуття поваги до себе з боку інших людей втратили лише 9% респондентів. По-друге, за окремими позиціями можна бачити суттєві втрати, які зараз практично не компенсуються. Приміром, 41% респондентів відзначають втрату відчуття можливості достатньо заробляти, аби забезпечити себе і свою сім'ю. Натомість у теперішньому житті відчують себе спроможними заробляти достатньо лише 5% опитаних. По-третє, сучасному суспільству властива ситуація “хтось втрачає, хтось знаходить”. Скажімо, відчуття гордості від того, що вони є громадянами своєї країни, втратили 35% респондентів, мають це відчуття

21% населення, причому переважна більшість останніх вважає, що набула цього відчуття у незалежній Україні.

Сучасній ситуації притаманний нерівномірний розподіл “тих, хто втратив”, і “тих, хто знайшов”, по регіонах країни. Так, серед респондентів, відчуваючих нині втрату гордості від того, що вони громадяни своєї країни, жителі Східного регіону становлять 44%, а Західного – лише 12%. Водночас пишаються своїм громадянством 48% респондентів на Заході і лише 11% – на Сході.

У всіх регіонах люди не задоволені оцінкою своєї праці. Належно її оцінюють лише 3% населення. Дуже скромно оцінюються й життєві перспективи. Лише 10% опитаних вважають, що зможуть їх реалізувати і чогось досягти у житті. Це позначається й на загальній оцінці людьми свого життя.

Отже, в суспільстві склалася ситуація, за якої суб’єктивні оцінки населенням сучасної ситуації за деякими позиціями істотно відрізняються одна від одної. Проте є й багато схожих оцінок. На жаль, інтегративними нині виступають переважно негативні чинники.

За цих умов відчутно зростає роль еліти, її здатність відповісти на виклики часу, знайти вихід із глибокої економічної та духовно-ціннісної кризи, яку переживає суспільство. Проте в Україні ситуація ускладнюється тим, що її владна еліта, як еліта самостійної держави, ще тільки формується. Дослідженню цього процесу присвячено тему *“Становлення національної еліти за умов трансформації українського суспільства: соціально-психологічний аспект”* (Р. А. Ануфрієва, Л. Д. Бевзенко, Н. Л. Бойко, В. Очеретяний, Л. В. Сохань, М. О. Шульга). За цією темою здійснено теоретичні розробки та проведено два загальнонаціональні опитування (грудень 1996 і травень 1997). Обидва опитування проводилися спільно із соціологічною та маркетинговою службою “Соціс-Геллап”. Вибірка охоплювала 1200 чоловік і була репрезентативною за статтю, віком, освітою, регіонами.

Дослідження показали, що 44% опитаних вважають елітою найбагатших людей, 42% – тих, хто обіймає високі посади. Лише 15% респондентів відносять до еліти кращих, найздібніших, видатних у своїй галузі людей. Тобто, нині еліту розуміють передовсім як правлячу верхівку, а не як інтелектуальну силу суспільства. Більш конкретно слово “еліта” у населення асоціюється насамперед із Президентом (41%), міністрами (31%), народними депутатами (32%), бізнесменами (31%), керівниками банків (21%). За регіонами відповіді помітно різняться.

А от письменники (5%), актори (7%), керівники політичних партій (7,5%), вище військове керівництво (2,5%) посіли дуже низькі місця. Зокрема зазначимо, що науковців асоціюють з елітою лише 12% опитаних. Це нижче за лідерів злочинних угруповань – їх віднесли до еліти 14% респондентів.

Отже, у нашого населення поняття еліти асоціюється з верхівкою виконавчої та законодавчої гілок влади, а також з багатими, на їхню думку, людьми – підприємцями і керівниками банків. В уявленні пересічного громадянина образ високого представника влади злився з образом багатой людини.

Як же населення розглядає правлячу еліту з позиції вкоріненості у владу? На питання: “Чи відбулася зміна правлячої еліти в Україні після проголошення незалежності?” лише 8 % респондентів відповіли, що вона цілком змінилася, ще 40% опитаних заявили, що правляча еліта поновилася частково, а 34% вважають, що в правлячій еліті залишаються ті самі люди, що й до проголошення незалежності.

Рівень довіри населення до правлячої еліти дістав крайньої межі. На питання: “Які групи людей користуються Вашою довірою?” лише 17,6% відповіли “Президент”. Зовсім незначною довірою користуються міністри (2,4%), народні депутати (3,9%), глави обласних адміністрацій (2,7%), лідери партій (1,2%), підприємці (4,4%), керівники банків (3,1%).

Це підтверджує також відповідь на питання: “До кого Ви сьогодні більше прислуховуєтесь, намагаєтесь зрозуміти, де правда, а де неправда в нашому суспільстві?”. Таких, що прислуховуються до правлячої еліти, знайшлося лише 1,9% респондентів.

Отже, стає зрозумілішим емоційний аспект ставлення населення до еліти. На питання: “Що Ви відчуваєте по відношенню до правлячої еліти?” 21% респондентів назвали “образу”, 13% – “ворожість”. Тобто, третина населення емоційно реагує на правлячу еліту досить активно негативно. Але більшість, а точніше 54%, заявили, що відносно еліти відчувають байдужість. Ці психологічні показники вкрай несприятливі для зміцнення паростків демократії, для вкорінення засад громадянського суспільства.

Таким чином, проведене дослідження показує, що нині в населення України склався переважно негативний образ правлячої еліти. Через це еліта не здійснює всіх тих важливих соціальних функцій, які має виконувати в стабільному суспільстві – референтної групи, взірця суспільної поведінки, морально-психологічного мобілізатора та провідника мас.

Між елітою та масами запанувало величезне відчуження. Зв'язки між елітою та масою розірвано. Втрачено довіру мас до еліти. За цих умов майже не можливий діалог між правлячими колами і основною масою населення. У процесі виконання теми розглядалися процеси репродукції, рекрутації та циркуляції еліти, засади взаємодії старої та нової правлячої еліти, характеристики центральної еліти в Україні, проаналізовано поняття “партія влади”, клановість еліти, висвітлено боротьбу регіональної еліти за контроль над київським центром.

Предметом уваги науковців відділу були дослідження низки феноменів соціальної психіки. Зокрема, в межах теми *“Діагностичні та прогностичні функції соціології громадської думки при дослідженні соціально-політичних очікувань населення великого регіону”* (Н. І. Соболева, І. О. Мартинюк, Н. Л. Бойко) розроблено теоретичні засади виникнення й функціонування соціальних очікувань як провідного механізму соціальної саморегуляції суспільства перехідного періоду. Визначено соціально-психологічний зміст категорії “соціальні очікування”, що є родовим поняттям щодо поняття “експектації”, які позначають особливий клас вимог до поведінки індивіда в групі й відповідають уявленням оточуючих про його рольову позицію. Очікування – це суспільні умонастрої стосовно майбутнього, спосіб співвіснесення бажаного майбутнього і його передбачення через осмислення реальних передумов і оцінки значущості з погляду корінних інтересів суб’єкта.

За своїми функціональними характеристиками очікування є таким станом масової свідомості, що виражає ставлення суб’єкта до ймовірного перебігу подій і забезпечує пізнавальну, емоційну та поведінкову готовність до сприйняття майбутнього. За зовнішньою формою очікування – це різновид громадської думки, завдяки якому коригують цілеспрямовану діяльність індивідів, спільнот, суспільних установ та інституцій, підтримують або руйнують ті чи ті уявлення, цінності, норми, стереотипи. Розглядаючи очікування певної спільноти як точку в системі координат “значуще – незначуще” і “оптимізм – песимізм”, можна стратифікувати суспільство з позиції ставлення різних верств населення до перспектив свого буття.

З методичного боку дослідження очікувань здійснювали встановленням залежності між структурою ціннісних орієнтацій суб’єкта і сукупністю прогностичних оцінок щодо предмету цих орієнтацій. Ступінь відповідності (чи невідповідності) між цими перемінними є визначальним моментом соціоемоційної модальності очікувань. Її вимірювання із застосуванням засобів соціологічного аналізу дозволяє виявити кількісно-якісні параметри досліджуваних соціально-політичних очікувань населення і одержувати в такий спосіб діагностичну і прогностичну інформацію про суспільну ситуацію в її ймовірній динаміці, а також про стан суб’єкта очікувань.

Тоді ж І. О. Мартинюк виконав дослідження з теми *“Проблеми життєвого самовизначення молоді”*, де розглядалися природа феномена життєвого самовизначення як необхідної складової людського способу життя, культурно-історичні, соціальні та соціально-психологічні джерела, що продукують форми самовизначення особистості в цільовому й у процесуальному відношенні, його особливості на нинішньому крутозламі суспільного життя, соціально-філософський зміст системи понять, які відображають це явище, з’ясовано особистісні та суспільні механізми

самовизначення. На підставі проведеного теоретичного аналізу актуальних молодіжних проблем і узагальнення даних опитувань дійшли висновку, що внаслідок перетворень, які тривають у суспільстві, посилюватиметься соціальна диференціація в молодіжному середовищі. Головним її проявом буде жорсткіше соціально-економічне й світоглядне розмежування елементів внутрішньогрупової структури нинішнього молодого покоління. Визначальним чинником процесу інтеграції (і відповідно – диференціації) тих чи тих угруповань молоді слугуватиме не соціальний статус або рівень суспільної активності, а якість життя, що визначатиметься передовсім соціально-майновими і соціально-прибутковими показниками.

Було розроблено оригінальний методичний підхід до поділу молоді на загони і когорти залежно від етапу життєвого шляху і типу здійсненого життєвого вибору, що дозволяє врахувати суб'єктні характеристики різних категорій молоді. При цьому класифікація молодіжних загонів може спиратися як на вибори, що стосуються чітко фіксованих з хронологічного боку життєвих ситуацій (наприклад, вибір форми подальшої освіти після закінчення 9-го класу загальноосвітньої школи), так і на лабільно пов'язані з віковими етапами життєвого шляху акти самовизначення (одруження, вступ до політичної партії тощо). Здійснення такого підходу вможливило врахування проблемного змісту і динаміки процесу соціалізації будь-якого вікового формування молоді.

Ще одна тема була предметом уваги соціальних психологів (Р. А. Ануфрієва, Л. В. Сохань): ***“Приватне життя особистості: теоретико-методологічне дослідження”***. У його межах було розроблено й обгрунтовано соціально-психологічну концепцію приватного життя особистості як відносно автономної структури в цілісній системі життєдіяльності людини. Побудована концептуальна модель приватного життя охоплює його структурні елементи, специфічні якісні характеристики. В ході експертного опитування з'ясувалося, що посилюється залежність приватного життя від матеріального достатку, що за сучасних умов з'явилася можливість самореалізації особистості в приватному підприємстві (взагалі відновлюється така важлива рушійна сила суспільного розвитку, як приватна ініціатива), держава “здає” позиції в питаннях тотального контролю за громадянами.

Група дослідників (Н. І. Соболева, І. О. Мартинюк, Н. Л. Бойко) розробляла тему ***“Соціальні почуття як феномен масової свідомості: соціально-психологічний аналіз”***. За авторською концепцією, соціальні почуття є ірраціональною формою усвідомлення соціальними суб'єктами своїх потреб та інтересів, феноменологічно вони є елементом соціальної психіки, функціонально – це складова нормативно-ціннісної системи саморегуляції соціальної поведінки. Кожна сформована спільнота обов'язково встановлює систему суб'єктивних відношень до суспільних

інститутів і відносин до самої себе та інших суб'єктів соціальної взаємодії. Саме завдяки соціальним почуттям, що є проєкцією потреб та інтересів суб'єкта на рельєф суспільних реалій, конкретні події, обставини, ситуації набувають суб'єктивного смислу.

Залежно від специфіки дослідницького підходу авторами запропоновано низку визначень соціальних почуттів. По-перше, вони можуть розглядатися як культурно-історичні форми емоційно-оцінного ставлення суб'єкта до вагомих для нього явищ і процесів суспільної дійсності (загальносоціологічне визначення). По-друге, це складні стійкі соціопсихологічні утворення, що виражають переживання суб'єктом свого ставлення до інших суб'єктів та до самого себе (психологічна дефініція). По-третє, це структурний елемент соціальної психіки, що формується у процесі функціонування соціального суб'єкта і об'єднує членів соціальної спільноти в єдине ціле (структурна дефініція). По-четверте, це обумовлена інтересами та потребами детермінанта, що визначає межі та рівень сензитивності сприйняття соціального суб'єкта, напрям і модальність його мотивації (функціональне визначення). На таких засадах відбувається чуттєве самовизначення людей на зразок “ми – вони” і “свій – чужий”, що є найзагальнішою і найдавнішою з точки зору генези формою структурування соціальної спільноти.

Важливим доробком дослідників стало виявлення низки істотних характеристик функціонування соціальних почуттів як механізму суспільної саморегуляції. Останні функціонують як складна взаємодія нормативних і ненормативних форм і засобів. Ненормативне регулювання полягає у тому, що закладені у його зміст принципи, цілі та засоби регуляції поведінки людей не сформульовані й не диференційовані щодо рівня конкретних вимог, проте здійснюють безпосередній потужний вплив на поведінку. Процес зміни змісту соціальних почуттів носить дифузний характер стосовно існуючої соціальної структури суспільства, що визначає нерівномірність його перебігу в різних суспільних верствах і групах. Було встановлено також, що зміни чуттєво-оцінних норм порівняно з раціональними компонентами соціально-суб'єктивних відношень відбуваються дещо повільніше, потрібне накопичення певної “критичної маси” безпосередніх соціоемоційних реакцій щодо значущих подій суспільного життя для зміни якості суспільного почуття, що “обслуговує” ставлення суб'єкта до певного явища.

Отже, розробляючи методологію вивчення сутності, місця й ролі соціальних почуттів у структурі масової свідомості й створюючи теоретичну модель їх функціонування, автори зробили внесок у ствердження сучасної наукової парадигми, що потребує переходу від вивчення статичної суспільної структури до з'ясування чинників її динаміки.

Якісно нова ситуація у сфері суспільної свідомості, що склалася останніми роками, надихнула науковців на вивчення теми

“Трансформація соціальних міфів масової свідомості в українському суспільстві перехідного періоду: соціально-психологічний аналіз” (І. О. Мартинюк, Н. І. Соболева). Звертаючись до даної проблематики, автори виходили з того, що міф як елемент культури, що з’явився на ранішніх стадіях еволюції людства, й досі є важливим компонентом суспільної свідомості. Первісна міфологія відображала уявлення людей про природні та соціальні явища в образах богів і легендарних героїв, сучасна міфологія спирається на освячені ідеологією чи традиціями вірування (наприклад, “американська мрія” або комуністичне “світле майбутнє”). Подальший прогрес, ефективність чи неефективність запроваджуваних реформ значною мірою залежать від того, наскільки нововведення “вписуються” в соціальні міфи, які є специфічними психокомплексами суспільної свідомості.

Проголошені реформи та реальні соціальні зміни в Україні вирішальним чином впливають не тільки на конкретні форми життєдіяльності, а й на духовну складову нинішнього способу життя. Нові для нашого суспільства ціннісні пріоритети, поступово просякаючи тканину суспільної психології, набувають своєрідних форм існування, виступають спершу не як теоретичні знання (ідеологеми), а у вигляді особливих форм колективних уявлень з вираженим міфологічним характером.

Реабілітація останнім часом міфології як актуально діючого соціального чинника пов’язана переважно з розумінням її як характерного феномена ідеологічної практики XIX – XX ст., особливого типу духовної діяльності по створенню і поширенню політичних міфів, що умисно використовуються пануючими в суспільстві силами для впливу на маси. З позицій авторів дослідження соціальні міфи мають ширшу базу в масовій свідомості, тобто їхня проблематика виходить за межі політики. Віддавна соціальні міфи освячують “споконвічні” питання влади та підлеглості, залежності й свободи, справедливості й нерівності тощо. Вони являють загальну для всієї людської спільноти форму осмислення світу, побудовану на єдиних механізмах функціонування соціальної психіки. Це могутній підсвідомий чинник світової культури, деміург багатьох форм соціальної поведінки Тому продуктивним уявляється комплексний підхід до вивчення проблеми міфів, що включає, поряд із політологічним, історико-культурологічний, соціологічний та соціально-психологічний аспекти. Саме в такому напрямі намагаються крокувати дослідники.

У відділі соціальної психології склався також напрям досліджень глибинної соціальної психології, який трансформує традиційний психоаналіз, юнгіанські та неюнгіанські погляди, трансперсональну психологію (О. А. Донченко). Дослідженням теми *“Глибинно-психологічні основи соціальної динаміки”* доведено, що різні соціальні системи, у тому числі й суспільства, обирають ті чи ті форми правління та

життя не випадково. Вони зазнають дії глибинно-психологічних регуляторів, які можна об'єднати в термінал “соціетальна психіка”.

Соціетальна психіка – це своєрідний словник історико-культурної успадкованості соціуму, трансформований у його психології, у традиційних формах поведінки, тенденціях перебігу соціальних процесів.

У цьому самому напрямі аналізують проблеми політичної психології, психології мас та масової свідомості, соціально-психологічних виявів особистості, розробляють методологію глибинних вимірів соціальної реальності.

Співробітники відділу здійснили дослідження *соціально-психологічних наслідків Чорнобильської катастрофи* (О. А. Донченко, О. Г. Злобіна, І. О. Мартинюк, Н. І. Соболева, В. О. Тихонович). На підставі моніторингу соціальних орієнтацій та очікувань населення постраждалих регіонів вивчалися способи психологічної адаптації до постчорнобильської ситуації. Узагальнюючи висновки досліджень, можна стверджувати, що наслідки найбільшої катастрофи ХХ століття в такий спосіб вплинули на весь комплекс політичних, економічних, соціальних і духовних проблем нашого суспільства, що Чорнобиль, не втрачаючи актуальності сам по собі, перетворився на обставину життя. Ліквідація наслідків аварії на ЧАЕС залишається провідною серед значущих для суспільства проблем, хоча гострота її сприйняття з року в рік спадає внаслідок двох головних причин. По-перше, різко актуалізувалися соціально-економічні та міжнаціональні проблеми, які ведуть перед порівняно з проблемою Чорнобиля. По-друге, за своєю об'єктивною природою завдання ліквідації наслідків чорнобильської катастрофи належить до розряду складних і довготривалих, завдяки чому успіхи в їх розв'язанні не можуть сприйматися інакше як парціальні. Тому типовим є песимістичний зміст очікувань щодо остаточного розв'язання проблеми Чорнобиля. Дослідники розробили низку рекомендацій щодо підвищення рівня адаптації населення до постчорнобильської ситуації, запропонували зосередити всі види допомоги (матеріальної, лікувальної, інформаційної) на рівні конкретних сімей, бо саме у цій ланці соціальної структури формуються найефективніші засоби адаптаційної поведінки.

Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 1998. – № 1–2. – С. 243–255.

**ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ:
ПЕРШІ ПІДСУМКИ І ПОДАЛЬШІ ПЕРСПЕКТИВИ
(1994–1999 рр.)**

Микола Слюсаревський,
директор Інституту соціальної
та політичної психології АПН України,
кандидат психологічних наук

Минуло п'ять літ відтоді, як у системі Академії педагогічних наук було створено Науково-практичний центр політичної психології, на базі якого згодом постав Інститут соціальної та політичної психології. Шлях нашої наукової установи, пройдений за це п'ятиріччя, не був суцільно встелений трояндами – були й високі творчі злети, й періоди невизначеності, й окремі невдачі, але загалом пройшли ми його гідно і в підсумку можемо сказати, що маємо науковий доробок, за який не соромно.

Так, за минулі п'ять літ видруковано близько 400 публікацій, серед яких 30 монографій, підручників і навчальних посібників, збірників наукових праць. Причому двічі, за підсумками 1997 та 1998 рр., видання науковців інституту відзначалися першими преміями АПН України [1; 2]. Систематично організовувалися масові наукові заходи, зокрема було проведено (в 1995 та 1997 рр.) дві всеукраїнські конференції на тему “Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави”, що мали вирішальне значення для конституювання в Україні політичної психології як наукової дисципліни. А загалом учені інституту за ці роки взяли участь більш ніж у 270 наукових та науково-практичних конференціях, семінарах та круглих столах, де зробили 395 доповідей і повідомлень.

Не намагаючись охарактеризувати наш доробок більш докладно в його, так би мовити, кількісних параметрах, зупинимося на тих досягненнях, якими, з нашого погляду, можна не тільки пишатись, але й відштовхуватись від них, визначаючи подальші перспективи науково-дослідної роботи, а також на проблемах, пов'язаних з реалізацією цих перспектив.

До найістотніших наукових здобутків інституту слід зарахувати насамперед внесок в обґрунтування та реалізацію *суб'єктної парадигми психологічної науки* (В. О. Татенко та його співробітники). У межах цієї парадигми розроблено оригінальну *філософсько-психологічну концепцію відтворення і розвитку суб'єктного потенціалу людини*, а також *відповідну наукову модель психологічних стратегій і технологій*, впровадження яких у практику суспільного життя, навчально-виховний

процес дає змогу зменшити питому вагу поширених у постсоціалістичному суспільстві таких негативних феноменів, як штучна безпорадність, екстернальність, конформність, безініціативність, надмірна довірливість і схильність до наслідування, соціальна і психологічна інфантильність, зорієнтованість на роль пасивного виконавця тощо.

Істотним досягненням була свого часу розробка творчим колективом лабораторії психології мас та організацій під керівництвом В. О. Васютинського *психосемантичної моделі політичного простору українського суспільства* [3]. Вона дала змогу діагностувати не тільки очевидні (усвідомлювальні), але й латентні утворення у масовій політичній свідомості та прогнозувати динаміку і спрямованість політичної поведінки різних вікових і соціальних груп населення.

Прогностичні можливості цієї моделі підтверджувались неодноразово. Так, за її допомогою вдалося під час парламентських виборів 1994 та 1998 рр. передбачити розстановку основних політичних сил у Верховній Раді, провести серію прикладних досліджень на замовлення Уряду та Ради національної безпеки і оборони України, налагодити відстеження рівня соціальної напруженості в країні загалом та її окремих регіонах. Про можливості згаданої моделі свідчить і той факт, що вона знайшла застосування в дослідженнях інших наукових підрозділів інституту. Приміром, послуговуючись нею, лабораторія психології політичної освіти виявила ряд *наростаючих світоглядних протиріч між старшими та молодшими поколіннями*, внаслідок яких, образно кажучи, економіка стає у нас дедалі “молодшою”, а політика – дедалі “старішою”, втрачається спадкоємність поколінь, нівелюється соціалізуючий вплив старшого покоління [4]. Ці результати досліджень є вельми суттєвими з огляду на вироблення як загальної стратегії, так і конкретних шляхів соціалізації дітей та юнацтва в умовах перехідного суспільства.

Науково значущий результат обіцяють також здійснювані В. О. Васютинським творчі пошуки в напрямку дослідження проблем психології влади, зокрема спроба типологізації суспільства за критерієм ставлення до неї. Як суттєве доповнення цих пошуків і навіть певний методичний “прорив” можна охарактеризувати оригінальні розробки представників нашої Волинської філії, що діє на громадських засадах, – М. М. Гнатка та Н. В. Хазратової, які досліджують підсвідомі компоненти ставлення громадян до держави, в тому числі й у надзвичайно важливому кроскультурному (етнопсихологічному) аспекті.

Найістотніші наукові та науково-практичні надбання інституту пов’язані також з вивченням проблематики *кризових життєвих ситуацій*, що постає особливо гостро в контексті глобальної соціально-економічної, політико-ідеологічної та екологічної кризи, яку переживає

нині Україна. Науковцями лабораторії соціальної психології особистості під керівництвом Т. М. Титаренко розроблено комплексну типологію кризових ситуацій, у які потрапляє і які долає особистість, діагностично-кваліфікаційну програму аналізу причин кризових ситуацій, комплект психологічних засобів і технік гармонізації особистісного розвитку людини в умовах життєвої кризи [5]. Розпочато вивчення соціально-психологічних детермінант *життєвого вибору*, що його робить людина у складних, проблемних ситуаціях.

Хочеться особливо підкреслити, що в лабораторії соціальної психології особистості *вперше в Україні* цілеспрямовано досліджується психологія ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД, напрацьовується інструментарій превентивної роботи з групами ризику (Б. П. Лазоренко). Новим для вітчизняної психологічної науки є також акцент на вивчення найголовніших криз у житті кожної людини – кризи народження (Н. О. Татенко) і кризи вмирання (С. Я. Карпіловська). Запропоновано авторські технології корекції дисгармонійної рольової взаємодії (П. П. Горностай). Спільними зусиллями працівників лабораторії визначено різноманітні форми індивідуальної і групової психотерапевтичної роботи.

Напрацьовані програми й технології активно впроваджуються в таких складних сферах психологічної практики, як діагностика та корекція сексуальної поведінки молоді, психологічна допомога людині в ситуації суїцидальної спроби, психологічна підтримка онкологічно хворих. У вищих навчальних закладах читаються спецкурси “Життєві кризи особистості”, “Психотерапія криз особистісного зростання” та ряд інших.

Певні здобутки маємо й у вирішенні проблеми *формування політичної культури молоді* (лабораторія психології політичної освіти, завідувачка – І. В. Жадан). Проведено аналіз умов та механізмів формування політичної культури, який дозволив констатувати, що без накопичення суттєвих змін у потребо-мотиваційній сфері громадян, наповнення новим змістом суспільних норм-стандартів та особистісних норм-ідеалів, подолання стереотипу єдиного суспільного інтересу та укорінення стереотипу вартісності індивідуальних інтересів не можна розраховувати на становлення в українському суспільстві політичної культури демократичного типу. Показано, що прискорити цей процес можна за рахунок *гуманізації освіти*, яка забезпечує умови для самоактуалізації та самовизначення особистості, формування громадянина незалежної держави. У якості одного із засобів прискорення цього процесу виділено й експериментально верифіковано діалогічні стратегії досягнення згоди у політичному діалозі (Т. О. Вольфовська).

Налагоджено моніторингові дослідження з питань громадянської та патріотичної позиції учнівської і студентської молоді, дані яких лягли в основу численних аналітичних записок, поданих до Міністерства освіти України, відповідних рекомендацій і пропозицій. Як результат роботи лабораторії психології політичної освіти, що має самостійне наукове та практичне значення, слід відзначити й виконання нею замовленої Міністерством освіти (у межах програми “Вчитель”) проблемної теми, яка була пов’язана з розробкою науково-методичних основ та здійсненням *моніторингу життєвих планів і професійних інтересів студентів педагогічних закладів освіти та молодих учителів* [6]. Особливої значущості цьому дослідженню надає та обставина, що воно проводилося в контексті постановки та розв’язання актуальних завдань громадянського становлення вчительства – основи його професійного самовизначення і, в кінцевому підсумку, авторитету в суспільстві.

Помітне місце в науковому доробку Інституту соціальної та політичної психології посідають напрацювання П. І. Гнатенка – з питань національного характеру, національної свідомості, їх зв’язку з рівнями суспільної свідомості; Н. Ф. Каліної та її колег із Сімферопольської філії інституту – з питань психології ментальності, зокрема ментальності так званих субкультур невдоволення; Б. С. Мар’єнка та його співробітників – з питань психології політичної активності та радикалізму. В останньому випадку мається на увазі, зокрема, евристичне значення *континуального розуміння проявів політичної активності*.

На серйозний не лише прикладний, а й теоретичний рівень поступово виходять дослідження з проблем соціальної напруженості, протестних настроїв у суспільстві, прогнозування електоральної поведінки населення, що впродовж останніх трьох років виконуються на замовлення органів державної влади. Цікавих результатів можна очікувати й по завершенні нещодавно розпочатого під керівництвом В. К. Каліна дослідження психологічної структури самодетермінації активності особистості.

У науково-практичному сенсі на окрему увагу заслуговують *методичні засоби дослідження іміджу політиків*, які напрацьовано в лабораторії психології політичного іміджмейкінгу, пропаганди та реклами (завідувач – П. Д. Фролов).

До найбільш завершених і неординарних із цієї серії методик слід віднести насамперед створену для визначення ефективності іміджу певного типу ще на етапі його проектування. Методика ґрунтується на відтворенні тих імпліцитних типологій політиків, що існують у свідомості електорату, та виявленні потенційних прихильників іміджу того чи того типу. Її використання під час виборів та довиборів до Верховної Ради давало змогу ще задовго до дня голосування досить точно оцінити шанси

потенційних кандидатів-мажоритарників, які мали намір балотуватися в певних округах, причому оцінити, не розголошуючи їхніх прізвищ. Результати досліджень, проведених за цією методикою, допомогли замовникам скласти уявлення про оптимальні стратегії формування власних іміджів у процесі рекламних кампаній, що й забезпечило їм перемогу.

Не менш ефектно виглядає комп'ютерна методика фоносемантичного аналізу, послуговуючись якою можна оцінювати якість інформації, котра впливає на підсвідомість людини через звукові образи слів, висловлювань, текстів. Основна сфера її застосування – експрес-тестування зразків вербальної рекламно-агітаційної продукції. Запропоновано також ряд інших оригінальних методик, які дають змогу відстежувати процес творення іміджу політика засобами масової інформації. При цьому користувач дістає можливість здійснювати цілий комплекс операцій: від вимірювання інформаційного рейтингу політика чи політичної партії (приміром, за кількістю наданого ефірного часу, частотою згадування прізвища, кількістю та обсягом статей) до якісного аналізу того образу, що витворюється на телеекрані або газетній шпальті.

Приємно відзначити й певні теоретичні зрушення, які в останні роки мають місце у діяльності лабораторії психології політичного іміджмейкінгу, пропаганди та реклами. Досить переконливо вони простежуються, наприклад, у з'ясуванні природи *медіасприймання*, його особливостей [7].

Підбиваючи загальні підсумки науково-дослідних робіт інституту, зауважимо, що за минуле п'ятиріччя не лише було отримано більш або менш цінні результати, які мають локальне наукове та практичне значення, але й вималювалася низка *поняттєвих конфігурацій*, довкола котрих зав'язуються, якщо правомірно так висловитись, основні теоретико-методологічні вузли спільного творчого пошуку наукових колективів. До таких конфігурацій належать, передовсім, *“суб'єктний потенціал”*, *“детермінація (самодетермінація) активності”*, *“ідентичність (національна, політична, громадянська, особистісна)”*, *“життєва криза”*, *“особистісний вибір”*, *“критична ситуація”* тощо. При цьому цікаво, що такі поняття дедалі частіше з'являються в дослідженнях, здавалось би, зовсім різних. Так, особистісна ідентичність досліджується в лабораторії соціальної психології особистості, громадянська – в лабораторії психології політичної освіти, національну ідентичність вивчає П. І. Гнатенко, політичну – Б. С. Мар'єнко. На нашу думку, подібні приклади свідчать, з одного боку, про те, що в інституті назріла потреба ширших теоретичних узагальнень, а з другого – що колектив інституту вже рухається в напрямку таких узагальнень.

Цей рух уявляється надзвичайно важливим і своєчасним. Адже ідея створення нашої наукової установи спочатку визріла більше із загального

розуміння необхідності розвитку в Україні соціальної та політичної психології, ніж з конкретних теоретико-методологічних напрацювань. Ми попервах відповідали на суто практичні запитання: “Що діється з нашим суспільством?”, “Як допомогти процесам державотворення?”, “Як бути з формуванням політичної та громадянської свідомості юнацтва в умовах деполітизації освіти?” і т. ін. Тому мав пройти певний час, доки сформувалося більш-менш чітке бачення головного напрямку науково-дослідних робіт інституту.

На сьогоднішнє таке бачення загалом уже є. Головний напрям нашої наукової діяльності можна вести до триєдиного завдання:

- вивчення соціальної ситуації особистісного (психічного, духовного) та громадянського розвитку дітей і молоді;
- дослідження закономірностей активності та розвитку особистості, зумовлених певною соціальною ситуацією;
- вивчення психології соціуму, який (разом з індивідуальними чинниками) породжує цю ситуацію, а відтак і соціально-психологічні проблеми освіти та виховання.

З нашого погляду, таке розуміння головних завдань інституту видається оптимальним, оскільки, по-перше, відповідає структурі соціально-психологічного знання, а по-друге, чітко конституює інститут як підрозділ АПН України, її необхідну складову частину. (Принагідно зазначимо, що таких завдань не розв’язує жодна інша установа Академії педагогічних наук).

Доволі перспективним уявляється розгортання соціально-психологічних досліджень на основі згаданої вище суб’єктної парадигми. На нашу думку, вона може стати також основою структурування політико-психологічних знань. Але це, своєю чергою, вимагає, так би мовити, *універсалізації суб’єктної парадигми* – в плані поширення принципу суб’єкта також на соціальні спільноти. Через те істотне значення має крок у цьому напрямку, зроблений останнім часом В. О. Татенком. Правда, такий крок поки що є принципово дискусійним, однак, можливо, саме це й наповнює його евристичним потенціалом.

Так само універсальне значення можуть мати, гадаємо, й поняття життєвої кризи, кризової ситуації, більше того, принципу кризи взагалі – як моменту розвитку.

Під кутом зору перспектив подальших досліджень інституту спробуємо також виокремити деякі найбільш значущі проблеми, пов’язані з їх реалізацією.

1. Проблема природи і сутності соціально-психологічних, а точніше, психосоціальних явищ.

Ми поки що не можемо дати впевненої відповіді на запитання про те, якою є природа цих явищ – статистичною (як типових проявів

індивідуального) чи власне психологічною (як проявів надіндивідуального, надособистісного буття відносно сталих людських спільнот і короткотермінових утворень). Перше тлумачення, зрозуміло, простіше, і саме воно тривалий час було в нашому інституті імпліцитною домінантою досліджень з питань психології мас. Про здобутки таких досліджень йшлося на початку статті, але згадані здобутки зовсім не означають, що при цьому не було й втрат. Ми по суті випустили з поля зору цілий ряд масоподібних феноменів, втративши їх як предмет дослідження. Тому слід усіяко вітати той перехід до вивчення надіндивідуальних психічних явищ, макропсихології, соціальної психіки, який намітився в лабораторії психології мас та організацій відтоді, як її очолила О. А. Донченко – відомий фахівець у цій галузі [8].

Зрозуміло, на цьому шляху багато труднощів – і методичного, і теоретичного, і світоглядного плану. Гуманістична теза про гармонізацію відносин людини і спільноти (суспільства) поки що не знаходить послідовного втілення. На практиці модель людини як недосконалої копії суспільства просто замінюється моделлю суспільства як недосконалої копії особистості. У результаті заперечується сам онтологічний статус макропсихологічного, надіндивідуального. І це має свої глибоко вкорінені причини. Коли дослідник розглядає дихотомію “людина – суспільство”, на нього тиснуть, по-перше, цілком певні аксіологічні настанови (вони зумовлені як могутнім впливом західної, індивідуалістично зорієнтованої системи цінностей, в тому числі наукових, так і зрозумілими почуттями протесту проти приниження особистості в тоталітарному суспільстві, з якого ми вийшли), а по-друге – тиснуть існуючі уявлення про матеріальний субстрат психічного, який, згідно з позитивістською парадигмою, можна звести до біохімічних явищ.

Такі “сили тиску”, безперечно, є дуже потужними. Але є також аргументи, що змушують сумніватися в абсолютній істинності постулатів, які зумовлюють цей тиск. Так, не можна виключити, що в недалекому майбутньому, діставшись не лише аналітично, а й експериментально до глибинних шарів єства особистості, психологи виявлять там не що інше, як ті ж архетипи колективного несвідомого. А субстратом психічного цілком можуть виявитись не біохімічні явища, а, наприклад, поле. І тоді вже відсутність у соціальної групи та суспільства колективного тілесного мозку навряд чи можна буде вважати підставою для заперечення надіндивідуальних форм психіки.

У плані гіпотези для обговорення можна припустити також, що людина існує, з одного боку, як індивід, а з другого – як фрагмент соціального цілого, у різних просторово-часових (історичних і психологічних) вимірах і що в одному з цих вимірів саме й виникає надіндивідуальний суб’єктний центр – малозрозумілий, погано

у свідомлюваний, ба навіть чужий автономній особистості як суб'єкту самотворення. Звісно, це поглиблює драматизм людського існування. Але ж і соціальному цілому (якщо під ним розуміти не лише механічний агрегат індивідів) теж не відмовиш у праві на самотворення та самореалізацію. І де тут гуманізм чи антигуманізм? Адже у кожному випадку йдеться про іпостасі не якоїсь іншої істоти, а тієї ж самої Людини, яка часто-густо не сприймається сущими разом з нею на планеті людьми, більше того, заважає їм не з індивідуально-особистісних причин, а лише внаслідок несинхронності розвитку різних етнічних систем та цивілізацій.

Подібні питання мають принципове значення не тільки з погляду "чистої науки". По суті, вони є викликом сучасності, оскільки людство вступає (після війни в Югославії це вже очевидно) в епоху найгостріших протиріч між принципами прав людини і суверенітету народів. Тож хочеться сподіватися, що з'ясуванню цих протиріч сприятиме, зокрема, розкриття природи психосоціальних явищ.

При цьому вбачаємо за потрібне застерегти від надто спрощених рішень у пізнанні таких явищ. Приміром, серйозні сумніви викликає в даному разі правомірність використання методології, так би мовити, *загальнопсихологічного чи, точніше, індивідуально-психологічного паралелізму* – на кшталт бехтеревської колективної рефлексології. Не виключено, що саме спроби безпосереднього накладання індивідуально-психологічної поняттєвої сітки на соціальне (надіндивідуальне) якраз і заступають його психологічну специфіку.

2. Проблема співвідношення соціальної і політичної психології.

Тут побутують дві основні точки зору. Згідно з першою, політична психологія розглядається як розділ соціальної, згідно з другою – як окрема психологічна дисципліна, що тісно взаємодіє із соціальною психологією.

Панівною на сьогодні є перша точка зору. Однак це зумовлено не стільки логічними підставами, скільки особливостями становлення та розвитку соціальної психології, передовсім тими труднощами, з якими вона зіткнулась на етапі визначення методологічних засад емпіричних досліджень та розробки їх інструментарію. Як відомо, на рубежі XIX – XX ст. виокремлення соціальної психології було пов'язане з аналізом саме масоподібних, надіндивідуальних психічних явищ (Г. Тард, Г. Лебон, Е. Дюркгайм та ін.), проте в подальшому, не знайшовши адекватних засобів їх емпіричного дослідження, вона все більше зміщувала свої інтереси в бік занадто елементарних, а іноді й штучних у своїй експериментальній ізольованості моделей соціального. Упродовж багатьох десятиліть соціальна психологія зосереджувалась переважно на вивченні діад, тріад, малих груп, тобто тих утворень, де ефекти

соцієтальності, надперсональності виявляються в найменш очевидному, зредукованому вигляді. Відтак соціальна психологія неминуче втрачала свій специфічний предмет і задля “самозбереження” та підвищення свого суспільного статусу змушена була розвиватися переважно *вшир*, підминаючи під себе всі суміжні психологічні дисципліни, що перебували ще тільки на стадії становлення, зокрема й політичну психологію.

Через те більш виправданною й конструктивною нам видається друга точка зору на співвідношення соціальної психології з такими дисциплінами. Найбільш чітко її сформулював, напевне, Б. Ф. Ломов, який писав: “Логіка розвитку суспільних наук веде до того, що на їхніх кордонах з психологічними науками формується цілий “куш” спеціальних наукових дисциплін і напрямів. Передовсім це – *соціальна психологія*, а також щільно пов’язані з нею *історична, економічна, етнічна, юридична, політична психологія, психолінгвістика та психологія мистецтва*” [9, с. 13]. Спираючись на цю тезу, *політичну психологію слід розглядати як таку, що виникла на стику політичних і психологічних наук.*

Необхідно враховувати, що споруда політико-психологічних знань вибудовується відповідно до логіки політології, а не тільки психології, бодай і соціальної. Тому політичній психології затісно в рамках соціальної, а останній, своєю чергою, не під силу “перетравити” того безміру вузько спеціальних, часом лише дотичних до її предмета проблем і фактів, що їх з надлишком постачають імплантовані в неї дисципліни-розділи, створюючи видимість її бурхливого розвитку.

На нашу думку, подальший розвиток соціальної психології має відбуватися скоріше не *вшир*, а *вглиб*. Вважаємо за можливе висунути *концепцію соціальної психології як базової, фундаментальної психологічної дисципліни* – такого ж рівня “академізму”, як загальна психологія чи психофізіологія. По відношенню до політичної психології (як і до етнічної, юридичної, психології управління тощо) соціальна психологія повинна виконувати методологічну функцію – подібно до того, як це робить загальна психологія по відношенню до педагогічної, вікової, порівняльної і т. ін. Але для цього вона (соціальна психологія) має повернутися до своїх витоків, до свого основного предмета – макрорпсихічних явищ та їх взаємодії з явищами індивідуально-психологічного, особистісного плану.

3. Проблема концептуалізації досліджень і подолання периферійності української психологічної науки.

Одержані наукові результати ми відтворюємо переважно за допомогою вербальних конструкцій типу: “досліджено...”, “вивчено...”, “проаналізовано...”, “показано, що...”, в кращому разі – “встановлено умови...”, “виявлено закономірності...”, “розкрито механізми...”. Нічого

не маючи проти подібних описових конструкцій, цілком доречних, скажімо, в кандидатських дисертаціях чи проміжних наукових звітах, слід зазначити, однак, що вони виглядають не надто вагомо в якості кінцевого продукту фундаментального дослідження, а подекуди й ставлять під сумнів саму його фундаментальність. Нерідко ці конструкції відображають заздалегідь занижений рівень домагань дослідника, який від самого початку, ще на етапі проектування розробки, не був зорієнтований на досягнення принципово нового наукового здобутку, йшов шляхом, утворюваним кимось із “світил” психологічної науки, як правило зарубіжної, і, отже, в кінцевому підсумку міг виявити лише деякі подробиці (нехай і закономірні) процесів та явищ, відкритих чи проінтерпретованих цим “світилом”. Проте навіть і тоді, коли одержані результати об’єктивно виходять за межі окремих закономірностей, ми здебільшого все одно не зважуємося піднятися у своїх інтерпретаціях до справді масштабних узагальнень, висунення нових наукових ідей, введення нових понять і категорій. ***У нас дуже мало власних концепцій досліджуваних явищ, їх моделей, не кажучи вже про наукові теорії.***

Такий стан речей властивий, на жаль, не тільки нашому інституту і не тільки вітчизняним галузям соціальної та політичної психології. Скоріше за все він є проявом родової вади української психологічної науки в цілому, яка за радянських часів навіть в особі своїх найвидатніших представників завжди щось уточнювала, доповнювала, поглиблювала, розставляла акценти – іноді значно винахідливіше, коректніше і виваженіше від самих авторів тих ідей, у фарватері яких рухалася, але майже ніколи не замахувалася на створення докорінно відмінних від цих ідей теоретико-методологічних побудов, бодай і кон’юнктурного стибу. Можна скільки завгодно критикувати сьогодні за надмірні претензії на всезагальність або за ту ж кон’юнктурність психологічну теорію діяльності чи, приміром, теорію установки, але фактом залишається те, що ці теорії впродовж десятиліть були і значною мірою досі є візитними картками відповідно московської та грузинської психологічних шкіл. В Україні такої візитної картки поки що немає. Не змогла українська психологія запропонувати й широко відомих спеціальних теорій, подібних, наприклад, до гальперінської теорії поетапного формування розумових дій. Тим самим українські психологи, як це не прикро визнавати, опинились на периферії радянського, а тепер пострадянського наукового простору, і та обставина, що дехто продовжує говорити нам за це ритуальні компліменти, не повинна вводити, та й не вводить нікого в оману. Такими ж сумнівними були б і компліменти за перебування в охвісті американської чи західноєвропейської психологічних традицій.

Отже, на часі подолання комплексу периферійності, що вимагає передовсім *концептуалізації досліджень, постійної теоретико-методологічної рефлексії*. Ми маємо потенціал для досягнення світового рівня соціально-психологічних і політико-психологічних досліджень, який, відверто кажучи, нині й не є таким уже високим. Але необхідно усвідомлювати, що в науці нікого не можна наздогнати, тим паче випередити, йдучи слідом: досягнення світового рівня наукових розробок і їх вторинність – речі несумісні. А ще треба пам'ятати, що наукове визнання зазвичай дістає лише той результат – емпіричний і тим більше теоретичний, для якого автор знайшов адекватне й оригінальне найменування, втілив його у відповідному концепті. Інакше здобутий результат залишиться простою констатацією факту, більш або менш вірогідним твердженням.

4. Проблема теорії і методу.

Не секрет, що соціальні та політичні психологи за браком специфічного для цих дисциплін методичного інструментарію широко послуговуються методами емпіричної соціології. Не є винятком у цьому розумінні й наш інститут. Більше того, щодо рівня оволодіння методами конкретних соціологічних досліджень, насамперед масових опитувань населення, науковці інституту цілком можуть суперничати з провідними соціологічними центрами України і сусідніх держав. Наприклад, під час парламентських виборів 1998 р. саме Інститут соціальної та політичної психології першим зафіксував стрімке підвищення рейтингу скандально відомої ПСПУ і передбачив подолання нею 4-відсоткового бар'єра, був єдиним закладом, який правильно спрогнозував кількість голосів, одержаних передвиборчим блоком соціалістів і селян (всі інші дослідники цю кількість значно занижували), також першим – ще майже за рік до президентських виборів 1999 р. – інститут виявив тепер загальновідомий і шокуючий факт тривалого лідерства в передвиборних перегонах Н. Вітренко. І подібних прикладів можна навести чимало.

Природно, володіння соціологічними методами суттєво допомагає нам у відстеженні процесів, що відбуваються в суспільстві. І все ж дані конкретних соціологічних досліджень далеко не завжди безпосередньо відображають власне соціально-психологічний зріз реальності. Часто-густо вони залишають надто великий простір для довільних психосоціальних інтерпретацій – майже такий самий, як і звичайне (життєве) спостереження. Тому абсолютизувати можливості соціологічних методів як способів одержання соціально-психологічних фактів було б ризикованим.

Певний вихід із становища бачиться в доповненні соціологічних методів психологічними, “вмонтовуванні” останніх у відповідним чином організоване комплексне дослідження. У зв'язку з цим варто згадати ще

раз нашу Волинську філію, яка демонструє доволі вдалі приклади такого “вмонтовування”, зокрема сміливо використовуючи модернізовані варіанти класичних – вербальних і невербальних – психологічних тестів. Непогані результати іноді дають також спроби адаптування дослідницьких технік, здавалось би, суто “камерного жанру”, якими користуються зазвичай “чисті” психологи, до умов широкомасштабних масових опитувань. Найбільш успішна з таких спроб пов’язана, безперечно, з адаптуванням психосемантичних технік, як це зробив відомий московський психолог В. Ф. Петренко [10], а слідом за ним і колектив нашої лабораторії психології мас та організацій [3].

Однак подібні поодинокі знахідки, якими б доречними чи дотепними вони не були, все ж не можуть вирішити проблеми напрацювання методів, специфічних для соціальної і політичної психології. Шлях до вирішення цієї проблеми пролягає через розвиток **відповідно зорієнтованих соціально- та політико-психологічних теорій**. Причому йдеться не про всезагальні теорії, час для яких у психології, як і в багатьох інших галузях соціальних та гуманітарних знань, мабуть, ще не настав, і тому вони являють собою здебільшого набори своєрідних ідеологем від науки, що здатні виконувати відносно емпіричного дослідження в кращому разі світоглядну, а не власне методологічну функцію. Мова йде про теорії нижчого рівня абстракції – на кшталт тих, що в соціології (у структурному функціоналізмі Р. Мертона) дістали назву **теорій середнього рангу** [11]. На нашу думку, курс на побудову спеціальних теорій середнього рангу мають взяти й соціальні та політичні психологи.

Проти таких теорій висловлювалось немало заперечень, але ще більше – аргументів на їхню користь. Головна їх перевага, порівняно з усезагальними теоріями, полягає в тісному зв’язку з емпіричним світом. І саме тому таке теоретизування, що, згідно з Р. Мертоном, має набувати форми **парадигми емпіричних досліджень**, спроможне стимулювати напрацювання конкретних дослідницьких підходів, методів і технологій. Разом з тим, теорії середнього рангу, завдяки систематичній перевірці та переформулюванню відповідно до одержуваних емпіричних даних, сприятимуть також виробленню понять і категорій, необхідних для побудови більш абстрактних теоретичних схем. Іншими словами, розвиток спеціальних теорій можна розглядати і як передумову сходження до всезагальної теорії чи принаймні її постійного оновлення та уточнення, як засіб протидії її “закостенінню”, догматизації.

Ось, власне, і все, що хотілось би сказати з приводу проблем, які постають перед нашим науковим колективом у зв’язку з необхідністю осмислення пройденого шляху і визначення перспектив на майбутнє. Ми торкнулися лише деяких із них, зрозуміло, є й інші. Але саме порушені

проблеми на сьогоднішній день видаються ключовими як з огляду на потребу підвищення ефективності науково-дослідної роботи інституту, так і в плані поступу соціальної та політичної психології загалом і, зокрема, в Україні. Тому сподіваємося, що їх обговорення дасть поштовх цьому поступові і що своє наступне п'ятиріччя колектив інституту зустрине вже на новому рубежі – не тільки в хронологічному, але й у дискурсійному сенсі.

Література

1. *Татенко В. А.* Психология в субъектном измерении. – К.: Видавничий центр “Просвіта”, 1996.
2. *Роменець В. А., Маноха І. П.* Історія психології ХХ століття. – К.: Либідь, 1998.
3. Психологія масової політичної свідомості та поведінки / Відп. ред. В. О. Васютинський. – К.: ДОК-К, 1997.
4. *Слюсаревський М. М.* Стан масової свідомості в Україні і проблема політичного виховання підростаючих поколінь // Політико-психологічні та соціально-педагогічні проблеми освіти і виховання. – К.: ДОК-К, 1997. – С. 11–18.
5. Психологія життєвої кризи / Відп. ред. Т. М. Титаренко. – К.: Агропромвидав України, 1998.
6. Моніторинг “Молодий учитель у сучасному суспільстві”: Інформ. бюл. / І. В. Жадан та ін. – 1998. – Жовтень.
7. *Фролов П. Д.* Теоретико-методологічні аспекти проблеми сприймання особистості політичного лідера // Наукові студії із соціальної та політичної психології. – К.: Агропромвидав України, 1999. – Вип. 1 (4). – С. 199–200.
8. *Донченко Е. А.* Социетальная психика. – К.: Наук. думка, 1994.
9. *Ломов Б. Ф.* Методологические и теоретические проблемы психологии. – Москва: Наука, 1984.
10. *Петренко В. Ф., Митина О. В.* Психосемантический анализ динамики общественного сознания: На материале полит. менталитета. – 2-е изд. – Москва: Изд-во МГУ, 1997.
11. *Костицька В., Кучеренко О.* Роберт Мертон та його модель структурного функціоналізму // Філософ. і соціол. думка. – 1996. – №7–8. – С. 107–115.

Наукові студії із соціальної та політичної психології. – 1999. – Вип. 2 (5). – С. 3–18.

*Вміщені у цьому розділі статті відтворено з оригіналів
із незначними скороченнями.*

Довідкове видання

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ В УКРАЇНІ

Довідник

Видання друге, перероблене і доповнене

За науковою редакцією *М. М. Слюсаревського*

Упорядники: *І. І. Ревера, С. Є. Фіськович*

Літературне редагування *Т. А. Кузьменко*

Адреса Інституту: 04070, м. Київ, вул. Андріївська, 15

Підписано до друку 27.12.2019 р. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 19,5.
Наклад 300 прим. Замовлення № 2712-19.

Видавець і виготовлювач ТОВ “Талком”
93115, м. Київ, вул. Львівська, 23, тел./факс (044)424-40-69, 424-56-26
E-mail: ukraina.vdk@email.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4538 від 17.05.2013 р.
